

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

TÜRK BASININDA KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Burcu YENER**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi İsa KALAYCI**

Hatay-2019

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

TÜRK BASININDA KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Burcu YENER**

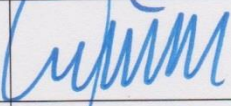
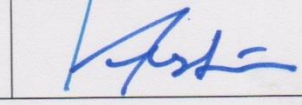
**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi İsa KALAYCI**

Hatay-2019

ONAY

BURCU YENER tarafından hazırlanan “**TÜRK BASININDA KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **TARİH ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

10/06/2019

Jüri Üyeleri	İmza
Dr. Öğr. Üyesi İsa KALAYCI (Tez Danışmanı-Başkan)	
Prof. Dr. Osman KÖSE (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Tayfun ÜSTÜN (Üye)	

Burcu YENER tarafından hazırlanan “**Türk Basınında Kore Savaşı ve Türkiye**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim./....../2019

Burcu YENER

ÖNSÖZ

Jean Paul Sartre'nin “*Savaşı zenginler çıkarır, fakirler ölür*” sözü 721 Türk askerinin şehit olması, 220.000 Güney Kore askeri ile birlikte 1 milyon sivilin ölmesi, 5 milyon kişinin de evsiz kalması dikkate alındığında adeta Kore Savaşı için söylenmiş gibidir. II. Dünya Savaşı'nın sonucunda dünyanın iki süper gücü olarak peyda olan ABD ve SSCB, Kore coğrafyasında karşı karşıya gelmişler, bunun sonucunda amansız bir mücadele zuhur etmiştir.

Anadolu'nun bir yöresinden adını ilk kez duydukları Kore'deki yangını söndürmeye giden gençler, henüz 20'li yaşlarında delikanlılardı. Savaşın en acı yanlarının görgü tanıkları olan bu gözlerin birçoğu memleketlerine varamadan Kore topraklarında şehit düşmüş; bir kısmı ağır yaralanmak suretiyle engelli kalmıştır. Türk gençlerinin hayatının baharında hiç bilmedikleri bir coğrafyaya korkusuzca gitmelerinin ve ölümü göze almalarının temelinde yatan sebep ise vatanlarına olan bağlılıklarıyla açıklanabilir.

Dönemin iki süper gücünün ideoloji üstünlüğü kurma gayesi doğrultusunda ve “*kardeşin kardeşi kırdığı*” bir savaşta Türkiye'nin rolü ve Kore'ye gidiş amacı çeşitli tartışmalara sebebiyet vermiştir. Bu çalışmada Türk basınının farklı perspektiflerinden Kore Savaşı ele alınırken, dönemin siyasetçilerinin iç politikayı etkilemek için bu savaşa dair verdikleri beyanatlara da yer verilmiştir.

Kore Savaşı sırasında Türk insanının bazısının “*komünist*” olarak yaftalanmalarının ve bunun toplum nezdinde bir korku/sindirme aracı şeklinde kullanılmasında basının da etkisi olmuştur. 25 Haziran 1950'de Kuzey ve Güney Kore arasında başlayan çatışma Türk basınının sayfalarını büyük punto ve geniş görsellerle doldurmuştur. Uzak Doğu'daki çıkan bu çatışmalar gazeteler tarafından adeta Türkiye'de yaşanıyormuş ya da yaşanacakmış gibi kaleme alarak vatandaş üzerinde korku ve endişe yaratmak istemişlerdir. Bu sebeple komünizmi korkunç göstermek adına adeta yarışılmıştır. Komünizmden söz eden yazılarda “*kızıl*” sözcüğü eksik olmazken; Amerikalılardan “*dost, refik*” diye bahsedilmiştir. Nitekim savaş süresince Amerikalılardan –sol cenah hariç- “*emperyalist*” olarak hiç söz edilmemiştir.

Bu tez çalışmasında olayların silsilesi ve bütünlüğünün analitik olarak verilmesi adına genellikle kronolojik sıra takip edilmiştir. Dönemin Türk basınına

yansıyan olaylar sadece kronolojik verilmemiş, aynı zamanda uluslararası atmosferi aktarabilmek adına tematik bir şekilde dünyadaki gelişmeler ele alınmıştır.

Dünya buhranının tipik örneklerinden birinin yaşandığı Kore Savaşı'nın değerlendirilmesinde Türkiye'de yayım yapan ulusal ve yerel basından istifade edilmiştir. Olayların objektif bir şekilde değerlendirilmesi için, hem ulusal hem de yerel basında iktidar-muhalefet mücadelesinin sesi olan yazılara eşit yaklaşılmaya çalışılmıştır. Ancak muhalif basına uygulanan sansür dolayısıyla bazı konular tek düze kaynaklardan süzülerek verilmiştir. Bu bağlamda savaşın başlamasından önceki döneme ve savaşın bitiminden sonraki sürece ait olmak üzere 4 yıllık sürecin panoraması basın kaynakları vasıtasıyla çıkarılmıştır. Basında yer alan haberlerin ilintili olduğu meselelerin daha iyi anlaşılabilmesi için döneme dair telif ve tetkik eserlerin yanı sıra, hatıralardan da faydalanılmıştır.

Ana metin kısmı dört bölümden oluşan bu eserin "*Giriş*"inde II. Dünya Savaşı'ndan Kore Savaşı'na giden süreç kuramsal bir çerçeveye sunulmuştur. "*Türk Basını Perspektifinden Kore Savaşı'na Katılım Süreci*" başlıklı "*Birinci Bölüm*"de ise; Türk basınının DP'ye yönelik genel kanaatinin nasıl olduğu ve ilerleyen süreçte nasıl olacağının ipuçlarını vermesi bakımından 14 Mayıs 1950 seçiminin etkileri irdelenmiştir. Yine bu bölümde yaşanan Kore hadisesinin basında yarattığı akislerin tezahürüne yer verilmiştir.

Çalışmanın "*İkinci Bölüm*"ünde "*Savaşa Katılma Kararı Üzerine Yapılan Tartışmalar*" başlığı altında; Kore'ye asker gönderme kararına yöneltilen eleştiriler ele alınmıştır. Burada, hükümetin kararına yönelen olumsuz eleştirileri bertaraf etme metotları üzerinde durulmuştur.

Tezin "*Üçüncü Bölüm*"ünde; I. II. ve III. Türk Tugaylarının anavatandan ayrılmalarından başlayarak, Kore'de verdikleri savaşlar incelenmiştir. Basının birliklere yönelik ilgisinde ne gibi değişikliklerin olduğu gazeteler vasıtasıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ana metin kısmının sonuncusunu oluşturan "*Dördüncü Bölüm*"ünde; dünyadaki gelişmeleri Türk basını gözünden irdeleyerek Kore'deki mevcut duruma tesirinin ne olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Akabinde Kore Savaşı boyunca Türkiye'deki iç hadiselerle olan bağlarına yer verilmiştir.

Bu çalışmada; incelenen dönem içerisinde “sol basın”, “sağ basın”, “İslami basın” ve “sosyalist basın” tabirleri özel anlamda kullanılmıştır. Zira bu dönem Türkiye’sinde bu tabirler henüz klişleşmemiş veya terminolojik olarak bugünkü anlamlarını kazanmamıştır. Bundan dolayı “sol” veya “sosyalist” basın göreli bir özerklik eseri olarak “muhalafet” kanadını; “sağ” veya “İslamî” basın tabirleri ise “iktidar” kanadını anlatmak için kullanılmıştır.

Çalışma süresince objektif olunması gerektiğini sık sık hatırlatan; sabrı ve itinası ile çok Şey ğrendiğim Dr. Öğr. Üyesi İsa KALAYCI hocama nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Kendileri her daim disiplini ve mütevazılığı ile örnek alınmalıdır. İngilizce eviride yardımını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Tayfun ÜSTÜN hocama ise son derece müteşekkirim. Çalışma süresi boyunca manevi desteklerini benden esirgemeyerek her zaman yanımda olan ve bana g veren annem Nurten YENER, teyzem Ayşe ATEŞ ve kardeşim Tuğçe YENER’e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, bilimsel bir çalışma ortaya koyarak Kore Savaşı’na yeni bir perspektif kazandırabilme ümidinin sıcaklığını taşıdığımı belirtmeden geçemeyeceğim.

Hatay-2019

Burcu YENER

TÜRK BASININDA KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE

Burcu YENER

Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi. İsa KALAYCI

ÖZET

II. Dünya Savaşı'ndan sonra önde gelen devletlerin nüfuz ve prestij mücadelelerine sahne olan Kore coğrafyası, etkileri bakımından adeta bir Üçüncü Dünya Savaşı'na ev sahipliği yapmıştır. “*Türk Basınında Kore Savaşı ve Türkiye*” adlı bu çalışmada, soğuk savaş döneminin ilk sıcak çatışması olan Kore Savaşı'nın Türkiye basınına yansımaları ele alınmıştır. Ayrıca Demokrat Parti'nin 1950-1953 yılları arasındaki Türk kamuoyunu etkilemek ve yönlendirmek adına yayın organlarını yoğun bir şekilde kullanarak bir propaganda aracına dönüştürmesine yer verilmiştir. Diğer taraftan Demokrat Parti Hükümeti, Cumhuriyet Halk Partisi'nin önderliğindeki muhalif kanadı yıpratmak ve yönlendirmek amacıyla basını ne şekilde kullandığı örneklerle somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Gerek kamuoyu oluşturulmasında gerekse vatandaşın bilinçaltının yönlendirilmesinde basının yadsınamaz bir gücü vardır. Bu gücün farkında olan Demokrat Parti, Kore Savaşı süresince basını en yoğun şekilde kullanarak ortak bir algı yaratmıştır. Atılan manşetler, köşe yazıları ve haber içeriklerinin ortaklık ya da benzerlik göstermesi dönem basınının çok iyi bir şekilde orkestra edildiğinin göstergesi olmuştur.

Bu çalışmayla gazetelerde sık sık işlenen antikomünist teması, SSCB tehdidi, Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesi ve tüm bunların karşısında bulunan Hür Dünya'ya maddi ve askeri yardım eden dost Amerika söylemlerinin Türk toplumu üzerindeki izdüşümlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Ayrıca TBMM'ye danışılmadan alınan Kore'ye asker gönderme kararının doğruluğunu ispatlayabilmek adına, Türk milletinin cengâver, yardıma muhtaç bir milleti zor gününde yalnız bırakmayacak kadar duyarlı olduğu söylemlerinin –kilometrelerce uzaklardaki Kore için- “*Ha Kars ha Kore*”

algısının nasıl inşa edildiği yolundaki haberlerden hareketle dönemin bir panoraması verilmiştir.

1950-1953 yılları arasında gerçekleşen savaşın analizinde Türk basını çatısı altında; genelde ulusal basın kullanılmıştır. Bununla birlikte hükümetin izlemiş olduğu dış politikanın Kıbrıs'taki akislerini görebilmek adına yer yer Kıbrıs basını da incelenmiştir. Ayrıca anavatandan Kore'ye atılan ilk adımın İskenderun'dan gerçekleşmesi hasebiyle, Hatay basınına da yer verilmiştir. Böylece Türk topraklarından ayrılmadan hemen önce Mehmetçikte ve Türk toplumunda yaşanan heyecan ve hislere tercüman olunmuştur.

Savaş süresince uygulanan sansürler nedeniyle çok uzun soluklu yayın yapamamasalar da sosyalist basının Kore olaylarına ve Türkiye'deki gelişmelere yaklaşımı, konunun objektifliği açısından önem kesp etmektedir. Bu sebeple Kore Savaşı'na, basının farklı cephelerinden yaklaşılarak geniş bir yelpazeden bakılması yoluna gidilmiştir.

Çalışmada; Kore Savaşı merkezli yapılan haberlerin Türk siyasetine olan etkilerinin ortaya konması adına, hem kronolojik hem de tematik anlatım yöntemi benimsenmiştir. Böylece bir taraftan aynı konulardaki farklı gazetelerin yorumlarına yer verilirken, diğer taraftan olay örgüsünün birbirinden kopmadan verilmesi adına aynı gazetenin diziler halindeki haberlerinin sürekliliğine özen gösterilmiştir. Bu vesileyle okuyucuya denetim imkânı sağlanmıştır. Kore Savaşı'nın görgü tanıklarının ve dönemin siyaset adamlarının kaleme aldıkları eserlerin ve yerel basın unsurlarının kullanılması bu çalışmanın özgün yönlerindedir.

Yaklaşık 22 gazete ve 11 dergi temelli olarak yapılan tetkikler neticesinde; Kore Savaşı'nın seyri Türkiye'de çıkan haberlere yön verdiği, savaşın süresinin uzaması ve Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle birlikte –şehit vermeye devam edilmesine rağmen- konuya dair basının ilgisinin azaldığı sonucuna varılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Kore Savaşı, Demokrat Parti, NATO, Türk Basını, Kunuri.

THE KOREAN WAR IN THE TURKISH PRESS AND TURKEY

Burcu YENER

Department of History, Master Thesis, 2019

Supervisor: Assist. Prof. Dr. İsa KALAYCI

ABSTRACT

In terms of impacts, the Korean geography witnessed struggles of power and prestige among super powers after the Second World War. This struggle seemed to be “*Third World War*”. This research evaluates reflections about the Korean War, was the first conflict in the Cold War, in the Turkish press. In addition, it is explained how the Democrat Party (DP) transformed the press as a propaganda tool in order to manipulate the Turkish public opinion and to criticise Republican People's Party (CHP) and its followers.

The press has undeniable power to establish public opinion and manipulate subconscious of citizens. DP, which had been already aware of the power of press, used the press intensely to established common perceptions throughout the Korean War. Headlines, comments, columns and news showed similarities. They became single voice. This single voice is the best example showing the press was governed successfully.

In this research, it is sought to put forward discourses within the Turkish society consisting of specific themes, which was emphasised by the newspapers, such as anti-communism, the threat of USSR and the Third World War, the USA helping to the Free World economically and morally. Furthermore, it is given that a panorama by referring news which constructed the perception of “*either Kars or Kore*” (Ha Kars ha Kore) and the discourse defining the Turkish nation as hero and helpful to oppressed people to legitimise the decision seeking to send troops to Korea without asking permission from the Turkish parliament

National press has been preferred to analyse the Korean War between 1950 and 1953. Additionally, the press in Cyprus has been analysed in order to understand the

reflections of the foreign policy of the Turkish government on the Turkish Cypriots. Also, the press in Hatay is included because the first step to Korea was taken place in İskenderun. Therefore, it is likely to argue that the press in Hatay reflected excitements among Turkish soldiers and other members of the society.

In terms of objectivity, approaches of the socialist press towards conflicts in Korea and Turkey were important even though it did not have long broadcast life because of censorships throughout the war.

In this research, thematic and chronologic expression methods were adopted to put forward impacts of the news about the Korean War to the Turkish politics.

After examining around 22 newspapers and 11 journals, it is concluded that state of affairs in the Korean War shaped the Turkish press. However, the extension of the war and joining the NATO reduced interests of the Turkish press in spite of Turkish casualties in Korea.

KEY WORDS

Korean War, Democrat Party, NATO, Turkish Press, Kunuri

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

a) II. Dünya Savaşı'nda Türkiye ve Uluslararası Konjonktür	1
b) I. ve II. Dünya Savaşı'nda Kore	7

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASINI PERSPEKTİFİNDEN KORE SAVAŞI'NA KATILIM SÜRECİ

1.1. Kore Savaşı Öncesi Türkiye'deki Siyasi Gelişmeler: Türk Basını Işığında 14 Mayıs 1950 Seçimleri	12
1.2. Kore Savaşı Arifesindeki Hadiseler	20
1.3. Kore Savaşı'nın Başlaması ve Türk Basınındaki Yansımaları	23
1.3.1. <i>BM'nin Güney Kore'ye Yardım Kararı ve Bu Kararın Türk Basınındaki Yansımaları</i>	27
1.4. Türk Hükümeti'nin Savaşa Katılma Kararından Önceki Olaylar	31
1.4.1. <i>Türkiye'nin Kore'ye Yapacağı Yardım ile İlgili Türk Basınının Görüşleri</i>	35

İKİNCİ BÖLÜM
SAVAŞA KATILMA KARARI ÜZERİNE YAPILAN TARTIŞMALAR

2.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararının Alınması ve Türk Basınındaki Yansımaları	38
<i>2.1.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararına Basının Olumlu Eleştirileri</i>	39
<i>2.1.2. Kore'ye Asker Gönderme Kararına Basının Olumsuz Eleştirileri</i>	44
2.2. Senatör Cain'in Türkiye Ziyareti ve Türk Basınına Yansımaları	47
2.3. Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılma Kararına Tepkiler	50
<i>2.3.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararına CHP'nin Tepkisi</i>	51
<i>2.3.2. Kore'ye Asker Gönderme Kararına Millet Partisi'nin Tepkisi</i>	59
<i>2.3.3. Muhalif Bir Ses: Türk Barışseverler Cemiyeti</i>	61
2.4. Kore'ye Asker Gönderilmesiyle İlgili Gensoru Verilmesi	66

ÜÇÜNÜCÜ BÖLÜM
MEHMETÇİĞİN KORE'DEKİ SAVAŞLARININ TÜRK BASININA YANSIMALARI

3.1. Kore'ye Gönderilecek Birliğin Oluşturulması ve Basına Yansımaları	70
<i>3.1.1. Tugaya Atanan Komuta Heyeti ve Birliğin Hazırlık Safhası</i>	76
<i>3.1.2. Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İskenderun'a Sevki</i>	78
<i>3.1.3. İskenderun Limanı'ndan Kore'ye İntikal</i>	81
3.2. Mehmetçiğin Taegu'ya Varışı ve Kore'deki Savaşlarının Yankıları	83
<i>3.2.1. Kunuri Savaşları ve Türk Basınına Yansımaları</i>	84
<i>3.2.2. Kumyangjangni Savaşları ve Türk Basınına Yansımaları</i>	93
<i>3.2.3. I. Türk Tugayı'nın Diğer Muharebeleri</i>	95
3.3. II. Türk Tugayı'nın Muharebeleri	99
3.4. III. Türk Tugayı'nın Muharebeleri	100
<i>3.4.1. III. Türk Tugayı'nın Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Elko ve Karsan Muharebeleri</i>	102

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE VE DÜNYADA YAŞANAN GELİŞMELERİN KORE
SAVAŞI'NA ETKİLERİ

4.1. ABD'de Başkanlık Seçimi ve Türk Basınına Yansımaları	104
4.2. Stalin'in Ölümü ve Türk Basınına Yansımaları	106
4.3. Silahlar Susuyor! (27 Temmuz 1953)	107
4.4. Türkiye'de Yaşanan Diğer Hadiseler	111
<i>4.4.1. Türkiye'nin NATO'ya Üye Olması ve Türk Basınına Yansımaları</i>	111
<i>4.4.2. Nazım Hikmet'in Kore Savaşı Tepkisi ve Türk Basınına Yansımaları</i>	114
<i>4.4.3. Muhafazakâr Kesmin Kore Savaşı'na Yaklaşımı</i>	118
<i>4.4.4. Bulgaristan'ın Türkiye'ye Kore Savaşı Misillemesi: Zorunlu Türk Göçü</i>	121
<i>4.4.5. Sabiha Gökçen'in Kore Savaşı'na Katılmak İstemesi</i>	123
SONUÇ	125
BİBLİYOGRAFYA	131
DİZİN	151
EKLER	153

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Tekel idaresinin satışa sürdüğü Missouri adlı sigara.	12
Şekil-2: İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı sonrasında taşındığı konak.	17
Şekil-3: Güney Kore Başkanı Syngman Rhee.	20
Şekil-4: Kuzey Kore Başkanı Kim-İl-Sung.	21
Şekil-5: Türkiye'nin savaşa katılmasının uygar dünya tarafından memnuniyetle karşılandığına dair bir haber.	42
Şekil-6: Mehmetçiğin Kore'ye gitmesini hicveden bir karikatür.	45
Şekil-7: Senatör Cain'in Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'yü ziyareti.	48
Şekil-8: Kararın alınış şeklini eleştiren parti önderleri.	60
Şekil-9: Muhalefet liderlerinin eleştirileri.	61
Şekil-10: Kore'ye gönderilmek üzere muayene edilen Türk askerleri.	70
Şekil 11: Kore'ye gönüllü gitmek isteyen Çanakkale Gazisi Hasan Çavuş.	71
Şekil-12: Kore yolcusu bir Türk askerinin gazeteye verdiği demeç.	73
Şekil-13: Pusan Limanı'ndan Taegu Kışlası'na trenle giden Türk Askerlerinin bir fotoğrafı.	83
Şekil-14: Türk Talebe Birliği tarafından İstanbul'da düzenlenen Kore Mitingi.	91
Şekil-15: Yüksek Tahsil Gençliği'nin Ankara'daki mitinginden bir enstantane.	92
Şekil-16: Kore'ye gönderilen takviye Türk birliği.	96
Şekil-17: Şehit Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç.	97
Şekil-18: III. Türk Tugayı ile ilgili haber sütunları.	101
Şekil-19: Mütarekeye iştirak eden komünist Çin ve Kuzey Kore delegeleri.	110

EKLER LİSTESİ

Ek-1: <i>Kore 'de savaşın başladığına dair bir haber.</i>	152
Ek-2: <i>Kore Savaşı 'nı Rusların azmettirdiğine dair bir haber.</i>	153
Ek-3: <i>Kore 'ye 4.500 kişiden mürettep askeri yardım yapılacağına dair bir haber.</i>	154
Ek-4: <i>Selim Çelenk'in Kore 'ye asker gönderilmesine eleştirel yazısı.</i>	155
Ek-5: <i>Kore 'ye gitmek üzere gemilere binen Türk askerleri.</i>	156
Ek-6: <i>Kunuri 'de Türk askerinin başarısını gösteren bir karikatür.</i>	157
Ek-7: <i>Kunuri Şehitleri adına yazılmış bir yazı.</i>	158
Ek-8: <i>Hür Dünya karşısında SSCB 'nin korku içinde olduğuna dair yazı.</i>	159
Ek-9: <i>Panmunjom Mütarekesi 'nin imzalandığına dair bir haber.</i>	160
Ek-10/1: <i>SSCB Hariciye Bakanı Molotof'un 30 Mayıs 1953 tarihli notası</i>	161
Ek-10/2: <i>SSCB Hariciye Bakanı Molotof'un 30 Mayıs 1953 tarihli notası</i>	162
Ek-11/1: <i>Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu 'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları</i>	163
Ek-11/2: <i>Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu 'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları</i>	164
Ek-11/3: <i>Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu 'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları</i>	165
Ek-12: <i>Nazım Hikmet'in vatandaşlıktan çıkarıldığına dair Bakanlar Kurulu Kararı</i>	166

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ATESE	:Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi
AÜ	:Ankara Üniversitesi
Bkz.	:bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
C.	:Cilt
CBA	:Cumhurbaşkanlığı Arşivi
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	:Çeviren
Der.	:Derleyen
DP	:Demokrat Parti
E.T.	:Erişim tarihi
Ed.	:Editör
GK	:Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
Haz.	:Hazırlayan
MP	:Millet Partisi
NATO	:North Atlantic Treaty Organization
s.	:sayfa
S.	:Sayı
SBE	:Sosyal Bilimler Enstitüsü
ss.	:sayfa aralığı
SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBC	:Türk Barışseverler Cemiyeti
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
THK	:Türk Hava Kurumu
TSK	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	:Türk Tarih Kurumu
TÜSTAV	:Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı
vd.	:ve diğerleri

GİRİŞ

a) II. Dünya Savaşı'nda Türkiye ve Uluslararası Konjonktür

XX. yüzyılın en büyük mücadelesi olan II. Dünya Savaşı sona erdiğinde, dünyada barış ve güvenliğin tesis edileceğine inanılmıştı. Birleşmiş Milletler (BM)'nin kurulması bu görüşü destekler nitelikteydi. Lakin kısa bir süre sonra “*Soğuk Savaş*” denilen gizli bir mücadele baş göstermiştir. Bu süreç, çift kutuplu bir dünyada güçler dengesindeki gelişme ve bloklaşmanın bir neticesi olarak meydana gelmiştir.¹

II. Dünya Savaşı akabinde, savaştan galip olarak ayrılan Fransa ve İngiltere yıpranmış vaziyetteydi. Bundan dolayı Avrupa'da Almanya'nın, Uzak Doğu'da Japonya'nın yerini dolduracak bir devlet bulunmuyordu. Savaştan sonra güçlü olarak ayakta kalabilen devletler ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) idi. Amerika I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi inziva eğilimindeyken; Sovyet Rusya dünyaya yayılma arzusundaydı.² Keza daha savaş bile bitmeden Baltık Devletleri'nden, Finlandiya ve Romanya'dan bir kısım arazi Sovyet nüfuzu altına girmiştir.³ Çarlık İmparatorluğu'nda 1917'den beri görülen komünist sistem süratli bir şekilde yayılmaya başlamıştır.⁴

Uluslararası arenadaki boşluktan istifade etmek isteyen Sovyet Rusya başlıca üç istikamette harekete geçmiştir: İlki Avrupa, ikincisi Ortadoğu ve üçüncüsü de Uzak Doğu'dur.⁵ Avrupa'daki emellerine ulaşabilmek için Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya ve Bulgaristan'a komünist rejimler ihraç etme girişimlerini artırmıştır. Uzak Doğu'da ise Çin'i komünizmin kontrolü altına almaya çalışmıştır. Bunlara ilaveten Türkiye, İran ve Yunanistan üzerinde de çeşitli eylemlere başvurmuştur. İşte SSCB'nin Uzak Doğu cihetindeki politikaları uluslararası arenayı en fazla meşgul eden mevzu olmuştur.⁶

¹ Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1994*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s. 657.

² Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1994*, s. 658.

³ Kamuran Gürün, *Dış İlişkiler ve Türk Politikası-1939'dan Günümüze Kadar*, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1983, s. 211.

⁴ Zbigniew Brzezinski, *Büyük Çöküş*, 3. Baskı, (Çevl.: Gül Keskin ve Gülsev Pakkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1994, s. 10.

⁵ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, C. 1-2, 14. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul [t.y.], s. 423.

⁶ Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 424.

SSCB'nin Türkiye, İran ve Yunanistan'a nüfuz etmesi Batı'nın Balkanlar ve Ortadoğu'daki çıkarlarını zedeliyordu. Özellikle de stratejik konumu açısından bıçak sırtı pozisyonunda olan Türkiye'ye olası bir Sovyet saldırısı Batı üzerinde endişe yaratıyordu. Bu coğrafyaya hâkim olan SSCB, Ortadoğu'da münferit bir şekilde ilerleyecek ve Boğazlar üzerinde tek söz sahibi olabilecekti. Tüm bunların yanı sıra Akdeniz'e inecek ve dünya petrol rezervlerinin büyük bir kısmını oluşturan Basra Körfezi'ne hâkim olmasına zemin hazırlayacaktı. Bu senaryolar İngiltere'yi gaile içine düşürüyordu. Çünkü Ortadoğu İngiltere için elzemdir. Keza İngiltere bu coğrafyada oluşturacağı bir denetim mekanizması ile Kuzey Afrika ve Hindistan üzerinde söz sahibi olabilecekti.⁷

SSCB, Yalta Konferansı'nın ardından Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e vermiş olduğu bir notada "*II. Dünya Harbi sırasında ortaya çıkan büyük değişmeler sebebi ile 1925 tarihli Türk-Sovyet Saldırmazlık ve Tarafsızlık Antlaşması'nın artık yeni şartlara uymamakta ve ciddi değişikliklere ihtiyaç göstermektedir*" deniyordu. SSCB bu gerekçeleri bahane göstererek Türk-Sovyet Saldırmazlık ve Tarafsızlık Antlaşması'nı feshetmiştir. Sovyet Rusya'nın bu hareketi Türkiye üzerindeki emellerini açığa vurarak şüpheyi yer bırakmamıştır.⁸

Türkiye bu notayı aldıktan sonra içinde bulunduğu yalnızlıktan dolayı Sovyet Rusya ile bir itilaf arayışı içerisine girmiştir. Bundan dolayı içerisinde değişikliklerin barındığı yeni bir hüviyet kazandırılan antlaşmanın hüsnü kabul edileceği bildirilmiştir.⁹ Türkiye'nin bu cevabı notasına karşılık SSCB Dışişleri Bakanı Molotov, 7 Haziran 1945'de antlaşmanın sağlanabilmesi için Kars, Ardahan ve Artvin'in SSCB'ye bırakılması, SSCB'ye boğazlardan üs verilmesi ve 1936 Montreux Sözleşmesinde birtakım değişikliklere gidilmesi yönünde isteklerde bulunmuştur.

SSCB'nin bu istekleri Türk kamuoyunda büyük endişe ile karşılanmıştır. Türk basını, Türkiye'nin haklarını müdafaa ederken; Sovyet basını ise daha hasmane bir tutum sergileyerek Kars ve Ardahan'ın SSCB'ye bırakılması yönünde haberleri kamuoyuna servis etmiştir. SSCB'nin bu fevkalade istekleri karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'de tansiyon yükselmiştir. En heyecanlı konuşmayı *Şark*

⁷ İdris Bal, *21.Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası*, Alfa Yayınları, İstanbul 2001, s. 36-37.

⁸ Mehmet Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi: III. Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeleri*, 2. Baskı, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000, s. 73-74.

⁹ Mehmet Gönlübol vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 1996, s. 192.

Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir Paşa yapmıştır. 20 Aralık 1945’de TBMM kürsüsünde yapmış olduğu konuşmada;

“Kars Yaylasına hâkim olmak demek Anadolu’yu istila etmek için pusuya yatmak demektir. Keza Kars Yaylası’na hâkimiyet, Dicle ve Fırat boyunca Akdeniz ve Basra Körfezi’ne inen yolların tepesine hâkim olmak demektir. Kars Yaylası, oralara inecek olan büyük seli tutacak olan biricik settir. Boğazlar, milletimizin hakikaten boğazıdır. Oraya el saldırtmayız. Fakat şunu da bilmelidirler ki, Kars Yaylası Milli belkemiğimizdir. Kırdırırsak yine mahvoluruz. Eğer Ruslar yer istemekle yine ısrar ederlerse, hiç şüphe yok ki, dövüşeceğiz” sözlerini sarf etmiştir.¹⁰

Türkiye’nin ılımlı notasına nazar-ı itibar etmeyen Sovyet Rusya, 7 Ağustos 1946’da Türkiye’ye verdiği 3 nota ile işi daha da yokuşa sürmüştür. Çünkü Sovyet Rusya, Türkiye’nin Boğazları Almanya ve müttefiklerinin savaş gemilerine geçiş izni verdiğine yönelik asılsız ithamlarda bulunmuştur.¹¹ Akabinde Boğazlar üzerinde yeni maddeler¹² belirlemiştir.¹³

Sovyetlerin bu istekleri ABD ve İngiltere’yi endişelendirmiştir. Nitekim her iki devlette, müşterek bir kararla Sovyet notasındaki 4. ve 5. maddelerin kabul edilmesinin mümkün olamayacağını salık vermiştir.¹⁴ Devletlerarası nota trafiğine rağmen Sovyet Rusya hasmane tutumunu sürdürerek 24 Eylül 1946’da verdiği bir nota ile isteklerinde ısrar etmiştir.¹⁵ Türkiye ise 18 Ekim 1946’da Sovyetler Birliği’ne verdiği son nota ile bu istekleri kesin bir dille reddetmiştir.¹⁶

Sovyetlerin statik tavırları, başkan Truman’ın tutumlarında değişikliğe gitmesinde rol oynamıştır. Truman’ın 3 Ocak 1946’da ABD Dışişleri Bakanı James F. Byrnes’e itafen kaleme aldığı (fakat hiç göndermediği) mektubunda şu ifadeler dikkat çekicidir:

“...Rusya'nın Türkiye'yi istila ederek boğazlar bölgesini ele geçirmek isteğinden artık hiç şüphem kalmadı. Eğer bu gidişe demirden bir yumruk

¹⁰ Gönübol vd., *Olaylarla Türk Dış..*, s. 193; M. Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 75-76.

¹¹ Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 76.

¹² Bu maddeler; Boğazlar bütün memleketlerin ticaret gemilerinin daima açık olacak, Boğazlar Karadeniz devletlerinin harp gemilerine her zaman açık olacak, Boğazlar Karadeniz’e kıyısı olmayan savaş gemilerine istisnai durumlar dışında kapalı olacak, Boğazlardan geçiş rejimi yalnızca Karadeniz’e kıyısı olan devletler tarafından düzenlenecek, Boğazların güvenliği ve savunulması Sovyet Rusya ve Türkiye tarafından ortaklaşa yürütülecek. Bkz.: Kamuran Gürün, *Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953)*, 2. Baskı, TTK Basımevi, Ankara 2010, s. 305-306; Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 428.

¹³ Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 428.

¹⁴ Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 79.

¹⁵ Baskın Oran, *Türk Dış Politikası*, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2001, s. 506.

¹⁶ Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 71.

gösterip "dur" demezsek yeni bir savaş çıkacaktır. Tek bir lisandan anlıyorlar, "kaç tümeniniz var?" Rusya'nın ihtiyaçlarını karşılamaktan bıktım."¹⁷

Sovyetlerin Azerbaycan'a asker çıkarması, İran ve Doğu Türkistan'ı tehdit etmesi, Türkiye ve Yunanistan'a karşı Bulgar kuvvetlerini güçlendirmesi Başkan Truman'nın tahminlerini haklı çıkarmıştır.¹⁸ ABD'nin Sovyet yayılmacılığına karşı somut anlamdaki tepkisi *Missouri* zırhlısının İstanbul'a gelmesi olmuştur. *Missouri* zırhlısı Kasım 1944'te Washington'da vefat eden Türk Büyükelçi Mehmet Erteğün'ün naaşını getirmek için İstanbul'a gelmiştir. Fakat Sovyetlerin İran ve Türkiye'yi tehdit ettiği, Yunanistan'da kargaşa çıkarmaya çalıştığı günlerde bu ziyaret bir jest olmaktan öteye gitmiştir.¹⁹ Bu ziyaretin ABD yönetimi açısından anlamı; Akdeniz'de İngiltere tarafından açılan boşluğu ABD'nin doldurduğudur.²⁰

Türkiye'ye *Missouri* zırhlısının gelmesi büyük heyecan ve sevinç uyandırmıştır. Öyle ki bu sevincin yankıları TBMM'de konuşma yapan İçel Milletvekili H. Suphi Tanrıöver'in alkışlar ve bravo nidaları eşliğinde yaptığı konuşmasında da kendisini göstermiştir:

"...Bir silah yardımı. Onun nereden geldiğini gördük. Sonra bir şefkat yardımı. Onun da en fazla nereden geldiğini görüyoruz. Amerika; bize yalnız bunu mu veriyor, bundan başka bir şey vermiyor mu? Harbin silahlı kısmı bitti. Arzın üzerinde karanlıklar var... Işık nereden geliyor? Bu ışığın bir menbaı var: Yine Amerika. Ümit nereden geliyor? Amerika'dan. Güven nereden geliyor? Amerika'dan..." Hayalinizle, aziz arkadaşlarım size şöyle bir ameliye teklif ediyorum. Amerika'yı pek kısa bir müddet için dünya siyasi mücadeleleri içinden elini çekmiş farz ediniz. Manzara nedir? Fecidir. Korkunçtur..."²¹

SSCB'nin saldırgan politikası Türkiye'nin Soğuk Savaş sürecinde ABD'ye yanaşmasına ve Türkiye-ABD ilişkilerinin farklı bir boyut kazanmasında rol oynayan en önemli faktör olmuştur.²² Nitekim Türkiye, Sovyet Rusya'nın baskı cenderesinden ABD'nin muaveneti ile başa çıkacağına inanmıştır. ABD ise komünizmin Türkiye üzerinde yayılmasını önlemek adına Ankara ile yoğun temaslar kurmuştur.²³

¹⁷ William Hale, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, (Çev.: Petek Demir), Mozaik Yayınları, İstanbul 2003, s. 114.

¹⁸ Hale, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, s. 114.

¹⁹ Nuri Karakaş, *Türk-Amerikan Siyasi İlişkileri 1939-1952*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi SBE Tarih Ana Bilim Dalı, İzmir 2008, s.216.

²⁰ Cüneyt Akalın, "Missouri'nin Ziyaretinin Tarihsel Anlamı", <http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/03/ydta-03-akalin.pdf>, s. 11. E.T.: 27.03.2018, 19:45

²¹ *TBMM Tutanak Dergisi*, 8 Mayıs 1946, Dönem 7, C. 23, s. 27.

²² Oran, *Türk Dış Politikası*, s. 502.

²³ Bal, *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk...*, s.121.

ABD Sovyet yayılmasını önlemek adına 12 Mart 1947'de “*Truman Doktrini*” adında bir program ileri sürmüştür. Truman, bu doktrini “*ABD'nin silahlı azınlıklar veya dış baskılarla boyun eğdirilmeye çalışılan özgür halkların direnişlerinin desteklenmesi politikası*” şeklinde ifade etmiştir. Bu bağlamda ABD, Yunanistan'a 300 milyon Türkiye'ye de 100 milyon dolarlık bir yardımın ita olunacağını kararlaştırmıştır.²⁴ Yardımın başlaması için ABD ve Türkiye arasında 12 Temmuz 1947'de “*Türkiye'ye Yapılacak Yardım Hakkında Anlaşma*” imzalanmıştır.²⁵

Türkiye ve Yunanistan'a yapılan bu yardım komünizmin yayılmasını önlemek adına yeterli gelmemiştir. Bu iki devlet doğrudan Sovyetlerin hedefi altındaydı. Öte yandan savaştan yeni çıkmış olan Avrupa'da iktisadi hayat felce uğramış, insanlar açlıktan perişan olmuşlardı. Avrupa'daki mevcut durum komünizmin daha hızlı bir şekilde yayılmasına zemin hazırlamıştır.²⁶ Bu duruma mahal bırakmak istemeyen Amerika Dışişleri Bakanı General George Marshall, 7 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde, yaptığı bir konuşmada; “*...Kalkınma görevinde yardım almak isteyen herhangi bir hükümetin, Birleşik Devletler Hükümeti'ni tam bir işbirliği içinde bulacağından kuşkusu olmamalıdır*” şeklinde bir vaatte bulunmuştur. Marshall'ın burada “*herhangi bir hükümet*” ten kastı, Sovyet uzantısı olan devletlere de Marshall Planı'nın açık olduğudur. Varşova ve Prag bu teklif ile ilgilenseler de Stalin tarafında sindirilmişlerdir.²⁷

1948 yılında Türkiye Marshall yardımı almaya başlamıştır. 1950 yılına kadar Marshall Planı Programı kapsamında yaklaşık 183 milyon dolarlık ekonomik ve 200 milyon dolarlık askeri yardım almıştır.²⁸ Türkiye, Truman Doktrini ve Marshall Planı çerçevesinde aldığı yardımlar ile Sovyet Rusya'nın emrivakiye varan meramlarını reddedebilme gücünü kendisinde görebilmiştir. Öte yandan ABD'nin yaptığı silah desteğiyle ordu modernize edilmiş; tarıma sağlanan katkı ile üretim artırılmıştır.²⁹

Türkiye'de bu gelişmeler yaşanırken 17 Mart 1948'de NATO'nun yapı taşını oluşturan Batı Avrupa Birliği kurulmuştur. Bu birlik Sovyet tehlikesi ve yayılmasına

²⁴ Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1994*, s. 666-667; Henry Kissinger, *Diplomasi*, 2. Baskı, (Ed.: Funda Keskin), (Çev.: İbrahim H. Kurt), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Mart 2000, s.500.

²⁵ *TBMM Tutanak Dergisi*, 1 Eylül 1947, Dönem 8, C. 6, s. 223, Anlaşmanın maddeleri için bkz.: *Resmî Gazete*, 5 Eylül 1947, s. 12869-12870, Ayrıca bkz.: Hüner Tuncer, *İsmet İnönü'nün Dış Politikası (1938-1950)*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012, s. 179.

²⁶ Kissinger, *Diplomasi*, s. 501.

²⁷ Kissinger, *Diplomasi*, s. 501.

²⁸ Hale, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, s.116.

²⁹ Barış Ertem, “Türkiye- ABD ilişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı”, *Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi*, 12/21, Haziran 2009, s. 395.

önlem amaçlı İngiltere, Fransa, Belçika Hollanda ve Lüksemburg arasında yapılmıştır. Fakat Batı Avrupa devletleri Sovyet tehlikesi ile başa çıkacak güçten yoksundu. Bu durum Amerika'nın desteğine ihtiyaç doğurmuştur. Nihayetinde İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, İzlanda, Portekiz, İtalya, ABD ve Kanada arasında 4 Nisan 1949'da "*Kuzey Atlantik Antlaşması*" [North Atlantic Treaty Organization (NATO)] kurulmuştur. Bu antlaşma siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal alanlarda işbirliğini öngörmüştür. NATO'nun en çarpıcı maddesi olan 5. maddeye göre; "*Taraflar, içlerinden birine ya da birkaçına karşı Avrupa'da veya Amerika'da vaki olacak bir saldırıyı bütün taraflara yöneltilmiş bir saldırı sayacaklar...*"dır.³⁰

NATO'nun kuruluşundan kısa bir süre sonra patlak veren Kore Savaşı, tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemiş ve Kore'deki gelişmeler yakın takibe alınmıştır.³¹ Nitekim Adnan Menderes'in "*...Ortak güvenlik ruhunu yürütmek ve itibarımızı yükseltmek bakımından bu bizim hesabımıza yaman bir fırsattır. NATO'ya kabul edilmemize de köprü oluşturabilir...*"³² sözlerinden de anlaşıldığı üzere; Kore Savaşı NATO'ya üyelik bağlamında bir fırsat olarak görülmüştür.

Türk hükümeti perspektifinden NATO'ya üyelik; her alanda gelişme ve prestiji beraberinde getirecek aynı zamanda modern Türkiye'nin temellerini de atacaktı.³³ Adnan Menderes batıya olan bağlılığını gösterebilmek adına 4.500 kişiden oluşan Türk Silahlı Kuvvetleri'ni BM'nin emrine verileceğini duyurmuştur. Bu karardaki hedeften yola çıkarak Menderes Hükümeti, kendisinden öncekilerin başaramadığını başararak Türkiye'nin NATO'nun bir üyesi olmasını hesaplamıştır. Nitekim Türk hükümeti, Kore Savaşı'na asker gönderme kararından bir hafta gibi kısa bir süre sonra NATO'ya iştirak için başvuruda bulunmuştur.³⁴ Bu gelişmeler Kore Savaşı'nın Türkiye-ABD ilişkilerinin başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir.³⁵

³⁰ Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1994*, s. 668-669.

³¹ Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1994*, s. 669-670.

³² Ahmet Emin Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1922-1971*, C. 2, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul 1997, s. 1536.

³³ Süleyman Ekici ve Abdulkadir Baharçipek, "NATO'ya Üyelik Sürecinde Türkiye-ABD İlişkileri", *Birey ve Toplum*, 6\11, Bahar 2016, s. 151.

³⁴ Hale, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, s. 118.

³⁵ Gürün, *Dış İlişkiler ve Türk..*, s. 349.

b) I. ve II. Dünya Savaşı'nda Kore

Mim Kemal Öke'ye göre Kore tarihinin en belirgin özelliği ona coğrafyasının hazırladığı tuzaktır.³⁶ Kore Yarımadası Japonya ve Pasifik'e açılan kapı konumundadır. Bu sebeplerden ötürü Kore Yarımadası'nın tarih boyunca sık sık işgallere maruz kaldığı görülmüştür.³⁷ Bu küçük yarımadanın önemine büyük güçler açısından bakıldığında ise Kore; Japonya'ya 150 km uzaklıktadır. Japonya ve Alaska'da bulunan Amerikan üsleri dolayısıyla Kore'nin stratejik konumu ABD için hayati önem teşkil etmektedir. Sovyet Rusya açısından bakıldığında ise Kore'nin güney bölgesi Mançurya müdafaası açısından kilit noktadır. Bu hususta Kore'yi elinde bulunduran devlet bölgede avantaj sağlayacaktır. Kore Yarımadası'nın stratejik önemini bilen ABD ve SSCB bu topraklar üzerinde adeta bilek güreşi yapacaktır.³⁸

Bölgenin stratejik konumu ve büyük güçlerin çıkarları Kenar Kuşak Teorisinin kurucusu olan Spykman'ın tezini doğrular niteliktedir. Spykman, tezinde potansiyel hâkimiyet gücünün Batı Avrupa, Türkiye-Irak-Pakistan-Afganistan-Hindistan-Çin-Kore-Doğu Sibirya'dan oluşan kenar kuşak hattında olduğuna ve bu hatta sahip olan gücün dünyaya hâkim olacağını ileri sürmüştür.³⁹

Kore, Japonların baskı cenderesine maruz kalarak 1910 yılında Japonya'nın hegemonyası altına girmiş ve böylece sömürge yönetimi Kore üzerinde gerçekleşmeye başlamıştır. Kore halkı 35 yıl süren Japon hâkimiyeti altında politik haklarına el konulmuş, üst düzey makamlar Japonlar tarafından işgal edilmiş ancak Japonlar ile işbirliği yapan Korelilere alt kademelerde görev verilmiştir.⁴⁰

Japonlar yalnızca Kore topraklarını değil, Kore halkını da kendi malları olarak görmüşlerdir. Çin-Japon mücadelesinde “*Nanking Katliamı*”, “*Nanking Tecavüzü*” veya “*Nanking Vahşeti*” olarak bilinen savaşta kentteki kadınlar Japon askerleri tarafından sistematik olarak tecavüz edilip katledilmiştir.⁴¹ Ultra milliyetçilik algısı ile diğer toplumları kendilerinden aşağıda gören Japonya, Doğu Asya'da sömürülen

³⁶ Mim Kemal Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi: Kore 1950-1953*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1990, s. 19.

³⁷ Bahtiyar Yalta, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, Ankara 2005, s. 7.

³⁸ *Milliyet*, 29 Haziran 1950, s. 1.

³⁹ Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik*, 55. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul 2010, s. 105.

⁴⁰ *Kore Gerçeği*, (Çev.: Nana Lee), Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, 2011, s. 185 ; M. K. Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 24.

⁴¹ Başak Korkmaz, “Japon Kolonisi Döneminde Koreli Kadınların Durumu”, *Savaş ve Edebiyat Sempozyum Bildirileri*, (Ed.: Yılmaz Daşcıoğlu), C. 1, Sakarya 2016, s. 125.

bölgelerdeki kadınları, Japon askerlerinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kullanmakta hiçbir vicdani ve ahlaki sorun görmemişlerdir.⁴²

I. Dünya Savaşı'nda Japonya müttefikler tarafında olduğundan dolayı Koreliler Wilson Prensipleri ışığında 'self-determination'dan⁴³ faydalanamamışlardır.⁴⁴ 1 Mart 1919'da Kore halkı bağımsızlığını ilan etmiş ancak bu bağımsızlık uzun ömürlü olamamıştır. Korelilerin bağımsızlık hareketine karşı Japonlar; 1.000 kişiyi öldürmüş, 10.000 kişiyi yaralamış ve 32.000 kişiyi de hapsederek Korelilerin bağımsızlık hareketini kanlı bir şekilde bastırmıştır.⁴⁵

Milliyetçi Koreliler 1919-1920'de Syngman Rhee başkanlığında Şanghay'da "Kore Cumhuriyeti Geçici Hükümeti"ni kurdular. Kurulan bu hükümet Kore'nin bağımsızlığı için çalıştı. Hükümet içerisinde Amerika ve Sovyet Rusya ile işbirliği yapmak isteyenler de vardı.⁴⁶ 1922 yılında ise "Kore Komünist Partisi" kurulmuştur. Kore Komünist Partisi de Japonlar ile mücadeleye katılmıştır.⁴⁷ Sovyet Rusya 1922'de kendi ideolojisinde olan Kore Komünist Partisini tanımıştır.⁴⁸

Kore'deki milliyetçiler 1924-1935 yıllarında Marksizm ve Çin İhtilali'nin etkisinde kalarak sol görüşü benimsemeye başlamışlardır. Bu etki neticesinde Kore Komünist Partisi önem kazanmaya başlamıştır. 1936 yılında milliyetçi ve komünist Koreliler Japonlara karşı birleşerek Milli Cephe'yi kurmuşlardır. 1937'de Orta Çin'de Kim Yak-San idaresinde Kore Gönüllü Tugayı kurulmuştur. Bu tugaydaki Koreliler Mançurya'da VIII. Çin Ordusu'nda Japonlara karşı mücadele etmiştir.⁴⁹ Önceleri Syngman Rhee tarafında olan solcu milliyetçiler, Şanghay'dan ayrılarak, "Kore Milleti'nin Kurtuluş Birliği" saflarına katılarak Kuzey Kore'de mücadelelerine devam etmişlerdir.⁵⁰

⁴² Yunus Can Polat, *21. Yüzyılda Çin Halk Cumhuriyeti-Japonya İlişkileri ve Milliyetçilik*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Aydın 2011, s. 68.

⁴³ Türkçede self-determinasyon olarak telaffuz edilen bu tabirin anlamı; Ulusların kendi geleceklerini hiçbir dış güce bağlı kalmadan özgürce tayin etmesidir. Başka bir ifadeyle; halkın hiçbir devlet etkisinde kalmaksızın yönetim hakkına karar vermesidir. Bkz.: Doğan Kılınç, "Self Determinasyon İlkesinin Azınlıklar Açısından Değerlendirilmesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, Ankara 2008, s. 953-954.

⁴⁴ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 20.

⁴⁵ *Kore'de Türk Muharebeleri*, ATESE Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012, s. 13.

⁴⁶ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 21.

⁴⁷ İbrahim Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş A.Ş. Yayınları, İstanbul 1990, s. 21.

⁴⁸ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 21.

⁴⁹ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 21.

⁵⁰ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 13.

II. Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1 Aralık 1943 tarihinde Roosevelt, Churchill ve Çang Kay Şek imzasıyla hazırlanan bildiride "*Kore halkının içinde bulunduğu tutsaklığı yakından bilen üç büyük devlet (Çin, İngiltere ve Amerika) Kore'nin vakti gelince özgürlük ve bağımsızlığına kavuşturulmasına karar vermiştir.*" ifadesi ile Kore meselesi ilk kez Kahire Toplantısı'nda dile getirilmiştir.⁵¹ Fakat buradaki asıl amaç Kore'de uluslararası mandaterlik kurmak veya büyük devletlerin vekâlet arzusunu gerçekleştirmektir.⁵²

4 Şubat 1945'te başlayan Yalta Konferansı'nda Japonların Kore'den çıkarılma görevi Amerika ve Sovyet ordularına verilmiştir. 17 Temmuz-2 Ağustos 1945 tarihleri arasında gerçekleştirilen Potsdam Konferansı'nda da bu karar desteklenmiştir. 6 ve 9 Ağustos 1945 tarihlerinde Amerika tarafından Hiroshima ve Nagasaki'ye iki atom bombası atılmıştır. 8 Ağustos 1945 tarihinde Sovyet Rusya, Japonya'ya savaş ilan etmiştir.⁵³ Bu yaşananlar üzerine Japonya 10 Ağustos 1945 tarihinde teslim olacağını bildirmiştir.⁵⁴ Akabinde Sovyetler, Japonya'ya savaş ilan ettikten sonra derhal Mançurya ve Kuzey Kore'yi işgal etmeye başlamıştır.⁵⁵

Mançurya'daki Japon Başkomutanlığının teslimiyetinin ardından 24 Ekim 1945 tarihinde tüm Japon orduları teslim alınmıştır.⁵⁶ Yıllarca Japon sömürsü altında yaşayan Koreliler, Japonya'nın mağlubiyeti ile hürriyet kazanmışlardır.⁵⁷ Japonya'nın teslim olmasının ardından Rus orduları Kore'ye girmiştir. Müttefikinin bu süratli ilerleyişi, Pasifikteki ordularının Kore'ye uzaklığı nedeniyle Amerika'yı telaşa sokmuştur. Bu sebepten ötürü Amerika, Sovyetlere 38. enlemin kuzeyinde kalmalarını ve güneyinin Amerikan orduları tarafından kurtarılacağını belirtmiştir. Sovyetler tarafından kabul edilen bu teklif beraberinde aynı dili konuşan aynı kültürü paylaşan bir milleti adeta bıçak gibi ortadan ikiye bölen "*38. Enlem Hattı*" tabirini doğurmuştur. Bölünen Kore, 5 yıl içerisinde iki büyük gücün kapışmasına sahne olacaktır.⁵⁸

Japonların Kore'den çekilmesinin akabinde Amerikalı yetkililer, Kore'de izlenecek politikalar üzerinde kafa yormaya başlamışlardır.⁵⁹ Bu doğrultuda Japon

⁵¹ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 23-24; *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 14.

⁵² Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 21.

⁵³ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 14.

⁵⁴ Ali Denizli, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1994, s. 16.

⁵⁵ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam 1950-1964*, C. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988, s. 294.

⁵⁶ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 16.

⁵⁷ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 16.

⁵⁸ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 22-23; Chris Harman, *Halkların Dünya Tarihi- Taş Çağından Yeni Binyıla*, (Çev.: Uğur Koçabaşoğlu), Yordam Kitap, İstanbul 2010, s. 517.

⁵⁹ Ertan Gökmen, "Amerikan Resmi Arşiv Belgelerine Göre Kore'nin Kurulma Çalışmaları", *AÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5\2, Ankara 2014, s. 63.

ordularını teslim almak için ABD Savunma Bakanı 11 Ağustos 1945 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı'na "38. Paralelin kuzeyindeki Japon kuvvetlerinin Sovyetlere, güneyindekilerin de Amerikan Komutanlığı'na teslim olmalarını" önermiştir. Kabul edilen bu öneri Uzak Doğu Başkomutanı Mc Arthur ve Sovyetlere salık verilmiştir. 12 Ağustos 1945'de Sovyet Rusya, 8 Eylül 1945'de ise ABD Kore'yi resmen işgal etmiştir. ABD'nin Güney Kore'de "Askeri İdare" kurması mukabilinde, 8 Mayıs 1946 tarihinde Sovyetler de Kuzey Kore'de "Geçici Komünist Hükümet"i kurmuştur.⁶⁰

16-22 Aralık 1945'de Moskova'da toplanan ABD, İngiltere, SSCB ve Çin'in Dışişleri Bakanları Kore'de demokratik hükümetin kurulmasına ve Kore'deki ABD ve SSCB komutanları temsilcilerinden bir "Karma Komisyon" oluşturulmasına karar vermiştir.⁶¹ İlk toplantısını 20 Mart 1946'da Seul'da yapan komisyon; Sovyetler'in Kore'yi Komünist bir idare altında birleştirme arzusundan başka bir çözüm yoluna yanaşmayınca, komisyon akim bir sürece girmiştir.⁶²

2 yıl süren ve tarafların bir türlü oydaşma sağlayamadığı Kore sorununu neticelendirebilmek adına ABD konuyu 23 Eylül 1947'de BM'ye taşımıştır.⁶³ Sovyetler 'in tüm itirazlarına rağmen 6 çekimser oy ve 43 kabul oyla 14 Kasım 1947 tarihli BM kararları belirlenmiştir.⁶⁴

BM kararları doğrultusunda Geçici Komisyon kurulacak ve bu komisyon denetiminde 31 Mart 1948'de tüm Kore'de seçimler yapılacaktır. Seçimler sonucunda ise tek bir Kore devleti kurulacak, ABD ve SSCB askerleri de Kore'yi terk edecekti.⁶⁵ Sovyetler, BM tarafından alınan kararlara itiraz ederek hiçbirini tanımamıştır. Ayrıca Komisyonu Kuzey Kore'ye sokmayacaklarını da bildirmiştir.⁶⁶

⁶⁰ Ali Denizli, *Kore Savaşı'ndaki Kumuri Kahramanları*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 17-18.

⁶¹ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 15.

⁶² Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 19.

⁶³ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 25.

⁶⁴ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 18.

⁶⁵ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 25. BM tarafından alınan kararların tamamı; *Kore halkının temsilcileri Kore Sorununun incelenmesine davet edilecektir. Derhal bir Birleşmiş Milletler Geçici Kore Komisyonu kurulacaktır. Bu komisyon Kore'de çalışacak ve serbestçe dolaşarak bütün Kore halkı ile istişarelerde bulunacaktır. Bu komisyon, Avustralya, Kanada, Çin, Fransa, Hindistan, Ukrayna, Salvador, Filipin ve Suriye temsilcilerinden oluşacaktır. Kore seçimleri 31 Mart 1948'de Geçici Kore Komisyonu'nun gözetimi altında yapılmalıdır. Seçimlerden sonra toplanacak olan Kore Millet Meclisi tarafından kurulacak bir Milli Kore Hükümeti, Geçici Kore Komisyonu ile istişare halinde şunları yapacaktır: Kore, kendi emniyeti için gerekli milli kuvvetleri meydana getirecek ve buna dâhil olmayan askeri veya yarı askeri teşkilatı kaldıracaktır. İşgal kuvvetlerinin 90 gün içinde çekilmesi için gerekli önlemler alınacaktır. Kuzey ve Güney Kore'de askeri veya sivil makamlar tarafından yapılan idari görevleri üzerine alacaktır. Bkz.: Gazi Doğan, *Kamuoyunda Kore Savaşı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜ SBE Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara 2004, s. 32.*

⁶⁶ Tahsin Yazıcı, *Kore Birinci Türk Tugayı'nda Hatıralarım*, Ülkü Basımevi, İstanbul 1963, s. 8.

BM Komisyonu Kore’de genel seçim kararı almıştır. Ancak Sovyetler daha öncede belirttiği gibi Komisyon kararlarına itiraz etmiş ve komisyonun Kuzey Kore’ye girmesine engel olmuştur. Genel kurul ise Komisyonun girilebilen yerlerde seçim yapılmasına yönelik talimatta bulunmuştur.⁶⁷ Nihayet BM tarafından alınan kararlar doğrultusunda 10 Mayıs 1948 tarihinde seçim yapılması kararlaştırılmıştır.⁶⁸

Güney Kore’de 10 Mayıs 1948’de seçimler yapılmış ve 12 Temmuz 1948 tarihinde kabul gören Kore Anayasası gereğince 17 Temmuz 1948 tarihinde “*Kore Cumhuriyeti*” ilan edilmiş ve hükümet 5 Ağustos 1948’de kati olarak kurulmuştur. Syngman Rhee Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁶⁹ 15 Ağustos’ta ise Amerika Askeri Yönetimi ülkeyi cumhuriyete teslim etmiştir.⁷⁰ Kore Cumhuriyeti Devleti’ni Çin, ABD ve Filipinler onaylamış 1950 yılına kadar 30 devlet daha tanımıştır. Türkiye ise 11 Ağustos 1949’da Bakanlar Kurulunca Kore Cumhuriyeti Hükümeti’ni tanımıştır.⁷¹

Kore’nin kuzeyinde Mayıs 1945’te idareyi ele almış olan “*Halk Şurası*” 10 Şubat 1948’de kabul edilen Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Anayasası’nı uygulamaya karar vermiştir. 9 Eylül 1948’de Kore Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Hükümet lideri ise Kim-İl-Sung⁷² dur.

Her iki Kore Devleti de kendilerini Kore’nin asıl hükümeti olduğunu iddia ederek BM Genel Kurulunda Kore’yi temsil etmek için müracaatta bulunmuşlardır.⁷³ BM kararları doğrultusunda her iki tarafın Kore’yi terk etmesi gerekiyordu. Sovyet Rusya 18 Eylül 1948’de Kore’yi boşaltacaklarını bildirmiştir. İşgalci konumunda kalmak istemeyen Amerika 20 Eylül 1948’de askerlerini çekeceğini BM bildirmiş ve 29 Haziran 1949’a kadar da Kore’yi boşaltmıştır.⁷⁴ Fakat 500 Amerika askeri Güney Kore ordusunu yetiştirmek için bırakılmıştır.⁷⁵

⁶⁷ Ercan Haytoğlu, “Kore Savaşı ve Denizli Kore Şehitler ile Gazileri“, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 11, 2002, s. 78.

⁶⁸ Denizli, *Kore Harbi’nde Türk...*, s. 18.

⁶⁹ *Kore’de Türk Muharebeleri*, s. 16.

⁷⁰ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 25.

⁷¹ Denizli, *Kore Harbi’nde Türk...*, s. 19; Hee-Chul Lee, *Siyasi, Ekonomik, Askeri ve Kültürel Açından Türkiye-Kore İlişkileri*, TTK Yayınları, Ankara 2007, s. 30.

⁷² Kim-İl-Sung; Sovyetler Birliği’nin desteğiyle 1930’lu yıllarda Japonlara karşı özgürlük mücadelesi vermiştir. Sovyetlerin Kuzey Kore’yi işgal etmesiyle birlikte 1945 yıllarında Kore’nin kuzeyine gelmiştir. Bu yıllardan itibaren Sovyetlerin politikaları doğrultusunda halk kahramanı olarak lanse edilmiştir. Öte yandan Kim-İl-Sung’un iktidarını sarsabilecek kişiler Sovyetlerce etkisiz hale getirilmiştir. Bkz.: Mehmet Kürşad Ordu, *Amerikan Kamuoyunda Kore Harbi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2009, s. 85.

⁷³ *Kore’de Türk Muharebeleri*, s. 16.

⁷⁴ *Kore’de Türk Muharebeleri*, s. 17. ; M. K. Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 25.

⁷⁵ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 26.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASINI PERSPEKTİFİNDEN KORE SAVAŞI'NA KATILIM SÜRECİ

1.1. Kore Savaşı Öncesi Türkiye'deki Siyasi Gelişmeler: Türk Basını Işığında 14 Mayıs 1950 Seçimleri

Altan Öymen, 1947-1951 yıllarını Türkiye ve dünya için “*değişim yılları*” olarak tanımlamıştır.⁷⁶ Türkiye’de değişim rüzgârlarının estiği ilk atmosfer Missouri Zırhlısı’nın İstanbul Limanı’na gelmesiyle kendisini göstermiştir. Gazeteler Amerika’ya övgüler yağdırmış ve Meclis’te de aynı hava hâkim olmuştur. Artık iki ülkenin bayrakları tokalaşan eller ile görselleştirilmiştir.⁷⁷ Keza Tekel idaresi Missouri adlı bir sigara ve kibriti satışa sürmüştür. Paketlerin tasarımına ise Türkiye, Amerika ve Missouri zırhlısının fotoğraflarına yer verilmiştir.(Şekil-1).⁷⁸

Şekil-1: Tekel idaresinin satışa sürdüğü Missouri adlı sigara.

Kaynak:<http://hititkoleksiyon.blogcu.com/tekel-idaresi-missouri-sigara-acilmamis-no-277/7232982>, E.T.: 02.07.2018, 18:47.

⁷⁶ Altan Öymen, *Değişim Yılları*, Altan Matbaacılık, İstanbul 2004, s. 10.

⁷⁷ Abdurrahman Dilipak, *Menderes Dönemi*, 2. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul 1990, s. 153.

⁷⁸ Yavuz Güler, “İkinci Dünya Harbi Sonrası Türk-Amerikan İlişkileri (1945-1950)” *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5/2, 2004, s. 212-213.

6 Mayıs 1945 te Almanya teslim olduğunda Türkiye için bazı şeyler değişmeye başlamıştır. 19 Eylül 1946'da Churchill Avrupa Birleşik Devletleri fikrini ortaya atmıştır. Marshall Planı, NATO, ardından da 4 Haziran 1949 Avrupa Konseyi'ne üyelik derken Türkiye yüzünü batıya çevirme ihtiyacı hissetmiştir. ABD ve batı, bir yandan iktidarla bağlantılarına özen gösterirken, öte yandan daha uyumlu bir iktidar oluşumu için Ankara'yı zorlamıştır.⁷⁹ Öte yandan ABD kamuoyunda Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelere yardım yapılmasının doğru olmadığı yönünde tartışmalar yaşanmıştır. Bu gerekçeleri ileri sürenler Türkiye ve Yunanistan'da demokrasinin olmadığını bunun bir merhale ötesi ise komünist olabilme ihtimallerinde bir engel olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu tip “*tutucu*” ülkelere yardım etmenin “*Hür Dünya*” adına bir faydası da yoktu. Truman bu atmosferi bertaraf edebilmek adına Türkiye'nin 1946'dan beri demokrasiye geçmek için çaba içerisinde olduğunun altını çizmiştir. Türkiye ise Truman Doktrini ile güvenliğini sağlamak, Batıya yakın olmak, askeri ve ekonomik yardımlardan istifade edebilmek adına çok partili hayata geçiş çalışmalarına ivme kazandırmıştır.⁸⁰ Dünyadaki politik gelişmeler Türkiye'de çok partili hayatı zorunlu kılmıştır.⁸¹ Bu bağlamda Türkiye'nin çok partili hayata geçmesinin temelinde dış sebeplerin olduğu söylenebilir.⁸² Abdurrahman Dilipak, bu durumu “*Bir bakıma DP, bu siparişin ürünü olarak siyasi hatta yerini aldı*” şeklinde değerlendirmiştir.⁸³

1945 yıllarından itibaren muhalefetin başarıya ulaşması “*Cumhuriyet'in büyük yasaklarına dokunmaması ve kamuoyuna iktidarın bir oyunu olarak görünmemesi*”nden geçiyordu. Rejimin güvenliği için şart koşulan sınırlar laiklik ve antikomünizmdir. Nitekim Serbest Fırka denemesinden sonra kamuoyu muhalefet denemelerinden de çekinmiştir. Demokrat Parti (DP)'nin bu hassas noktaları çok iyi değerlendirmesi önem arz etmektedir. Çünkü ne şeriata ne de komünizme sıcak bakmışlardır. Her ne kadar iktidarın teşviki ile kurulmuş olsalar da Ali Fethi Bey gibi uysal olmamışlardır. Muhalefetliği en ciddi şekilde yürüterek halkın güvenini kazanmış ve iktidarı zorlamışlardır.⁸⁴

⁷⁹ Dilipak, *Menderes Dönemi*, s. 155-156.

⁸⁰ Haluk Ülman ve Oral Sander, “Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-1968)”, *AÜ SBF Dergisi*, 27/1, Ankara 1972, s. 4-5.

⁸¹ Abidin Nesimi, *Yılların İçinden*, Gözlem Yayınları, İstanbul 1977, s. 220.

⁸² Mehmet Ali Çakmak ve Hayati Adalar, “Türkiye’de çok Partili Demokrasiye Geçişte İç ve Dış Etkilerin Dinamikleri”, *Akademik Hassasiyetler*, Yıl 1, Mayıs 2014, s. 1.

⁸³ Dilipak, *Menderes Dönemi*, s. 155-156.

⁸⁴ Cem Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara 1990, s. 47-48.

Haziran 1945'te yapılan gizli grup toplantısında DP kurucuları, CHP'ye sadık olduklarını belirtmiştir. İçlerinden biri İnönü'ye ebediyen bağlı kalacağını, diğeri ise memleketin gerçek ve güçlü tek partinin CHP olduğunu söylemiştir.⁸⁵ Niyazi Berkes'e göre DP'nin zararsız bir parti haline getirilmesi iyi olmamıştır. Keza iktidar ve muhalefetin işbirliği içerisinde olması Moskofları korkutabilirdi. Fakat ABD'nin "...Türkiye'yi koltuğu altına almasını kolaylaştırmak için... bizim de kıvılcık tehlike altında olmamız" gerektiğini belirtmiştir.⁸⁶ Hâlbuki Moskova Radyosu Celal Bayar'ı Sovyetlere düşman olmakla itham etmesi, Bayar üzerinde son derece müteessir bir etki yaratmıştır. Bayar, bu durumdan şöyle bahsetmektedir: "*Moskova Radyosu beni Sovyet düşmanı olmakla suçlandırıyor. Oysa bilirsiniz ki, ben Atatürk'ün adamıyım. Onun ölüm yatağında bana yaptığı vasiyeti yerine getirmek en kutsal görevlerimden biridir. Onun için ben Sovyet düşmanı olamam.*" Nitekim DP iktidara gelmesi ile birlikte devamlı olarak Sovyet düşmanlığı yaptığı görülmüştür.⁸⁷

İktidarın bir muhalefet partisi oluşturmasındaki gerekçeler ise parti içindeki zayıflık yaratan unsurlardan kurtulmak ve totaliter bir parti olduğu yönündeki eleştirileri bertaraf etmek istemelerinden ileri gelmiştir.⁸⁸ Samet Ağaoğlu'na göre İnönü, dünyadaki en mükemmel makyavelist devlet adamlarından biridir. İnönü'nün demokrasiyi, çok partili parlamenter demokratik rejimi sevmediğini, II. Dünya Savaşı'nı Hitler-Mussolini kazanmış olsa idi, faşist bir diktatörlüğü Türkiye'de görmekte sevinebileceğini belirtmiştir. Fakat komünist bir diktatörlük gelmiş olsa idi, Rusya'ya bağlı bir devlet olunacağından endişelenmiştir.⁸⁹

1950 Mayısının başlarında partiler propagandalarını yapmak amacı ile radyolarda konuşma yapmaya başlamışlardır.⁹⁰ İstanbul radyosuna konuşma yapan İlhâmi Sancar, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin propagandasını yaparken iktidar değişikliği olduğu takdirde Amerika'nın iktisadi ve askeri yardımlarını eksileceğini hatta kesileceğini söylemiştir. Bunun üzerine Milliyet Gazetesi, İktisadi İşbirliği Türkiye Mümessili Russel Dorr ile bir görüşme yapmıştır. Dorr ise bu görüşme ile müşkül duruma düştüğünü ima ederek şu açıklamayı yapmıştır:

⁸⁵ Kemal Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 486-487.

⁸⁶ Niyazi Berkes, *Unutulan Yıllar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 365.

⁸⁷ Zekeriya Sertel, *Hatırladıklarım*, 5. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001, s. 228.

⁸⁸ Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, s. 487.

⁸⁹ Samet Ağaoğlu, *Demokrat Parti'nin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru*, Baha Matbaası, İstanbul 1972, s. 101-102.

⁹⁰ Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi...*, s. 45.

“Amerika Hükümeti ile Türk Hükümeti arasında imzalanmış bir anlaşma gereğince yapılmaktadır. Ayrıca Türk Hükümeti ile Avrupa ekonomisi işbirliğine mensup devletlerarasında imzalanmış birer anlaşma mevcuttur. Bu itibarla Marshall yardımı bütün Türk Milleti içindir, bir parti için değildir. Marshall Planı Birleşik Amerika’nın dış siyasetindeki esas prensiplerinden biridir. Gerek Demokratların gerek Cumhuriyetçilerin, gerekse Müstakillerin tasvibi ile kanunlaştırılmıştır. Türkiye’nin demokratik bir memleket olduğuna göre seçim yapılması gayet tabidir. Zaten Marshall yardımı da demokratik memleketler içindir. Bu sene İngiltere’de, Fransa’da, Yunanistan’da ve İtalya’da seçimler yapılmış, iktidardaki partiler değişince yardımın kesileceği, gibi bir şey asla bahis mevzuu olmamıştır.”⁹¹

Dorr’un bu açıklamaları üzerine haftada bir çıkan sosyalist siyasi mizah dergisi olan Nuhun Gemisi *“Yalan söylüyorsunuz Mister Dorr”* başlıklı yazısında, Dorr’un müşkül duruma düşmesini manalı bulmuştur. Dorr’un Milliyet muhabirine yaptığı açıklamalarını *“Bay Dorr ya tamamıyla hafızasını kaybetmiş olmalı yahut Türkiye’yi her yalanın rahat rahat gözü açık yutturulabileceği bir memleket farz etmiş olmalı”* şeklinde eleştirmiştir. Aynı başlıklı yazıda Yunanistan seçimleri hatırlatılarak şu şekilde devam etmiştir. *“Amerika’nın istediği tarzda bir kabine kurulmazsa yardımın kesileceği tehdidini ileri sürdüğünü ve birkaç gün içinde Amerika’nın tazyikile Venizelos kabinesinin nasıl gümbür gümbür yuvarlandığını görmüştük.”⁹²*

DP’nin seçim nutuklarında dikkat çeken husus Türkiye’nin NATO’ya katılması ile Batı demokrasisine adım atacağı yönünde ifadeleri olmuştur. Bu bağlamda NATO yalnızca dış politikada değil iç politikada da hassas bir unsur olarak değerlendirilmiştir. DP, CHP’yi *“Batılı Demokratik Cephe dışında bırakmak”* ile suçlamıştır. CHP, DP’nin seçim öncesi yapmış olduğu bu ithamlarını bertaraf edebilmek adına 11 Mayıs 1950’de NATO’ya ilk resmi müracaatını yapmıştır.⁹³

10 Mayıs’ta seçim propagandaları bitmiş ve gözler sandıklara çevrilmiştir. Bu süreçten itibaren DP’nin de sloganında olduğu gibi artık *“söz milletindir”*.⁹⁴ Seçim günü akşamı basın toplantısı yapan Bayar, seçimlerin sükûn için cereyan ettiğini hiçbir şikâyet almadıklarını beyan etmiştir. 1946’da yapılan seçimlerde gelen telgrafları açarken ellerinin titrediğini belirterek,

“Hepsinde feci haberler okuyor ve ürperiyorduk. Kimi yerde baskı yapılmış, halk döğülmüş, kimi yerde seçime fesat karıştırılmıştı. Çok şükür bugün bu gibi

⁹¹ Milliyet, 10 Mayıs 1950, s. 5.

⁹² Nuhun Gemisi, 17 Mayıs 1950, s. 2.

⁹³ Yusuf Sarınoy, *Türkiye’nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO’ya Girişi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 84-85.

⁹⁴ Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi*, s. 45.

haberler almış değiliz. Bugünkü şikâyetlerin hemen hepsi adli murakabe altında cereyan etmeyen hususlara taalluk etmektedir. Kütüklerdeki yanlışlıklar ve noksanlıklar gibi.” açıklamaları ile yurttaki seçim havasını değerlendirmiştir.⁹⁵

14 Mayıs seçimleri tam anlamıyla demokratik ortam içerisinde cereyan etmiştir.⁹⁶ Seçimler, Bayar’ın da ifade ettiği gibi sükûnet içinde olmuş, vatandaş seçimlere büyük ilgi göstererek katılım oranı % 80’i aşmış, yaklaşık 9 milyona ulaşmıştır. Her Gün gazetesinin aktardığına göre koltuk altlarından tutularak getirilen engellisinden, yolda doğum yapma tehlikesi bulunan hamile kadınlara kadar herkes büyük bir istekle sandık başına gitmiştir. Seçimin başladığı sabah saat 8 ile akşam 17 arası tüm eğlence yerleri, tiyatro ve sinemalar kapatılmış, içki alınıp satılması yasaklanmıştır. Ertesi gün açıklanan sonuçlara göre DP ezici bir çoğunlukla seçimleri kazanmıştır. DP oyların % 53,35’ini alarak, mecliste 408 sandalye kazanmıştır.⁹⁷ 1923 ile 1950 tarihleri arasında kesintisiz bir şekilde iktidarı elinde bulunduran CHP ise %39,6 oy ile 69 sandalye kazanabilmiştir.⁹⁸

Sonuçların kesinleşmesi ile Bayar, iktidarı devralana kadar CHP’nin iş başında kalmasını istemiştir. CHP hükümeti 22 Mayıs’a kadar geçici hükümet olmuştur.⁹⁹ Meclis Başkanlığına Refik Koraltan getirilmiş, 2 Haziran’da Menderes meclisten güvenoyu alarak fiilen DP iktidarlığına başlamıştır.¹⁰⁰

27 yıl süren CHP iktidarlığını artık DP devralmış ve Türkiye’ye demokrasi gelmiştir. Nitekim vatandaşın demokrasi algısı tam bir muamma ortamı yaratmıştır. Ankara Tacüddin Camiinde bir vaiz memleketin “*Allahsız partiden*” kurtulmasına şükrederken, Bursa’daki köylüler “*demokrasi var*” diyerek mallarını bölmeye başlamışlardı. Sokaklardaki İnönü portreleri parçalanmış ve seyyar satıcılar “*demokrat limonata*” satmaya başlamışlardı.¹⁰¹

⁹⁵ *Akşam*, 15 Mayıs 1950, s. 1.

⁹⁶ Taner Timur, *Türkiye’de çok Partili Hayata Geçiş*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s. 93.

⁹⁷ *Zafer*, 14 Mayıs 1950, s. 6; *Vatan*, 14 Mayıs 1950, s. 1; *Her Gün*, 15 Mayıs 1950, s. 1; C. Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi*, s. 45.

⁹⁸ Ferhat Ateş ve Tuncer Utkan, “Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar Bağlamında 1950 Genel Seçimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/54, 2017, s. 222

⁹⁹ Cüneyt Arcayürek, *Demokrasinin İlk Yılları 1947-1951*, Bilgi Yayınları, Ankara 1983, s. 189.

¹⁰⁰ Ahmet Yeşil, *Türkiye’de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 162; *Cumhuriyet*, 21 Mayıs 1950, s. 1.

¹⁰¹ Bernard Lewis, *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, 5. Baskı, (Çev.: Metin Kıratlı), TTK Basımevi, Ankara 1993, s. 317.

14 Mayıs seçimlerinde DP'nin zaferle çıkması vatandaşı sevindirdiği kadar Türk basınında da memnuniyet yaratmıştır. Milliyet yazarı Karacan, Halk Partisi'nin ektiğini biçtiği belirterek "...halkın iradesiyle iktidarı kaybeden, iktidarı kaybetmekle kalmayarak sanki iskambil kâğıtlarından yapılmış bir şato gibi yıkılan, çöken Halk Partisinin siyasi macerası, üzerinde ibretle dikkatle durulacak hazin bir hikâyeye teşkil eder" yorumunda bulunmuş, her totaliter rejimin elbet sonunun geleceğini belirtmiştir.¹⁰² Haftalık olarak çıkan sosyalist siyasi Barış gazetesi,

"Hakkı fesih formülünü 28 yıl boyunca bayrak gibi kullanmış, ...sosyalistlere bile her türlü zulüm ve itisafтан çekinmemiş olan merhum iktidar nihayet milletin şiddetli bir sillesile kendi kazdığı çukura yuvarlanıp girmiştir... Demokrasinin geliştirilmesine ve siyasi hürriyetlerin son zaferine kadar Demokrat Parti'nin gayretlerini desteklemeyi vazife sayacağız. Ancak Demokrat Parti iktidar vasıtası olan demokrasi merdiveninin basamaklarına çifte nöbetçiler dikmeğe ve siyasi hürriyetlerden faydalanma hakkını yalnız kendine tahsis etmeye kalkışırsa onu da "Demokrasi haini" olarak teşhir etmekte bir saniye dahi tereddüt etmeyeceğimizi... şimdiden ilan ederiz" yazısı ile seçim sonuçlarından duyduğu memnuniyeti ifade etmiştir.¹⁰³

Cumhuriyet Gazetesi İnönü'nün seçimleri kaybetmesi üzerine Çankaya'dan ayrıldığını ve Ankara'daki köşküne taşınma hazırlıkları yaptığını gösteren bir fotoğraf yayınlamıştır (Şekil-2).¹⁰⁴

Şekil-2: İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı sonrasında taşındığı konak.

Kaynak: Cumhuriyet, 19 Mayıs 1950, s. 1.

¹⁰² Ali Naci Karacan, "Halk Partisi Ektiğini Biçmiştir", *Milliyet*, 17 Mayıs 1950, s. 1.

¹⁰³ *Gerçek*, 17 Mayıs 1950, s. 1.

¹⁰⁴ *Cumhuriyet*, 19 Mayıs 1950, s. 1.

Cumhuriyet'te yayınlanan bu fotoğraf üzerine Nuhun Gemisi “*Ol Saltanatın Yeller Eser Şimdi Yerinde*” başlıklı yazısında bu fotoğrafın 12 yıl öncesini yani 11-12 Kasım gecesini hatırlattığını belirtmiştir. Atatürk'ün ölümünün hemen ardından İnönü'nün Çankaya köşküne taşınmasını Ankaralıların gözyaşları içinde seyrettiğini, “*İnönü ailesinin*” bu acelesi karşısında vatandaşın derin üzüntü ve şaşkınlık içinde kaldığını ifade etmiştir. Yazıyı “*Aynı gözlerin bugünkü “göç” manzarası karşısında pek keyiflendiklerine şüphe yok*” cümleleri ile sona erdirmiştir.¹⁰⁵

Orhan Veli Kanık'ın ayda iki kere çıkardığı fikir-sanat gazetesi olan *Yaprak*,¹⁰⁶ 14 Mayıs seçimlerinde CHP'nin mağlubiyetinin ardından şu açıklamada bulunmuştur:

“Seçimler bitti. Demokrat Parti Halk Partisini korkunç bir bozguna uğrattı. Oysaki halk partisi halkı kazanacağını umarak fikirleriyle prensipleriyle son zamanlarda ne fedakârlıklar etmişti. Bütün yayınlarına göz yumulan din dergileri, okullara konan din dersleri, yeniden açılan İlahiyat Fakülteleri, İmam Hatip kursları, türbeler, şahsi sermayeye sağlanan imtiyazlar, her türlü irticaa tanınan haklar... Hiçbiri, hiçbiri kâr etmedi. Zavallı Halk Partisi!”

Kanık, DP'nin seçimlerden zaferle çıkmasını ise halkın, “*Oylarını Halk Partisine vermek istemeyenlerin çoğu olsa olsa bundan daha kötü bundan daha müstebit bir idare gelemez*” diye düşünmesine bağlamıştır. Yazısını, devrimci kafa ile memleketin ilerleyebileceğini ve bundan sonrada hep ileri fikirleri savunmaya devam edeceklerini belirterek sonlandırmıştır.¹⁰⁷

İktidar değişikliği bir takım ümitleri de beraberinde getirmiştir. Hapis cezasına çarptırılan şair Nazım Hikmet'in açlık grevine başlamasının ardından neşr olunan *Nazım Hikmet Dergisi*'nin aktardığına göre “*...memleket aydınlarının teminatı ve kanun yolunun açılmak üzere olduğu inancı karşısında*” Hikmet, açlık grevine ara vermiştir.¹⁰⁸

¹⁰⁵ *Nuhun Gemisi*, 24 Mayıs 1950, s. 1.

¹⁰⁶ *Yaprak*, çoğunlukla dergi olarak değerlendirilmiştir. Ancak Orhan Veli Kanık ve yayın kadrosundaki arkadaşları *Yaprak*'ın gazete olduğunu belirtmiştir. Nitekim gazete haber ön planlı bir yayın organıdır. *Yaprak* ise fikir-sanat ağırlıklı bir süreli yayın olması hasebi ile gazete olarak nitelendirilmesi tam anlamıyla doğru olmaz. Yayın kadrosunda Abidin Dino, Ceyhun Atuf Kansu, Sabahattin Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Erol Güneş, Suat Taşer, Orhan Kemal, Cevdet Kudret Solok, Necati Cumalı, Osman Darıcı, Talip Apaydın, Ziya Osman Saba, Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi önemli isimler yer almıştır. Bkz.: Esmâ Dumanlı Kadızade, “*Yaprak Gazetesi Üzerine Bir Dizin Çalışması*”, *TÜBAR*, C. 32, Güz 2012, s. 161. Ayrıca bkz.: Hıfki Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973, s. 171-172.

¹⁰⁷ *Yaprak*, 15 Mayıs 1950, s. 2.

¹⁰⁸ *Nazım Hikmet*, 23 Mayıs 1950, s. 1.

Türk Yolu Gazetesi ise “*körpe rejimimize*” komünizm tehlikesine karşı tedbirli olunması gerektiğini öğütlemiş ve hiçbir devletin haber alma ve propaganda şebekesinin, komünist teşkilatının seviyesine çıkamadığını, Amerika gibi sıkı teşkilatlanmış bir devlette bile komünistlerin faaliyette bulunduğunu belirtmiştir. Öte yandan halkın serbest münakaşa hayatında yeni olduğundan sahte fikirleri mantık süzgecinden geçirme alışkanlığına sahip olmadığını ifade etmiştir. “*Garp kültürüne az çok intibak etmiş küçük bir münevver zümre ile maziye hala bağlı diğer bir irtica zümresi*” arasında büyük bir kitlenin bilgisizlik içinde olduğunu ve bu kitlenin her şeye inanmaya müsait olduğunu belirterek yeni hükümetin dikkatli olması gerektiğini kaydetmiştir.¹⁰⁹

14 Mayıs seçimleri yabancı basında da ilgi görmüştür. New York Times gazetesi “*Türkiye demokrasiye oy veriyor*” adlı makalesinde *Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçimlerde uğradığı yıkıcı ve hayret verici mağlubiyeti, yalnızca Türkiye'nin değil bütün batı demokrasisinin de iftihar etmesi lazım gelen bir netice*” olarak değerlendirilmiştir.¹¹⁰ Washington ise “*demokrasinin yakın şarkta sıhhatli gelişmesinin bir nişanesi olarak mülhaza edilmiştir. Seçimleri hangi parti kazanırsa kazansın Amerika'nın askeri ve iktisadi yardımının devam edeceği*” belirtmiştir.¹¹¹

Fuat Köprülü verdiği bir demeçte dış politikada ittifaklar ile bilhassa İngiliz ve Fransız ilişkilerin daha da kuvvetlendirileceği, ABD ile sıkı dostluklarına bağlı kalınacağını belirtmiştir. Bu bağlamda dış politikada bir değişikliğe gidilmeyeceği ifadesinde bulunmuştur.¹¹² Köprülü'nün açıklamalarına paralel olarak Başbakan Adnan Menderes yeni hükümetin dış politika temellerini şu şekilde açıklamıştır:

*“...Truman doktrini ve Marshall yardımıyla bu sulhçu siyasetimizi desteklediğinden dolayı kendisine milletçe samimi şükran hisleri beslediğimiz büyük dostumuz Birleşik Amerika ile ve büyük müttefiklerimiz İngiltere ve Fransa ile siyasi, iktisâdi kültürel münasebetlerimizi, samimiyet ve anlayış havası içinde her gün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir.”*¹¹³

Menderes'in bu ifadeleri Atatürk döneminde izlenilen dış politikanın açıkça terk edilmesi anlamını taşıyordu. Nitekim Atatürk döneminde Dışişleri Bakanlığı

¹⁰⁹ Nihat Erim, “Karşılaşılabilecek Tehlikelerden”, *Türk Yolu*, 17 Haziran 1950, s. 1-2.

¹¹⁰ *Cumhuriyet*, 17 Mayıs 1950, s. 4.

¹¹¹ *Milliyet*, 16 Mayıs 1950, s. 1-5.

¹¹² *Cumhuriyet*, 17 Mayıs 1950, s. 4.

¹¹³ İrfan Neziroğlu ve Tuncer Yılmaz, *Hükümetler- Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri*, C. 2, TBMM Basımevi, Ekim 2013, s. 759. Ayrıca bkz.: *TBMM Tutanak Dergisi*, 29 Mayıs 1950, Dönem 9, C. 1, s. 31.

yapmış olan Tefvik Rüştü Aras Atatürk dönemi Türk dış politikasını şöyle özetlemiştir:

“Dışışleri bakanlığı yaptığım süre içerisinde... Atatürk yalnız İngiltere değil, hiçbir büyük devletle ittifakın taraflısı olmamıştır. Böyle ittifakların sakıncalarının faydalarından daha çok olduğu kanaati her ikimizde de vardı. ... Büyük bir zaruret bizi zorlamadıkça büyük Batı devlerinden biriyle işbirliğini, dostça ilişkileri arzu etmekle, korumakla beraber başa baş ittifak etmeyi asla düşünmedik.”¹¹⁴

1.2. Kore Savaşı Arifesindeki Hadiseler

Kore'nin siyasi durumu 1948-1949 yıllarında son derece karmaşık bir hal almıştır. Nitekim Kore sünî bir şekilde bölünmüş; Amerika güdümünde Güney Kore'nin başında Syngman Rhee (Şekil-3), Sovyet Rusya güdümünde Kuzey Kore'nin başında Kim-İl-Sung (Şekil-4) buluyordu. Farklı rejimler altında yönetilen Kore'de Sovyet ve Amerikan askerlerinin de çekilmesiyle aradaki düşmanlık çok tehlikeli bir boyut kazanmıştır.¹¹⁵

Şekil-3: Güney Kore Başkanı Syngman Rhee.

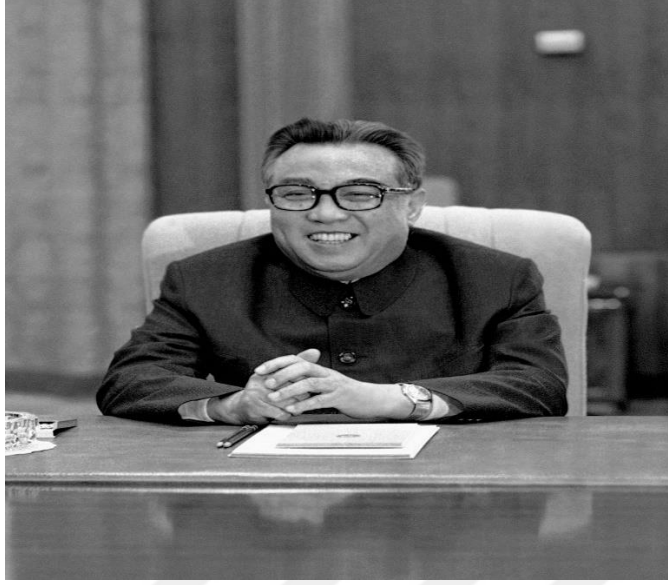

Kaynak:<https://www.britannica.com/biography/SyngmanRhee/media/1/501064/132783>, E.T.: 12.6.2019, 01:26.

¹¹⁴ Haydar Çakmak, *Liderlerin Dış Politika Felsefesi ve Uygulamaları*, Doğu Kitabevi, İstanbul 2013, s. 38.

¹¹⁵ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 20; Geoffrey Parker, *Cambridge Savaş Tarihi*, (Çevl.: Fusun Tayanç ve Tunç Tayanç), (Ed.: Emir Yener), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 403.

Şekil-4: Kuzey Kore Başkanı Kim-İl-Sung.

Kaynak:<https://www.britannica.com/biography/Kim-II-Sung/media/1/317881/166231>, E.T.: 12.6.2019, 10:15.

1949 yılında Koreliler ilk defa ülkelerinde bölünmüş bir şekilde yalnız kalmışlardır. Kore’de BM Daimi Komisyonu üyeleri iki ülke arasındaki sınırdan zaman zaman karşılıklı makineli tüfek düellosuna tanık olmuşlardır.¹¹⁶

Savaş öncesinde Amerika Güney Kore ile Sovyet Rusya ise Kuzey Kore ile anlaşmalar yapmışlardır. Bu anlaşmalarda Amerika 31 Aralık 1948’de Güney Kore ile askeri yardım ve güvenlik anlaşması yapmıştır. 26 Ocak 1950’de ikinci bir askeri yardım anlaşması yapılmıştır. Amerika bu yardım anlaşmaları gereğince Güney Kore’ye 10 Milyon dolar yardım yapmıştır. 31 Ocak 1950’de 60 milyon dolarlık bir yardımın yapılması daha kararlaştırılmıştır. Sovyet Rusya ve Kuzey Kore arasında ise 20 Mart 1949’da 10 yıllık yardım anlaşması yapılmıştır. Böylece Amerika’nın Güney Kore’yi, Sovyetlerin de Kuzey Kore’yi desteklediğine dair en ufak bir şüpheye yer kalmamıştır.¹¹⁷

Sovyet Rusya ise Çin ile aralarındaki anlaşmazlığa son vermek için 14 Şubat 1950’de 30 yıl sürecek bir dostluk ve savunma anlaşması imzalamıştır. Anlaşmayı Rus namına Vichinsky, Çin namına ise Mao imzalamıştır. Çin’in Dışişleri Bakanı “Sovyet Rusya ve Çin bundan sonra yenilmesi olanaksız yedi yüz milyonluk bir kuvvet haline gelmiştir.” demiştir. “Bu anlaşmanın sonucu olarak Çin ordusuna, polisine ve parti

¹¹⁶ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 26.

¹¹⁷ Denizli, *Kore Harbi’nde Türk...*, s. 20.

örgütüne Sovyet danışmanlar yerleştirilmiştir."¹¹⁸ Stalin Mao'dan hiç hoşlanmadığı halde onun Marksist dünyanın lideri olduğunu söylemiştir. Öte yandan bu anlaşma SSCB istihbarat şefi Lavrentiy Pavloviç Beria'yı ABD'nin nükleer saldırı gerçekleştireceği yönünde endişelendirmiştir.¹¹⁹

Amerika, Japonya ve Güney Kore'de olmasından dolayı Asya'da stratejik olarak avantajlı durumdaydı. Fakat Çin'in komünist rejime geçmesi ile Sovyet Rusya Asya'daki konumunu iyice güçlendirmiştir. Sovyetlere göre Amerika'nın Asya'dan atılma vakti gelmiştir. Ayrıca komünizm tüm Asya'da yayılmalıydı.¹²⁰

Kuzey Kore Komünistleri sıkı sıkıya bir çalışma ile yıkık halde olan ülkelerini kısa zamanda kalkındırırken güneyde rüşvet, savurganlık, işsizlik had safhada idi. Üstelik Amerikan askeri yönetiminin onca emeği ve ita olunan paralara rağmen durumda bir değişiklik yaşanmamıştır. Bunların yanı sıra Syngman Rhee iktidarı bocalamaya başlamıştı. Bu nedenler güneye sızan komünist gerillalar için ortamı uygun hale getiriyordu.¹²¹ Öte yandan BM komisyonu her an iç savaşın çıkabileceğini belirtmiştir. Nitekim Pyongyang hükümeti BM genel sekreterine zorla da olsa Kore'nin birleştirileceğini söylemiştir. BM'nin Amerikan oyuncağı ve Syngman Rhee'nin ise Amerikan kuklası olduğunu belirterek Güney Kore'deki halkı ihtilale çağırmıştır.¹²²

ABD, Avrupa, Asya ve Pasifik'te o kadar meşguldü ki Kore meselesini ikinci hatta üçüncü plana bırakmıştır. ABD'nin rahat bir tutum sergilemesi ellerinde bulunan atom bombasından ileri gelmiştir. Zira ne SSCB ne de Kuzey Kore böyle bir riski göze alıp savaş başlatamazlardı. Güney Kore yetkilileri de ABD ile aynı fikirdelerdi. ABD ve Güney Kore'nin bu pozitif tahayyüllerine karşı Kuzey Kore gizliden savaş hazırlıklarına başlamıştır.¹²³

12 Mart 1950'de Kim-İl-Sung ve Mao görüşmüştür. Bu görüşmede Mao savaştan başka hiçbir yolun Kore'yi birleştirilemeyeceği ve Amerika'nın Kore için harbi göze almayacağını ifade etmiştir.¹²⁴ Keza MacArthur Mart 1949'da bir gazete

¹¹⁸ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 19; *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1950.

¹¹⁹ Nur Bilge Criss, "Soğuk Savaş'ta Uluslararası Siyasetin Kore Savaşı'na Etkisi (1946-1953) Küresel Bir Tarih Denemesi", *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, s.12.

¹²⁰ Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 455.

¹²¹ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 29.

¹²² Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 26.

¹²³ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 29-31.

¹²⁴ Ordu, *Amerikan Kamuoyunda Kore...*, s. 47-48.

verdiği demeçte, “...bizim savunma çizgimiz, Asya kıyısı boyunca uzanan adalar zincirinden geçmektedir. Bu çizgi Filipinler’den başlayarak Okinawa dâhil Ryukyu Takımadaları’na kadar gider. Sonra Japonya’ya, Aleut Adaları zincirinden Alaska’ya doğru kıvrılır.” ifadelerinden hareketle Kore ABD’nin savunma alanı dışında tutulmuştur. Dışişleri Bakanı Dean Acheson 12 Ocak 1950’de daha da ileri giderek: “Pasifik’teki diğer bölgelerin askeri güvenliği ile ilgili olarak, kimsenin bu bölgelere askeri saldırıya karşı güvence veremeyeceği açık olmalıdır. Ancak şu da iyice anlaşılmalıdır ki, böyle bir güvence vermek, sağduyuya uygun olmadığı gibi, pratik ilişkiler bakımından gerekli de değildir.” sözlerini ifade etmiştir.¹²⁵

Kim-İl-Sung’un tüm ısrarlarına rağmen Stalin sıcak çatışmaya olumlu yaklaşmamıştır. Keza olası bir savaşta Kuzey Kore’nin başarısız olabileceği ihtimali üzerinde durmuştur. Nitekim Amerikalı yetkililerin bu tarz beyanları Sovyetleri cesaretlendirmiş ve Çin’in de onayı alınarak Kuzey Kore’ye saldırı izni verilmiştir.¹²⁶

1.3. Kore Savaşı’nın Başlaması ve Türk Basınındaki Yansımaları

Takvimler 25 Haziran 1950’yi gösterdiğinde Kuzey Kore kuvvetleri Güney Kore’ye karşı taarruza başlamıştır. Pyongyang radyosu aynı sabah savaş resmi ilan etmiştir (Ek-1).¹²⁷

Kuzey Kore, Güney Kore’ye bir ultiatom vererek şu isteklerde bulunmuştur:

- “Bütün Kore komünist idaresi altında birleşecek,
- Tek hükümet tek ordu olacak,
- Güney Kore Hükümeti üyeleri Kuzey Kore’ye teslim edilecek
- BM’nin Kore’deki komisyonu, yabancı askeri ve siyasi komisyonları memleketten çıkarılacak.”

Bu istekler Güney Kore Hükümeti tarafından reddedilmiştir. Güney Kore Dışişleri Bakanı Seul radyosuna saldırıyla ilgili bir takım açıklamalarda bulunmuştur:

“25 Haziran 1950 sabahı saat 4-5 arasında Kuzey Kore Komünist kuvvetlerinin, bir tahrik olmaksızın savunma mevzilerimize karşı haksız olarak taarruza geçtiklerini Milli Savunma Bakanı bildirdi. ...yapılan bu caniyane taarruza şiddetle ve gayretle mukavemet etmektedir. ...haksız yere çocukları,

¹²⁵ Kissinger, *Diplomasi*, s. 525-526.

¹²⁶ Ali L. Karaosmanoğlu, “Kore Savaşı’nın Siyasi-Stratejik İkilemleri”, *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, s. 35.

¹²⁷ *Her Gün*, 25 Haziran 1950, s. 1.

*kadınları, erkekleri öldürerek taarruza geçerken sakin bir pazar sabahını kana buluyorlar. ...Kuzey Kore kukla rejiminin hudutlarımıza vaki kanunsuz, alçak ve ahlaksızca taarruzuna hiçbir sebep olmadığı meydandadır. ...Can kaybı ve yapılacak fedakârlık ne kadar büyük olursa olsun aziz milletimizi komünist istibdadının çizmeleri altından kurtarmak için dayanacağız”*¹²⁸

Kuzeyli komünistler en az 11 noktaya taarruz etmiş; Güney Kore ise bu saldırı karşısında ABD'den acele tank, uçak, gemi ve ağır toplar istemiştir. Rus yapımı üç yak uçağı Seul'de bulunan Kimpo alanına saldırmış, civardaki Kore Ordu Mühendislik Okulu'na bomba atmak suretiyle bir kişinin ölümüne sebep olmuştur. Kimpo alanında bulunan 10 bomba uçağı ateşe tutulmuştur.¹²⁹ 50.000 kadar Kuzeyli Komünist huduttan içeri taarruz etmiş ve 6 mil kadar ilerlemiştir. Güney Koreli yetkililere göre Kuzey Kore ordusu 183.000 kişi ve 173 uçağı ile 32 savaş gemisine sahiptir. Amerika askeri müşavirlerinin belirttiğine göre İmgin Nehri'nin batısı tamamen elden girmiştir.¹³⁰ Kuzey Kore birliklerinin Seul'un önlerine kadar gelmeleri üzerine Avam Kamarası Kuzey Kore'nin başkentine atom bombası atılması gerektiğini belirtmiştir.¹³¹

Türk basınında hâkim olan görüş, Sovyet Rusya'nın savaşı azmettirici taraf olduğuna ve silah yardımları doğrultusunda Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırdığı yönündedir (Ek-2).¹³² Hatta Zafer Gazetesi'nin “*Amerika'nın Ruslara karşı Cenubi Kore'ye silah yardımı yapacağı anlaşılıyor*” ifadelerinden hareketle savaşın muhatabı olarak Kuzeyli Komünistlerden ziyade doğrudan Sovyetler işaret edilmiştir.¹³³

Kore'de çıkan hadiseler ABD ve SSCB'nin karşı karşıya gelmelerinden dolayı Üçüncü Dünya Savaşı endişesi doğurmuştur. Kore'de gözlemci olarak bulunan eski Ulaştırma Bakanı Kasım Gülek, yurda döndüğünde çatışma hakkında önemli izahatlarda bulunmuştur. Orda olduğu süre zarfında hudut boyu devamlı bir gerginliğin yaşandığını, BM Kore Komisyonu ile sınırı ziyaret ettiğinde üzerlerine makineli tüfekle ateş edildiğini fakat meselenin Üçüncü Dünya Savaşı'na sebep olamayacağını söylemiştir. 38. Arz dairesinin tarihinden ve Kore'nin stratejik öneminden söz ettikten sonra Kore halkına duyduğu sempatiden söz etmiştir. Kore

¹²⁸ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 22-23.

¹²⁹ *Milliyet*, 26 Haziran 1950, s. 1.

¹³⁰ *Vatan*, 26 Haziran 1950, s. 1.

¹³¹ *Vatan*, 27 Haziran 1950, s. 1.

¹³² Bkz.: *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1950, *Hürriyet*, 26 Haziran 1950, *İkdam-Gece Postası*, 25 Haziran 1950, *Son Telgraf*, 26 Haziran 1950, *Yeni İstanbul*, 26 Haziran 1950, *Yeni Sabah*, 26 Haziran 1950, *Türk Yolu*, 27 Haziran 1950, *Vatan*, 26 Haziran 1950.

¹³³ *Zafer*, 26 Haziran 1950, s. 1.

halkının Turani asıldan gelen bir ırk olmasından dolayı Türk halkına yakın bir millet olduğunu ve Korece'nin de Türkçe ile çok yakın olduğunu belirtmiş akabinde oradaki cepheye gittiğinde adeta “*Türk askerleri arasında*” bulunduğu hissine kapıldığını aktarmıştır.¹³⁴

Kasım Gülek'in aksine Nadir Nadi “...*Üçüncü Cihan Harbi, ikincisinin bittiği sanıldığı andan itibaren*” başladığını ve hasret çekilen barış ortamının hayalden ibaret olduğunu vurgulamıştır. Kore'nin stratejik pozisyonunu “*iki yanı sivri bir bıçağa*” benzediğini ve hangi tarafın o coğrafyaya hâkim olursa savunma ve saldırmada avantajlı olacağını ifade etmiştir. Böylesine önemli bir coğrafyadan ABD'nin kolay kolay vazgeçmeyeceğini, aksi takdirde Bolşeviklerin küstahlıklarının farklı bölgelerde de hız kazanacağını ifade ettirmiştir. Kore'deki savaş vesilesi ile ABD, Ruslara da tepki göstermesi gerektiğini nakletmiştir.¹³⁵

Akşam Gazetesi'nin işaret ettiği nokta ise Pravda Gazetesi olmuştur. Pravda Gazetesi, Komünistlerin Kore'nin barış yolu ile birleştirilmesini teklif ettiğini buna müteakip Güney Kore'nin cevabı ise tecavüz olduğu ve Amerika'da bu tecavüz hareketini destekleyerek BM Yasasını ayaklar altına aldığı yönünde haberleri kamuoyuna servis etmiştir. Necmeddin Sadak'ın eleştirdiği bu gazete ve haberin devamında Rusya'nın yalan söylemek maksadı ile tecavüz hareketini gizlediğini ve asıl mağdur olan tarafa suçu atmaya çalıştığını kaleme almıştır.¹³⁶

Türk Basınının genel kanısının aksine 15 günde bir çıkan sosyalist politika, fikir ve sanat dergisi Barış; Güney Kore'de halkın hükümeti tutmadığını ve halkın üçte ikisinin çetecilik faaliyetlerinde görüldüğünü belirtmiştir. Birleşik Amerika Temsilciler Meclisi'nin, Güney Kore'ye 60 milyon dolarlık bir yardımı reddetme eğilimi gösterdiğini aktarmıştır. Bu sebeple “*kendi ayakları üzerinde duramayan Güney Kore hükümetini ayakta tutabilmek*”, Kuzey Kore'yi yok ederek Kore Yarımadası'nın tamamını Amerikan kontrolü altına alabilmek için daha etkili ve mütecaviz müdahaleler gerektiğini belirtmiştir. Diğer yandan Mc Arthur'un Kore ve Formoza'yı Amerika'nın stratejik sistemine dâhil etme arzusunun öteden beri var olduğuna işaret etmiştir.¹³⁷

¹³⁴ Zafer, 26 Haziran 1950, s. 1-6.

¹³⁵ Nadir Nadi, “Sonun Başlangıcı”, *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1950, s. 1-3.

¹³⁶ Necmeddin Sadak, “İlk Neticeler”, *Akşam*, 6 Temmuz 1950, s. 1

¹³⁷ *Barış*, 15 Temmuz 1950, s. 2.

Kore'deki sıcak çatışma Kıbrıs basınında da alaka ile takip edilmiştir. Uzak Doğu'daki çarpışmanın Asya'yı hatta bütün dünyayı etkileyebileceği üzerinde durulmuştur. Bu atmosferin ise henüz istikrar sağlayamamış olan dünyayı daha buhranlı günlerin beklediğini belirtilmiştir. Haberin devamında ise “ *Amerikan matbuatı Kore'nin Soğuk Harbin en sıcak bölgelerinden biri olduğunu ve her zaman bir tehlike teşkil ettiğini yazmakta idiler. Nihayet bu bölgede alev bacayı sarmıştır.*” ifadelerinden hareketle savaşın cereyan ettiği coğrafyada “*Koreliler görünüşü altında Amerika ile Sovyet Rusya kapalı bir döğüş*” yaptığı aktarılmıştır.¹³⁸

Seul'de bulunan ABD Büyükelçisi John J. Muccio saldırıyı haber verdiğinde ABD yetkilileri herhangi bir telaşa gerek olmadığına ve Güney Kore'nin bu durumla başa çıkacağına inanmışlardır. Keza Tokyo'da bulunan Mc Arthur da aynı fikirdedir. Kremlin'in açıklamalarında ise Sovyetler blöf yaparak ABD'nin silah oyununda ne kadar ileri gidebileceğini görmek istediğini ve ABD'nin savaşı göze alıp alamayacağını anlamak maksadında olduğunu belirtmiştir. ABD'nin bu iyimser tahayyüllerine rağmen, Amerikan yetkilileri apar topar bir araya gelerek durum değerlendirmesi yapmışlardır. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda konunun BM Güvenlik Konseyi (GK)'ne intikal ettirilmesi kararlaştırılmış ve gece yarısı BM Genel Sekreteri Trygve Lie'ye saldırı hakkında konu açılmıştır.¹³⁹ BM Genel Sekreteri Trygve Lie ise bu durumu kabullenememiş ve “*Hayır bu olamaz. Bu savaş BM'ye karşı açılmış bir savaştır*” demiştir. Trygve Lie BM'nin, I. Dünya Savaşı akabinde kurulan ve hiçbir şey yapamadan dağılan ayrıca büyük güçlerin oyuncuğu duruma gelen Cemiyeti Akvam'ın durumuna düşmesine izin vermek istememiştir. 25 Haziran saat 14.00'de BM GK derhal toplantıya çağırıştır. Toplantıda 9 lehte (Milliyetçi Çin, Küba, Ekvador, Mısır, Fransa, Hindistan, Norveç, İngiltere, ABD) ve 1 çekimser (Yugoslavya) oyla alınan kararlar: “*Çarpışma derhal durdurulacak ve Kuzey Kore silahlı kuvvetleri 38. Enleme çekileceklerdir. GK ayrıca, bütün Birleşmiş Milletler üyelerinin bu karara yardımcı olacak ve Kuzey Kore'ye yardımdan kaçınacaklardır.*”¹⁴⁰

5 daimi delegeden biri olan ve veto hakkı bulunan Sovyet Rusya, Komünist Çin'in GK'ye kabul edilene kadar hiçbir toplantıya katılmayacağını bildirmiş ve bu

¹³⁸ *İstiklal*, 27 Haziran 1950, s. 1.

¹³⁹ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 28; İkdam, 26 Haziran 1950, s. 1.

¹⁴⁰ BM GK'nin kararları hakkında daha geniş bilgi için bkz.: İsmail Soysal, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağutları (1945-1990)*, C. 2, TTK Basımevi, Ankara 1991, s. 84.

tutumunu 6 ay boyunca devam ettirmiştir. Nitekim toplantıya iştirak etmiş olsa idi alınan kararları muhtelif sebeplerle veto edeceğine de şüphe yoktur. Bununla birlikte kararları geçersiz sayacak ve Çin ile birlikte uyuşmaz tutumlarını sergileyeceklerdir.¹⁴¹

1.3.1. BM'nin Güney Kore'ye Yardım Kararı ve Bu Kararın Türk Basınındaki Yansımaları

27 Haziran'da BM GK Kore'ye yardım etmek için üye devletlere çağrıda bulunmuştur.¹⁴² Başkan Truman “Sovyetler Birliği artık ülkeleri içten ele geçirerek kendine ait kukla devletler ortaya çıkarma politikasını terk ederek, sıcak çatışma ile ülkeleri ele geçirme dönemine girmiştir” demiştir. Konuşmasının devamında ABD'nin Güney Kore'den çekilmesinin sıcak çatışmaya davetiye çıkardığını da itiraf etmiştir.¹⁴³ Nitekim savaşın ilerleyen günlerinde İstanbul'a gelen Japon muhabir, Truman'ın itirafına paralel olarak Amerika'nın bir miktar askeri kuvvetini Güney Kore'de bırakmış olsa idi komünistlerin bu kadar cüret gösteremeyeceğini söylemiştir.¹⁴⁴

Truman, gazetecilere Kore'deki durumu dehşet verici olarak göstermelerini rica etmiş, saldırıların kanunsuz ve dünya barışı için endişe verici olduğunu belirtmiştir. Kore'de dayanışmanın sağlanabilmesi için savaş malzemeleri gönderileceğini ve Güneydoğu Asya'da komünizm tehlikesini bertaraf edebilmek için askeri ve iktisadi yardımın 8 gün içerisinde yapılacağını bildirmiştir. Mc Arthur'un ise Tokyo'dan 10 avcı uçağının verilmesi için Washington'dan müsaade aldığı söylenmiştir.¹⁴⁵ Truman'ın bu kararlarını hem halk hem de basın onaylamıştır. Üstelik Truman'a en şiddetli muhalif yazılar yazan Times Herald ve Walter Lipman Gazeteleri dahi SSCB'ye karşı alınan kararları sonuna kadar desteklemişlerdir.¹⁴⁶

Başkan Truman'ın bu ivedi kararları bir yıl önce Kore'yi ABD'nin savunma alanı dışında tutan sözleri ile çelişki yaratmıştır.¹⁴⁷ Truman'ın paradoksal bir şekilde

¹⁴¹ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 33-34.

¹⁴² *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 23.

¹⁴³ Ordu, *Amerikan Kamuoyunda Kore...*, s. 61.

¹⁴⁴ *Yeni Sabah*, 17 Temmuz 1950, s. 1-3.

¹⁴⁵ *Yeni Sabah*, 27 Haziran 1950, s. 1-8.

¹⁴⁶ Cüneyt Güven, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi SBE, Tarih Anabilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Bilim Dalı, Denizli 2007, s. 108.

¹⁴⁷ Kissinger, *Diplomasi*, s. 525.

Kore'ye yardım kararı almasındaki sebepler ne idi? Güney Kore'ye askeri kuvvet göndermeden yardım edemez miydi? Bu soruların cevaplarına ulaşabilmek adına ABD'nin dış politika esaslarını oluşturan iki geleneği önem arz etmektedir. Bunlar güç politikası olan “*realist*” gelenek diğeri ise demokratik değerleri ve uluslararası örgütleri öne çıkaran “*liberal dış politika değerleri*”dir. Bu bağlamda Kuzey Kore'nin saldırıya geçmesi Truman'a “*barışın bölünmezliği ilkesini*” hatırlatmış ve Güney Kore'ye yardım kararı almıştır. Öte yandan Berlin Duvarı ve Çekoslovakya'nın komünistleştirilmesi, Pasifik'te de aynı gelişmelerin yaşanacağı endişesini doğurmuştur. Amerika ve müttefikleri tarafından kabul edilen görüş Uzak Doğu'da barışın bozulması Avrupa'da da aynı etkiyi gösterecekti. Nitekim McCarthycilik¹⁴⁸ hâkim olduğu bir dönemdi. McCarthy, Pasifik'te komünizmin hâkim olmaya başladığını her yerde vurguluyor ve Pasifik cephesinin çöktüğünü söylüyordu. Bu ithamlara karşı Truman, faaliyete geçmek zorunda kalmıştır. Öte yandan “*barışın bölünmezliği*” ilkesi “*güvenliğin bölünmezliği*” şeklinde ifade edilmiş ve NATO'nun ilkesi haline getirilmiştir. Bu bağlamda Kore meselesine kayıtsız kalmak NATO'nun inandırıcılığını sarsabilirdi.¹⁴⁹

Savaşın başlamasından yedi ay kadar önce İngiltere, Çin'deki Mao hükümetini tanımıştır. Moskova Büyükelçisi David Kelly, SSCB Dışişleri Bakanlığına iştirak ettiğinde, Kore'deki çatışmanın barış yolu ile çözülmesini istemiştir. Amerika da bu durumu istediğini bir nota ile Moskova'ya bildirmiştir. Sovyetler ise cevabında bir değişikliğe gitmemiş ve saldırıyı başlatan tarafın Güney Kore olduğunu bildirmiştir.

¹⁴⁸ McCarthycilik kavramı Winconsin'den 1946 yılında seçilmiş ve 2 Mayıs 1957'ye kadar yaşamış olan Joseph McCarth'nin adından türemiştir. Cumhuriyetçi senatör Joseph McCarth Amerikan Dışişleri Bakanlığını komünistlerin ele geçirdiğini iddia ederek ülkede adeta bir “*cadı avı*” başlatmıştır. Kurulan soruşturma komisyonları sonucunda yüzlerce kişi hapis cezasına çarptırılırken binlerce kişi de işini kaybetmiştir. McCarth yılları Amerika'da korku siyasetinin had safhada uygulandığı dönemdir. Bu korku siyaseti Amerika'nın iç politikasına hâkim olduğu gibi dış politikasına da yön veren temel faktörlerden biri olmuştur. İç politikada komünistlerin işe alınmaması, komünist sempatizanı olanların ulusal savunma işlerinde istihdam edilmemesi ve komünistlerin ülkeye girişinin yasaklanmasına yönelik 20 Eylül 1950'de yasa tasarısı hazırlanmıştır. Dış politika rotasını ise ABD'nin I. Dünya Savaşı yıllarında izlediği inziva politikasını terk edip 1950lerden itibaren komünizm ile mücadele şeklinde etkilemiştir. Türkiye'de ise bu durum kendisini Kore'ye asker gönderildiği dönemde iyiden iyiye hissettirmiştir. Bkz.: Altuğ Günar, “Amerika Birleşik Devletleri'nde McCarthy Dönemi ve Dış Politika Üzerindeki Etkileri”, *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, S. 4, 2014, s. 68-69; Behlül Özkan, “Soğuk Savaş Sonrası Amerikan Dış Politikası”, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9/16, Ocak 2011, s. 66; Ordu, *Amerikan Kamuoyunda Kore...*, s. 51; Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, s. 77.

¹⁴⁹ Karaosmanoğlu, “Kore Savaşı'nın Siyasi...”, s. 37-38.

Sovyetlerin cevabına karşılık İngiltere hükümeti Truman'ın konuşmasını övmüş ve BM'ye güveninin sonsuz olduğunu belirtmiştir.¹⁵⁰

SSCB, GK'nin yardım kararını beklemiyordu ve toplantıyı boykot ederek kendisini çıkmaza soktuğunu fark etmiştir. BM Genel Sekreteri'ne gönderdiği bir yazıda şöyle demiştir:

*"GK bu kararı altı oyla almıştı. Çünkü Milliyetçi Çin delegesinin meşru Çin Hükümetini temsil yetkisi yoktur. Hâlbuki GK'nin kararı için yedi oy gereklidir. Ve bu oylardan beşinin Konseyin daimi üyeleri, yani ABD, İngiltere, Fransa, Sovyetler ve Çin tarafından verilmesi lazımdır. Oysa Sovyetler ve Komünist Çin Hükümetleri delegeleri bu toplantıya katılmamıştır. Bu nedenlerle GK'nin almış olduğu kararlar kanuni ve geçerli değildir."*¹⁵¹

BM Genel Sekreteri 28 Haziran 1950'de, 27 Haziran'da alınan kararları bildirmiş ve bütün üye devletlere telgraf çekerek yardım çağrısında bulunmuştur. Bu kararları 56 ülkeden Türkiye'nin de içinde bulunduğu 53'ü prensip olarak kabul etmiş; Sovyet Rusya, Çekoslovakya ve Polonya ise kabul etmemiştir. Böylece ilk defa bütün üye devletler BM bayrağı altında birleşiyor ve herhangi bir saldırıya karşı direnme gücü doğuyordu.¹⁵²

Londra radyosu GK'nin Güney Kore'ye yardım kararının hür dünyada sevinçle karşılandığını ve komünistlerin masum milletlere karşı harekete geçmeden önce karşılarında BM ordularını bulacağını aktarmıştır.¹⁵³

Necmeddin Sadak "Dönüm Noktası" adlı köşe yazısında ABD ve BM'nin bu tecavüze ilgisiz kalmış olsalardı saldırıların süratli bir şekilde yayılacağını ve büyük çabalar ile kurulan sulh ve emniyetin en başından iflas edeceğini belirtmiştir. ABD'nin bu tutumu tecavüz hareketlerine girişmeye kalkışanları düşünmeye sevk edecek ve dünyada manevi unsur daha da yücelecektir. Bu bağlamda Sadak, Kore meselesinin dünyanın gidişatında bir dönüm noktası olduğu üzerinde durmuştur.¹⁵⁴

Burhan Belge, eğer Amerika dünyaya rahat bir nefes aldırın bu kararını vermese idi tüm dünyayı ümitsizlik havasının kaplayacağını belirtmiştir.¹⁵⁵ Ali Naci

¹⁵⁰ Ordu, *Amerikan Kamuoyunda Kore...*, s. 62-63.

¹⁵¹ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 38.

¹⁵² Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 27-28; *Akşam*, 4 Temmuz 1950; Özgür Yıldız ve Hafize Doğramacı, "Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme", *Tarih Okulu Dergisi*, S. 17, Mart 2014, s. 550.

¹⁵³ *İkdam-Gece Postası*, 28 Haziran 1950, s. 3.

¹⁵⁴ Necmettin Sadak, "Dönüm Noktası" *Akşam*, 29 Haziran 1950, s. 1.

¹⁵⁵ Burhan Belge, "Kore'de Verilen Ders", *Yeni İstanbul*, 29 Haziran 1950, s. 1.

Karacan, Rusların Kore tecavüzü karşısında Amerika'nın BM GK çerçevesinde silahlı kuvvetler ile müdafaaya karar vermiş olması hem tecavüzcünün hesaplarını alt üst ettiği hem de sulh idaresi altındaki milletlere kuvvet verdiği yönünde değerlendirmede bulunmuştur.¹⁵⁶

Ahmet Emin Yalman ise köşe yazısında “*Şimdi Moskova ne yapacak?*” diye sormuştur. Karl Marks'ın Moskofluk için “*Meydanı boş bulursa pençelerini uzatır, karşısında birlik ve cüret görürse tevazu ile geri çekilir*” ifadelerine uygun bir şekilde mi hareket edecek yoksa “*Yeni kızıl kıyafetlerinin verdiği çılgınlıkla umumi bir saldırıya geçmeyi göze alacak*” ifadelerini kullanmıştır. Devam eden yazısında, eğer birinci ihtimal gerçekleşirse insanlık içinde bulunduğu uyuşukluk ve yalnızlıktan sıyrılıp maddi ve manevi olarak teşkilatlanmasını öğütlenmiştir. Sovyetlerin ikinci ihtimali seçmesi durumunda ise “*Üçüncü Cihan Harbi'nin bütün dehşetiyle kopmuş*” olduğunu ve bu durum karşısında ise ölüm korkusunu bir kenara bırakarak haysiyet ve insanlık namına sonuna kadar mücadele edilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁵⁷

Genel olarak dönem basınında Amerika'nın askeri yardım kararı övgüler ile söz edilmiştir. Keza eğer hükümet bu karar üzerine “*biraz düşünelim*” demiş olsaydı düşmanların ekmeğine bal sürülecek, barışsever devletler de bizden şüphe duyacaklardı.¹⁵⁸ Ancak aylık olarak çıkan Hür Gençlik Dergisi, gazetelerin bu tutumunu “*Harpçi Basın, Sulhçu Basın*” yazısında eleştirmiştir. Yazıda, halkın birlik olup neden “*...bir avuç azgın harp kışkırtıcısına karşı sulh için savaşıyorlardı?*” diye sormuştur. Cevaben yerli basının dünyadaki halkların barışı sağlama çalışmalarına yer vermediğini ya da verilse bile bu haberlerin son sayfada küçük bir sütuna konulduğunu ardından da bu çalışmalarını kötü göstermek adına yazılar yazıldığını ve bu sebeple vatandaşın harbi zaruri gördüğünü ifade etmiştir. Devam eden yazıda;

“...falan devlet adamının filana verdiği mükellef ziyafetten, falan büyük (!) adamın bilmem hangi gün ne renk elbise giydiğinden, falancanın şurda burda nasıl karşılandığından, ...incir çekirdeğini doldurmayan laf düellolarından, ...sistematiik bir şekilde harbin kaçınılmaz olduğundan bahseder. Ve kafalarımızı şişirir. ...Yine bu gazetelerin sayın yazarları daimi olarak sulh (!) için yazı yazarlar. Fakat bazı devletlerin ezeli ve edebi dostumuz, bazılarının da ezeli ve ebedi düşmanımız olduğundan dem vururlar. Dikkat ediyor musunuz, hem ezeli hem ebedi düşman. Ve arkasından (Yurtta sulh cihanda

¹⁵⁶ Ali Naci Karacan, “Üçüncü Bir Dünya Harbi Mi?”, *Milliyet*, 29 Haziran 1950, s. 1.

¹⁵⁷ Ahmet Emin Yalman, “Yırtıcı Kuş”, *Vatan*, 30 Haziran 1950, s. 1.

¹⁵⁸ *Müslüman Sesi*, 12 Ağustos 1950, s. 4.

sulh)... Atatürk bu sözünün manasının bu hallere düşeceğini bilseydi..." ifadeleri kullanılmıştır.¹⁵⁹

Mc Arthur 29 Haziran'da Kore'ye giderek harekât idaresini bizzat eline almıştır. ABD Dışişleri Bakanı "*vahşice ve alçakça yapılan tecavüze karşı bu harekâtın kızillara ders olması gerektiğini*" beyan etmiştir.¹⁶⁰

1.4. Türk Hükümeti'nin Savaşa Katılma Kararından Önceki Olaylar

BM'nin Kore'ye yardım kararı ve üye devletlere çağrısının ardından dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü 29 Haziran'da BM Genel Sekreterliğine Türkiye'nin üzerine düşen görevi yerine getireceğine dair bir mektup göndermiştir. Mektubunda;

*"Birleşmiş Milletler GK'nin, Kore'deki acı olaylar üzerine yapmış olduğu girişimleri, bozulan barışın yeniden kurulmasını ve açıkça saldırıya uğramış bir devletin egemenlik haklarının korunmasını sağlayacak, böylece dünya barışının ve ulusların güvenliğinin güçlenmesine en etkin biçimde hizmet edecek bir kararın ifadesi sayan Hükümetim adına, 28 Haziran 1950 günlü ve 8755 sayılı telgrafınızın içerdiği öneriye yanıt olarak Ekselanslarına, Türkiye Cumhuriyeti'nin BM Kurulunun bir üyesi sıfatıyla üstlenmiş bulunduğu yükümlülükleri Yasa çerçevesinde ve içtenlikle yerine getirmeye hazır olduğunu hemen bildirir ve bu vesileyle saygılarımı sunarım."*¹⁶¹

Ertesi gün İzmir Milletvekili Cihat Baban, Türkiye'nin BM'ye üye devlet sıfatı ile Kore meselesinde ne gibi bir yol izleyeceğini açıklamasını Fuat Köprülü'den istemiştir. Teşekkür ederek söze başlayan Fuat Köprülü Kuzey Kore'nin tecavüz hareketinin dünya barışını bozduğunu belirtmiştir. Sık sık alkış ve bravo nidaları eşliğinde 25 ve 27 Haziran tarihli BM'den gelen telgrafları¹⁶² okumuştur. Devam eden konuşmasında BM'nin şartına samimiyetle iştirak etmenin dış politikanın esasını teşkil ettiğini ve yeryüzünde barışı temin edebilmenin Türk siyasetinin amacı olduğunu belirtmiştir. Bu dürüst siyasetin göstergesi olarak Amerika ile samimi işbirliğine girildiğini, İngiltere ve Fransa ile ittifak yapıldığını açıklamıştır. "*...Birleşmiş Milletler'in bu kararını tatbik hususunda bütün kuvvetlerini derhal harekete geçiren ve dünya sulhunu muhafaza hususunda derhal fiili harekete geçen Birleşik Amerika Hükümeti'nin hareketini büyük bir memnuniyetle karşılamak, sulhsever bütün*

¹⁵⁹ *Hür Gençlik*, 1 Temmuz 1950, s. 7.

¹⁶⁰ *İkdam-Gece Postası*, 29 Haziran 1950, s. 1.

¹⁶¹ Soysal, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal...*, s. 86. Ayrıca bkz.: *TBMM Tutanak Dergisi*, 30 Haziran 1950, Dönem 9, C. 1, s. 312.

¹⁶² 25 ve 27 Haziran tarihli BM'den gelen telgraflar için bkz.: Soysal, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal...*, s. 84-85.

milletlerin vazifesi...”olduğunu naklettikten sonra kendisinin BM’ye gönderdiği telgrafi okumuştur. CHP’li vekiller de Köprülü’nün konuşmasını alkışlarla dinlemiş ve dış politikada birlik esasının olduğu bir atmosfer dikkat çekmiştir.¹⁶³ Nitekim meclisin bu heyecanı dış politika konularında bir gelenektir. Hâlbuki hiç kimse için Kore’ye asker gönderilmesine kadar gidebileceğini tahmin etmemiştir.¹⁶⁴

Her Gün gazetesi yazarı Mehmet Faruk Gürtunca, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün meclisteki konuşmasını hatırlatarak dünya, Türkiye’nin verdiği kararı verdiğini belirtmiş ve “*Türkiye de dünyanın barışı hususunda kendi omuzlarına düşen vazifeyi yapacaktır*” diye eklemiştir. Amerika ve BM Kore’deki mütecavizi def etme kararı almasalar idi daha büyük mütecavizin iştahının kabarcığını yazmıştır. Buna ispat olarak da komünist Korelilerin güneye saldırmasının ardından Rus askerlerinin Kore’ye girmesini göstermiştir. Kore’deki mütecavizin durdurulması ile üçüncü dünya savaşı tehlikesinin gerilere atılacağını, fakat bunun tam tersi bir durumun mevcut olmasında Üçüncü Dünya Savaşının Kore’de patlamış olacağını belirterek yazısını sonlandırmıştır.¹⁶⁵

Yeni İstanbul Gazetesi, II. Dünya Savaşı’nda Stalin ile Eden’in görüşmesinden bir kesit aktararak Hitler, Stalin’in hasmı olmasına rağmen onu takdir ettiğini ve Stalin’in nazarında Hitler’in tek kabahatinin “*durmasını bilmemesi*” olduğunu söylemiştir. Bu sözler karşısında Eden gülümsemiş ve Stalin şu açıklamayı yapmıştır: “*Göreceksiniz, eğer biz galip gelirsek, ben durmasını bileceğim.*” Eden, Stalin’in bu sözlerini tebarüz ettirerek “*Stalin’in bu sözlerini hatırlaması çok münasip olur. Filhakika, artık durmak zamanı gelmiştir.*” demiştir.¹⁶⁶

Son Telgraf Gazetesi ise Mc Arthur’u övdüğü yazısında “*bu müstesna adamın uğrunda mücadele ettiği tek büyük dava: Dünyayı komünistlikten kurtarmak*” olduğunu haftanın yedi günü çalıştığını ve başarısının üç vazifesinden ileri geldiğini ifade etmiştir. Bu vazifeler Washington’dan aldığı emirleri uygulaması, Asyalıların kendisinden beklentilerini gözlerinden okuduğunu ve “*imanının tesiriyle vicdanında duyduğu komünistlikle mücadele*” olduğunu belirtmiştir. Bir gazetecinin “*Altı yüz parçalık bir donanma gibi muazzam bir kuvveti kendi emirleriniz altında seyretmekten*

¹⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, 30 Haziran 1950, Dönem 9, C. 1, s. 311; Vatan, 1 Temmuz 1950, s. 1-3.

¹⁶⁴ Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları, 1944- 1973- DP’nin Altın Yılları 1950-1954*, 2. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991, s. 77.

¹⁶⁵ Mehmet Faruk Gürtunca “Dünya Sulhunun Tehdidi Karşısında”, *Her Gün*, 1 Temmuz 1950, s. 1-3.

¹⁶⁶ Burhan Belge, “Stalin Durmasını Bilir mi?”, *Yeni İstanbul*, 7 Temmuz 1950, s. 1.

*büyük bir haz duyuyorsunuz herhalde” sorusuna “Hayır, sadece yarın bu plajlarda canlarını verecek Amerikalı gençleri doya doya seyretmek istiyorum” şeklinde bir cevap vermiştir.*¹⁶⁷ Bahsi geçen gazetenin amacı Mc Arthur’un barışı korumak ve komünizme karşı savaşmak adına son derece kararlı olduğunu vurgulamaktır.

Türk basınında bu gelişmeler yaşanırken Kore’deki gerginlik tüm hızıyla devam etmektedir. *“Amerika her ihtimali hesaplıyor”* ve Ruslar başka bir taarruza geçerse *“...onlarla da harp ederiz”* diyordu.¹⁶⁸ Nitekim ilerleyen günlerde Rusların Kore meselesinde uzlaşma yoluna kapı aralamaları dikkat çekmiştir. Hindistan Dışişleri Bakanı Nehru, Kore Savaşı’na son vermek için bir çağrıda bulunmuştur. Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, gazetecilere verdiği bir demeçte *“Sovyet barış dilekçesi”* adı verilen bir dilekçenin Amerika’da halk arasında dolaştırılmasını esefle kınamıştır. Dilekçede atom silahlarının yasaklanması istenilmiştir. Acheson, Sovyetlerin barış teşebbüslerinin son derece sahte olduğunu ve yaptıkları tecavüz hareketleri ile çeliştiklerini belirtmiştir.¹⁶⁹

Acheson’un bu açıklamaları üzerine Barış Gazetesi, Amerika’nın Kore’de olmazsa mutlaka bir yerlerde dünya savaşı çıkarma peşinde olduğunu Nehru’ya ret cevabı vermesi ile bunu ispatladığını belirtmiştir. Yazının devamı şu şekildedir: *“...Eğer Kore işinde elleri temiz ve barış niyeti halis olsaydı, hele Stalin’in müsait cevabından sonra, Amerika Kore meselesini oturup konuşmaktan ve bir uzlaşma zemini aramaktan herhalde kaçmazdı gibi geliyor bize.”*¹⁷⁰

Kore Savaşı’nın dışında dönem basınına meşgul eden bir diğer konu ise Kore’de savaşmak üzere gönüllü toplama mevzusu olmuştur. Cumhuriyet Gazetesi’nde *“Senihi Yürüten ve Kore Harbi”* başlıklı yazıda DP İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten, Cumhuriyet’e gönderdiği bir mektupta Kore’de kızılılar ile çarpışmak üzere gönüllü kuvvet teşkili için çalışmalarına başladığını belirtmiştir. Mektupta şöyle demektedir:

“Dünyanın istikbali ve cihan barışının muhafaza ve idamesi uğrunda müstevililere karşı Kore’de Cenup Koreli ve Amerikalı kardeşlerimizle beraber savaşmak isteyen vatandaşlarımın aşağıdaki adresime müracaatlarını rica ederim:

¹⁶⁷ *Son Telgraf*, 3 Temmuz 1950, s. 1- 6.

¹⁶⁸ *Vatan*, 2 Temmuz 1950, s. 1- 6.

¹⁶⁹ *Cumhuriyet*, 13 Temmuz 1950, s. 1- 3; *Akşam*, 20 Temmuz 1950, s. 1.

¹⁷⁰ *Barış*, 1 Ağustos 1950, s. 11.

Kısa zamanda yüzlerce vatandaş Tefvik Yürüten'e müracaat etmiştir. Yeni bir oluşum olan cemiyete ise "*Tecavüze uğrayan hür milletlere Türk milletinden yardım cemiyeti*" ismi verileceğini açıklamıştır. 400 kadar vatandaşın müracaatta bulunduğunu bu kişiler arasında doktor, avukat, tüccar ve işçilerin olduğunu belirtmiştir. ¹⁷² Ertesi günkü manşetlerde ise "*hükümet ve kanun bu yoldaki teşebbüsleri menetmektedir*" şeklinde yazmıştır. ¹⁷³

Uzak Doğu'daki gergin hava Türkiye'yi de etkilemiş ve Milliyet yazarı İsmail Hami Danişmend, Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkmasının ardından Türkiye'nin ne yapacağına yönelik duyduğu endişeden söz etmiştir. Savaşın dev adımlarla yaklaştığından dem vurarak "*...Perşembenin geleceğini çarşambadan anlayan memleketlerde...*" maddi ve manevi hazırlıklar yapıldığını, savaşların artık cephelerden ziyade şehirlerdeki insanları tehdit ettiğini belirterek gelişmiş ülkelerin bu yönde tedbirler aldığını belirtmiştir. Bu tedbirlere örnek olarak İskandinavya'nın kayalıkları oyduğunu, karınca yuvaları gibi yeraltı sığınakları yaptığını yazmıştır. Hatta bu sığınaklarda dükkânlar, hastaneler, sinemalar ve kütüphanelerin inşa edildiğini aktararak, o memleketler "*İnsan denilen mahlûkun az çok kıymetli*" olduğunu belirtmiştir. Muhtemel bir dünya savaşı nedeniyle Türkiye açısından duyduğu endişeleri ise şu satırlarla ifade etmiştir:

"Maazallah bir harp olursa, şu Türkiye denilen bağıri yanık memleket halkının hali acaba ne olur? Bizim Allah'tan başka sığınağımız yoktur. Her hangi bir hava taarruzunda yağacak zehirli gaz, tahrip yangın ve belki de mikrop, atom ve hidrojen bombaları bilhassa İstanbul, İzmir, Ankara, Konya, Bursa vs. halkı... karınca sürüsü gibi imha edebilir: İşte Çarşambadan belli olan Perşembe budur!"

Danişmend, devam eden yazısında o güne kadar ki hükümetleri eleştirmiş ve savaş halinde vatandaşın nereye gideceğini sert bir üslupla şöyle sorgulamıştır:

"...şimdiye kadar gelip geçen halkçı hükümetler acaba ne yapmışlardır? Günün birinde bir tehlike işareti verildiği zaman acaba halk kütleleri Cumhuriyet Halk Partisinin halkevlerine mi abidelerine mi, heykellerine mi, açık hava tiyatrolarına mı, kapalı spor saraylarına mı, her koltuğu adeta bir taht-ı saltanat gibi beş bin liraya mal olacağından bahsedilen muhteşem meclis binasına mı, Taksimde (Gezi) ismiyle milyonlara mal olmuş olan düm düz yere mi, elli milyona çıkacağından bahsedilen fakülte binasına mı, yoksa kaç milyona çıkacağını Allah'tan başka kimsenin bilmediği Anıt Kabre' mi

¹⁷¹ *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1950, s. 1-3.

¹⁷² *Son Telgraf*, 4 Temmuz 1950, s. 7.

¹⁷³ *Son Telgraf*, 5 Temmuz 1950, s. 1-5.

sığınacaktır! Halk Partisi Ankara'da mini mini bir sığınak yaptırmış. Fakat... bu sığınakçığa ancak kendileri sığabilirlermiş!... Marshall yardımıyla bütçenin çılginca israfatı karşılanacağına, bir an evvel sığınaklar yapılmalı, maskeler temin edilmeli...”¹⁷⁴

Yeni Sabah gazetesi Amerika'nın daha ciddi tedbirler almış olsalar idi komünistlerin bu denli başarı kaydedemeyeceğini bu bağlamda Kore hadisesinden Amerikalıların büyük ibret almış olduğunu yazmıştır. Bundan sonraki süreçte komünistlerin hücumuna açık bulunan yerlere askeri ve iktisadi yardımın daha bol yapılması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde Rusya'nın da Amerika'dan dersler aldığı; Amerikalıların Kore hadisesinde bu kadar süratli harekete geçeceğini beklemediğini, Rusya'nın “*altı alan çoktan Üsküdar'ı geçmiş olur*” tahayyüllerine karşı, Truman'ın yirmi dört saat içinde harekete geçerek Rusları akim bıraktığını aktarmıştır.¹⁷⁵

Savaş süresince Türk basınında dışa açılma adımları atılmıştır. Bu mevzuda ilk adım Hürriyet Gazetesi'nden gelmiştir.¹⁷⁶ Hürriyet Gazetesi Kore'deki gelişmeleri daha yakından takip edebilmek ve “*Üçüncü Dünya Harbini doğurabilecek Kore vukuatına bigâne*” kalamayacağı için savaş muhabirlerini Kore'ye gönderdiğini yazmıştır.¹⁷⁷ Yeni Sabah gazetesi ise Kore'ye ilk defa bir Türk muhabirini göndermesi sebebi ile “*Bu şeref Yeni Sabah'a aittir*” diyerek gurur yaşamıştır. Kore'deki intibalarını aktaracak olan muhabir Alaettin Berk'tir.¹⁷⁸

1.4.1. Türkiye'nin Kore'ye Yapacağı Yardım ile İlgili Türk Basınının Görüşleri

Kore Savaşı'na müteakiben Türk basınında birtakım endişeler yaşanmış ve Kore'ye yapılacak yardım ile ilgili çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bazı yazarlar esaslı bir yardımın yapılması gerektiğini savunurken, bazı yazarlar ise sembolik bir yardım yapılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁷⁹

¹⁷⁴ İsmail Hami Danişmend, “Ört ki Ölem”, *Milliyet*, 30 Haziran 1950, s. 3.

¹⁷⁵ *Yeni Sabah*, 21 Temmuz 1950, s. 1.

¹⁷⁶ Özlem Yıldırım, “II. Dünya Savaşı Sürecinde Türk Basınında Mihver Taraftarlığı ve Hükümetin Bakışı”, *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2016-Elazığ, (Haz.: Merve Uğur), C. III, ATAM Yayınları, Ankara 2018, s. 1748.

¹⁷⁷ *Hürriyet*, 6 Temmuz 1950, s. 1.

¹⁷⁸ *Yeni Sabah*, 23 Temmuz 1950, s. 1.

¹⁷⁹ Tuncay Karacaoğlu, *İstanbul Basınında Kore Savaşı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı, Balıkesir 2010, s. 71.

Hürriyet Gazetesi köşe yazısına “Amerika’ya Türk yardımı, insanın kulağına hoş gelen bir cümle...” şeklinde başlamıştır. BM’ye üye devlet sıfatıyla Türkiye’nin de Kore’ye yardım etmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak Türkiye’nin Marshall yardımından istifade ettiği kadar yardım yapması gerektiğinin altını çizmiştir. Çünkü Fransa’ya oranla Türkiye’nin karşılaştırılamayacak kadar yardımdan daha az istifade ettiğini bu sebeple de Türkiye’den istenilen yardımın sembolik olduğunu belirterek yazıya şöyle devam etmiştir:

“...çünkü bizim Asya’nın öbür ucuna asker göndermemiz mevzu bahis olamaz. Bu sene bereketli olduğu söylenen mahsulümüzden, yerli ilaçlarımızdan, tütün gibi diğer mahsullerimizden elbette Korelileri de istifade ettirmek isteriz. ...Mademki dünyanın bir köşesine ateş düşmüştür, onun söndürmeğe koşmak Türk Milletinin de vazifesidir. Kore Savaşı’na... askeri bir sevkiyatın hatıra gelemeyeceğini düşünüyoruz. Vakıta tarihimiz bu nevi misallerle doludur. Galiçya’da, Yemen’de ve daha birçok yerlerde bol bol Türk kanı döktük. ... Kore’nin Türkiye için çok uzak bir diyar olduğunu unutmamız lazımdır.”¹⁸⁰

Hürriyet Gazetesi DP’yi kuruluş yıllarından itibaren açık bir şekilde desteklemesine rağmen Kore’ye asker gönderilmesi fikrine sıcak bakmamıştır. Öte yandan hükümetin NATO’ya girme çabalarını her zaman desteklemiştir.¹⁸¹

Abidin Daver Hürriyet Gazetesi’nde çıkan bu yazıyı eleştirmiş, “kuru vaatlerin ve edebiyatın” saldırıyı durdurmak için yeterli olmadığını ifade etmiştir. Yardım isteyen tarafın Amerika değil BM olduğunu belirtmiştir. Kore’ye yardım planının Marshall yardımı ile hiçbir münasebetinin olmadığını ayrıca Marshall planından alınan yardım ile BM’nin istediği yardımı aynı ölçüye vurmanın yanlış olacağını belirtmiştir. Bu sebeple Kore’ye buğday, tütün, ilaç gibi sembolik yardımların yapılmasının doğru bir karar olmadığını, aynı şekilde Türkiye’nin de bir saldırıya uğradığı zaman sembolik yardım yapılmasına kapı aralanacağını nakletmiştir.¹⁸²

Necmeddin Sadak ise Kore meselesinde hükümetin isabetli bir karar aldığını belirtmiş; BM’ye bağlı olan Türkiye’nin tecavüze uğrayan bir milletin yanında olacağını naklederek kararından ötürü hükümeti takdir etmiştir. Ancak Türkiye’nin Kore’ye askeri bir yardım göndermesi durumunda gülünç duruma düşeceğinin de altını çizmiştir. Sadak’a göre Amerika’dan yardım olarak alınan silahların Türkiye’ye bile

¹⁸⁰ “Amerika’ya Türk Yardımı”, *Hürriyet*, 2 Temmuz 1950, s. 1-6.

¹⁸¹ Filiz Gülsevin, *Demokrat Parti Döneminde Nadir Nadi Gazeteciliği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İnkılapları ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir 2008-2009, s. 119.

¹⁸² Abidin Daver, “Konseyin Kararı ve Türkiye”, *Cumhuriyet*, 8 Temmuz 1950, s. 1-3.

yetmediği bir durumda Kore'ye yardım yapılması mantıklı değildir. Nitekim BM'nin kararına uymak askeri yardımda bulunmak anlamına gelmiyordu. Zira o bölgede menfaatleri bulunan devletler bile Kore'ye askeri yardımda bulunmayacaklarını peşinen bildirmiştir. Eğer Türkiye böyle bir girişimde bulunursa “*elalemin bize güleceğini*” ifade etmiştir.¹⁸³

İlerleyen günlerde Sadak, Doğu Akdeniz devletinin Pasifik'te büyük bir yardımda bulunmasının o günkü şartlar dâhilinde akla sığar bir şey olmadığını belirtmiştir. İcabında İngiltere'nin Amerika'ya ciddi bir yardımda bulunabileceğini ve Avrupa devletlerinin askeri yardımdan ziyade sıhhi yardımda bulunmak istediklerini aktarmıştır. Yazının devamında:

“Türkiye'den Kore'ye ciddi bir yardımı kimse aklına getirmez. Buna maddeten imkân yoktur. Bunun Türkiye'ye ait hayati sebepleri de vardır. ...Türkiye Uzak Doğu'ya gönderecek ne insanca ne silah ne malzemece hiçbir ciddi kuvvet ayıramaz. ...Türkiye bir tecavüze uğrarsa, Kore'ye yardım etmişti diye hiç kimse ciddi olarak yardımımıza gelmez. Buna inanmak ve güvenmek hayal olur. ...Türkiye kime yardım edebilir ve Türkiye'ye kimin yardımı bir işe yarar?” diye sormuştur.

Sadak'ın devam eden yazısında Türkiye ile Amerika'nın ahdi bir anlaşması olmamasına karşılık Amerika ile menfaat birliği Truman Doktrini, silah yardımı, Türkiye'nin istiklaline gösterilen alaka vs. gibi temaslar Türkiye'nin uğrayacağı bir saldırıda Amerika'nın yardım edeceği intibalarını doğurduğunu aktarmıştır.¹⁸⁴

¹⁸³ Necmeddin Sadak, “İçerde ve Dışarda: Önümüzdeki Yıllar”, *Akşam*, 7 Temmuz 1950, s. 1.

¹⁸⁴ Necmeddin Sadak, “Kore Savaşı ve Türkiye”, *Akşam*, 16 Temmuz 1950, s. 1-2.

İKİNCİ BÖLÜM

SAVAŞA KATILMA KARARI ÜZERİNE TARTIŞMALAR

2.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararının Alınması ve Türk Basınındaki Yansımaları

18 Temmuz'da Adnan Menderes'in yazlığında Bayar'ın başkanlığında Yalova'da bir toplantı yapılmıştır.¹⁸⁵ Ertesi gün Milliyet Başyazarı Ali Naci Karacan'ın bildirdiğine göre hükümet toplantısına Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, Hava Kuvvetleri Komutanı Muzaffet Göksenin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Sadık Altıncan, Genelkurmay Harekât Başkanı Yusuf Egeli lüzum görüldükçe çağrılmış ve fikirleri alınmıştır. Geç saatlerde toplantının bitimi ardından başbakan gazetecileri kabul etmiştir. Gazetecilere verdiği beyanatta *“Silahlı kuvvetlerimizin takviyesi ve tensiki hususunda yeni tedbirler müzakere ettik. Yeni iktidar bu mevzuya büyük bir ehemmiyet vermektedir. Takdir edersiniz ki dünya şartları, ayrıca milli savunma meselelerini ön planda alınmasını zaruri kılmaktadır.”* demiştir.¹⁸⁶ Gazetecilerin Kore'ye askeri yardımın yapılıp yapılmayacağını sorması üzerine Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, *“Kore meselesi günün meselesidir. BM Konseyinin müracaatı üzerine konseye bizden isteyecekleri her türlü yardım hususunda pakt mucibince görüşeceğimizi bildirdik. Bu hususta bu ana kadar yeni bir cevap alınmadı. Gelecek cevaba göre kararımızı vereceğiz.”* demiştir.¹⁸⁷ Kore'ye asker gönderilip gönderilmeyeceğine dair herhangi bir ipucu verilmez ancak basın bu konunun mütalaa edildiği yönünde emindir.¹⁸⁸

Zafer ve Milliyet Gazeteleri Yalova toplantısında *“çok mühim kararlar alındığı”* yönünde söylentilerin olduğunu ve DP'nin aldığı kararların *“dış siyasette enerjik hareketimize uygun bir yol takip edileceğini”* belirtmiştir.¹⁸⁹

Bütün bakanlara Ankara'ya dönme talimatı verilmiş ve 25 Temmuz akşamı Bayar'ın başkanlığında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda tartışılan konu BM

¹⁸⁵ *Yeni Sabah*, 18 Temmuz 1950, s. 1-5.

¹⁸⁶ *Milliyet*, 19 Temmuz 1950, s. 1-5.

¹⁸⁷ *Yeni Sabah*, 19 Temmuz 1950, s. 5.

¹⁸⁸ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi...*, s. 67.

¹⁸⁹ *Zafer*, 19 Temmuz 1950, s. 1.

Genel Sekreteri'nin Kore Savaşı'na yardım için Türkiye'ye başvurusuna verilecek cevaptır. Yapılan açıklamada “*Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan metin üzerinde görüşmeler olmuş ve konu bütün ayrıntılarıyla etraflı bir şekilde incelenmiştir.*” denilmiştir. Alınan karar doğrultusunda şu telgraf çekilmiştir:

“Birleşmiş Milletler paktının doğan taahhütlerine ve GK'nin kararlarına uymayı vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Kore hakkında yardım talebini içeren 15 Temmuz tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve dikkatle tetkik etmiştir. Cumhuriyet Hükümeti bu inceleme sonunda bu kararları dünyanın şimdiki şartları içinde genel barış hizmetinde etkili ve fiili şekilde uygulamaya koymadaki gerek ve önemin bilinci içinde bir Türk savaş birliğini Birleşmiş Milletler emrine vermeyi karar altına almıştır.”

TBMM'ye danışmaksızın alınan bu karar aynı gece Trigve Lie'ye bildirilmiş ve Türkiye 4.500 kişiden oluşan Türk savaş birliğini BM emrine vermiştir (Ek-3).¹⁹⁰ BM'ye üye devletler içinde Türkiye, Kore'ye ilk askeri yardım gönderen ülke olmuştur.¹⁹¹ Türkiye'nin askeri yardım kararını İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya izlemiştir.¹⁹²

2.1.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararına Basının Olumlu Eleştirileri

Vatan Gazetesi baş muhabiri Ahmet Emin Yalman, “*Hükümetimizin Azimli Kararı*” adlı makalesinde 4.500 kişiden oluşan askeri birliğin BM emrine verilmesini hassas bir siyasetin ürünü olarak değerlendirmiş ve hükümeti tebrik etmiştir. Yazının devamı şu şekildedir:

“...Saldırcıya karşı uzak illerde harekete geçecek kahraman asker kardeşlerimiz; bizzat kendi toprak ve milli varlıklarının müdafaası yolunda olduklarını daima hatırlayacaklardır. Yeni bir umumî harbin önüne geçilmesi; saldırcıya karşı müşterek ve metin bir cephe gösterilmesi ile mümkündür. Saldırış sırası yarın kime geldiği belli olmadığı için müşterek dava uğrunda bütün vazifelerini yapanlar, yarın kendi başları sıkıldığı zaman aynı şekilde işbirliği beklemek hakkını fiili surette sağlama bağlamış olurlar.

*Saldırcı bugün bu, yarın şu istikamette hareket meylini duyabilir. Her taraftaki aynı azimli korunma cephesini karşısında bulunursa, saldırcılık gidişinin çıkmaz bir yol olduğuna takdir etmekle gecikmez.”*¹⁹³

¹⁹⁰ *Yeni Sabah*, 26 Temmuz 1950, s. 1; *Son Telgraf*, 26 Temmuz 1950, s. 1; *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1950, s. 1; *Zafer*, 26 Temmuz 1950, s. 1; *Akşam*, 6 Temmuz 1950, s. 1; Şevket Çizmeli, *Menderes Demokrasi Yıldızı?*, (Ed.: Melih Pekdemir), 3. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010, s. 171.

¹⁹¹ *Vatan*, 25 Temmuz 1950, s. 4; T. Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 33.

¹⁹² Sedef Bulut, “38. Enlemede Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri”, *Mavi Atlas*, 6/1, 2018, s. 191.

¹⁹³ Ahmet Emin Yalman, “Hükümetimizin Azimli Kararı”, *Vatan*, 26 Temmuz 1950, s. 1-4.

Yalman ilerleyen günlerde çok daha yüksek perdeden yazılar yazarak hükümetin bu kararının hiçbir karşılık beklemeden ve tamamen Türk milletinin asaletinden kaynaklı olduğunu belirterek baş makalesinde şu satırlar ile yayınlamıştır:

“Tarihin sinesinden bir ses “ yükseliyor, bütün dünya bunun akisleriyle çalkanıyor: Türkler geliyor! Bu ses, 4.500 kişilik bir Türk askeri kuvvetinin Kore’ye gönderileceği haberinin bir ifadesi değildir, tarih boyunca daima asaleti ve büyüklüğü temsil etmeği bilen Türk ruhunun dünya sahnesinde yeniden şahlandığının bir müjdesidir. ...Kore’ye Türk askeri gideceği haberini bir Amerikan gazetesi: “Türkler geliyor!” diye manşet şeklinde neşretmiş. Bu manşet, bir gazetecinin buluşu diye mütalâa edilemez, tarihin derinliklerinden kükreyen bir nidanın coşkun, sürükleyici bir aksidir; dünyayı felaketten kurtarmak azminde Türk milletinin üzerine aldığı yüksek manevi vazifenin dünyaya ilanıdır. Adnan Menderes hükümeti, tarihi kararını verirken, hiç bir küçük hesaba tabi olmamıştır. Sadece tarihin büyüklere ve cesurlara nasip ettiği bir vazifeye sahip çıkmıştır, böylece de Türk tarihini dolduran yüksek ananelerin seviyesine yükselmiştir.”¹⁹⁴

Altan Öymen ise Yalman’ın bu hamasetli yazısını son derece “fıyakalı” bulduğunu ifade etmiştir. Nitekim Yalman’ın bu satırları yazarken öteden beri bilmiş olduğu bir gerçeği yalnızca kendisine sakladığını ve yıllar sonra anılarında “NATO’ya girme hesabı” itirafında bulunacağını belirtmiştir.¹⁹⁵

Öymen’in de tebarüz ettirdiği gibi Ahmet Emin Yalman anılarında Kore Savaşı’na katılma hususunda Menderes ile görüşmesinden bir kesit vermiştir. Menderes, memleket adına çok mühim bir karar verildiğini ve BM’nin yardım çağrısının Türkiye ile NATO arasında bir köprü olabileceğini belirtmiş akabinde ise şu sözleri sarf etmiştir:

“...herkesten evvel çağrıya olumlu bir cevap vermek ve diğer milletleri olmuş bitmiş bir durum karşısında bırakmak istiyoruz. O zaman İngiltere ve diğer devletler bize uymaktan kaçınamazlar, biz oraya bir Türk birliği gönderince onlar da Kore Savaşı’na canla başla katılmak zorunda kalırlar. Fakat işin içinde Türk askeri yurt dışına göndermek davası olması dolayısıyla meclis kararı almaya kalkışırsak, iş uzar dedikoduların sonu gelmez. Bir saat bile kaybetmeden sorumluluğu üzerimize alarak karar vermek, kararı Birleşmiş Milletlere ve Amerika’ya bildirmek zorundayız. Böylece hareket ettiğimiz takdirdeyse, her taraftan yanlış hükümlere varılacağı, yaygaralar kopacağı muhakkaktır. Bunlara karşı basında anlayışla cephe kurulmasına ihtiyaç vardır.”

¹⁹⁴ Ahmet Emin Yalman, “Türkler Geliyor !”, *Vatan*, 3 Ağustos 1950, s. 1.

¹⁹⁵ Öymen, *Değişim Yılları*, s. 552.

Menderes'in bu sözleri üzerine Yalman, "*tasarlanan hamleyi*" derhal kavradığını belirterek Kore'de NATO ve Hür Dünya adına değil BM adına bir cephe alınacağını ifade etmiştir.¹⁹⁶ Nitekim Menderes'in ifadelerinden de açıkça anlaşıldığı üzere bu operasyonun temel amacı dış politikada önemli aktörlerden biri olmak ve Türkiye'yi NATO'ya kabul ettirme umudu olmuştur.¹⁹⁷

Menderes'in bu sözlerine rağmen Celal Bayar, "*Başvekilim Adnan Menderes*" adlı eserinde Kore'ye asker gönderilmesi kararının NATO'ya üye olmak ile hiçbir ilgisinin olmadığını; bu kararın BM idealine "*bir art düşünce olmaksızın*" samimiyetle bağlı olunmasından ileri geldiğini ifade etmiştir.¹⁹⁸

İsmet Bozdağ ise Celal Bayar ile "*Başvekilim Adnan Menderes*" adlı eser üzerinde çalışırken Bayar'ın Menderes'in aleyhinde görülecek bir ifadeyi ağzından kaçırmaktan çekindiğini bu sebeple ifadelerinde çok titiz davrandığını belirtmiştir. Bozdağ'ın gözlemlerine göre Bayar, asılarak can veren arkadaşının aleyhinde söyleyeceği bir sözü ahlak meselesi haline getirmiştir. Keza Bozdağ'ın ısrarları üzerine Celal Bayar şunları ifade etmiştir: "*Memlekete yaptığı hizmetlerine karşı son nefesini darağacında veren bir devlet adamına saygısızlık etmek istemiyorum. Herkesin yanıldığı olur ama bu yanılığın söylemek dostlarına düşmez!*"¹⁹⁹

Burhan Belge "*heyecan içinde gece yarısına kadar*" belenen haberin geldiğini ifade ederek yazısına başlamıştır. Yardım konusunda "*Kore nerede ve bizim orası ile ne alakamız var?, Kore yardımında acaba geç kalınmış değil midir?*" gibi çirkin mütalaalarda bulunulmaması gerektiğini belirtmiştir. Kore Savaşı'nın patlak verdiği ilk günlerden itibaren "*Amerikalı dostlarımızın*" tek başına bırakılmamasını, BM'ye üye olan devletlerin silahlı yardımda bulunması gerektiğini tekrar ettiğini belirtmiştir. Trygve Lie'nin üye devletlere müracaat etmesi ve Mc Arthur'un yardım olmadan Kore'nin müdafaa edilemeyeceğini belirtmesi üzerine hükümetin almış olduğu bu karardan dolayı son derece memnun olduğunu nakletmiştir. Belge, devam eden yazısında Türkiye'nin Kore'yi uzak görmesi, Kore ile alakası bulunmadığını ifade etmesi veya varlıklı ülkelerin yaptığı gibi "*dostluk edebiyatı ihsan ederse*" Türkiye hakkında da aynı şeyi düşünmeleri gerektiğini belirtmiştir. Belge, yazısını şu şekilde

¹⁹⁶ Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerimiz...*, s. 1536-1537.

¹⁹⁷ Nasuh Uslu, *Türk Dış Politikası Yol Ayrımında*, Anka Yayınları, İstanbul 2006, s. 344..

¹⁹⁸ Celal Bayar, *Başvekilim Adnan Menderes*, (Haz.: İsmet Bozdağ), Truva Yayınları, İstanbul 2010, s. 180.

¹⁹⁹ İsmet Bozdağ, *Menderes... Menderes*, Emre Yayınları, İstanbul 1997, s. 121-122.

sonlandırmıştır: “Türk hükümetinin vermiş olduğu bu tarihi kararlar BM teşkilatının gerçek bir azası olduğumuzu ispat etmiştir ve Türkiye’nin medeni dünyadaki itibarını sarsılmaz bir şekilde tesis etmiş olacaktır.”²⁰⁰

Gürtunca ise Atatürk’ün “Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır” sözlerinden yola çıkarak “Hattı harp yok, sathı harp var” ifadelerini kullanmıştır. Akabinde “Bu savaş sathı bugün Kore’de, yarın Avrupa’nın bir bölgesinde daha sonra İran ve Türkiye’dedir. Belki de New York’un semaları üzerinde, Kanada’da, Alaska’da” sözleriyle muhtemel savaş alanlarına dikkat çekmiştir. Mütecavize karşı birleşilmediği takdirde dünya barışının söz konusu olamayacağına işaret etmiştir. Bir zamanlar Türk-Moğol hükümdarı Kubilay’ın bayrak gezdirdiği yerlerde BM bayrağı yanında Türk bayrağının da olacağını ifade etmiştir.²⁰¹ Gürtunca’nın milli hisleri tahkim ederek Kore Savaşı’na asker göndermenin gerekliliği üzerinde durması manidardır. Türk basınında, hükümetin aldığı bu kararın tüm dünyada hayranlık uyandırdığı ifade edilmiştir (Şekil-5).²⁰²

Şekil-5: Türkiye’nin savaşa katılmasının uygar dünya tarafından memnuniyetle karşılandığına dair bir haber.

Kaynak: Her Gün, 26 Temmuz 1950, s. 1.

²⁰⁰ Burhan Belge, “Hükümetin Tarihi Kararı Karşısında”, *Yeni İstanbul*, 26 Temmuz 1950, s. 1.

²⁰¹ Mehmet Faruk Gürtunca, “Uzak Doğu’da Türk Bayrağı”, *Her Gün*, 26 Temmuz 1950, s. 1-3.

²⁰² *Her Gün*, 26 Temmuz 1950, s. 1.

Ali Naci Karacan hükümetin 4.500 kişiden oluşan askeri kuvvet ile Kore Savaşı'na katılma kararını tüm dünyada derin akisler uyandıracığından dolayı son derece tesirli bulmuştur. Güvenlik durumu daha iyi olan ülkelere nazaran Türkiye'nin daha az yardım almasına rağmen, sulh için üzerine düşen taahhütleri yerine getirerek her türlü fedakârlığı göstermiş ve Amerika'dan sonra cepheye koşacak olan ikinci devlet olmuştur. Bu sebeple Menderes hükümetinin *“lazım gelen kararı süratle alarak... elindeki şanlı Türk bayrağını Birleşmiş Milletler bayrağının yanı başına tereddütsüz dikmiş olmasını”* tebrik etmiştir.²⁰³

Nadir Nadi *“sayıca az da olsa”* BM emrine asker verilmesinin hükümetin barış ve hürriyet davasına bağlılığından ileri geldiğini beyan etmiştir. Türk hükümetinin bu kararı ile *“Birleşmiş Milletler diye canlı bir teşkilat var mıdır, yok mudur?”* sorusuna kesinlik kazandıracığını akabinde eğer *“varsa”* bizim kararımızın bu teşkilatı fiilen harekete geçireceğini ve hürriyetsever tüm milletlerin bizi örnek olarak tecavüzcüye karşı ellerinden gelen tüm yardımı yapacaklarını ifade etmiştir.²⁰⁴

Zafer Gazetesi başyazarı Mümtaz Faik Fenik hükümetin almış olduğu bu kararın medeni dünyada son derece büyük akisler uyandıracığını dünyanın her yerinde takdirler toplayacağını ifade etmiştir. Kore'ye ilk asker gönderen ülke olmanın gurunu yaşadığını ifade ederek yazısına şu cümleler ile devam etmiştir.

*“...Belki bazı kimseler diyeceklerdir ki: Kore nerede? Türkiye nerede? 4.500 vatan evladını Pasifik Okyanusu kıyılarına sevk etmenin manası nedir?... Manası şudur ki; Kore'de dünya barışının mukadderatı bahis mevzuu oluyor. Eğer orada Birleşmiş Milletler ülküsü mağlup olur da, müşterek emniyet iflasa sürüklenirse, mütecaviz artık herr yerde başkaldırmak fırsatını bulmuş olacaktır. Bugün Kore'ye tapılan saldırının, yarın bizim de başımıza gelmeyeceğini temin etmeğe İmkân yoktur. Bundan dolayıdır ki, Kore savaşına giden kahraman askerlerimiz, hem müşterek dünya emniyetini, hem de daha çok Türk hudutlarını korumaktadırlar. Çünkü bugün bir tecavüze karşı biz Birleşmiş Milletler Paktı ile tapığımız taahhütleri yerine getirmesek yarın da bize bir tecavüz olduğu zaman, başkalarından aynı taahhütleri yapmasını bekleyemeyiz. Dünya barışı birdir ve bütündür. Bunun en ufak bir sekteye uğraması, dünya medeniyetini Türkiye ile beraber inhidama sürükler.”*²⁰⁵

Aynı tarihi Zafer Gazetesi'nde *“Yüksek Tahsil Gençliğinin Başbakana Çektiği Telgraf”* başlıklı yazıda gençler, *“hak ve hürriyet yolunda girişilmiş olan bütün*

²⁰³ Ali Naci Karacan, “Hükümet Kararında İsalet Etmiştir”, *Milliyet*, 27 Temmuz 1950, s. 1-5.

²⁰⁴ Nadir Nadi, “Hükümetin Kararı”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1950, s. 1

²⁰⁵ Mümtaz Faik Fenik, “Kore'ye Gidecek Türk Askerleri, Yolunuz Açık Olsun!”, *Zafer*, 27 Temmuz 1950, s. 1.

taahhütleri yerine getirmeyi kendisine vazife addeden bir milletin evlatları olmaktan” gurur duyduklarını bildirmiştir. Muhabirlerin esnaf ve işçilerle yaptıkları röportajlar doğrultusunda her kesimden insanın kararı son derece yerinde bulunduğunu satırlarına taşımıştır.²⁰⁶ Bu hususta Zafer Gazetesi yalnızca belli bir kesimden ziyade eğitimli kesiminde kararı desteklediğini ve buna paralel olarak hükümetin isabetli bir kara aldığı vurgulamak istemiştir. Öte yandan komünizme yakın olan işçi sınıfının da onayının alındığını, her sınıftan insanın desteklediği bir karar olduğunun altını çizmiştir.²⁰⁷

2.1.2. Kore’ye Asker Gönderme Kararına Basının Olumsuz Eleştirileri

Büyük puntolarla atılan manşetler ve heyecanlı yazılar dönem basınının hükümetin almış olduğu kararı son derece tasvip ettiğini gözler önüne sermektedir. Ancak bazı gazeteler konuya daha eleştirel yaklaşmış ve kararın alınış tarzını eleştirmiştir. Bu bağlamda Hürriyet Gazetesi baş makalesinde hükümetin kararını şöyle tenkit etmiştir: *“Demokrat Parti zaferi dünya politikasının keşmekeşine tesadüf etti... Kabul etmeli ki son hadiseler dış politikanın cilvelerine alışık olmayan Demokratlar için birer sürpriz oldu.”* Yazının devamında gerek Atlantik Paktına dâhil olmamız ve gerekse Marshall yardımından en az istifade eden ülke olmamıza rağmen neden 4.500 kişiden oluşan askeri kuvvetin Kore’ye iştirak edeceğini ilan etmek zorunda kaldık diyerek kararı sorgulamıştır. Bu bağlamda Hürriyet Gazetesi hükümetin kararını son derece manidar bularak şu satırlar ile yazısını sonlandırmıştır: *“Cesaretin de kahramanlığın da bir hududu vardır. Biz zannediyoruz ki bu hududu bu sefer biraz aşmış bulunduk. Bunu Demokrat Parti’nin politikadaki acemiliğine mi yoksa talihsizliğine mi atfetmeli bilemiyoruz.”²⁰⁸*

Hürriyet Gazetesi’nin ertesi gün yayınladığı bir karikatür son derece ilgi çekicidir. Karikatürde Amerika, elinde çalgı aleti ile *“Kore sahillerinde bekliyorum, yârim seni serian istiyorum”* diye şarkı söyleyen, yardıma muhtaç, yalnız ve gözyaşı dökken bir kadın olarak tasavvur edilmiştir. Tam bu esnada tüm hamaseti ile Türk askeri

²⁰⁶ Zafer, 27 Temmuz 1950, s. 1-8.

²⁰⁷ Ayşe Elif Emre, “Kore Savaşı’na Asker Gönderme Kararının Zafer’de Meşrulaştırılma Biçimleri”, *İletişim*, S. 12, Kış 2001, s. 193-194.

²⁰⁸ “Demokrat Parti’nin Talihsizliği”, *Hürriyet*, 27 Temmuz 1950, s. 1

ufuklardan belirmektedir. Adı geçen gazete bu karikatürle, yapılan yardımın abartılı olduğunu mizahi bir dille eleştirmiştir (Şekil-6).

Şekil-6: Mehmetçiğin Kore'ye gitmesini hicveden bir karikatür.

Kaynak: *Hürriyet*, 28 Temmuz 1950, s. 1.

Sedat Simavi, CHP'nin gelip geçen hükümetlerinin bu halkı yönetmesinin “*Mintarafillah*” bir şekilde kendilerine ait olduğunu sandıklarını, DP'nin de “*nefis kurbanı olarak*” aynı hataya düşmelerinden korktuğunu belirtmiştir. “*Hiç şüphe yok ki*” Kore meselesinde DP'nin yanılmaz bir hükümet olmadığını ispat ettiğini ifade etmiştir. Keza tecrübesizliği ve acemiliğinden meclise danışmamış etrafta “*sızıltı ve mırıltılara*” sebep olmuştur. Ayrıca DP'nin matbuat hürriyetini kabul ettiği için “*Hükümetin hatasını müdrik olarak kabul edip geçeceğiz*” diyerek yazısını sonlandırmıştır.²⁰⁹

Yeni Sabah Gazetesi ise Fransa'nın Hindini'de komünistler ile mücadele ettiğini bahane göstererek Kore'ye asker göndermekten korktuğunu, İngiltere'nin ise deniz kuvvetlerini McArthur'un emrine verip harekâta katıldığı halde askeri kıtalar göndermediği belirtmiştir. Akabinde Norveç'in asker yollamamış yerine nakliye ve ticaret gemileri BM emrine vermiştir. İsveç'in de çekingen bir tavır sergilemiştir. Mısır ve Yunanistan'ın da bu mevzu bahis hakkında adım atmadığını, üstelik Mısır hükümeti

²⁰⁹ Sedat Simavi, “*Mintarafillah*”, *Hürriyet*, 31 Temmuz 1950, s. 1.

Kore Savaşı'nın iki büyük devin çarpışması olduğundan taraf tutmadığını beyan etmiştir. Hal böyle olunca Türkiye'nin uzak ülkelere askeri birlikler göndermenin mantıklı olmadığını beyan etmiştir. Nitekim Birinci Dünya Savaşı'ndan acı hatıralar kaldığını; nice Türk gençlerinin Galiçya Cephelelerinde canlarını verip destanlar yazarken ana yurdun parça parça elden çıktığını hatırlatmış ve “...o kuvvetler, Türkiye’de kalsa ve memleketi müdafaa etselerdi acaba müttefiklere de en canlı bir hizmet olmaz mı idi?” diye sormuştur. Muhtemel düşmanın son derece güçlü olduğunu ve Kore’den evvel yurdumuzu korumak ile mükellef olduğumuzu bu sebeple son derece hayati önem arz eden bir konu hakkında hükümetin acele ettiğinin altını çizmiştir. Son olarak kararın TBMM’ye danışılarak alınmasının yahut en azından muhalefet liderlerine sorulmasının daha isabetli olacağını aktarmıştır.²¹⁰

Yeni Sabah, ertesi günkü makalesinde hükümetin hatalı karar aldığı yönünde ısrarla durarak yeni bir yazı kaleme almıştır. Gazete, BM’ye Türkiye’nin yapacağı en iyi hizmetin “...Mahdut askeri birliklerle uzak sahalarda çarpışmaktan ziyade, anavatandan silahaltında medeniyet bekçiliği” yapması olduğunu belirtmiştir. Nitekim Washingtonlu bir gazetecinin ABD Dışişleri Bakanı Acheson’a, Türkiye’nin Kore’ye kuvvet göndermesinin Türk gücü üzerine ne gibi bir tesir yapacağı sorusuna Dışişleri Bakanı’nın ifadede bulunmak yerine kaçtığını vurgulamıştır. Komünizmin Asya’da ilerlemesine karşın Avustralya ve Yeni Zelenda’nın henüz askeri sevkiyata başlamadığını açıklamıştır.²¹¹

Cemil Sait Barlas Yeni Sabah’ın baş makalesindeki yazıya paralel olarak İngiltere’nin deniz ve hava kuvvetlerini BM’nin emrine verdiğini diğer ülkelerin farklı yollar ile Kore’ye yardım ettiğini bu suretle Türk hükümetinin neden kara kuvvetini verdiğinin anlaşılmadığını ifade etmiştir. Köprülü’nün Trygve Lie’ye çektiği telgrafta kara kuvveti ile yardım edileceği yönünde bir ifadenin olmaması sebebiyle bu konuya bir açıklık getirmesi gerektiği nakletmiştir. Barlas, BM’ye yardım etme taraftarı olduklarını ancak hükümetin takip ettiği usulün yanlış olduğunu mütalaa etmiştir. Keza TBMM’den karar almak anayasanın ruhuna uygun düşeceğini, hiç olmazsa kendi meclis grubunu toplayarak karar almasının daha sağlıklı olacağını ifade etmiştir. Mütemediyen tenkit ettikleri tek parti döneminde bile bu gibi durumlarda parti meclis

²¹⁰ “Karar Hatalıdır”, *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1950, s. 1-5.

²¹¹ “Hatalı Kararın Akisleri”, *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1950, s. 1.

grubunun toplandığını ve oradan çıkan kararın uygulandığını tebarüz ettirmiştir. Bu sebeple DP'nin bu hareketini hoş görmediklerini ifade etmiştir.²¹²

Milliyet Gazetesi'nin başyazarı Karacan'dan da bir eleştiri gelmiştir. Fakat Karacan'ın eleştiri süzgecine takılan hükümetin kararı değil, kararı eleştirenler olmuştur.

Karacan'ın muhalefetin *“taahhütlerimize sadık kalmak lüzumunu kabul etmekle beraber, bu derece mühim bir karar alınırken hükümetin muhalefet partilerinin fikrini sormamış olmasından”* şikâyetçi olduğunu öte yandan bazı gazetelerin de *“Atlantik Paktına dâhil bütün milletler dut yemiş bülbül gibi ses çıkarmazken niçin biz herkesten evvel ortaya atılıyor? Cesaretin de, kahramanlığın da bir hududu vardır!”* şeklindeki yazıları eleştirmiştir. Karacan'ın intibalarına göre Kore hadisesinin muhtemel bir dünya harbine sebep olursa Türkiye iki sebeple harbin dışında kalamazdı. İlki II. Dünya Savaşı'nı Türkiye'den çok uzaktaki bir coğrafyada Avrupa'nın ortasında olan Almanya'nın sebep olduğunu akabinde muhtemel bir Üçüncü Dünya Savaşı'na ise ortak hududumuzun olduğu ve emellerini sık sık açığa vuran Sovyet Rusya'nın sebebiyet vereceğini belirtmiştir. İkinci gerekçe ise siyasi ve askeri şartların değiştiğinden dolayı Üçüncü Dünya Savaşı'nda İkinci Dünya Savaşı'ndaki gibi avutma politikası yapılamayacağını bu sebeple ya o tarafa ya bu tarafa katılmamız gerektiğini belirtmiştir. Türkiye'yi yutmak isteyen Rusya ile komünizm çatısı altında bağdaşmanın da mantıklı olmadığını bundan dolayı *“...istemsek de istemesek de hayati zaruret olarak Birleşmiş Milletler safında yer tutmak mecburiyetinde”* olduğumuzu satırlarına eklemiştir.²¹³

2.2. Senatör Cain'in Türkiye Ziyareti ve Türk Basımına Yansımaları

Altan Öymen'e göre her ülkenin Kore'ye asker gönderme kararı kendi isteğine bağlı olmasına karşı Amerika etkileyebileceği ülkeleri teşvik edebilmek adına faaliyetlerine ivme kazandırmıştır. Nitekim Öymen Türkiye'nin teşvik edilmeye en müsait devletlerden biri olduğunu belirtmiştir. Zira Türkiye hem Rus tehlikesine karşı NATO'ya girmek istiyordu hem de iktisadi durumunu güçlendirmek adına Truman Doktrini yardımlarının artırılmasını bekliyordu. ABD, başta NATO olmak üzere her

²¹² Cemil Sait Barlas, “Hükümetin Kararı ve Anayasa”, *Son Telgraf*, 27 Temmuz 1950, s. 1.

²¹³ Ali Naci Karacan, “Kore'ye Asker Yollamamızın Sebebi”, *Milliyet*, 28 Temmuz 1950, s. 1.

iki konuda da istekli değildi.²¹⁴ Nitekim Kore'ye yardım çağrısının ardından ABD'nin tutumlarında değişiklik baş göstermiştir. Ankara'da siyasi münasebetler olağanüstü boyutlarda cereyan etmiştir. Türkiye'nin yapacağı fedakârlığın bir nişanesi olarak Amerika, "Türk dostu" askeri yardım heyeti üyesi Senatörü Cain, İstanbul'da "Türkiye'nin Kore'ye yardımı dünyada şerefini" arttıracığını, akabinde "Türkiye'nin Kore Harbi'ne fiili surette yardımı Atlantik Paktı'na girmesini sağlayacaktır." demiştir.²¹⁵

Senatör Cain'in açıklamalarının dikkat çeken tarafı ise; kendisinin Ankara'ya geldiği günlerde Türk hükümetinin Kore'ye asker gönderme kararının takip etmiş olmasıdır. Cain, Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'u makamlarında ziyaret etmiştir. Akabinde Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'yü de makamında ziyaret etmiş ve yarım saat kadar görüşmüşlerdir (Şekil-6). Yaşanan hadiseler bütüncül olarak ele alındığında, Amerikalı senatörün Türk bürokratlarla yaptığı görüşmelerin Kore Savaşı'na katılma noktasında tesir ettiği söylenebilir.

Şekil-7: Senatör Cain'in Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'yü ziyareti.

Kaynak: Zafer, 25 Temmuz 1950, s. 1

²¹⁴ Öymen, *Değişim Yılları*, s. 544-545.

²¹⁵ Dilipak, *Menderes Dönemi*, s. 168; *Zafer*, 25 Temmuz 1950, s. 1; *Akşam*, 26 Temmuz 1950, s. 1; *Vatan*, 26 Temmuz 1950, s. 1.

Cain sadece bürokratları ziyaret etmemiş, aynı zamanda Ankara Radyosu'nun muhabirleriyle de kısa bir görüşme yapmıştır. Senatör, muhabirlere şu sözleri nakletmiştir:

“...Son üç sene zarfında Türkiye'ye büyük miktarda Amerikan askeri teçhizatı teslim edilmiştir. Vesair teçhizat da halen yoldadır. Öğrendiğime göre, Amerikan askeri heyetinin Türkiye'de faaliyete geçişinden beri askeri eğitim kurslarına 20.000 kadar Türk askeri personeli iştirak etmiştir. Bu pek ümit vericidir. Mafih silahlı kuvvetleriniz için daha fazla talim ve eğitim şarttır.”²¹⁶

Basında Askeri Yardım Heyeti Üyesi Senatörü Cain'in Türkiye ziyaretine bir hayli ilgi gösterilmiştir. Dönem basını, Kore Savaşı'nın en yoğun olduğu döneme denk düşen bu ziyaretin “tesadüf” olduğunu zikretmiştir.²¹⁷ Ancak sosyalist bir yaygın organı olan *Barış*, basının genel kanısına nazaran Cain'in ziyaretini farklı bir açıdan değerlendirmiştir. “*Senatör Cain'in Ziyareti ve Türkiye'nin Kore'ye 4.500 Kişilik Bir Kuvvet Yollamaya Karar Vermesi*” başlıklı yazıda bu ziyareti şöyle yorumlamıştır:

“Amerika'nın sayılı harp kışkırtıcılarından ve Ayan Meclisi silahlı kuvvetler komisyonu üyelerinden olan Senatörü Cain, sırtında askeri üniforma olduğu halde ansızın uçakla Amerika'ya geliverdi. Dışişleri Bakanımız Bay Fuad Köprülü'yle gizli bir konuşma yaptı ve ardından Ankara radyosuna ...uzun bir demeçte bulundu. ...garip bir tesadüfle, Türkiye'nin Kore Savaşlarına fiilen katılmak kararını vermesi, senatörün dışişleri bakanımızla yaptığı gizli görüşmeyi takip etmiştir. “Birleşmiş Milletlerin başvurduğu 52 üye devletten ancak dördü Kore Savaşlarına fiilen katılmayı göze almış ve bunlardan da yalnız Amerika kara kuvvetleriyle savaşa girmişken, Demokrat Parti hükümetinin 4.500 kişilik bir silahlı kuvvetle savaşa katılmak kararı almış olması, Türkiye'yi sonu karanlık maceralara sürükleyecek mahiyette bir harekettir. Anlaşıyor ki Marshallaştırdığı öteki hükümetler üzerinde bu hususta müessir olamayan ve Kore'ye kuvvet göndermediklerinden acı acı şikâyet eden Amerika, ...DP hükümetine savaşa katılmak kararını verdirmiştir.”²¹⁸

Barış Dergisi, bu satırlar ile ziyaretin tesadüf olamayacak kadar somut ve tasarlanmış olduğuna dikkat çekmiştir. Senatörün bu ziyaretinin asıl sebebinin Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesine yönelik olduğuna işaret etmiştir. Dönem basının ağırlıkta olan görüşü Kore Savaşı'na askeri yardım kararımızın Türkiye hesabına büyük bir adım olarak görülürken, *Barış Dergisi* bu kararın Türkiye'yi

²¹⁶ *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1950, s. 3.

²¹⁷ *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1950, s. 4.

²¹⁸ *Barış*, 1 Ağustos 1950, s. 11.

tehlikeye sokacağını ifade etmiştir. Akabinde Cain'in Ankara Radyosuna yaptığı demeci şöyle eleştirmiştir:

“Senatör Cain'in demecine gelince; ...Türk milletini savaş kabiliyetini ve cesaretini uzun uzun övdükten sonra Türkiye'nin Kore Savaşlarına katılmasının askeri ve politik önemi üzerinde durmuş ve Atlantik Paktına alınmamız için çalışmayı vadetmiştir. ...Atlantik Paktına Türkiye alınırsa bu sadece Amerika'nın Atlantik Paktının belli başlı üyelerini yani İngiltere ile Fransa'ya Üçüncü Dünya Harbi'ne sürüklemek için dünyanın bu köşesini, yani Türkiye'yi kavga çıkarmaya en elverişli yer olarak seçtiğine delalet eder. Böyle bir macerada Türk milletinin payına ölümden başka hiçbir şey düşmeyeceği ise meydandadır.”²¹⁹

1950'li yılların Türk Basın manzarasında hükümetin kararına karşı çeşitli sesler yükselmiş ve adeta yazarlar arasında kalem savaşları yaşanmıştır. Kore'ye ne için asker göndermeliyiz yahut ne için asker göndermemeliyiz? Hükümetin Meclise danışmasına gerek var mıydı yoksa yok muydu? Yazarlar bu sorulara kendi açılarından doğru olanın ne olduğunu ortaya koyabilmek adına peş peşe yazılar kaleme almışlardır. Bununla birlikte dönemin atmosferini DP hükümetinde görev yapan Fahri Belen'in 11 yıl sonra mecliste yaptığı konuşma açık şekilde ortaya koymaktadır. 1961'deki konuşmasıyla Kore'ye asker gönderme kararının detaylarına şöyle ışık tutmuştur:

“...Kore muharebesi millî tarihimize şerefli sayfalar eklemiştir, bu bakımdan Kore'ye kuvvetlerin gönderilmesi yerinde olmuştur, fakat bu kararın ne şekilde verildiğini biliyor musunuz? Yalova'da Reisicumhur, Başbakan ve Millî Savunma Bakanı karar vermişlerdir. Tatbikat için de Genel Kurmaya gerekli emirler verilmiştir. Usulen Bakanlar Kurulundan karar alınması için, 3-4 gün sonra Bakanlar Kurulu toplanmıştır, Bakanlar Kurulundan usulen karar alınması, uysal arkadaşları iştirak ettirmek suretiyle temin edilmiş, bendeniz ve Sayın Nihat Reşat Belger bu toplantıya davet edilmemiştir. ...Artık milletlerin mukadderatı birkaç kişinin hata ve sevabına bırakılamaz.”²²⁰

2.3. Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılma Kararına Tepkiler

Türkiye BM safında yer aldığını belirterek Kore'ye 4.500 kişiden oluşan bir kuvvet gönderme kararı almıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kore'ye gönderilmesi kararı ülke içerisinde farklı tepkilere sebep olmuştur. Yapılan eleştiriler genel olarak ele alındığında; Türk halkının hükümetin kararını yerinde bulduğu sonucuna

²¹⁹ Barış, 1 Ağustos 1950, s. 11.

²²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, 18 Nisan 1961, Temsilciler Meclisi, C. 3, s. 378-379; Türkkaya Ataöv, Amerika NATO ve Türkiye, Aydınlik Yayınevi, Ankara 1969, s. 205-206.

ulaşılabilir. Ülkenin kaderinde etkili olan askeri zümre, meseleyi komünizm ile mücadelede bağlamında değerlendirerek Türkiye'nin NATO'ya girmesini desteklemiştir.

Bürokratik kesimi de içine alan sivil kanat Türkiye'nin yalnızlıktan kurtulduğunu ön görmüştür. DP ise Kore Savaşı'na katılma kararını CHP'ye karşı kazanılan bir prestij olarak değerlendirmiştir. Alınan bu karar liderler tarafından siyaset ve ideoloji savaşı olarak görülmüş ve kamuoyunun desteği sağlanmıştır.²²¹

2.3.1. Kore'ye Asker Gönderme Kararına CHP'nin Tepkisi

Kore'ye askeri kuvvet gönderilme kararının ardından Türk basını bu konuyu eni-konu mütalaa etmiştir. Kararın alınış şekli ile ilgili olumlu ve olumsuz yönde haberler ardı ardına gelmiştir. Netice itibariyle TBMM'nin savaşa müdahil olma erkini elinde tutan güç DP iktidarıydı.²²²

Hükümetin Kore'ye asker gönderme kararını açıklaması CHP üzerinde adeta soğuk duş etkisi yapmıştır. 26 Temmuz 1950'de hükümetin almış olduğu kararı değerlendirmek üzere İnönü başkanlığında CHP Genel İdare Kurulu yapılmıştır. Hükümetin Kore'ye Türk Silahlı Birliği göndereceği hususundaki görüşmenin sonucunu CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek kamuoyunun dikkatine şu şekilde sunmuştur:²²³

“Birleşmiş Milletlere olan vecibelerimizi tanıyoruz. Dünyada sulhun ancak Birleşmiş Milletlerin müşterek korunma cephesi ile temin edilebileceğine inanıyoruz. Aza devletler, birine olan taarruzu samimi olarak hepsine tevcih olunmuş bilerek derhal harekete geçerse sulh müdafaa olunabilir. Birleşmiş Milletlerin bizim takdirimize bırakarak istediği yardımı, emsalimiz olan birçok devletler gibi vazifemize göre ve maddi imkânlarımız nispetinde tayin edebilirdik. Ancak silahlı kuvvet göndererek yardım etmek hiç şüphesiz imkânı bulunanlar için en tesirli vasıtaadır.

Bu hususta bizim fikrimiz şudur: Birleşmiş Milletler hücumu uğrayabilecek bütün cephelerin mesuliyetini üzerine alarak her aza devletin yapacağı yardımı tayin eder. Müşterek cephe mesuliyeti bu suretle temin olunabilir. Ve ancak bu usul bütün aza devletlere güvenlik verebilir.

²²¹ İlknur Tatar, *Kore Savaşı ve Dönem Siyasetinin Ulusal Basına Yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı, Bursa 2004, s. 31-32.

²²² Cüneyt Arcayürek, *Şeytan Üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınları, İstanbul 1987, s. 376.

²²³ L. Hilal Akgül, “DP Hükümeti'nin Kore Savaşı'na Asker Gönderme Kararı Karşısında CHP Muhalefeti”, *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, Der.: Mehmet Ali Tuğtan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, s. 104; Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 34

Hudutlarımızda son zamanlarda yapılmakta olan hazırlıkları ve vatanımızın karşısında bulunduğu ihtimalleri bugünkü manzarasını biliyoruz.

Bugünkü durumda Birleşmiş Milletler karşı olan vecibelerin nasıl yerine getirileceğini hükümet Büyük Millet Meclisi'nde müzakere edilmeden ve partimizle istişare etmeden yalnız başına takdir etmiştir. Parti Genel Başkanı İsmet İnönü veya yetki sahibi herhangi bir CHP şahsiyetinin, bu karar hakkında hiçbir suretle fikir ve mütalaası alınmamıştır. Hâlbuki büyük memleket işlerinde hususile memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde hükümetin muhalefet partisi ile fikir mutabakatı teminini tecrübe etmesi büyük mücadelelerde memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir. İktidarın bu ihtiyacı takdir etmesi ve ati için muhalefetin memlekette bertaraf edilecek bir mani değil, memleket hayrına yapıcı olunarak işbirliği temin etmek için en tesirli vasıta olduğunu anlamış olmasını temenni ederiz.”²²⁴

Kasım Gülek'in imzasını taşıyan tebliğde açıkça ifade edildiği üzere muhalefet Kore'ye asker gönderilmesinden ziyade memleket adına hayati bir kararın alınmasında muhalefete müracaat edilmemesine sitem etmiştir. Bildirinin başında dikkat çeken husus, CHP'nin Kore mevzusundaki genel kanaatini de yansıtacak türdendir. Zira Gülek'in ifadesinden; CHP'nin düşüncesinin, Kore'ye bizatihi asker göndermek yerine, diğer Türkiye emsali ülkeler gibi sadece ekonomik yardımda bulunmasının daha isabetli olacağı anlaşılmaktadır. Açıklamanın devamında Kore Savaşı'nın olumlu veya olumsuz bütün sorumluluğunun da hükümete ait olacağı vurgulanmıştır. CHP, meclise danışılmadan Kore'ye asker gönderme kararının yanlış olduğu intibasını 1924 Anayasası'nın 26. ve BM Anayasası'nın 43. maddelerine isnat etmiştir.²²⁵

Muhalefetin karara serzenişte bulunmasıyla ilgili görüşlerini soran gazetecilere Köprülü; meclisin daha önceden BM Anayasası mucibince taahhütlerin hükümet tarafından yerine getirilebileceğini söylemiştir. DP'nin dışişleri bakanı bu ifadeyle “*meclisten karar almaya ihtiyaç olmadığını*”²²⁶ vurgulamıştır. Böylece yaptıklarının meşru olduğunu ve CHP'nin yersiz bir noktaya dikkat çektiğini ima etmiştir. Söz konusu tartışmaya sahne olan BM Anayasası'nın 43. maddesi şöyledir:

1. BM'nin bütün üyeleri milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını desteklemek üzere Güvenlik Meclisinin daveti ile ve mahsus bir anlaşma veya mahsus anlaşmalar gereğince milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için kurulun

²²⁴ *Milliyet*, 27 Temmuz 1950, *Akşam*, 27 Temmuz 1950, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1950, *Yeni İstanbul*, 27 Temmuz 1950, *Son Telgraf*, 27 Temmuz 1950.

²²⁵ Akgül, “DP Hükümeti'nin Kore...”, s. 105.

²²⁶ *Akşam*, 27 Temmuz 1950, s. 2.

emrine gerekli silahlı kuvvetleri vermeyi ve geçit hakkı da dâhil olmak üzere yardım ve kolaylıkla göstermeyi taahhüt ederler.

2. Yukarıda kast olunan anlaşma veya anlaşmalar bu kuvvetlerin miktar ve mahiyeti, hazırlık dereceleri ve genel mevkileri ile gösterilecek kolaylık ve yardımın mahiyetini tespit edecektir.

3. Anlaşma veya anlaşmalar Güvenlik Meclisinin teşebbüsü üzerine kabil olur olmaz müzakere edilecektir. Bu anlaşmalar Güvenlik Meclisi ile teşkilat üyeleri ve Güvenlik Meclisi ile teşkilat üyelerinden bir grupla aralarında akdedilecek ve bunu imzalayan devletler tarafından her birinin anayasası usulleri gereğince onanacaktır.²²⁷

Münazara ve münakaşaya kapı aralayan 1924 Anayasası'nın 26. maddesi ise şöyledir:

“Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak, Devletlerle sözleşme, antlaşma ve barış yapmak, harp ilan etmek, devletin bütçe ve kesin hesap kanunlarını incelemek ve onamak, para basmak, tekelli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazlarını onamak ve bozmak, genel ve özel af ilan etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri ancak Büyük Millet Meclisi kendisi yapar.”²²⁸

Buradan hareketle, asker sevki konusundaki tüm sorumluluğun ve hukukun TBMM'ye ait olduğu söylenebilir.²²⁹

Cemil Sait Barlas, Kore'ye asker sevki hususunda hükümetin anayasayı çiğnediğini ifade ederek meseleyi bir de siyasi yönüyle ele almıştır. Bu bağlamda eğer doğrudan doğruya Amerika bir saldırıya uğramış olsaydı, şartlar doğrultusunda hukuki zaruretlerin bir nebze ihmal edilebilmesinin söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Ancak Türkiye bir saldırıya uğradığı zaman, Kore'nin Türkiye'ye yardım etmesinin mevzu bahis olmayacağını ifade etmiştir. Bu sebeple isabetsizce verilen bu kararın DP milletvekilleri tarafından düzeltilebilecek vaziyette olduğunu belirterek; buna kanun nazarında olmasa bile tarih nazarında mesul olduklarının altını çizmiştir. Aksi takdirde

²²⁷ *Yeni İstanbul*, 27 Temmuz 1950, s. 1

²²⁸ Suna Kili ve A. Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri- Senedi İttifaktan Günümüze*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1985, s. 115.

²²⁹ Mümtaz Soysal, *Dış politika ve Parlamento*, Sevinç Matbaası, Ankara 1964, s. 206.

TBMM'yi toplayıp bütün partilerin ve milletvekillerinin görüşü alınmazsa tarihin DP'yi asla affetmeyeceğini sözlerine eklemiştir.²³⁰

Hürriyet Gazetesi hükümetin Kore'ye asker sevki hakkındaki mütalaaları için İnönü ile bir görüşme yapmıştır. Tecrübeli devlet adamı İnönü'nün beyanatından, bu mühim kararın alınıp aşamasında kendisiyle diyalog kurulmadığı için gücendiği anlaşılmaktadır. İnönü'nün yalnızca Hürriyet Gazetesi'ne yaptığı görüşmede şu ifadelerde bulunmuştur:

“...Halen bir Kore cephesi yoktur. Bugün Atlantik'ten Pasifik'e kadar uzanan bir cephe vardır. Bu sebeple Birleşmiş Milletlerin bu cephe üzerinde hücumu uğrayabilecek kısımların mesuliyetini üzerine alacak müşterek bir kurmay heyeti teşkilinden sonra aza devletlerin yapabilecekleri yardımları tespit etmeleri gerekirdi... ve ancak bu usul, Türkiye gibi diğer aza devletlere de emniyet verirdi.

Aksi halde muhtemel bir tecavüz karşısında Türkiye'ye nasıl yardım edileceği şimdiden düşünülebilir. Acaba Birleşmiş Milletler Teşkilatı Türkiye tecavüze uğramıştır, kendisine ne şekilde yardım edeceksiniz? diye aza milletlerin Kore misalinde olduğu gibi, sadece takdirlerine mi müracaat edecektir. İşte memleket hesabına içimi titreten nokta budur. Arzu edilirdi ki uzun müddet iktidarda kalmış bir partinin başkanı sıfatıyla hükümet, benimde bu mesele hakkında reyime müracaat etsin... memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde hükümetin muhalefet partisiyle fikir mutabakatı teminini tecrübe etmesi, memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir. Kaldı ki bu mesele hakkında hükümet TBMM'nin dahi reyini almış değildir. Hâlbuki İkinci Cihan Harbi'nde harp Türkiye'nin kapısını çaldığı zamanlar ve Alman orduları hudutlarımızda iken bu devletle iktisadi münasebetlerimizi bile kesme kararını almadan evvel CHP hükümeti meclisin fikrini sormuştu...”²³¹

CHP yanlısı Son Telgraf Gazetesi ise İnönü'nün sadece Hürriyet'e demeç vermesine içerlemiş ve bunu satırlarına taşımıştır. Son Telgraf Gazetesi'ne bağlı muhabirlerin Ankara'da günün her anında İnönü'den röportaj rica etmelerine rağmen İnönü'ye “sözlerini bir gazeteye tahsis etmek zaafından kendisini kurtaramamıştır” diyerek serzenişte bulunmuştur. Nitekim İnönü'nün bu tavrını son derece manidar bulan gazete şu satırlar ile yazısını sonlandırmıştır: “Ne çare ki huy canın altında ve CHP hâlâ kendisini yıkan sebeplerin en başta geleninin farkında değil!”²³²

İnönü'nün Hürriyet'e yaptığı bu beyanat üzerine bir eleştiri yazısı kaleme alan Fenik, İnönü'ye yönelik “muhalefet partisi içinde de demek eski şahsi tahakkümünü

²³⁰ Cemil Sait Barlas, “Demokrat Parti Milletvekillerine Açık Mektup”, *Son Telgraf*, 30 Temmuz 1950, s. 7.

²³¹ *Hürriyet*, 28 Temmuz 1950, s. 1-4.

²³² *Son Telgraf*, 29 Temmuz 1950, s. 1-5.

hâlâ devam ettirmekte ve hâlâ benlik iddiasında bulunmaktadır.” sözüyle adeta ateş püskürmüştür. Beyanatın sarıh bir fikir vermesinden ziyade, İnönü’nün kendisini övmek için bir vesile olarak gördüğünü ifade etmiştir. DP’nin Kore meselesini bir dünya meselesi olarak gördüğünü, bu sebeple de BM’nin yaptığı davete derhal cevap vererek dış politikada ne kadar kararlı bir tutum sergilediğini ispatlanmış olduğunu nakletmiştir. Akabinde DP’nin Kore’ye asker göndererek “*Halk Partisi tarafından takip edilen tereddütlü ve muhteriz dış politika sistemine bir nihayet vermiş*” olduğunun altını çizmiştir. İnönü’nün TBMM’nin fikrini almadıkları yönündeki eleştirisine ise şu sözler ile cevap vermiştir:

...Dışişleri Bakanımız Profesör Fuat Köprülü, ayrıca 30 Haziran’da Büyük Millet Meclisinde bu mesele hakkında hükümetin nokta-i nazarını izah etmiş, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinden gelen telgraftı okumuş ve bizim yardım vaadinde bulunduğumuza dair cevabımızı bildirmiştir. Bu telgraf Mecliste sürekli alkışlarla tasvip olunmuştur. Yardımın esası kabul edildikten sonra miktarını ve şeklini tespit etmek te hükümetin vazifesidir.²³³

Fenik, satırlarında her ne kadar CHP’nin korkak bir dış politika izlediğini belirtmiş olsa da Rus Türkolog Aleksandr Sotniçenko bunun aksini ifade etmiştir. Sotniçenko, II. Dünya Savaşı’ndaki hengâmeden uzakta kalmayı başaran ender ülkelerden birinin Türkiye olduğunu bu bağlamda Türkiye’nin uluslararası sistemde isabetli bir dış politika izleyerek büyük bir başarıya imza attığının altını çizmiştir.²³⁴

Fenik’in, İnönü’yü sert bir üslupla eleştirmesine karşılık Şevket Süreyya Aydemir İnönü’nün bu sözlerini ağır ve düşündürücü olduğunu ifade etmiştir. İnönü’nün İkinci Dünya Savaşı sonunda müttefikleri tarafından yalnız bırakılan ve “*başının çaresine bak*” denilen adam olduğunu, müttefik elçilerinin saldırgan birliklerinin Türk topraklarına girdikleri haberini bekledikleri bir devrin devlet başkanı olduğuna dikkat çekmiştir. Öte yandan İnönü’nün savaşlarda bulunmuş, cepheler idare etmiş bir başka ifadeyle savaşın ne demek olduğunu bilen bir devlet adamı olduğunu vurgulamıştır.²³⁵

²³³ Mümtaz Faik Fenik, “Kore Meselesinde İnönü’nün Reyî?”, *Zafer*, 29 Temmuz 1950, s. 1-8.

²³⁴ Aleksandr Sotniçenko, “1945-1956 Yıllarında Türk-Sovyet Diplomatik Mücadelesi ve Sonuçları”, *I. Çalıştay Bildirileri*, 14-15 Mayıs 2010- Ankara, (Çevl. ve Hazl.: İlyas Kamalov ve İrina Svistunova), Atatürk Araştırma Merkez, Ankara 2011, s. 321.

²³⁵ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam (1950-1964)*, C. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988, s. 296-297.

Aydemir'in ifadelerinin aksine Nadir Nadi Menderes'in bu tutumunu şöyle izah etmektedir:

“...statükonun korunması açısından Batı'ya yaklaşık bir Türkiye'ye dostlarımız çok önem veriyorlardı. Bu maksatla Avrupa Konseyi'ne alınmıştı, bu maksatla NATO'ya alınmak üzere idik, bu maksatla Batı'dan silah ve para yardımı görüyorduk. Menderes durumu kavramıştı. İnönü'yü ve muhalefeti politika hayatımızdan sildiği takdirde, kendi iktidarının statükoya daha yararlı olabileceğini Batılılara anlatmak istiyordu. Önemli olan, muhalefetli bir Türkiye değil, Batı ile işbirliği hâlinde kuvvetli bir Türkiye idi. Ne yapacaklardı dostlarımız İnönü'nün dırdır öttüğü bir Türkiye'yi? Bakınız, o, Meclis'e danışılmadan Kore'ye asker göndermemize karşı idi. Meclis'e danışılrsa, bu kadar erken davranıp öbür milletler üzerinde teşvik edici bir rol oynayabilir miydik?”²³⁶

Nitekim Menderes, Yalman'a Kore'ye asker gönderme hususunda meclise danışılmasının işi uzatacağını ve birtakım dedikodulara sebebiyet vereceğini söylemiştir. Bundan dolayı “...bir saat bile kaybetmeden... karar vermek, kararı Birleşmiş Milletlere ve Amerika'ya bildirmek” zorunda olduğumuzu ayrıca bu şekilde hareket etmenin sonucunda her taraftan yaygaralar kopacağını ve buna önlem amaçlı basında “...anlayışla bir cephe” kurulmasına ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.²³⁷

Metin Toker ise DP'nin sergilemiş olduğu bu tutumu “İsmet Paşa kompleksine” bağlamıştır. İnönü ile iş birliğine gidildiği takdirde halk arasında İnönü hâlâ devlet işlerini yönetiyor izlenimlerinden çekindiği şeklinde değerlendirmiştir. 7 Ağustos tarihinde Ankara'da yapılan toplantıda DP büyüklerinden biri İnönü ve CHP için meşhur “Milleti harbe sokmamakla erkeklğini öldürdüler” sözlerini sarf etmiştir. ²³⁸ Nitekim Kore'ye hatırı sayılır miktarda asker gönderilerek Türkiye'nin “erkeklği” ispat edilebilir ve Batı dünyasının kapıları sonuna kadar açılabilirdi.²³⁹

Ali Naci Karacan ise eğer CHP'yi idare edenlerin “akılları olsaydı” hükümetin Kore'ye asker gönderme kararına karşı çıkmayacaklarını ve bunu bir iç politika oyunu haline getirmeyeceklerini belirtmiştir. Eğer “akılları olsaydı” Kore'ye yardım olarak incir, üzüm, sigara gönderme teklifinde bulunmayacaklarını ifade etmiştir. Keza CHP'nin “akılları olsaydı” hükümete şöyle demeleri daha makbul olabileceğinin altını çizmiştir:

²³⁶ Haluk Gerger, *Türk Dış Politikasının Ekonomi Politikası*, - Soğuk Savaş'tan Yeni Dünya Düzenine, 3. Baskı, Yordam Kitap, İstanbul 2012, s. 74.

²³⁷ Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim...*, s. 1536.

²³⁸ Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı...*, s. 85.

²³⁹ Nadir Nadi, *Ohur Şey Değil*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1981, s. 27.

“...Menderes hükümetinin verdiği kararı gazetelerden öğrenmiş bulunuyoruz. Bu kararın bize daha evvelden bildirilmemiş olmasından dolayı teessüf ve teessürlerimizi beyan etmek mecburiyetindeyiz. Ancak Halk Partisi olarak ne kadar ekalliyette, ne derece muhalefette olursak olalım, Menderes hükümeti tarafından alınan kararın isabetini ve tam yerinde ve zamanında ittihaz edildiğini inkâr edemeyiz. Hatta kararı büyük memnunlukla karşıladığımızı ve desteklediğimizi bilhassa belirtmek isteriz.”²⁴⁰

Atayolu Gazetesi yazarlarından Selim Çelenk, DP'nin Kore'ye asker gönderme kararının yurdun her yerinde olduğu gibi Hatay'ın en ücra köylerinde bile tepkiyle karşılandığını belirtmiştir. Siyasette acemi olan DP'nin bu kararı ile kendisine sempati duyanları bile şaşkına çevirdiğini bu suretle prestijini kaybettiğini ifade etmiştir. Kararından ötürü eleştiri oklarının hedefi olan DP liderlerinin ise bu siyasi günahın çaresini CHP'ye hücum etmekte aradıklarını nakletmiştir. Nitekim İnönü'nün II. Dünya Savaşı'ndaki başarısından söz ederek *“...bir damla Türk kanı dökülmeden”* bu badirenin başarıyla atlatıldığını, öte yandan *“Moskof tehlikesinin “Demoklesin Kılıcı” gibi her an başımızın ucunda dururken”* 4.500 Türk gencinin Kore'de ne için öleceklerini ve bunun Türk vatanına ne faydası olduğunu sormuştur. DP'lilerin, *“CHP dış politikada bizimle beraber olduğunu bildirmesine rağmen şimdi neden muhalefet ediyorlar?”* Sorusuna ise acemi bir hükümetin memleketin menfaatlerini alt üst eden bir karara CHP'nin hiçbir şekilde ortak olamayacağını, ortak olunduğu takdirde ise tarihin onları affetmeyeceğini bildiklerinden muhalefet ettiklerini ifade etmiştir. (Ek-4)²⁴¹

CHP'nin yayın organlarında hükümetin almış olduğu Kore'ye asker gönderme kararı ile anayasanın 26. maddesinin ihlal edildiğine yönelik öne sürmeleri üzerine Milliyet Gazetesi önde gelen hukukçular ile konuyu istişare etmiştir. Hukukçular arasında muhtelif kanaatler dikkat çekmiştir.

Prof. Sadri Maksudi Arsal'ın konuyla ilgili kanaati şu şekildedir:

“Bu karar mutlak surette lazım ve müstaceldi. Kore hakkında hükümetin aldığı karar faydalıdır. Meclisin tasvibi meselesine gelince, öyle müstacel şeyler vardır ki, hükümet derhal karar almak lüzumunu hisseder. İlk önce bizim böyle bir karar almış olmamız çok isabetli bir görüşün ifadesi olmuştur.”

Ord. Prof Hüseyin Nail Kubalı'nın görüşü ise şöyledir:

“Anayasamızın. 26. maddesine göre, sulh ve baro gibi fevkalade kararın ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi alabilir. Hükümetin Kore hakkında vermiş

²⁴⁰ Ali Naci Karacan, “Eğer Akılları Olsaydı...”, *Milliyet*, 4 Ağustos 1950, s. 1.

²⁴¹ Selim Çelenk, “Dış Politikada Beraberiz Ama...”, *Atayolu*, 2 Ağustos 1950, s. 1-2.

olduğu kararın hukuki bakımdan hatalı olduğu kanaatindeyim. Çünkü Kore'ye askeri kuvvet göndermekle Kore'ye karşı harp açılmış demektir. Alınan karar, amme hukuku bakımından da tetkik mevzuu olabilir. İkinci noktaya gelince, Türkiye'deki siyasi partiler arasında dış siyasette tam bir anlaşma vardır. Bu vaziyete göre, bu kadar hayati bir karar alınırken diğer partilerin de noktai nazarını sormakla milli birliğin tam bir ifadesi elde edilmiş olurdu zannederim.”

Ord. Prof. Ali Fuat Başgil şöyle demiştir:

“Bir taahhüttür, yerine getirilecektir. Fakat herhalde çok mühim bir karar ve mühim bir hadisedir.” Bu ifadelerle Başgil'in tartışmaya taraf olmak istemediği, ancak hükümetin doğru yaptığını düşündüğü anlaşılmaktadır.

Feridun Fikri Düşünsel ise şu cevabı vermiştir:

“Bu karar hiç şüphe yok ki, çok mühim bir karardır. Yalnız hukuki bir hükme varabilmek için Birleşmiş Milletlere ait kanunla anayasanın 26. maddesini karşılaştırmak lazımdır. O zaman bu kararın mahiyeti meydana çıkar.”²⁴²

Muhalefetin eleştirilerine karşılık başbakan Menderes bir demecinde, *“Aynı vaziyette bin defa kalsak her defasında aynı kararı vereceğiz”* diyerek karardan asla dönülmeyeceğini vurgulamıştır. Bu kararın bir savaş kararı olmadığını, aksine barışı korumak adına yapılan bir eylem olduğu belirtmiştir. CHP'nin yaptığı eleştiriler ile memleketin menfaatlerini hiçe saydığını, gayesinin sadece iktidara muhalefet etmek olduğunu be sebeple de *“tezattan tezada düşerek”* son derece ibretlik bir durumda olduğunu ifade etmiştir. Muhalefetin hükümetin böylesine büyük bir karar alamayacağını tahmin ettiğini, karar alınca da DP'nin muhalefeti şaşkınlık içinde bıraktığını öne sürmüştür.²⁴³

DP iktidarının TBMM'ye danışmadan Kore'ye asker gönderme kararını alması buna müteakip CHP'nin süregelen eleştirileri gerek dönem basınının gerekse iktidarın manidar tutumu Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun satırlarına şöyle yansımıştır:

“...Meclis muhalefet gurubunun ve ilk kımıldanışı karşısında Demokrat Parti iktidarının hayli telaşa düşüp sinirlendiğini biliyorum. Millet oyunun ezici çoğunluğuyla iş başına geçmiş bu iktidar devlet ve hükümet dizginlerini henüz ele aldığı bir anda elli altmış kişilik bir muhalefet gurubu tarafından hücumu uğrayacağını asla tahmin etmemiştii sanırım.

Doğrusunu söylemek lazım gelirse, birkaç gün öncesine kadar baştan aşağıya yılgınlık ve perişanlık içinde bulunan CHP muhalefetine birdenbire

²⁴² *Milliyet*, 28 Temmuz 1950, s. 5.

²⁴³ *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950, s. 4.

böyle bir hamle, böyle bir mücadele gücü göstereceğini ummuyordum. ... CHP Meclis Grubu'nun Kore Savaşı'na katılma konusunda açtığı tartışma ve tartışmada ileri sürdüğü tenkitler TBMM'nin tutanaklarına gömülüp gitmiş ve buna dair sızan haberler ise Demokrat Parti taraftarı memleket basınında birtakım yanlış yorumlara uğrayarak mana ve mahiyetini kaybetmişti. O yorumlara göre, meselâ Halk Partisi Türkiye'nin NATO'ya girmesini istemez ya da yeni iktidarın müttefiklerimizle dostluk münasebetlerini bozmak maksadını güder gibi bir duruma düşürülmüş oluyordu.²⁴⁴

2.3.2. Kore'ye Asker Gönderme Kararına Millet Partisi'nin Tepkisi

Millet Partisi (MP)'nin Başkanı Hikmet Bayur da CHP gibi kararın alınış biçimine eleştiride bulunarak *“Bugün Birleşik Amerika Kore'de savaşa atılmışsa bunu orada pek büyük Amerikan ideali olduğu için mi, BM ülküsünü kurtarmak için mi yapmıştır”* suali ile de asker gönderilmesine karşı çıkmıştır.²⁴⁵

Şekil-8'de fotoğrafları bulunan ve dönemin muhaliflerinin önde gelenlerinden Bayur'a, hükümetin Kore'ye asker gönderme kararı ile ilgili intibaları sorulduğunda, şunları ifade etmiştir:

“Millet Partisi herkes gibi meseleyi sızan haberlerden ve gazete neşriyatından öğrenmiştir. Partinin bu iş için öbür devletlerle yapılmış olan müzakereler ve alınmış olması zaruri teminat hakkında ayrıca hiçbir bilgisi olmadığından mesele üzerinde, onun fayda ve zararlarını tartarak bir mütalea yürütebilecek durumda değiliz. Ancak şunları müşahade etmek mecburiyetindeyiz: Cumhuriyet devrinde ilk defa Türk askeri fiilen savaşa gönderilirken, hükümet bu hususta Büyük Millet Meclisi'ni toplayıp keyfiyeti ona arz etmek lüzumunu duymamıştır. Keza ne muhalefete bir haber vermek ve ondan mütalea somak yoluna girmiş, ne de hiçbir suretle halk efkârını buna hazırlamak ihtiyacını hissetmiştir.

Şurası da unutulmamalıdır ki Birleşmiş Milletler kararı üzerine asker sevki keyfiyeti bütün dünyada birinci defa olarak yapılıyor. Bunun erkânını Büyük Millet Meclisi ile birlikte tevekkün ettirmek her halde zaruri idi.

Yapılması gereken ikinci müşahade şudur: Kore Savaşı'nın çıkması ve Birleşmiş Milletler'de üye olan devletlerden yardım istenilmesi haziran sonunda, yani meclis toplu İken vaki olmuştu. Hükümet bu keyfiyeti meclise getirmeyi düşünmediği gibi meclis tatil devresine girdikten 15 gün sonra, asker sevk etme kararını almak zorunda kalabileceğini tahmin dahi etmeyerek meclisi toplu tutmak lüzumunu takdir edilememiştir. Bizce, hükümet derhal meclisi davetle oradan bir karar almaya mecburdur. Bu düşünceler her türlü partililik duygusu üstünde kalınarak ileri sürülmektedir. Biz şu inançtayız ki, Türk askeri her sefer olduğu gibi bu sefer de vazifesini kahramanca yapacaktır. Esas amillerini bilmediğimiz, hükümetin Amerika'dan sonra ilk kara kuvveti gönderen devlet olmak kararından memleket için hayırlı neticeler çıkmasını da dileriz.²⁴⁶

²⁴⁴ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Politikada 45 Yıl*, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 1984, s. 209.

²⁴⁵ TBMM Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu- Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s. 228.

²⁴⁶ *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1950, s. 4.

Şekil-8: Kararın alınış şeklini eleştiren parti önderleri.

Kaynak: Milliyet, 29 Temmuz 1950, s. 1.

Hikmet Bayur, Kudret Gazetesi'ndeki yazısında ise Türkiye'nin güvenliği konusuna dikkat çekmiş ve hükümetin kararına adeta ateş püskürmüştür.

“Bizim bugünkü coğrafi konumumuz talihsizdir. Türkiye Kafkasya’da doğrudan doğruya Rusya ile ve Trakya’da onun bir kuklası olan Bulgaristan’la sınırdadır. Rusya isterse pekâlâ Bulgaristan’ı bize saldırtır, öbür peyklerin ordularını da üzerimize sevk ettirir. Bu durum karşısında Amerika’nın Kore savaşına girdiği ölçüde dahi işe karışması bizi tatmin edemez. Esasen onun kara ordularının çok az olduğu bilinmektedir. Hatta Amerika’nın mesela Bulgaristan, Romanya ve Macaristan’ı atom bombalarıyla sulaması dahi Türkiye için yeter bir yardım sayılmaz. Çünkü bu hareket bütün saldırıları ne sevk ve idare eder nede onun kuvvetine esaslı bir zarar getirir. Böyle bir peyk veya peyker saldırısına uğradığımız takdirde bizi tatmin edecek tek yön Amerika’nın derhal Rusya ile savaşa tutuşmasıdır. Hükümetimiz bu gibi meseleleri inceleyip Amerika’dan gereken teminatı almamışsa Kore savaşına kara kuvvetleriyle katılan ilk devlet olmamız eksik tedbirlerle girişilmiş yanlış bir iş sayılmalıdır; çünkü biz her bakımdan topun ağzında bulunduğumuz için örnek olmak bize düşmezdi”²⁴⁷

Bayur, üç noktada hükümeti hatalı bulmuştur. Birincisi meclisi toplantıya çağırması, ikincisi muhalefete danışmayı düşünmemesi, üçüncüsü ise umumi efkârı hazırlamayı ihmal etmesidir. Nitekim selamet ve emniyet için gerekli tedbirlerin sağlanmasında bu üç kusurun affedilebilir olduğunu ifade etmiştir.²⁴⁸ Şekil-9’deki

²⁴⁷ Serkan Sipahi, *Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir 2007, s. 64.

²⁴⁸ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1950, s. 1.

fotoğraftan kaleme yansıyan, muhalefetin genel manzarasının, Kore'ye asker gönderilmesinden ziyade kararın alınış biçimiyle ilgili olduğu yönündedir.

Şekil-9: Muhalefet liderlerinin eleştirileri.

Kaynak: *Yeni İstanbul*, 27 Temmuz 1950, s. 1.

2.3.3. *Muhaliif Bir Ses: Türk Barışseverler Cemiyeti*

Dönemin sol hareketleri içerisinde isim yapmış olan Behice Boran, yüksek mimar Nevzat Özmeriç, Vahidettin Barut, Osman Fuat Toprakoğlu, Turgut Pura, Affan Kırımlı, Reşat Sevinçsoy, Muvakkar Güran gibi isimlerden oluşan Türk Barışseverler Cemiyeti (TBC) 12 Mayıs 1950'de kurulmuştur. Cemiyetin başkanı Behice Boran, genel sekreteri Adnan Cemgil'dir.²⁴⁹

Cemiyet Kore'ye asker gönderme kararını tenkit ettiği bir bildiri Eminönü'nde Behice Boran, Beyoğlu'nda Adnan Cemgil, Samatya'da Nevzat Kemal Özmeriç, Eyüp ve Fener'de Reşat Sevinçsoy ve Ortaköy'de Naci Ormansoy tarafından dağıtılmıştır.²⁵⁰

TBC'nin Behice Boran ve Adnan Cemgil imzasını taşıyan bildiride şunlar yazmaktaydı:

²⁴⁹ Aclan Sayılın, *Türkiye'de Sol Hareketler*, 5. Baskı, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2009, s. 229.

²⁵⁰ Mete Kaan Kaynar, "Türkiye'nin Ellili Yılları Üzerine Bazı Notlar", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, (Haz.: Mete Kaan Kaynar), İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s. 22.

“Sivil halka karşı kütle halinde imha silahlarının kullanılacağı bu harpte bütün milletler gibi, Türk milletinin de bu silahların kanun dışı edilmesini istemesi en acil bir davadır.

Türk Barışseverler Cemiyeti'nin gayesi, Türk halkının bu barış ihtiyacına tercüman olarak şerefli ve sağlam bir barışın kurulması için kanunlarımızın çerçevesi içinde gerekli faaliyet ve neşriyatta bulunmak ve bütün demokratik davalarda olduğu gibi, hayati bir ehemmiyeti olan barış davasında da halkımızın iradesini belirterek, her türlü kanuni teşebbüslere girişmektir.

İşte bu gaye ile kurulan cemiyetimiz, çalışmalarının ilk adımlarında, matbuatımızın kendisine destek olunmasını memleketin bu hayati davası bakımından lüzumlu addetmektedir. Dünyayı bir üçüncü cihan harbinin karanlık ihtimalleri sardığı bu günlerde bütün insanlıkla beraber milletimizin de en büyük dileği şüphesiz ki böyle bir facianın mutlak surette önlenmesidir.

Barışsever Türk milletinin bu dileğini bütün dünyaya duyurmak bakımından gazetelerimizin yapacağı büyük hizmetler vardır. Gazetelerimizin bu hizmeti en geniş ölçüde yerine getirmeye çalışacaklarını ve Türk Barışseverler Cemiyeti'nin çalışmalarını destekleyeceklerini umarız.²⁵¹

Fethi Tevetoğlu TBC'nin bu beyannamesinde asıl protesto edilen hususun Kore'nin tamamının komünist kısıkaçı içerisine alınmasına engel olunması olduğunu ifade etmiştir. Keza komünizm propagandasının “barışçı olduğu, savaş istemediği ve bütün dünya milletleriyle barış içinde yan yana yaşamak istediğinde bulunduğu” yalanından ibaret olduğunun altını çizmiştir.²⁵²

Nitekim “...Moskova siyasetine alet olacak mahiyette görülen bu beyanname, milli menfaatlere aykırı...” bulunmuş ve savcılık tarafından toplattırılmıştır.²⁵³ Hâlbuki cemiyet yasal prosedürlere uygun olarak bildiriye basına dağıtmadan önce İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bir nüshasını vermelerine rağmen “gizli bildiri yayınlamak” ile suçlanmış ve haklarında işlem başlatılmıştır.²⁵⁴ Cemiyetin bildirisi hükümet tarafından toplattırılınca bu defa kararın iptal edilmesi için meclise başvurmuştur. Ancak bildiri yine hükümetin sansürüne takılmıştır.²⁵⁵

TBC'nin Behice Boran ve Adnan Cemgil'in imzasını taşıyan TBMM'ye gönderdiği telgraf şöyledir:

²⁵¹ Çark Başak, 1 Eylül 1976, s. 4.

²⁵² Fethi Tevetoğlu, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960)*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1967, s. 624- 626.

²⁵³ “Moskova'nın Ağzile Konuşan Cemiyet”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950, s. 1-3.

²⁵⁴ Nur Cangül Örnek, “Cepheden Mektup Bekleyen Ülke: Kore Savaşı'nın Toplumsal Etkileri”, *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, s. 132; Esra İlkay Keloğlu İşler ve Serdar Analı, “Kore Savaşı'na Katılma Sürecinde Basın Yoluyla Halkın Onayını Arttırmak”, *Akademia*, 4/2, 2015, s. 94.

²⁵⁵ Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı...*, s. 81-82.

“Bakanlar kurulu halk efkârının heyecan ve teessürünü mucip olan bir şekilde ve Amerika Senatörü Mister Cain’in devlet erkânıyla temaslarından hemen sonra Kore’ye 4.500 kişilik bir silahlı kuvvet gönderme kararını vermiş bulunuyor. Hükümetçe her ne kadar bu kararın BM’ye karşı girişilen taahhütleri yerine getirmek üzere verildiği ifade edilmişse de bu kararın verilmesi hem Türk Anayasası’na, hem de BM Anayasası’na aykırıdır. Zira Birleşmiş Milletler Anayasası’nın 43. Maddesi bu kurula dâhil olan memleketlerin herhangi bir ihtilafa silahlı olarak müdahaleleri için önceden bazı hususi anlaşmaların mevcudiyetini şart koşturmuştur. Oysaki Türk milleti ile BM arasında bu hususta herhangi bir hususi anlaşma mevcut değildir. BM Anayasası’nın adı geçen maddesi gereğince bu hususi anlaşmaların, imzalayan devletler tarafından her birinin anayasalarının usulleri gereğince tasdik edilmesi lazım gelmektedir. Görülüyor ki hükümet silahlı kuvvetler göndermek şöyle dursun, bu hususta yapacağı herhangi bir anlaşmayı dahi TBMM’nin tasdikinden geçirmek mecburiyetindedir.

Türkiye hükümeti Kore’ye kara askeri göndermek kararıyla, açıkça belirtilmemiş olmakla beraber, bir harp ilanı kararı vermiştir. Hâlbuki Türk Anayasası gereğince harp ilan etmek yetkisi münhasıran TBMM’ye ait olduğundan, hükümet memleketin istiklal ve güvenliği bakımından fevkalade tehlikeli olan bu kararı vermekle salahiyetlerinin hududunu tecavüz etmiş, Anayasa hükümlerine riayet etmemiş bulunmaktadır.

TBC, bütün barışçı Türk halkının şuanadaki en samimi hissine tercüman olduğu kanaatiyle Türkiye’nin Kore’deki silahlı ihtilafa bu şekilde fiilen iştirak edecek yerde Hindistan hükümetinin yaptığı gibi barış yolunda yapılacak teşebbüslerle bu harbin durdurulmasına ve dünya barışının tehlikeden kurtarılmasına çalışılmasını diler.

Cemiyetimiz, yüksek makamınızın, hükümetin milli menfaatlerimize, BM Anayasası’na aykırı olan kararını bir an önce iptal edilmesi için TBMM’yi fevkalade toplantıya davet edeceği ümit ve temennisiyle derin saygılarını arz ve takdim eder.”²⁵⁶

TBC’nin meclise çektiği bu telgrafın ardından basın toplantısında konuşan Menderes, bu cemiyetin milletlerarası bir kökü olduğunu ifade etmiştir. Bu sözüyle TBC üyelerinin Sovyetler ile organik bağlarının olduğunu imasında bulunmuştur. Başbakan açıklamasında devamla; hiçbir şekilde hürriyeti yok etme teşekküllerini kabul etmediklerini belirtmiştir. Akabinde “Memlekete zararlı olan bu hareketleri mutlaka önleyeceğiz” diyerek tehditkâr bir dil kullanmıştır. Öte yandan “Vaktiyle bunlara karşı mücadele tam tesirini göstermemiş ise bunun bir sebebi eski iktidarın mühim mevkillerinde kendilerini dost ve himaye edici şahsiyetler bulmuş olmalarıdır.” sözleri ile eleştiri oklarını eski CHP iktidarına yöneltmiştir. DP iktidarı çerçevesinde bu tarz teşebbüslere asla müsamaha gösterilmeyeceğini, memlekete zararlı olan bu gibi girişimleri derhal engelleneceğini belirtmiştir.²⁵⁷

²⁵⁶ Zafer, 29 Temmuz 1950, s. 8.

²⁵⁷ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1950, s. 3.

Dışışleri Bakanı Köprülü de Menderes'in beyanatlarına paralel doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur. TBC'nin neşrettiği beyannameye itafen “*Bu tamamen komünizm propagandası ve komünist matbuatın lisanıdır. Maksatlar, milletlerin mukavemet kudretlerini içinden yıkmak ve böylece kolaylıkla yabancı ideolojilerin elinde esir olmalarını temin etmektedir.*” açıklamaları ile TBC'ye eleştiride bulunmuştur. Akabinde “*...Muhalefet saflarında bulunanlar, kendilerini Barışseverler Cemiyeti ile aynı mevkide gördükleri zaman hatalarından rücu edeceklerini ümit ediyorum.*” sözleri ile Menderes'in CHP'ye yönelttiği eleştirilere benzer bir şekilde muhalefeti tenkit etmiştir.²⁵⁸

Köprülü'nün bu sözleri Son Telgraf Gazetesi'nde manşet olmuştur. Nitekim CHP yanlısı olan Son Telgraf, bu satırlara içerlemiş ve Ethem İzzet Benice, Köprülü'ye şöyle serzenişte bulunmuştur:

“...milletin hür iradesine tabi olarak iktidara gelmiş ve meclisten icra yetkisi almış olan mesuller, en haklı oldukları tenkit ve görüşlerinde muhalefet müessesesini ve serbest tenkidi sindirmeyi yıldırma bir tedhiş politikasına tâbi tutmayı değil, demokratik ve parlamenter zihniyeti kabul ve yürütmeyi... kendilerine rehber ittihaz etmeyi öğrenmelidirler. Hükümete ve Köprülü'ye muhalefete ve münekkid matbuata karşı konuşmalarında bilhassa teenni ve ölçü tavsiye ederiz.”²⁵⁹

Menderes ve Köprülü'nün açıklamalarının ardından basında TBC ile ilgili haberler art arda gelmiştir. Başbakan ve Dışışleri Bakanı'nın hedef gösterdiği TBC'ye karşı kamuoyunda adeta bir linç kampanyası başlamıştır. Mehmet Faruk Gürtunca, TBC'nin silahsızlanma çağrısını eleştirerek; Sovyet Rusya'nın komünist Korelileri silahlandırdığının meydana olduğunu belirtmiş ve bunu müteakip “*50-60 tonluk tanklar herhalde Kuzey Kore fabrikalarında yapılmış değildir*” ifadeleri ile de tepki göstermiştir. Kuzey Kore'ye “*Yak*” tipi uçakların nereden geldiğini ve düşen uçaklardaki kızıl yıldızın anlamını sormuştur. Akabinde “*Moskova'nın ağzına göre bir dil*” konuşan bu cemiyete başbakanın son derece isabetli sözler söylediğinin altını çizmiştir.²⁶⁰ Aslında Gürtunca'nın bu ifadeleri o dönem Her Gün Gazetesi'nin

²⁵⁸ *Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1950, s. 2.

²⁵⁹ Etem İzzet Benice, “Hükümete ve Köprülü'ye Ölçü Tavsiye Ederiz”, *Son Telgraf*, 31 Temmuz 1950, s. 5.

²⁶⁰ Mehmet Faruk Gürtunca, “Barışseverler Cemiyeti Adı Altında Kaburgalarımıza Kama Çekenler”, *Her Gün*, 29 Temmuz 1950, s. 1-3.

hükümete yakın yayımlar yaptığını ve dış politikada yandaşlık ilkesini benimsediğini betimlemektedir.

Karacan, TBC için “*fesat ocağı*” yakıştırmasında bulunarak şaşırtıcı olan hususun memleket içinde komünistlerin siyasi fikirlerinin olmasından ziyade “...*Bizi asıl hayrete düşüren Türkiye’yi Bulgaristan, Romanya, Macaristan sanan bu cins mikropların memleket bünyesi içinde –DP iktidara geldikten sonra dahi hâlâ yaşayabilmek ve ortalığı zehirlemek imkânını bulabilmeleri keyfiyetidir*” sözlerini ifade etmiştir.²⁶¹

Vatan Gazetesi’nde ise muhalefetin Kore’ye asker gönderme kararını eleştirdiği gerekçesiyle “...*memleketimizdeki gizli kızıl cephe*”nin derhal harekete geçtiğini bu suretle “...*Meclisin toplanması ve hükümetin BM ile işbirliği yolundaki kararını hükümsüz bırakmasını telgrafla Meclis reisliğinden istemek cüretini*” gösterdiğini aktarmıştır. Bu tarz olaylara mahal bırakmamak adına iktidar ile muhalefetin ayrışmaması gerektiğini belirtmiştir.²⁶² Sonuçta “...*Amerikalılarla dostluğumuzun bozulması gayesi istihdaf edildiği, Kore’ye hükümetin asker gönderme kararı karşısında neşrettikleri beyannamelerle halkın hükümete itimadını kırdıkları ve milli mukavemeti zaafa uğrattıkları*” gerekçesiyle Askeri Mahkeme tarafından 15 sene ağır hapis cezasına çarptırılmışlarsa da cezaları 3 sene 9 aya indirilmiştir. Sanık Naci Osman yaşı gereği cezası 1 sene 6 ay 22 gün olarak kararlaştırılmıştır. Matbaacı Talat ve Cemal Anıl ise beraat etmişlerdir.²⁶³

Sorguya çekilen Behice Boran iddiaları reddetmiş ve şu açıklamalarda bulunmuştur: “... *bu beyanname bilakis milli menfaate hizmet endişesiyle kaleme alınmış ve dağıtılmıştır. Esasen hükümetin Kore’ye 4.500 Türk askerinin gönderilmesi hakkında günlük matbuatta çıkan tenkitlerle bizim neşrettiğimiz beyannamenin meali arasında da büyük bir fark yoktur*”.

Avukat Vahdettin sorgu esnasında şu ifadelerde bulunmuştur: “*Biz milli menfaatler için mücadele ettiğimiz için burada bulunuyoruz. Muhalefet hükümetin bu kararını bizden çok daha sert tenkit etmiştir.*”

Sanık Reşat Sevinçsoy ise “*Hükümetin usulsüz olarak aldığı bu kararı bütün fikir ve ilim organları tenkit ettiler. Memleketteki bütün vatandaşlar mutlaka başbakan*

²⁶¹ Ali Naci Karacan, “Bozguncuları Tasfiye Zamanı Gelmiştir”, *Milliyet*, 1 Ağustos 1950, s. 1.

²⁶² Ahmet Emin Yalman, “Milli Mukadderatın Sevk ve İdaresi”, *Vatan*, 29 Temmuz 1950, s. 3.

²⁶³ *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1950, s. 3.

gibi düşünmeye mecbur tutulursa o vakit demokrasi olmaz.” ifadelerinde bulunmuştur.²⁶⁴ Soruşturma esnasındaki sanıkların ifadeleri yargıçları ikna etmediği gibi, TBC kapatılmış ve derneğin yayın organı olan “Barış”ın yayımlarına da son verilmiştir.²⁶⁵

TBC'nin akıbeti “Hür Gençlik” adlı sosyalist yayın organında öfkeyle karşılanmıştır. Hür Gençlik tarafından yapılan açıklamada; “TBC'ye karşı girişilen anti demokratik hareketi Hür Gençlik şiddetle protesto eder. Hiçbir vatandaşı, başbakan gibi düşünmeye mecbur tutulamaz. Bu DP faşizminin, anayasanın vatandaşlarımıza tanıdığı haklara bir tecavüz ve barışçı halkımıza karşı giriştiği bir tedhiş hareketidir.” ifadelerine yer verilmiştir. Böylece DP'nin ve basının kendileri gibi düşünmeyenlere karşı nasıl bir demokrasi algısının olduğunu gözler önüne serdiğini belirterek kararı protesto etmişlerdir.²⁶⁶

2.4. Kore'ye Asker Gönderilmesiyle İlgili Gensoru Verilmesi

11 Aralık 1950'de MP'nin TBMM'deki tek temsilcisi olan Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı ve Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu hükümetin “...Kore'deki Şanlı Birliğimizin tarihimize yeni destanlar katmakta olduğu bugünlerde bir gensoru açılması teklifinde bulunmaya sevkeylemiştir.” diyerek kararın TBMM'ye danışılmadan alındığı için meşru olmadığı yönünde ortaklaşa bir gensoru hazırlamıştır. Gensorda BM Anayasası'nın 43. maddesine değinilmiş ve hükümetin emrivaki bir karar aldığını belirtmişlerdir. Alkışlar eşliğinde kürsüye gelen Menderes, “...Milletlerarası sulh ve emniyetin bozulmasını intaç edecek sebepler olduğuna göre akitler, her şeyden önce sulh ve emniyeti korumak ve şayet bunda muvaffak olunamazsa mütearızı yola getirmek hususunda muktazi tedbirlerin ittihazını taahhüt eylemiş bulunuyorlar.” diyerek Kore vb. sorunlarda üye devletlerin peşinen yardım etmeyi kabul ettiklerini belirtmiştir. Menderes akabinde münakaşalara sahne olan 43. madde üzerinde durmuştur:

“...43. madde Güvenlik Meclisinin daveti üzerine üye devletlerin hususi anlaşmalar yaparak Konseyin emrine askerî kuvvetler vermeyi ve her türlü kolaylık ve yardımda bulunmayı derpiş eylemektedir. Fakat tabî şartlar içinde

²⁶⁴ *Son Telgraf*, 30 Temmuz 1950, s. 7.

²⁶⁵ Tevetoğlu, Türkiye'de Sosyalist ve Komünist..., s. 626.

²⁶⁶ *Hür Gençlik*, 5 Ağustos 1950, s. 1-8.

yapılması düşünülmüş olan bu hususi anlaşmalar Kore hadiselerinin müsellaah bir çarpışma, şeklini aldığı tarihte henüz tahakkuk etmemiş bulunuyordu.”²⁶⁷

Menderes bu ifadeleriyle 43. maddenin 1. fıkrasının esaslarının, Kore’de yaşanan silahlı çatışmanın başladığı anda henüz yapılmamış olduğunu ileri sürerek bir kapı aralamaya çalıştığı anlaşılmaktadır.²⁶⁸ Zaten konuşmasının devamında bu görüşünü destekleyici nitelikte şu açıklamada bulunmuştur:

...Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Kore’ye askeri kıta gönderme kararını verdiği zaman başta Birleşik Amerika Devleti olmak üzere diğer bazı üye devletlerin kuvvetleri Kore’de mütecavizlere karşı fiilen harekâta çoktan başlamış bulunuyorlardı. Görülüyor ki hükümetimiz, bahis konusu kararını verirken kendisiyle aynı durumda bulunan ve BM teşekkülüne karşı aynı mükellefiyetlerle bağlı olan diğer üye devletlerin hukuki anlayışlarına ve bu anlayışa dayanan hareket ve tedbirlerine imtisal ve iştirak etmiş ve devletimizin her devirde farik vasfını teşkil eden ahde sadakat vasfını bir kere daha belirtmekten başka bir şey yapmış değildir.”²⁶⁹

Menderes bu sözleri ile GK’nin Güney Kore’ye yardım kararı alıp bu doğrultuda aza devletlere çağrı yaptığını hatırlatmıştır. 43. maddenin anlaşmalarının yapılmasına GK bakmamıştı. Nitekim ABD’de BM üyesiydi ve anlaşmaların yapılmasını beklemeden harekâta başlamış bulunuyordu. Bu hususta Menderes, Türkiye’nin Kore’ye asker göndermesinin sorun teşkil etmediğinin altını çizmiştir.

Kore’ye asker göndermenin uluslararası normlara uyup-uymadığı tartışmalarından biri de 1924 Anayasası’nın 26. maddesi üzerine yapılmıştır. Menderes bu konuya da şöyle açıklık getirmiştir:

“...Bizzat Amerika’da Cumhurbaşkanı, kongrenin izni olmaksızın harp açmaya mezun bulunmadığı keyfiyeti cümlemizin malumu olmakla beraber meselede Amerikan kuvvetlerinin harekât sahasına gönderilmelerine bu hüküm bir mani teşkil etmemiştir. Bunun sebebi şudur: BM teşkilatına girmek suretiyle milletler kendi hükümranlık haklarında esaslı takyitler kabul etmiş ve kendi millî iradeleri haricinde bir makamın lüzum göstereceği faaliyetlere girişilmesine, prensip itibariyle, peşinen muvafakat etmiş bulunmaktadırlar. ... Kore meselesinde bir harp hali değil, bir tedip ve tecziye durumu vardır.”²⁷⁰

²⁶⁷ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 137.

²⁶⁸ 43. maddenin 1. fıkrası şöyleydi: BM’nin bütün üyeleri milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını desteklemek üzere Güvenlik Meclisinin daveti ile ve mahsus bir anlaşma veya mahsus anlaşmalar gereğince milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için kurulmuş emrine gerekli silahlı kuvvetleri vermeyi ve geçit hakkı da dâhil olmak üzere yardım ve kolaylıkla göstermeyi taahhüt ederler. Bkz.: Yeni İstanbul, 27 Temmuz 1950, s. 1.

²⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 137.

²⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 138-139.

Bu hususta Menderes, Kore'deki mevcut durumu hukuki anlamda savaş olarak değerlendirmemiş bundan ziyade Güney Kore'ye karşı cezalandırma veya uslandırma girişimi olarak ifade etmiştir.

Menderes'in konuşmasının ardından Osman Bölükbaşı bir konuşma yapmıştır. Bölükbaşı "...Kore'de bizim evlatlarımız ölüyor diye sarımsak sürüp ağlayanlardan..." olmadıklarını evvela meseleyi hukuki boyutu ile ele aldıklarını belirtmiştir. Hükümete söz konusu 43. maddenin neresinin kendilerine yetki verdiğini sormuş ve tepkisini şöyle dile getirmiştir:

*"...bu andlaşma Büyük Millet Meclisi tarafından tasdik edilmiştir. Bir nevi kanun mahiyetindedir. Bunun kimler tarafından yürütüleceği de o kanunda tasrih edilmiştir. Ama bizzat şartın metninde hükümetin yahut devletin böyle bir taahhüdü olmadığına göre mevcut olduğu söylenen bir vecibenin elbette Hükümete havale edilmiş olması şeklinde telâkki edilemez."*²⁷¹

Menderes'in anayasanın 26. maddesine ilişkin açıklamalarında Kore'deki durumun bir savaş olmadığını söylemişti. Bölükbaşı, Menderes'in 26. madde yorumuna şu sözler ile sitem etmiştir:

*"...Bunlar bir kralın taç giyme merasimime gitmediklerine göre, icabında cepheye gideceklerdi, icabında ölecekler ve öldüreceklerdi. Hepimiz bunların kazanmış olduğu muvaffakiyetlerin gururu içindeyiz. Kore'ye asker göndermiş olmamızın bu millet için bir sempati yarattığı inkâr edilemez. Kimse bunu aklından geçirmiyor. Biz askeri göndermeye Hükümetin yetkili olmadığını söylüyoruz. O askeri değil Menderes; bir Sultan Abdülhamit dahi gönderseydi kalbimiz yine onlarla beraber çarpardı."*²⁷²

Sözü Kemal Türkoğlu aldığı anda ise Menderes'e 3 soru yöneltmiştir. Türkoğlu'nun yönelttiği sualler şunlardır:

*"...Sayın Başbakan'dan sualimin birincisi, Kore'ye asker gönderilmesi için Bakanlar Kurulunca alınmış bir karar var mıdır? Varsa bu karar neden Resmi Gazetede neşredilmedi? Karar alınmışsa ittifakla mı alınmıştır? İkinci soru: Birliğin mevcudu standart mıdır, yoksa kati olarak tespit edilmiş midir? Sayın Dışişleri Bakanı buyurdular ki 53 Devlet, Demirperde dışındaki 53 Devlet aynı bizim gibi düşünmüşlerdir.. Birleşmiş Milletler üyesi olan bu devletler fiilen Kore 'ye savaş birliği göndermişler midir? Ve her birinin gönderdiği kuvvetin miktarı ne kadardır?"*²⁷³

Menderes, Türkoğlu'nun bu sorularını son derece garip bulduğunu ifade etmekle birlikte, buna mukabil sorulara cevap vermiştir. Menderes Kore kararının

²⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 142.

²⁷² TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 143.

²⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 151.

bakanlar kurulu ittifakı ile alındığını belirtmiştir. Türkoğlu'nun "Neden Resmi Gazetede neşretmediniz?" sorusuna ise "...kararı aldıktan sonra bu kararların Resmi Gazetede neşredilip edilmediğini başbakan takip etmez. Bunu bürolar yapar." şeklinde geçiştirici bir cevap vermiştir. Akabinde beklemediği bir soruyla karşı karşıya kaldığı için cevap vermek adına biraz zaman istemiştir. Menderes'in cevap verebilmek adına zaman istemesi Türkoğlu'nun soruları ile Menderes'i köşeye sıkıştırdığını göstermektedir. Nitekim Menderes de birliklerin standart mı yoksa kati mi sorusuna cevap verirken bunu şöyle ifade etmiştir:

"...Şimdi arkadaşlar dikkat etmenizi rica ediyorum: Takviye gönderecek mi, göndermeyecek misiniz? İki ihtimalde de hükümetin zor bir durum karşısında bırakılmak istenmekte olduğuna dikkatinizi çekerim. Yani oraya takviye gönderilecek, diyecek olursam millete dönüp diyeceklerdir ki Kore'yi Yemen haline getirdiler. Göndermeyeceğiz diyecek olursam bu sefer beraber hareket ettiğimiz milletlere dönüp diyecekler ki işte bunların ahdü vefası bundan ibarettir."

Menderes memleket menfaatleri doğrultusunda bu soruya cevap vermenin uygun olmayacağını söylemiştir.²⁷⁴ Akabinde konuşma yapan Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ise gereken cevapları Menderes'in verdiğini belirterek takip edilen politikanın şu şekilde olduğunu ifade etmiştir: "Yıllardan beri, tâ Atatürk zamanından beri müşterek emniyet tedbirlerini terviç ettiğimiz için, daha Cemiyeti Akvam zamanından beri müşterek emniyet tedbirlerini dış siyasetimizde. Başlıca esas tutmuşuzdur." Ne için Kore'ye asker gönderildiğini de şöyle izah etmiştir:

"Biz imza ettiğimiz, Birleşmiş Milletler Paktının vecibelerine sadık kalacağız diye daima, yıllardan beri söylüyoruz, herkes, her millet bunu söylediği halde, inanmak ve tatbik etmek yine başkadır. Fakat arkasından hukuki birtakım şu ve bu şeylerle kaçamak aramak doğru değildir. Biz buna samimiyetle inanmış olduğumuz ve müşterek emniyetin ve memleketimizin emniyetinin korunmasını BM'nin kuvvetinin muhafazasında gördüğümüz için fiili yardım kararını aldık. Ben bugün yardım etmezsem; yarın yardıma muhtaç olduğum zaman BM'den ne şekilde yardım istemeye yüzüm olur?"²⁷⁵

Köprülü, "Biz ikiyüzlü, yalancı, kavli fiiline uymayan bir siyaset takip edemeyiz. Biz bu milletin emniyetini, imzalarımıza sadık, dürüst, namuskâr ve yeryüzünde sulh siyasetinin müşterek emniyeti sağlayacak müşterek emniyet teşkilâtını kuvvetlendirecek bir siyasetin takibinde..." olduklarını belirtmiştir.

²⁷⁴ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 152.

²⁷⁵ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 168.

ÜÇÜNÜCÜ BÖLÜM

MEHMETÇİĞİN KORE'DEKİ SAVAŞLARININ TÜRK BASININA YANSIMALARI

3.1. Kore'ye Gönderilecek Birliğin Oluşturulması ve Basına Yansımaları

25 Temmuz 1950 akşamı DP yöneticileri tarafından BM Genel Sekreteri Trigve Lie'ye Kore'de savaşmak üzere BM emrine 4.500 kişilik savaş birliği göndermeyi kabul eden bir telgraf çekilmiştir. Bunun üzerine 3 Ağustos 1950'de Genelkurmay Başkanlığı'nın bünyesinde Ankara'da askeri bir birlik kurulmaya başlanmıştır. Bu birlik; 1 komutanlık karargâhıyla 3 piyade taburlu 241. Piyade Alayı'ndan, 3 bataryalı 1 motorlu topçu taburundan ve gerekli yardımcı birliklerden meydana gelmiş olan bir tugay olacaktı.²⁷⁶

1928-1929 doğumlulardan oluşturulan Kore'ye gönderilecek birliğin erlerinin ve tüm personelin tam teşekküllü askeri hastanelerde sağlık kontrolleri yapılmış ve durumu elverişliler tugaya atanmıştır (Şekil-10). Bu doğrultuda Genelkurmay Başkanlığı 20 Ağustos'a kadar tüm sağlık taramalarının yapılmasını emretmiştir.²⁷⁷

Şekil-10: Kore'ye gönderilmek üzere muayene edilen Türk askerleri.

Kaynak: *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1950, s. 1.

²⁷⁶ *Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1975, s. 67.

²⁷⁷ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 28.

Hükümet tarafından sayısı 4.500 kişi olarak belirlenen 1 piyade alayı ve 1 topçu taburundan oluşan birlik gönderilmesine karar verilmişti. Ancak Amerikalı uzmanların tavsiyesi üzerine Genelkurmay Başkanlığı'nca bu birlik tugaya benzer bir teşkilat haline getirilmiş ve bu kuvvetin gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Tugayın adı “*Kore Türk Silahlı Kuvvetleri*” olarak belirlenmiştir. Tugay 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay ve 4.414 er olmak üzere toplam 5.090 kişiden müretteptir.²⁷⁸

Türk halkı da vatanseverliklerinin bir izdüşümü olarak Kore Savaşı'nda TSK'ya destek verme eğilimi göstermişlerdir. Öyle ki Kore'ye gönüllü olarak katılmak isteyenlerin sayısı Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nin mevcudunu geçmiştir. Bu hususta dönem basınının izlemiş olduğu çizgi son derece önem arz etmektedir. Kore Savaşı hakkındaki art arda çıkarılan haberler vatandaşın heyecanını yükseltmiş, ilgisini bu yöne celp etmiştir.²⁷⁹ Yapılan haberlerin de tesiriyle Kayseri'deki bir bölükte yüzbaşının “*Gönüllü olmak isteyenler iki adım öne çıksınlar*” dediğinde, tüm bölük iki adım öne çıkmıştır.²⁸⁰ Gazetelere yansıyan bir haberde ise; Balkan Savaşlarından itibaren Türkiye'nin müdahil olduğu mücadelelere iştirak eden ve o dönemde 63 yaşında olan Çanakkale Gazisi Hasan Çavuş'a yer verilmiştir. Hasan Çavuş daha önceki savaşıardan kalma kolundaki 8 yaraya rağmen Ankara'ya gelerek Milli Savunma Bakanlığı'na Kore'ye gitmek için dilekçe vermiştir (Şekil-11).²⁸¹

Şekil 11: Kore'ye gönüllü gitmek isteyen Çanakkale Gazisi Hasan Çavuş.

Kaynak: *Yeni Sabah*, 4 Eylül 1950, s. 1.

²⁷⁸ Celal Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1963, s. 8.

²⁷⁹ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 7.

²⁸⁰ Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı...*, s. 83.

²⁸¹ *Yeni Sabah*, 4 Eylül 1950, s. 1-4.

Türkiye’de yaşananlar, hükümet politikalarının ve dönem basınının toplumsal algıyı başarılı bir şekilde yönettiklerini göstermektedir. Nitekim dönem basınının aşılması olduğu düşüncelerden biri de; komünist devletlerdeki insanların hürriyetlerinin kısıtlanmış olduğudur. Bu sebeple Kore Savaşı’nda saf tutmak ile ülke sınırlarını korumak eş değerde tutulmuştur. Gazetelerin sık sık tekrar ettiği “*şeytani komünizm*” söylemleriyle vatandaşın bilinçaltında NATO’ya üyeliğin bir zorunluluk olduğu imajı verilmiştir. Doğal olarak halka verilen mesajın özünde; “*NATO’ya üyelik, Amerika’nın dostluğunun tesisıyla ve Kore’de Türk askerinin mukavemet-i muvaffakiyetiyle mümkün olabilir.*” teması işlenmiştir.²⁸²

Türk halkına basın-yayım aracılığıyla verilen mesaj, Kore’ye gitmek isteyenlerin sayısına ve çıkan haberlere bakıldığında hükümetin istediği amaca hizmet ettiği söylenebilir. Nitekim Kore’ye gönüllü gitmek isteyenlerin çokluğu kadar; Fahri Erdiñç’e göre kurra sonucu seçilen askerlerin “*Kore Nire?*” diye sordukları da olmuştur. Erdiñç, komutanların “*Yürekli yok mu?, yiğit yok mu?*” şeklindeki çağrılarına bazı askerlerin akranlarından çekinerek gönüllü katıldığını belirtmiştir.²⁸³ Bu hususta Türk basınına bakıldığında Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut’un 16 Ağustos’ta gazetecilere verdiği bir demeçte “*Bilhassa subaylarımız arasında gönüllü olarak gitmek isteyenler çok olduğu gibi erlerimizden de çok büyük bir kütle gönüllü gitmek arzusunu göstermektedirler.*” şeklindeki açıklaması Kore’ye giden askerlerin büyük bir bölümünün gönüllülerden oluştuğu izlenimini vermektedir.²⁸⁴ Fakat Cumhuriyet’in 12 Ağustos tarihli haberinde “*İzmir ve Adana’da seçilen erler bugünlerde Ankara’ya hareket edecekler*” ifadelerinden hareketle tugaya yalnızca gönüllülerin değil, birliklerin içinden seçilen askerlerin de olduğu intibamı uyandırmaktadır.²⁸⁵ Hatay basınından Yeni Yol Gazetesi ise Yayladağı’nın Sungur

²⁸² Mehmet Savcı, Kore Savaşı’na Katılan Türk Birlikleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2018, s. 27-28.

²⁸³ Fahri Erdiñç’in Kore Nire? adlı eseri, DP dönemini ve Kore’ye Türk askerinin gönderilmesini eleştiren edebi bir eserdir. Erdiñç’in Kore Savaşı’nı yansıtan dönemin kitap ve gazetelerini incelemesi, Sovyet ve Bulgar yazarlarının Kore hakkındaki gezi notları; Koreli yazarların da Rusça ve Bulgarcaya çevrilmiş olan eserlerini inceleyerek eserine aktarmış olması önem arz etmektedir. Erdiñç, Kore Nire? adlı eserini “*Bu romanıma, Bayar-Menderes yönetiminden, Yassıada gündemine alınmamış baş suçun hesabını soran bir rapor da denebilir*” şeklinde tanımlamıştır. Bkz.: Fahri Erdiñç, *Kore Nire?*, Yordam Kitap, İstanbul 2014, s. 16, 127-128.

²⁸⁴ *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1950, s. 3.

²⁸⁵ *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1950, s. 1. Gündoğdu Kayal, anı kitabında Kore’ye gönderilecek olan askerlerin kura ile seçildiğini, kendisinin de kura sonucu Kore’ye gittiğini belirtmiştir. Bkz.: Gündoğdu Kayal, *Kore Mektupları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 9-10.

Köyünden Kamil Sariateş²⁸⁶ Hoca'nın bir yazısına yer vermiştir. Bu yazıda Kamil Sariateş, “Rütbe-i Aliye'ye nail olunmasının yegâne sebebinin” hükümetin kurra çekme adaleti olduğunu ve seçilenlerin başına devlet kuşu konduğunu belirtmiştir.²⁸⁷

Türk halkının ordu-millet bütünlüğü içerisinde dünyaya verdiği mesaj, dönemin basınına asker uğurlamaları esnasında yaşanan nadir enstantane örnekleri şeklinde yansımıştır. Türk askerlerinden Kore'ye yollanacak olanlar ilk önce Ankara'ya, akabinde de sevk olunacakları şehir limanlarına yönlendirilmiştir.²⁸⁸

Ülke içerisinde yaşanan askeri uğurlama törenlerinin heyecanı ve gururu Hatay basınına da yansımıştır (Şekil-12). Atayolu Gazetesi İskenderun ve Dörtyol'dan birer birliğin Kore'ye gideceğini belirtmiştir. Çevre il ve ilçelerden askerleri uğurlamak için herkesin İskenderun ve Dörtyol'a akın ettiğini aktarmıştır. Gözyaşları ve dualar eşliğinde erlerin uğurlandığı haberi gazetede yer almıştır.²⁸⁹

Şekil-12: Kore yolcusu bir Türk askerinin gazeteye verdiği demeç.

Kaynak: Atayolu, 16 Ağustos 1950, s. 1

²⁸⁶ Kamil Sariateş, İskenderun'da konuşlanan askerlerin manevi duygularını yükseltmek ve Kore'de verecekleri mücadelenin kutsallığını anlatmak üzere dini vaaz veren isimdir. Bkz.: Güney Nur, “Kore Savaşlarında Hatay İli Gazileri ve İskenderun Kore Anıtı”, VII. Hatay Tarihi ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, 11-12 Nisan 2008- Hatay, (Haz.: Mehmet Tekin), Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları, Antakya 2012, s. 122.

²⁸⁷ Kamil Sariateş, “Kore'ye Gidecek Olan Türk Erlerinin Ana ve Babaları”, Yeni Yol, 23 Ağustos 1950, s.1.

²⁸⁸ Örneğin; Ayaş'taki 241. Piyade Alayı Ankara Sarı Kışla 'ya, Topçu Alayı ise Etimesgut'tan Polatlı'ya getirilmiştir. Bkz.: Dora, Kore Savaşı'nda Türkler, s. 110.

²⁸⁹ Atayolu, 14 Ağustos 1950, s. 1.

Askeri uğurlama törenlerinin arasında hafızalarda en fazla iz bırakanı ise İzmir'deki uğurlama töreni olmuştur. Cumhuriyet'in aktardığına göre Basmahane, Türk askerini uğurlamaya gelenlerle dolup taşmıştır. Yaşlılar hayatları boyunca böyle bir kalabalık görmediğini nakletmiştir. Müftünün hoparlörde duaları ve komutanın hitabeti herkesi gözyaşlarına boğmuş; mezbaha mensupları kurbanlar kesmiştir.²⁹⁰

İzmir'deki askeri uğurlama törenine damga vuran tek hadise bu gururlu tablo olmamıştır. Askerleri taşıyan vagonların üzerine “*Yaşasın İsmet İnönü! İnönü sana layık evlatlar olmaya gidiyoruz! İnönü senin izindeyiz! Adnan Menderes sen düşün*” gibi bir takım yazılar Türk basınında yeni tartışmalara sebebiyet vermiştir. Abidin Daver, bu vakanın hükümeti daha dikkatli ve uyanık olmaya sevk ettiğini; “*...iç politika tartışmalarının orduya bulaşmış ...*” izlenimlerine meydan bırakılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Akabinde:

“Orduyu siyasete karışmış göstermek ve karıştırma arzusunu belirten o yazıları o levhaları askeri bir katarın vagonlarına yazanlar ve asanlar kimlerdir? Biz Ankaralı refiklerimizin ‘Kore’ye gidecek kahramanlarımızın vagonlarına şunları yazdılar’ iddiasını doğru bulmuyoruz. Çünkü Türk ordusu, siyaset yapmaktan hatta seçimlere iştirakten men edilmiştir. Bu itibarla kanunlara, nizamla ve emirlere karşı tam bir itaat gösteren askerlerimizin... bu yazıları vagonlara yazmadığına ve asmadığına şüphe etmiyoruz.”²⁹¹

Vagonlara asılan yazılardaki anlamdan yola çıkarak bunları CHP mensuplarının yapmış olduğunu ileri sürmüştür.

Zafer Gazetesi bu hadisede doğrudan doğruya İnönü’yü işaret etmiştir. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek’in İzmir’de olduğu esnada bu yazıları kimin yazdığını ve ne için yazılmış olabileceği üzerinde ehemmiyetle durulması gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü İnönü’nün izinden CHP mensuplarından başka yürüyenin olmadığını, akabinde İnönü’nün Kore’ye asker göndermeye muhalefet eden bir partinin lideri olduğuna dikkat çekmiştir. Buna istinaden “*...Hem asker göndermeye muhalefet etmek, hem de bu işi bir politika halinde sömürmeğe kalkmak, ancak CHP’nin başvuracağı bir usul...*” olduğunu nakletmiştir.²⁹² Aynı tarihli gazete İzmirli vatandaşların bu hadiseyi son derece menfur bulduğunu, ayrıca İzmir Cumhuriyet Savcılığı’nın sorumluları teşhis etmek adına derhal harekete geçtiğini belirtmiştir.²⁹³

²⁹⁰ *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1950, s. 4.

²⁹¹ Abidin Daver, “Orduya Siyaset Sokmak İsteyenler”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1950, s. 1.

²⁹² “İnönü’nün İzinde Yürününce”, *Zafer*, 17 Ağustos 1950, s. 1-5.

²⁹³ *Zafer*, 17 Ağustos 1950, s. 1-5.

Yeni Sabah Gazetesi, yeni iktidarın devr-i sabık zihniyeti ile hareket etmediğini kin ve intikam hisleri içerisinde olmamasının isabetli bir karar olduğunu belirtmiştir. Ancak bunun suçlu ve günahlıların cezasız kalabileceği anlamına gelmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Nitekim meclis tarafından kabul edilen af kanunu ile suistimallerin önünün açıldığını muhalefetin de ‘*takip olunmama keyfiyeti*’ ile hareket ettiğini yazmıştır. Yeni Sabah Gazetesi İzmir’deki menfur hareketten daha fecisinin [!] Erzurum’da gerçekleştiğini belirtmiştir. Erzurum’da Türk Hava Kurumu (THK)’na ait bir uçak filosunun ‘*Milli Şef*’ten bahseden bir beyanname dağıttığını nakletmiş ve yeni iktidarı daha dikkatli olmaya davet etmiştir. Nitekim THK ve diğer teşkilatlarda eski particilerin bulunmasına göz yumuldukça bu hadiselerin ardı arkasının kesilmeyeceğini iddia etmiştir.²⁹⁴ Ali Naci Karacan da Yeni Sabah Gazetesi’ne paralel bir yazı kaleme almış ve muhalefeti hedef gösteren şu yoruma yer vermiştir: “...*Milli Şef devri kapanmıştır... Milli Şef, artık millettir.*”²⁹⁵

Yalman, kirli politikanın “...*sarhoş, gafil ve bozguncu bir ruhla milli cepheyi arkadan vurmaya...*” teşebbüs ettiğini; bunun ise yalnızca Moskova’nın işine yarayacak mahiyette bir gidişat olduğunu nakletmiştir.²⁹⁶

Asker uğurlama törenlerinde gerçekleşen hadiseler Türk basınında esefle kınanmış ve yazarlar doğrudan ya da dolaylı yollardan CHP’yi işaret etmiştir. CHP’ye yakınlığı ile bilinen Son Telgraf Gazetesi’nin sahibi ve başmuharriri olan Etem İzzet Benice, gazetede ki köşesinde bu yazarları adeta yaylım ateşine tutmuştur. Yeni Sabah’taki köşe yazısını ima ederek “*memlekette adeta bir komplonun hazırlanmakta*” olduğunu, devlet kadrolarındaki kişilere yönelik hükümeti sert tedbirler almaya yönelttiğini ve bu memurları adeta birer şüpheli gibi göstermeye çalıştığını belirtmiştir. Ayrıca hükümete yapmış olduğu bu teklifin “...*doğrudan doğruya bir fiili tasfiye ve terör teklifi*” olduğunu iddia ederek bu satırların son derece manidar olduğunu vurgulamıştır.

Ahmet Emin Yalman’ı ise Sovyet ajanlarının kızılıköklere bağlı teşebbüsleri dışında memlekette ne milli cepheyi geriden vuracak, ne bozgunculuk yapacak ne de Moskova’nın ekmeğine yağ sürececek mahiyette bir harekete şahit olmadıklarını ifade

²⁹⁴ “Devrisabık Yaratmamak”, *Yeni Sabah*, 18 Ağustos 1950, s. 1-5.

²⁹⁵ Ali Naci Karacan, “Bozgunculuk Hareketleri”, *Milliyet*, 18 Ağustos 1950, s. 5.

²⁹⁶ Ahmet Emin Yalman, “Gaflet Yolunda Yürüyenler”, *Vatan*, 18 Ağustos 1950, s. 1-3.

ederek Yalman'ın hangi düşünce ile böyle bir neşriyatta bulunduğunu sorarak yazısını sonlandırmıştır.²⁹⁷

3.1.1. Tugaya Atanan Komuta Heyeti ve Birliğin Hazırlık Safhası

16 Ağustos 1950 tarihinde Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı'na II. Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı atanmıştır. 12 Ağustos'ta birliğin kurmay başkanlığına Kurmay Yarbay Selahattin Tokay getirilmiştir.²⁹⁸ 241. Piyade Alayı Komutanı olan Kurmay Albay Asım Eren görevden alınmıştır. Yerine başka bir komutan tayin edilmemesi Yazıcı'nın anılarına "*Alayın böyle bir zamanda... kumandansız kalması mahzurlu bir eksiklik*" şeklinde yansımıştır.²⁹⁹ Kurmay Albay Asım Eren'in yerine 17 Ağustos'ta Albay Celal Dora görevlendirilmiştir.³⁰⁰ Piyade Albay Natık Poyrazoğlu ise 23 Ağustos'ta komutan yardımcısı olarak atanmıştır.³⁰¹

Ankara'ya yurdun çeşitli bölgelerinden gelen askerlerin, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın 16 Ağustos 1950 tarihli emriyle tüm hazırlıklar tamamlamak üzere Etimesgut'a intikal ettirildi.³⁰² Albay Celal Dora Etimesgut'taki eratin halini "*pek perişan*" olduğunu belirtmiştir. Zırhlı tugaya bile yeterli olmayan garnizona bir de 5.100 kişilik birliğin misafir edilmesi "*sefalet, perişanlık ve disiplinsizliği*" beraberinde getirmiştir.³⁰³ Nitekim Bahtiyar Yalta, Kore'ye gidecek birliğin çekirdeğini oluşturan 241. Piyade Alayı'nın durumundan şöyle bahsetmektedir:

*"Alay bir süre Ayaşta'ki kışlasında sonra Ankara'da Sarı Kışla'da ve en sonunda Etimesgut'ta Zırhlı Tugay bölgesinde eğitim yaptı. Alay, Zırhlı Tugay'da; güneş altında kavru lan ağaçsız, en küçük bir rüzgârda toz içinde kalan, suyu ve elektriği bulunmayan, I. Dünya Savaşı'ndan kalma çadırlara yerleştirilmişti. ...İçme suyu hamam suyu gibi sıcaktı. El yüz matara suyu ile yıkanabiliyordu. Banyo diye bir şey yoktu. Çamaşır ve bulaşıklar uygunsuz...koşullarda yıkanılıyordu. Helalar tam anlamıyla sağlıklı ilk durumdaydı. Etrafı çadırlarla çevrilmiş, üstü açık bir çukurdan ibaretti."*³⁰⁴

Tugaydaki kötü şartların yanı sıra birde hariçten gelen erlerin bazılarında bulaşıcı bir cilt hastalığı baş göstermiştir. Doktorların henüz tugaya atanmamış olması,

²⁹⁷ Etem İzzet Benice, "Şüpheli Neşriyat!", *Son Telgraf*, 19 Ağustos 1950, s. 1-5.

²⁹⁸ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 28-29.

²⁹⁹ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 63.

³⁰⁰ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 11.

³⁰¹ *Kore Harbinde Türk...*, s. 68.

³⁰² *Kore Harbinde Türk...*, s. 68; B. Erlevent, *1950-1953 Kore Savaşında Esir...*, s. 29.

³⁰³ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 16-18.

³⁰⁴ Yalta, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri...*, s. 50-51.

hastalığın daha da yayılmasına sebep olmuş ve Ankara’da Kore’ye gitmek üzere bekleyen tugay büyük sıkıntılar çekmiştir.³⁰⁵

Ankara’da bulunan The New York Times Gazetesi’nin muhabiri Kore’ye gidecek olan birliği ziyaret etmiş, General Tahsin Yazıcı ve erlerle görüşmüştür. Görüşme esnasında o zamana kadar Amerikalılar arasında Türkleri tanımayan çok kişinin olduğunu fakat Türkiye’nin Kore’ye savaşmak üzere asker gönderilmesinin ardından Türkleri tanımayan hiç kimsenin kalmadığını belirtmiştir. Amerikalıların böylesine kahraman bir millet ile harp etmesinden son derece memnun kalacağını ifade etmiştir. İsviçre gazetesi de Türk hükümeti ve askerini övdükten sonra Amerika’nın Türkiye’yi iktisadi kalkınmasında her türlü yardımda bulunacağını ve Türkiye’yi NATO’ya kabul edeceklerini belirtmiştir. Buradan hareketle Türk askerinin Kore’ye gitmesinin tüm dünyada takdirle karşılandığı vurgulanmıştır.³⁰⁶

Dönemin ünlü sanatçıları kendi arzuları ile garnizona gelerek konserler vermişler ve böylece tugaydakilerin morallerini yükseltmeye çalışmışlardır.³⁰⁷ Ayrıca Kore’ye gidecek olan Türk Tugayı için “*Kore Marşı*” bestelenmiştir. Bu marşı Albay Celal Dora şiir olarak yazmış, Nafize Aral da bestelemiştir. Kore Marşı’nın sözleri şöyledir:

*“Milletle, devletle birdir oyumuz,
Cihanla savaştı şanlı soyumuz.
Yaşasın vatan, yaşasın millet,
Savaşmak Türklüğün canına minnet.
Eskiden türkümüz “Alo Yemen’di”
Bugün de Kore’ye attık kemendi,
Türklüğün verdiği şanlı kararı,
Moskoftan gayrı cihan beğendi.
Yaşasın vatan, yaşasın millet,
Savaşmak Türklüğün canına minnet.
Hürriyet uğruna, barış uğruna,
Yardımlı reddetmek Türklüğe zillet.”³⁰⁸*

³⁰⁵ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 67.

³⁰⁶ *Akşam*, 1 Eylül 1950, s. 1-2.

³⁰⁷ Dora, *Kore Savaşı’nda Türkler 1950-1951*, s. 21.

³⁰⁸ *Hürriyet*, 28 Eylül 1950, s. 4.

Türk Tugayı hazırlıklarını tamamladıktan sonra Adnan Menderes, Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut tarafından denetlenmişlerdir.³⁰⁹ Gazetelerde, bu denetlemenin askerleri memnun ettiği ve onların maneviyatını yükselttiği yönünde yazılar çıkmıştır. Nitekim Albay Celal Dora'nın anılarında ise bu denetlemenin gazetelerdeki satırlardan çok daha farklı bir manzara olduğu yönündedir. Dora, anılarında devlet büyüklerinin ziyaretinden şöyle bahsetmektedir:

“İskenderun’a hareketimizden bir gün evvel 18 Eylül 1950 günü Başvekil Adnan Menderes, Milli Müdafaa Vekili Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut Etimesgut Garnizonu’na gelerek tugayı toplu olarak görmüşler ve birliğimizin harbe hazırlık derecesi hakkında hiçbir şey sorup öğrenmeye lüzum bile görmeden birliğimize selamet ve muvaffakiyetler temennisıyla ayrılıp gitmişlerdir. Mesul devlet adamlarının ve kumandanların bu ilgisizliğinden müteessir olmuyor değildik. Bunun karşısında birliğimiz mensuplarına milletçe gösterilen çok samimi ilgi medarı tesellimiz oluyordu.”³¹⁰

Bahtiyar Yalta da Albay Celal Dora gibi devlet büyüklerinin askerlere olan ilgisizliğinden serzenişte bulunarak bu yolculuktan şöyle bahsetmiştir:

“Gün ışıırken serin bozkır sabahında, ıssız Ankara Gari’ndan geçtik. Devlet işlerinden yorgun düşen büyüklerimiz, uyandıklarında ancak 2. kafileyi uğurlayabildiler. Hâlbuki senelerce önce bu garda, Mareşal Gazi Mustafa Kemal Atatürk bindir işi arasında cepheye giden her asker kafilesini uğurlamaya, selamlamaya önem verirdi.”³¹¹

Bahtiyar Yalta'nın eserindeki bu satırlar devlet büyüklerinin ilgisizliği konusunda Celal Dora'nın iddialarını güçlendirmektedir. Nitekim bu ziyaret hakkında dönem basınının genel kanaati askerlerin manevi duygularını güçlendirdiği yönünde olsa da, olayın görgü tanıklarının ifade ettikleri sözler son derece manidar bir tablo oluşturmuştur. Söz konusu olan bu ilgisizlik basında herhangi bir şekilde ifade edilmediği gibi abartılı haberlerle kamuoyuna sunulmuştur.

3.1.2. Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İskenderun'a Sevki

BM, TSK'nin ordonat malzemesi kadro mevcut ve ihtiyacını gösterir çizelgeler ile İskenderun'a sevk edilen ordonat malzemelerinin listesini hazırlamıştır.³¹² Kore'ye

³⁰⁹ Cumhuriyet, 19 Eylül 1950, s. 1.

³¹⁰ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 21.

³¹¹ Yalta, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri...*, s. 59.

³¹² ATASE, *Kore Harbi Kataloğu*, 131.2.15.12, 06/09/1950.

nakledilecek olan gemilerin İskenderun Limanı'na girmesi ve demirlenmesi için gerekli tertibat alınmıştır.³¹³ Çünkü İskenderun Limanı'ndaki demiryolu rayları indirme ve bindirme işlerini güçleştirdiğinden Türk Birlikleri'nin gemilere bindirilmesinden önce bu raylar kaldırılmıştır.³¹⁴ Akabinde Kore Türk Komutanlığı için gerekli mutfak malzemesinin temin edilmesi ve İskenderun'a sevk edilmesi gerçekleştirilmiştir.³¹⁵

İskenderun'da gerekli hazırlıkların tamamlanmasının ardından askeri birlikler 19-20 Eylül 1950 tarihlerinde Etimesgut'tan İskenderun'a 4 katarla hareket etmiştir. Nihayet 24 Eylül günü bütün tugay 4.810 kişi olarak İskenderun'da toplanmıştır. Daha sonra Amerikan Yardım Grubu'ndaki Amerikalı subayların da gelmesiyle tugayın toplam mevcudu 5.082 kişiye ulaşmıştır.³¹⁶

Ankara'dan yola çıkan birlikler hakkında Türk Basınında hiçbir yazı veya fotoğrafın yer almaması dikkat çekicidir. Kore'ye gidecek olan erlerin hareket günü ve saati askeri sır olarak basına bildirilmesinden dolayı gazeteler bu günlerde Kore birlikleri hakkında haber yayınlamamışlardır. Aradan 2 haftaya yakın bir zamanın geçmesine rağmen askerlerin Ankara'dan ayrılışının 29 Eylül tarihinde gazetelerde yerini alması bu sebepten kaynaklıdır. Kore Birliği hakkında haberler yayınlanmaya başladığında, askerler Süveyş Kanalı'nı geçmiş bulunuyordu. Nihayet Milli Savunma Bakanlığı tarafından yasağın kaldırılması ile gazeteler Kore'ye gidecek olan askerlerin fotoğraflarını yayınlamak yazılar yazmaya başlamışlardır (Ek-5).³¹⁷

Bazı gazeteler Milli Savunma Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu tarihlerden önce birlikler hakkında yazı ve resimlerini neşrederek yasağa riayet etmemişlerdir. Bu gazeteler Milli Savunma Bakanlığı'nca adli müşavirliğe verilmiştir.³¹⁸ Yasağa uymayan gazetelerden biri Adana'da çıkan *Türk Sözü*'dür. Gazetenin aktardığına göre 11.15 sularında Adana garında duran askerler vatandaşın sevgi ve ilgi tezahüratları ile karşılanmıştır. Öğleden sonra gelen tren de aynı sevgi gösterileri ile karşılanarak İskenderun'a uğurlanmıştır.³¹⁹ Yasağı ihlal eden diğer bir gazete ise Hatay basınından *Atayolu*'dur. Adı geçen gazete; birliğe dâhil erlerin her gün gruplar halinde

³¹³ ATASE, *Kore Harbi Kataloğu*, 155.3.84.3, 11/09/1950.

³¹⁴ ATASE, *Kore Harbi Kataloğu*, 164.3.114.2, 12/09/1950.

³¹⁵ ATASE, *Kore Harbi Kataloğu*, 179.3.101.2, 14/09/1950.

³¹⁶ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 80.

³¹⁷ *Zafer*, 29 Eylül 1950, s. 1-4; *Akşam*, 29 Temmuz 1950, s. 1.

³¹⁸ *Akşam*, 29 Eylül 1950, s. 2.

³¹⁹ *Türk Sözü*, 21 Eylül 1950, s. 1-2.

İskenderun'a gelerek beklediğini; o gün de 500 kişilik bir kafilenin daha geldiğini aktarmıştır. Birliğe dâhil erlerin ailelerinin akın akın İskenderun'a geldiğini ve ilçenin adeta ana baba günü olduğunu belirtmiştir.³²⁰

Zafer Gazetesi İskenderun'a gitmek üzere vagonlara binen askerlerle röportaj yapmıştır. Askerlerden birine düşmanın her taraftan sıkıştırıldığını belki de Türkler gitmeden savaşın sona erebileceğini söylemesi üzerine bir asker “*Yanarım efendi böyle bir şey olursa. Bu kadar emek verdik... bir tüfek atmadan dönersek yazık olur bize.*” demiştir. Başka bir asker ise “*Amerikalı dediğin naziktir, herhalde birazını da bize bırakır kâfirin.*” ifadelerini kullanmıştır.³²¹ Yeni Yol Gazetesi yazarlarından Şekip Ünal, askerlerin bu hamasetli sözlerini “*göğsünün kabararak okuduğunu*” bu sözlerin aslan yürekli bir milletin çocuklarına ait olabileceğini ifade etmiştir. Akabinde “*CHP ve yordakçılarının*” Türk çocuklarının zorla ve gönülsüz bir şekilde ölüme sürülüyor şeklindeki propagandalarının vatanperverlikle bağdaşmadığını belirtmiştir. “*Bozgunculuktan başka bir mana verilmesi mümkün olmayan CHP'ye*” bu iki Türk askerinin “*erkek sesinden*” daha mükemmel bir cevap verilemeyeceğini vurgulamıştır.³²²

Gündüz geçilen istasyonlarda olduğu gibi İskenderun'da halk askerleri coşku içerisinde karşılaşmıştır. Hava sıcaklığının yüksek seyretmesi dolayısıyla Kore'ye gidecek Tugay, Atik Yaylası ordugâhına yollanmış ve Kurban Bayramı'na tesadüf eden günde toplu olarak namaz kılınmıştır. Aynı günün gecesinde İskenderun Belediyesi tarafından Tugaya ziyafet verilmiş ve şenlikler yapılmıştır. Ailelerine maaş bağlamak ya da para göndermek isteyen askerler için bayram günü dahi banka ve postaneler açık tutulmuştur.³²³

Cumhuriyet'in dikkat çeken bir haberi ise Aziz Nesin'in Kore Birliklerinin hareket edeceği İskenderun Limanı'nda yakalanmış olduğunu belirtmesidir. Bazı gazetelerin birliklerin İskenderun'dan hareket edeceğini bildirmesi üzerine Nesin'in İskenderun'da görünmesinin hayret uyandırdığını ifade etmiştir. Zabıta tarafından yakalanan Nesin, Beyrut'a gideceğini söylemiştir.³²⁴ 28 Eylül tarihli aynı gazetede “*şüpheli vaziyette İskenderun'da dolaşan Aziz Nesin'in*” sorguya çekilmek üzere

³²⁰ *Atayolu*, 21 Eylül 1950, s. 1.

³²¹ “Ankara'dan Kore'ye”, *Zafer*, 29 Eylül 1950, s. 1-4.

³²² Şekip Ünal, “Mehmetçik ve Kore Harbi”, *Yeni Yol*, 2 Ekim 1950, s. 1.

³²³ *Kore Harbinde Türk...*, s. 72.

³²⁴ *Cumhuriyet*, 22 Eylül 1950, s. 1-3.

İstanbul'a getirilip Sultanahmet'teki cezaevine sevk edildiğini aktarmıştır.³²⁵ Gazetede belirtildiği gibi Aziz Nesin'in askerlerin hareket günlerinde İskenderun'da görülmesi şüpheli bulunmuştur. Nitekim bu tarz haberler ile kamuoyunun dikkati farklı yönlere çekilmiş, savaşın tartışılması ortamı bertaraf edilmiştir.³²⁶

3.1.3. İskenderun Limanı'ndan Kore'ye İntikal

Kore'ye gidecek olan gemiler İskenderun Limanı'na yanaşmıştı. Atik Yaylası ordugâhında bulunan askerler 25 Eylül günü Kore'ye hareket etmek üzere limana gelmişlerdir. Bu sırada askerleri uğurlamak için Cumhurbaşkanı, belediye başkanları gerek Antakya ve gerekse de çevre il ve ilçelerin önde gelen isimleri askerleri uğurlamak için İskenderun'a gelmiştir. Albay Dora, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'un uçakla İskenderun'a geldiğini fakat "...muharebe hazırlığını tamamlamadan...Kore'ye sevke mecbur kaldığı bu Türk birliğinin meçhul akıbeti hakkındaki endişelerinin verdiği teessürü saklayamadığı" için iskeleye inmediğini; Soğukoluk'taki otel odasından dürbünü ile gemilerin limandan uzaklaşmasını izlemekle yetindiğini belirtmiştir. Bu ilgisizliği Albay Celal Dora anılarında şöyle dile getirmiştir:

"Gerek Ankara'dan bizleri uğurlamaya gelen binlerce halk arasında hükümet erkânından hiç kimsenin bulunmayışı ve gerekse İskenderun'a geldiği halde yüzünü bizlere göstermeyen en büyük kumandanımızın bu hareketleri birliğimiz mensuplarının moralleri üzerinde çok menfi bir tesir meydana getirmiş ve hepimiz adeta uçmasını öğrenmeden yuvasından atılmış bir kuş ve himayesiz olarak kendi mukadderatıyla baş başa bırakılmış bir üvey evlat durumu ve mahzunluğu içinde yurttan ayrılmıştık."

İlk katile "Mc Rea" adındaki Amerikan gemisi Alay Komutan Yardımcısı Piyade Yarbay Natık Poyrazoğlu komutasında 25 Eylül'de; 2. katile "General W. Haan Gemisi" Piyade Albay Celal Dora komutasında 26 Eylül'de; 3. katile ise "Private Johnson Gemisi" General Tahsin Yazıcı komutasında 29 Eylül'de askerleri alarak İskenderun'dan hareket etmiştir.³²⁷ Araç-gereç ve tüm tugayı Kore'ye taşıyan 5

³²⁵ Cumhuriyet, 28 Eylül 1950, s. 1-4.

³²⁶ Örnek, "Cepheden Mektup Bekleyen...", s. 134.

³²⁷ Kore Harbinde Türk..., s. 73-74; Dora, Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951, s. 27; Artuç, Kore Savaşlarında Mehmetçik, s. 113.

gemi; Süveyş Kanalı- Kızıldeniz- Mendep Boğazı- Seylan Adası'nın merkezi- Colombo- Singapur- Filipinler ve Formoza güzergâhını izlemiştir.³²⁸

Askerlere açık denizde faydalı olacağı düşünüldüğünden yolculuk boyunca Amerikan silahları ile talimler yaptırılmıştır. Hedef nokta ise kilerden getirilen kutular, konserveler ve tahtalar olarak belirlenmiştir. Gündüzleri atış talimi ile geçerken akşamları filmler izletilmiş konferanslar verilmiştir.³²⁹ Albay Celal Dora, askerleri savaşa psikolojik olarak hazırlamak için onlara nasihatler vermiş ve tehlike anında ne yapmaları gerektiğini anlatmıştır. Dora, askerlere kati suretle “*esir olmak zilletini*” kabul etmemelerini, esir oldukları takdirde ise “*canınızı severek belki öldürmezler*” şeklinde bir düşünceye ümit bağlamanın hata olacağını; işkencenin ve ağır işlerde çalıştırılmanın ölümden çok daha beter olduğunu belirtmiştir. Askerlere “*esir olmaktansa ölmeyi seve seve*” tercih etmelerini, şayet kendisi esir düşerse askerlere ne yapması gerektiğini şöyle ifade etmiştir:

“...ağır yaralanarak kendimi bilmez halde esir olmak bedbahtlığına maruz kalırsam bana en yakın arkadaşımın hatta elinde silahı yoksa bile bir taşla kafamı ezerek beni öldürürse kanımı anasının sütü gibi helal ederim.”³³⁰

Bahtiyar Yalta, Albay Celal Dora'nın tutsaklık konusu üzerinde bu kadar durmasının sebebini, Kurtuluş Savaşı'ndaki acı tecrübelerinden veya kendisi daha bebekken annesinin beşiğini sallarken söylediği ninniden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Nitekim Anadolu'da o vakitler erkek bebeklere söylenen şu ninni çok yaygındı: “*Allah 'ım; buğdayımızı mısır, halımızı hasır, ineğimizi kısır, oğlumuzu esir eyleme.*” Albayın üzerinde ısrarlar durduğu esir olmama durumu bazı genç subayları o kadar derinden etkilemiştir ki herhangi bir esir olma durumunda yanlarında “*intihar el bombaları*” bulundurmışlardır.³³¹

Akşam Gazetesi 12 Ekim'de “*Türk Savaş Birliği Kore'ye vasil oldu*” şeklinde yanlış bir haber yayınlasa da³³² 21 gün süren uzun ve çileli bir yolcuğun ardından ilk gemi 18 Ekim'de Kore'ye vasil olabilmıştır. Diğer gemiler ise birer gün arayla Pusan Limanı'na çıkmıştır. Gazetelerin belirttiğine göre askerler şarkı söyleyen kadınlar,

³²⁸ *Kore Harbinde Türk...*, s. 74.

³²⁹ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 91-92.

³³⁰ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 40.

³³¹ Yalta, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri...*, s. 322.

³³² *Akşam*, 12 Ekim 1950, s. 1.

çiçek dağıtan çocuklar ve bandolar eşliğinde coşkulu bir şekilde karşılanmıştır.³³³ Askerleri karşılayan kalabalığın arasında dünya basınından pek çok muhabir olduğu gibi Yeni Sabah Gazetesi Muhabiri Alaeddin Berk ve Cumhuriyet Gazetesi Muhabiri Faruk Fenik'te vardır.³³⁴ Pusan valisi hükümet adına Türk askerlerine teşekkür etmiştir. General Tahsin Yazıcı ise bu teşekkürü şöyle karşılık vermiştir: *“Geçirmekte olduğunuz facianın elemelerine katılmış olarak memleketten yola çıktık. Mazlum, mağdur bir millete samimi duygularla yardıma geldik. Kore'nin kurtuluşu için kendi memleketimizdeymişiz gibi bütün gayretlerimizi sarf edeceğimize inanabilirsiniz.”*³³⁵

3.2. Mehmetçiğin Taegu'ya Varışı ve Kore'deki Savaşlarının Yankıları

18-19-20 Ekim 1950'de sessiz bir şekilde Pusan Limanı'na ayak basan Türk Tugayı, kamyonlar vasıtası ile trenlere götürülmüş ve limanın 85 km kuzeybatısında bulunan Taegu Kasabası'na yollanmıştır (Şekil 13).³³⁶

Şekil-13: Pusan Limanı'ndan Taegu Kışlası'na trenle giden Türk Askerlerinin bir fotoğrafı.

Kaynak: Ali Denizli, *Kore Savaşı Belgeler ve Harp Fotoğrafları Albümü*, Dijital 72, Ankara 2010, s. 27.

³³³ *Yeni Sabah*, 19 Ekim 1950, s. 1-4; *Hürriyet*, 19 Ekim 1950, s. 1; *Yeni İstanbul*, 19 Ekim 1950, s. 1; *Son Telgraf*, 19 Ekim 1950, s. 1; *Milliyet*, 19 Ekim 1950, s. 1.

³³⁴ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 43.

³³⁵ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 101.

³³⁶ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 75.

Taegu'da Japonlardan kalma bir kışlaya konuşlandırılan tugay, gerekli silah ve cephane eğitimleri verilmiştir. Akabinde General Tahsin Yazıcı'nın emriyle 241. Piyade Alay Komutanlığı kaldırılmış, bu suretle Albay Celal Dora Tugay Komutan Yardımcılığı görevine getirilmiştir.

7 Kasım'da General Mc Arthur'un karargâhından gelen bir emir ile I. Kore Türk Tugayı 8. Amerikan Ordusu'na bağlanmış ve bizzat Mc Arthur tarafından "*North Star*" (Kutup Yıldızı) adı verilmiştir. Tugayın bağlı olduğu 8. Amerikan Ordusu genel taarruz hazırlığında olduğundan 25. Tümen Sinchon bölgesinde toplanmakta olduğundan Türk Tugayı'na Kunuri'ye intikal emri verilir.³³⁷ Kunuri'de kanlarıyla destanlar yazacak olan Türk askeri böylece ilk emri almış oldu.

3.2.1. Kunuri Savaşları ve Türk Basınına Yansımaları

Türk Tugayı 14 Kasım'da XXV. Amerikan Tümeni'nden almış olduğu emirle Kaesong şehrinin doğu ve kuzeydoğusunda çete arama faaliyetleri ile meşguldü. Kuzeyde muharebe cephesine girmiş olan IX. Amerikan Kolordusu'nun ihtiyatı olarak, tugayın Kunuri'ye gitmesi için hazırlanması bildirildi.³³⁸

BM kuvvetleri Mc Arthur komutasında hedef Yalu Nehri olmak üzere 24 Kasım 1950 sabahında büyük bir hücumla geçti. 25 Kasım akşamına kadar başarıyla gerçekleşen taarruz, Çinlilerin baskınları ile sekteye uğramış, cephelerde şaşkınlık ve karışıklık zuhur etmiştir.³³⁹ Nitekim Güney Kore İçişleri Bakanı komünistlerin 500.000'den fazla Çin ve Rus askerini savaşa sokacağını belirtmişti.³⁴⁰

26 Kasım sabahında Çin kuvvetleri, II. Güney Kore Kolordusu'nun cephesini yarmış, kolorduyu perişan etmiştir.³⁴¹ Gerek silah gerekse eğitim yönünden zayıf olan II. Güney Kore Kolordusu Çin'i zorlamamıştı. Çinliler, kırdıkları çemberden hareketle bir kısmı güneye bir kısmı doğuya ve bir kısmı da batıya doğru akın akın ilerlemeye başlamışlardı. Açılan yarığın tıkanması ve Çinlilerin derhal durdurulması gerekiyordu.

³³⁷ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 87-88; Yalta, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri...*, s. 153.

³³⁸ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 145.

³³⁹ *Kore'de Savaşanlar Derneği'nin Muhtırası*, Gürsoy Matbaacılık, Ankara 1974, s. 14.

³⁴⁰ *Hürriyet*, 27 Kasım 1950, s. 1.

³⁴¹ *Kore'de Savaşanlar Derneği'nin...*, s. 14.

Bu suretle savaşın seyrini değiştirecek bir karar alınmış ve 26 Kasım akşamı Türk Tugayı'na emir verilmiştir.³⁴²

Yzb. Refik H. Soykut, Çinli hücumlarından kaçan Güney Koreli askerlerin pek azının hafif ve ağır yaralı olmasına rağmen, ekseriyetle sağlam olduklarını ve askerlerin omuzlarındaki silahlarla yanlarından geçip gittiklerinden söz etmiştir. Soykut, "...memleket savunmasının bahis konusu olduğu o kritik saatlerde arkalarına bakmadan kaçan Güneyli askeri biraz nefret, birazda merhametle" seyrettiklerini ifade etmiştir.³⁴³

Tugay, Tockhon şehri ve Kunuri- Kaechon- Sinnimni- Wawon yolunu kurtarma emrini almıştır.³⁴⁴ Araziyi ve bölgeyi tanımayan, ne tarafın aşağı ne tarafın yukarı olduğunu bilmeyen Türk askeri adeta kaderi ile baş başa bırakılmıştır.³⁴⁵ Verilen emir doğrultusunda Tugay, 27 Kasım'da yola çıkmıştır. Fakat aynı gün saat 14.30 sularında telsizle gelen bir emirle IX. Kolordu, "Tockhon'a gidilmeyecektir" demiştir. Düşman Chongsong-ni'de mevzilenmiştir. Bu sefer de Türk Tugayı'na ise Çin ordularının karşısında Yungdong-ni bölgesindeki yolu kapama emri verilmiştir. Nitekim tugayın bir hayli ilerisinde bulunan bu bölgede hava kararmadan savunma tedbirleri almak tugayı büsbütün tehlike içine atmak anlamını taşıyordu. Bu sebeple General Tahsin Yazıcı inisiyatif kullanmış; Choyang-myon'a geri dönerek Kunuri-Tokchon yolunu tıkama kararı almıştır. Yazıcı'nın bu kararı ile yürüyüş durdurulmuş ve geri dönülmüştür. Fakat zor arazi şartları ve eksilere varan soğukla birlikte tugay zaman kaybına uğramış aynı zamanda karışıklıklar yaşanmıştır. Nihayet birlikler Choyang-myon Boğazı'na aç, susuz ve perişan halde gece yarısı varmışlardır.³⁴⁶ General Tahsin Yazıcı'nın sorumluluğu üzerine alarak vermiş olduğu bu kararın önemi daha sonra anlaşılmıştır. Bu karar ile Türk Tugayı imhadan kurtulmuştur.³⁴⁷ 26-30 Kasım 1950 tarihlerinde 4 gün süren "Wawon, Sinnim-ni ve Kaechon Muharebeleri"ne Türk Tugayı tarafından "Kunuri Muharebeleri" adı verilmiştir.³⁴⁸

³⁴² Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 164-165.

³⁴³ Refik H. Soykut, *Kore'de Ebedileşen Kahramanlar*, Kırşehir Öğrenim Gençliğine Yardım Derneği Yayınları, Ankara 1952, s. 21.

³⁴⁴ Nazmi Özoğul, *Kore'de Niçin Savaşım?*, Karınca Matbaası, Ankara 1954, s. 9.

³⁴⁵ Bülent Ruscuklu, *Kore Savaşı (Unutulan Savaş) ve Gazi Faruk Pekerol'un Anıları*, Arvo Yayınları, İzmir 2012, s. 46.

³⁴⁶ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 90-91.

³⁴⁷ *Kore Harbinde Türk...*, s. 98.

³⁴⁸ Ruscuklu, *Kore Savaşı (Unutulan Savaş)...*, s. 49.

28 Kasım saat 4.00'da tugayın keşif müfrezesi baskına uğramıştır. Müfreze bir müddet çatışmaya girse de direnci kırılarak dağılmıştır. Amerikalı muharebe subayı esir düşmüştür. Bu olumsuzlukların üzerine Tuğgeneral Tahsin Yazıcı baskın mahalline en yakın olan II. Bölük'e emir vererek derhal geride kalan araç ve erlerin kurtarılmasını istemiştir. Fakat düşman taarruzları bu mevkiileri de sarmış olduğundan bölük ilerleyememiştir. Tugayın en gerisinde bulunan X. Bölük de düşmanla çatışarak geri çekilmek zorunda kalmıştır.³⁴⁹

Çinliler 28 Kasım sabahı bölüğün bütün cephesine ateş açarak hücumla başlamıştır. Düşman hücumlarına karşı etkili ateşle karşılık verilince kısmen de olsa sağa-sola kaçmışlardır. Wawon Muharebesi 28 Kasım akşamına kadar sürmüş, bütün tugay birliklerinin savaşa katılmasıyla da genelleşmiştir.³⁵⁰ Boğaz boğaza yapılan süngü hücumları neticesinde komünistler geri çekilmek zorunda kalmış; Tugay ise 8 km geride olan Simnimni Bölgesi'ne çekilmiştir.³⁵¹ Türk Tugayı, 28-29 Kasım'da yapığı muharebelerle komünistleri 2 gün kadar zorlamış ve kazanılan zaman ile IX. Kolordu ve VIII. Ordu geriye çekilme imkânı bulmuştur.³⁵²

Harekâtı yöneten BM Komutanlığı, Çinli hücumları karşısında Türklerin şansının kalmadığına kanaat getirerek çemberden çıkılamayacağı düşüncesi ile Türk Tugayı'nın üzerine çarpı çekmiştir. Bütün ümitlerin kesildiği sırada General Yazıcı, bir mesaj göndererek “-Çemberi kırdım, ekme ve cephaneye gönderin, görev verin” demiştir.³⁵³

Yüzbaşı Nazmi Özoğul anılarında Amerikalı kumandanların “*Türk Tugayı 3 tümenin kurtulmasına sebep olmuştur*” diyerek teşekkür ettiklerini nakletmiştir.³⁵⁴ Kore Savaşı'nın kaderini değiştiren 26 Kasım-6 Aralık 1950 tarihli Kunuri Muharebeleri'nde resmi rakamlara göre Türk Tugayı 218 şehit, 455 yaralı, 94 kayıp vermiştir. Bu suretle Türk Tugayı'nın insan zayıyatı ortalama mevcudun % 15'i ağır

³⁴⁹ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 91.

³⁵⁰ *Kore Harbinde Türk...*, s. 105.

³⁵¹ Bahtiyar Yalta, “Üst Üste Savaşın Kaderini Değiştiren Tugay”, *Korsavaş*, S. 8, Yıl 1, Güryılmaz Matbaası, Ankara 1975, s. 12.

³⁵² Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 99.

³⁵³ İsmet Görgülü, “Kore Savaşı'nda Türk Ordusu”, *1950-1953 Kore Savaşı ve Türkiye-Kore Cumhuriyeti İlişkilerinde 50 Yıl Paneli, (13 Aralık 2007- Ankara)*, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi-Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara 2007, s. 22.

³⁵⁴ Özoğul, *Kore'de Niçin Savaşım?*, s. 38.

silah ve araçların zayıyatı ise % 70'dir.³⁵⁵ Düşmana verdirilen kayıp ise 5.000 asker civarındadır.³⁵⁶

Askerler yaralı arkadaşlarını sırtlarında taşıyarak aç, susuz ve perişan bir şekilde 50 mil [yaklaşık 80 km] kadar yürüyüp Pyongyang'a gelmişlerdir.³⁵⁷ VIII. Ordu Komutanı General W. Walker Kore'de çarpışan Türk Tugayı'na bir mesaj göndererek 28 Kasım-2 Aralık gecesine kadar taarruz halinde olan 6 komünist tümeni durdurup, VIII. Orduyu parçalanmaktan kurtardığı gerekçesiyle teşekkür etmiştir.³⁵⁸ General W. Walker'in teşekkür metni şöyledir:

*"II. Tümenle birlikte hareket eden Türk Savaş Birliği gösterdiği kahramanca cesaretiyle 4 gün devam eden geciktirme savaşları sayesinde ordunun sarılmasına ve parçalanmasına mani olmuştur. 28 Kasım Türk Savaş Birliği, bir tümen tahmin edilen kuvvetler tarafından Wawon civarında sarılmıştır. Türkler cesaretle savaşmışlar ve göğüs göğüse yaptıkları muharebelerle komünistlere hücum etmişler ve yalnız süngü ile en az 200 düşman öldürmüşlerdir. 2 günlük savaştan sonra düşmanın bu kesimdeki kuvvetleri 6 tümeni bulduğu halde hatlarımıza girmeye muvaffak olamamışlardır." Türk Savaş Birliği, 2. Tümenle birlikte bütün 8. Ordu'nun çevrilmesini önlemek için lazım gelen zamanı temin etmiştir.*³⁵⁹

Gazeteler 2 Aralık itibari ile Türk Tugayı'nın başarılarını anlatan peş peşe yazılar kaleme alarak savaşa dair çizimler yayınlamışlardır (Ek-6). Cumhuriyet'in belirttiğine göre Avrupa ülkeleri Türklere hayran olmuş; "*Rusları yakın şarkta ancak Türkler durdurabilir*" şeklinde Türkleri öven uzun makaleler yayınlamışlardır. Komünist gazeteler ise "*Amerikalıları Türkler kurtardı*" şeklinde yazılar yazmışlardır.³⁶⁰ Bir Amerikalı subay "*Ben hayatımda böyle asker bir millet, böyle cengâver bir asker görmedim*" demiştir.³⁶¹ Amerika ve Avrupa'daki gazeteler gibi Şam basını da Türk askerini öven makaleler neşretmiştir. El-Kabes Gazetesi, Türk askerinin Kore'deki başarısının "*...insanlık tarihinin sayfalarını bütün ihtişamı ile süsleyeceğini*", askerlerin 50 mil kadar yaralıları sırtlarında taşımalarının dünya tarihinde görülmemiş bir olay olduğunu aktarmıştır. "*Bin sene İslam âlemini himaye*

³⁵⁵ *Kore Harbinde Türk...*, s. 137-138; General Tahsin Yazıcı, Türk Tugayı'nın kayıplarını şöyle vermiştir: 237 Şehit, 387 yaralı, 201 kayıp. Bkz.: Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 199.

³⁵⁶ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 110.

³⁵⁷ *Yeni İstanbul*, 2 Aralık 1950, s. 1.

³⁵⁸ *Her Gün*, 10 Aralık 1950, s. 1.

³⁵⁹ Soykut, *Kore'de Ebedileşen Kahramanlar*, s. 39.

³⁶⁰ *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1950, s. 1-3.

³⁶¹ *Son Telgraf*, 2 Aralık 1950, s. 1.

eden asil Türk Milleti'ne yeni zaferler temenni ediyoruz.” satırları ile yazı sonlandırılmıştır.³⁶²

Yeni Sabah Gazetesi'nin harp muhabiri Alaeddin Berk'in telsizle aktardığına göre şehit olan Teğmen Hasan Gürsun'un yarı açık gözlerini elleriyle kapayıp ruhuna dua ettiğini, Kore topraklarında bırakılan şehitlerin alınlarından öptüğünü belirtmiştir. Türk aslanlarının Kunuri'de mucizeler yarattığını, komünistlere ağır kayıplar verdirdiğini, her tarafın *“insan başları ve leşleri ekilmiş korkunç bir tarlaya”* döndüğünü nakletmiştir.³⁶³

Mümtaz Faik Fenik kaleme aldığı yazıda Türk askerinin Kore'de *“Tıpkı Kars'ı müdafaa eder gibi, tıpkı Edirne'yi müdafaa eder gibi”* savaşmalarının izahının mümkün olamayacağını belirterek, altına imza konulan bir ahdin şeref borcunu yerine getirirken barış ve insanlık namına silahlarını kullandıklarını ifade etmiştir. Akabinde askerlerin *“Meşru bir gazaya meşru bir kararla gittiklerini”* bilerek dövüştüklerini; Milli Mücadele'de vatani kurtarmak için çarpışan askerlerin çocukları veya torunlarının insanlığı ve medeniyeti kurtarmak için sevinçle savaştığını nakletmiştir. Türk askeri kendisinden sayıca 5 misli üstün düşmanı yere serdiğini bu sebeple de 20 milyonluk Türkiye'nin 100 milyonluk bir kuvvet demek olduğunu satırlarına eklemiştir.³⁶⁴

Abidin Daver, Türk askerinin Kore'deki başarısı ile Türkiye'nin Amerika'dan aldığı yardım arasında bir bağlantı kurarak bunu satırlarına taşımıştır. Türk askeri Kore'de yazdığı destan ile başta Amerika olmak üzere tüm dünyanın hayranlığını celp ettiğini ve tam da bu günlerde Amerikan askeri yardım konusunun yeniden konuşulması gerekliliği üzerinde durmuştur. Yarın bir gün dünya harbi patladığında vatan, istiklal ve hürriyetleri uğruna savaşacakları şüpheli olan memleketlere muazzam yardımlar yapıldığını; Türkiye'nin -Kore'deki başarısına rağmen- az yardım aldığını tebarüz ettirerek serzenişte bulunmuştur. *“Dost Amerikalıların”* bu durum için ileri sürdükleri gerekçe, Türk ordusunun modern silahları kullanacak kadar talim ve terbiye görmedikleri yönünde açıklamalarıdır. Daver, *“Kore'deki askerlerimizin nasıl döğüşüğünü gördükten sonra”* bu gerekçenin isabetsizliğini belirterek, *“...askeri yardımın artırılmasını göğsümüzü gererek istemenin”* hakkımız olduğunu

³⁶² Atayolu, 25 Aralık 1950, s. 1.

³⁶³ Yeni Sabah, 2 Aralık 1950, s. 1-4.

³⁶⁴ Mümtaz Faik Fenik, “Kore'deki Kahramanlarımız”, Zafer, 2 Aralık 1950, s. 1.

vurgulamıştır.³⁶⁵ Daver, ertesi gün kaleme aldığı makalesinde San Fransisco Chronicle Gazetesi'nden şu alıntıyı satırlarına taşımıştır:

“...Türklerin Kore'ye yardımı bu milletin cesaretini ve iyi niyetini göstermeye kâfidir. Bu hareketi göz önünde bulunduran Amerika'nın Türkiye'ye mali, iktisadi ve askeri yardım programlarını yeniden gözden geçirmesi lazım gelmektedir. Rusya'nın yayılmasına mani olmak için yapılmakta olan geniş yardımlar çerçevesi içinde en sağlam plasman muhakkak ki Türkiye'ye yardımdır.”

Akabinde dün söylemiş olduklarının aynısının San Fransisco Chronicle Gazetesi'nin de söylemesinin memnurluk yarattığını, “*bereket versin ki...*” yeni iktidarın Kore'ye asker göndermesi ile Amerikan kamuoyuna Türkleri tanıttığını belirtmiştir. Nitekim Amerikan kamuoyunda bu tablonun yaratılması ile “*Dost Amerika'nın*” Türkiye'ye yapılan mali, askeri ve iktisadi yardımlarının artırılmasını ümit ederek yazısını sonlandırmıştır.³⁶⁶

Gürtunca, 28 yıldır ne elçiliklerin ne de propagandaların Türkiye'yi dünyaya tanıtmak için kâfi gelmediğini, fakat bir avuç Mehmetçiğin 25-28 Kasım'da yarattığı destan ile bunu “*bir dakikada*” [!] başardığını belirtmiştir. Bu sebeple Türkiye'nin Türk Tugayı'na çok şey borçlu olduğunu vurgulamıştır.³⁶⁷

Ülke genelindeki gururlu tablo Hatay basınında da kendisini göstermiştir. Atayolu Gazetesi'nden Selim Çelenk, Kore'deki savaşların şanlı Türk Tarihi'ne yeni bir menkıbe daha eklediğini, 10.000 km uzakta 4.500 evladımızın sayısı yüz binleri bulan BM ordularını korkunç bir akıbetten kurtardığını belirtmiştir. Türk askerinin Kunuru'deki kahramanlığının yalnızca BM ordularını felaketten kurtarmakla kalmadığını, Türk bayrağı ve milletin şerefini uzak diyarlarda yükselttiğini, tüm dünyanın sempatisini kazandığını ifade etmiştir. Bu zafer ile kahraman Türk Ordusu'nun, topraklarımıza kötü niyet besleyenlere karşı bir gözdağı verdiğini sözlerine eklemiştir.³⁶⁸ Yeni Yol Gazetesi de Komünizme karşı birleşerek tek vücut olan Hür Dünya sayesinde Sovyetlerin “*9 doğuracağını*” ifade etmiştir (Ek-8).³⁶⁹

Hatay basınından Körfez Gazetesi'de Selim Çelenk'in makalesine paralel bir yazı kaleme alarak askerlerin hiç bilmediği bir arazide bu büyük başarısı karşısında

³⁶⁵ Abidin Daver, “Kore'deki Savaşın Sonra”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1950, s. 1-3.

³⁶⁶ Abidin Daver, “Amerika Türkiye'ye Minnettardır”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1950, s. 1-3.

³⁶⁷ Mehmet Faruk Gürtunca, “Gazi T. Yazıcılar Şehit K. Aldığanlar” *Her Gün*, 8 Aralık 1950, s. 1.

³⁶⁸ Selim Çelenk, “Tanrının Bütünleşmiş İradesi: Türk Ordusu”, *Atayolu*, 4 Aralık 1950, s. 1-2.

³⁶⁹ *Yeni Yol*, 4 Ocak 1951, s. 1.

tüm dünyanın adeta “*afallamış vaziyette hayranlıklarını*” kazandığını ifade etmiştir. Aynı zamanda Türkiye’nin tarihi düşmanlarının “...*Türk bileğinin kolaylıkla bükülemeyeceğine iman getirmekte...*” olduğunu kaydetmiştir (Ek-7).³⁷⁰

Sedat Simavi, bir avuç kahramanın yüzümüzü nasıl ak ettiğini düşündükçe her Türk gibi kendisinin de gurur duyduğunu fakat bu gururun Türk Milletine çok ağıra mal olduğunu, çok ocağın söndüğünü ana baba ve kardeşlerin yas içinde olduğunu ifade etmiştir. Elemleri hafifleten tek cihetin ise tüm dünyada takdir edilmemiz olduğunu, Türklere pek sempati göstermeyen Fransız gazetesi Figaro’nun bile “*Türkler efsanevi kahramanlıklarını bu harpte de gösterdiler ve bir avuç insan olmalarına rağmen süngü hücumuyla 8. Amerikan Ordusu’nu sarılmaktan kurtardılar.*” şeklinde bir yazı neşrettiğini aktarmıştır. Satırlarını “*Dünya tarihine altın destanlar yazdıran Türk kahramanları, size bu vatan ebediyen minnettar kalacaktır.*” cümlesi ile sonlandırmıştır.³⁷¹

Dönem basınının Kore’deki Türk askerinin kahramanlıklarını öven ve Türk şehitleri için duydukları üzüntülerinin yanı sıra gündemi meşgul eden diğer konular ise muhalefetin Kore’ye asker gönderilmesi hakkında gensoru vermesi, Halkevlerinin kapatılması iktidar ve muhalefet arasında bir takım sürtüşmelerin yaşanmasıdır. Sedat Simavi, ertesini gün yayınlanan makalesinde; Türkiye’de gururun ve hüznün beraber yaşandığı bir dönemde bu parti kavgalarının yaşanmasına sitem etmiştir. Kore’de habersizce saldıran bir düşmanla savaştığımızı, askerlerimiz tüm dünyaya kahramanlık dersleri verdiği günlerde hala partililik kavgalarından “*birbirimizin neredeyse gözünü oymak üzere*” olduğumuzu belirtmiştir. Tüm dünyanın takdirini kazanmamıza rağmen içimiz kan ağlayarak iftihar ettiğimizi hatırlatarak en azından “*Kore musibeti ortadan kalkmadan parti kavgalarımıza ara verelim. Kirli çamaşırlarımızı bir müddet için ortadan kaldıralım*” şeklinde eleştiride bulunmuştur.³⁷²

Türk askerinin başarıları ve verdiği şehitler Kıbrıs basınında da heyecan içinde takip edilmiştir. Kore’de şehit düşen askerler adına Tahtakale Türkleri tarafından mevlit okunacağı³⁷³ ilerleyen günlerde de Kıbrıs Luricina Camii’nde mevlit okunacağı

³⁷⁰ “Uzak Doğu’da Türk Süngüleri”, *Körfez*, 6 Aralık 1950, s. 1.

³⁷¹ Sedat Simavi, “Oradakiler”, *Hürriyet*, 10 Aralık 1950, s. 1.

³⁷² Sedat Simavi, “Buradakiler”, *Hürriyet*, 11 Aralık 1950, s. 1.

³⁷³ *Hürsöz*, 13 Aralık 1950, s. 2.

gazete vasıtası ile ada sakinlerine haber verilerek katılım beklenmiştir.³⁷⁴ Bu mevlit haberleri gazetede sık sık yer almıştır.

Kore’de verilen şehitler sebebiyle yurdun dört tarafında derin teessürler yaşanmış ve her dinin önde gelenleri tarafından şehitleri anma ritüelleri düzenlenmiştir. Bunlardan biri de Galata’daki Keneset İsrail Sinegogunda icra edilen törendir. Musevi vatandaşlar törenlerde hazır bulunmuşlardır.³⁷⁵ Hatay’da ise Ortodoks Kilisesi tarafından şehitler adına bir ayin düzenlenmiştir. Ayine şehrin tanıdık simaları ve büyük bir kalabalığın iştirak ettiği belirtilmiştir.³⁷⁶ Samandağ İlçesi’nin Vakıflı Köyü’nde de Ermeni Ortodoks Kilisesi’nde köyün papazı ve DP mensupları tarafından Kore’deki şehitlerin ruhuna ithaf edilmek üzere bir ayin tertip edilmiştir.³⁷⁷ Farklı dinden insanların aynı hüznün çatısı altında birleşerek, Kore’de şehit düşen Türk askerlerine gösterdikleri ilgi son derece manalı ve takdire şayandır.

Yurdun çeşitli yerlerinde şehitleri anmak adına dini ayinler yapıldığı gibi İstanbul ve Ankara’da Kore Mitingi düzenlenmiştir. İstanbul’da Milli Talebe Birliği, kalabalık ve coşkulu bir şekilde ellerinde levhalar ile yürüyüş düzenlemiştir. Levhalardaki yazılardan biri “*Tarih canlanıyor, Türkler tekrar Cin Seddi Önünde*” şeklindedir (Şekil-14).³⁷⁸

Şekil-14: Türk Talebe Birliği tarafından İstanbul’da düzenlenen Kore Mitingi.

Kaynak: *Yeni Sabah*, 10 Aralık 1950, s. 1.

³⁷⁴ *Hürsöz*, 6 Aralık 1950, s. 2.

³⁷⁵ *Akşam*, 15 Aralık 1950, s. 2.

³⁷⁶ *Yeni Yol*, 25 Aralık 1950, s. 2.

³⁷⁷ *Yeni Yol*, 6 Ocak 1951, s. 2.

³⁷⁸ *Yeni Sabah*, 10 Aralık 1950, s. 1.

Ankara’da da on binlerce Yüksek Tahsil Gençliği toplanarak komünizmi telin etmiş ve Kore’deki Türk şehitlerini anmıştır (Şekil-15). Gençler daha sonra Dışişleri Bakanlığı binası önüne gelmiştir. Binanın önünde bayrak çekilmediğini gören gençler ikaz sonucu bayrak çektirmişlerdir. Akabinde Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü bakanlık binasının balkonuna çıkarak kalabalığı selamlamıştır. Kalabalık Ulus’ta yürüyüşüne devam etmiştir. O sırada kalabalığın arasında daha önce Kore’ye gitmek için Ankara’ya gelen 63 yaşındaki Çanakkale Gazisi Hasan Çavuş’ta bulunuyordu. Gençler Hasan Çavuş’u omuzlarına alarak coşkulu yürüyüşünü sürdürmüşlerdir.³⁷⁹

Şekil-15: Yüksek Tahsil Gençliği’nin Ankara’daki mitinginden bir enstantane.

Kaynak: *Zafer*, 10 Aralık 1950, s. 1.

8 Ocak 1951’de Kore’den Türkiye’ye 19 kişilik ilk yaralı kafilesi gelmiştir. Yaralıları havaalanında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, bazı milletvekilleri, İstanbul Vali Yardımcısı Fuat Alper askeri ve mülki erkân ile kalabalık halk kitlesi karşılamıştır. Başbakan ve Cumhurbaşkanı gazileri İstanbul Kasımpaşa Deniz Hastanesi’nde ziyaret etmiştir.³⁸⁰ Son Telgraf Gazetesi’nin aktardığına göre gazilerden biri Bergama’nın Kozak Kazası’ndan olduğunu söyleyince Menderes’in gözlerinin parladığını ve Bayar’a yaklaşarak “*Kozak bizim en kuvvetli olduğumuz yer*”

³⁷⁹ *Zafer*, 10 Aralık 1950, s. 1-4.

³⁸⁰ *Akşam*, 9 Ocak 1951, s. 1-4; *Zafer*, 9 Ocak 1951, s. 1.

demmiştir. Bayar ise “*Particilik yapıyorsun Menderes*” diyerek gülüşmüşlerdir. Lafa karışan gazi ise “*Ben Halk Partisindenim*” diyerek tepkisini göstermiştir.³⁸¹ Hatay basınından Körfez ise bu hadiseye yer vererek yaralı ziyaretinde bile particilik yapmakta olan başbakana bu kahramanın sözlerinin ders olması gerektiğini belirtmiştir.³⁸²

3.2.2. Kumyangjangni Savaşları ve Türk Basınına Yansımaları

Gazeteler Türk Tugayı'nın Kunuri'deki başarılarını tartıştığı sıralarda gerillalarla destelenen komünist birlikler, tüm hatlarda taarruza geçmiş ve BM ordusu İmjin Nehri'nin doğusuna çekilmek zorunda kalmıştır. İkmal teşkilatlanmasını tamamlamamış olmasına rağmen 10 Aralık 1950'de yarımadanın savunma görevi Türk Tugayı'na verilmiştir.³⁸³ Bu emir ile Türk Tugayı “*30 km uzunluk ve 20 km genişliğindeki yarımadaı yalnız başına savunacak ve düşmanın yarımadadan geçerek BM ordusunun batı kanadını kuşatmasına engel olacaktı.*”. Türk Tugayı 20 gün önce Kunuri'de olduğu gibi bir kez daha çok önemli bir görev ile vazifelendirilmişti.³⁸⁴

Harp esirlerinin sorgulanmalarından öğrenildiğine göre komünist taarruzlarının 1 Ocak 1951'de başlayacağı anlaşılmıştı. Nitekim 1 Ocak'ta taarruza geçen komünistler 4 Ocak'ta Seul'u işgal ettiler. Bu işgal ile BM kuvvetleri Han Nehri'nin güneyine geçmek zorunda kalmıştır. Ocak ayının ortalarında komünist taarruzları duraklamış, bu fırsat ile BM kuvvetleri Ocak ayının sonlarına karşı taarruza geçmiştir. BM kuvvetleri Han Nehri'nin güney kıyısı ile Seul'un batısını kontrol altına almışlardır.³⁸⁵

VIII. Ordu Komutanı General Walker 22 Aralık 1950'de Seul'de geçirmiş olduğu bir trafik kazasında ölmüş ve yerine General Ridgway atanmıştır.³⁸⁶ Yeni General Ridgway, düşmanın niyet ve planlarını öğrenmek adına keşifler yapmak, esir almak ve düşmanı sarsmak planı ile bazı taarruz keşifleri yapılmasını emretti. Alınan emre göre General Tahsin Yazıcı 24 Ocak 1951'de Türk Tugayı komutanlarına yürüyüş emri vermiştir. Yürüyüşün ardından Tugay, Ansong Kasabası'nda

³⁸¹ *Son Telgraf*, 9 Ocak 1951, s. 1-6.

³⁸² *Körfez*, 13 Ocak 1951, s. 1.

³⁸³ Öke, *Umutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 117.

³⁸⁴ *Kore Harbinde Türk...*, s. 141.

³⁸⁵ İbrahim Orga, *Kore*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1958, s. 60.

³⁸⁶ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 291.

toplanmıştır.³⁸⁷ Düşmanın en güçlü olduğu Kumyangjangni Kasabası, 185 ve 156 rakımlı tepe Türk Tugayı'na verilmiştir.³⁸⁸

Kunuri'de şehit düşen ve yaralanan arkadaşlarının intikamını almak isteyen Türk askerinin gözlerini adeta kan bürümüştür. Şiddetli soğuğa ve 30 cm kara rağmen azimle ilerleyen askerler 25 Ocak saat 06.00'da bütün cephede ileri sürülen keşif kolları himayesinde kuzeye doğru ileri harekâta başlamıştır.³⁸⁹

25 Ocak 1951'de saat 21.00'de gelen emre göre ertesi gün saat 07.00'da taarruza geçilecektir. 26 Ocak sabahı Amerikan Tank Bölüğü ilk düşman çıkışını yapmıştır. Ancak yollar tank mayınlarıyla döşenmiş ve güçlü bir direnişle karşılaşmıştır. Bu sebeple düşman batarya, havan ve savaş uçaklarıyla şiddetli ateş altına alınmış; bütün V. Bölük ile kasabaya hücum edilmiştir. Sokak muharebeleri ve süngü hücumları neticesinde kasaba zapt edilmiştir.³⁹⁰

185 ve 156 rakımlı tepelerde Türk Tugayı adeta destanlar yazmıştır. Tepeler ele geçirildiğinde Tahsin Yazıcı vasati olarak Türklerin 500 ile 1.000 Çinliyi öldürdüğünü belirtmiştir. Çinlilerin ölümlerini saymak için gönderilen Yarbay Melvin Blair gördüklerini şöyle ifade etmiştir:

“Daha doğru dürüst saymağa başlamadan 80 Çin ölüsü ile karşılaştım. Hepsi de siperlerinde ölüp kalmış, kaçmak imkânını bulamamışlardı. Onlara her ne bahasına olursa olsun dayanmak emri verilmiş, onlar da uymuş, bu da hayatlarına mal olmuştu. Fikrimce, bu harbin hiç şüphesiz ki, en korkunç piyade taarruzlarından biri budur. Şahsan herhangi bir harpte vukuunu bildiğim en korkunç olanıdır. Türkler fevkalâde kahramanca bir surette harb etmişlerdir ve bu çarpışma askerlik tarihinde uzun müddet anılacaktır.”³⁹¹

İki gün süren Kumyangjangni Muharebelerinde düşman ölüsünün 1.734, sağ ve yaralı olarak ele geçirilen esir sayısının ise 82 olduğu saptanmıştır. Türk Tugayı'nın kaybı ise 12 şehit ve 30 yaralıdır.

Amerikan kumandanlığı tarafından süngü, dipçik ve mermiyle öldürülen Çinli askerlerin fotoğraflarından oluşan albüm BM birliklerine yayınlanmış aynı zamanda Türk Tugayı'na da gönderilmiştir. Öte yandan Çin ordularının üzerine, ölen Çinlilerin

³⁸⁷ Ali Denizli, *Kore Kahramanı Şehit Binbaşı Lütfü Bülgin Hayatı ve Kahramanlığı*, Berikan Yayınevi, Ankara 2010, s. 142.

³⁸⁸ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 293; M. K. Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 118.

³⁸⁹ Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, s. 190-192.

³⁹⁰ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 88.

³⁹¹ *Milliyet*, 29 Ocak 1951, s. 1-5.

fotoğraflarının yer aldığı bir beyanname dağıtılmıştır. Beyannamede Çinlilerin kafasına süngülerini saplayan Türk askerinin fotoğrafına yer verilmiş ve altına şu not düşülmüştür: “Türk askerinin karşısına çıkacak Çinlilerin akıbeti işte böyle olacaktır.”

“Kunuri Muharebesi’nden sonra milyonlarca Çininin savaşa girmesi ile çekilen ve gemilere binerek Kore’yi terk etme çabası içine giren BM kuvvetleri, Kumjangjangni’ye yaptığımız taarruzlarımızla yenilmez olarak tanımlanan düşmanı mağlup edip, savaşın seyrini ikinci kez değiştirdiğimiz zaman, gemiler sevinçle boşaltılmış ve hayretler içinde onlar da harekâtımıza katılmışlardır.”³⁹²

Türk Tugayı’nın göstermiş olduğu başarıları ve üstün savaş yeteneği ile “Mümtaz Birlik Madalyası”na layık görülmüştür. Bu nitelikte bir madalya o güne kadar sadece 2 Amerikan birliğine verilmişti. Onun haricinde de bu madalyayı ilk kez alan Türk Tugayı olmuştur.³⁹³ Nişan 6 Temmuz 1951’de VIII. Ordu Komutanı General Van Fleet ve üst rütbeli Amerikan generalleri huzurunda 241. Alay’ın sancağına takılmıştır.³⁹⁴ Diğer bir nişan ise Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee 17 Eylül 1952’de Tugaya törenle verilmiştir.³⁹⁵

3.2.3. I. Türk Tugayı’nın Diğer Muharebeleri

Türk Tugayı daha Kumyangjangni Muharebesi’nin yorgunluğunu üzerinden atmadan yeni taarruz hattına katılmıştır. Tugay XXV. Amerikan Tümeni’ne bağlanmış ve Sarıdeniz kıyılarında taarruz hareketlerini şiddetlendirmekle görevlendirilmiştir. Tugay 15 Mart tarihine kadar savunma, keşif faaliyetlerinde bulunmuştur.³⁹⁶

18 Mart 1951’de Seul ikinci defa BM’in eline geçmiştir. Türk Tugayı ise 5-21 Nisan tarihleri arasında taarruz hareketlerine katılmış; 21 Nisan’dan itibaren savunmaya geçmiştir. Ayrıca Türk Tugayı’nın savaşlarda verdiği kayıpları tamamlamak adına Türkiye’den 38 subay, 14 gedikli ve 600 erden oluşan 652 kişilik takviye birliği gönderilmiştir (Şekil-16).³⁹⁷ Bu katile değiştirme birliği olmayıp,

³⁹² Ali Denizli, *Kore Savaşı Kahramanı Şehit Üsteğmen Naci Gökçe*, Pelikan Ofset Matbaacılık, Ankara 2015, s. 30-32.

³⁹³ *Kore’de Savaşanlar Derneği’nin...*, s. 23.

³⁹⁴ *Kore Harbinde Türk...*, s. 214.

³⁹⁵ *Kore Harbinde Türk...*, s. 216.

³⁹⁶ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 127-128.

³⁹⁷ *Yeni Sabah*, 18 Şubat 1951, s. 1-7; *Milliyet*, 18 Şubat 1951, s. 1.

tugayın kayıplarını ikmal amacına müstenittir. 18 Mart 1951’de Kore’ye gelen ikmal eratı Suwon’a yerleştirilmiştir.³⁹⁸

Kısa süre içerisinde muharebelere giren takviye birliği hakkında Albay Celal Dora, “Türk askerinin eskisi yenisi yoktur, yeniler de eski kardeşleri gibi kahramanca düşmana saldırmaktadır.” demiştir.³⁹⁹

Şekil-16: Kore’ye gönderilen takviye Türk birliği.

Kaynak: Cumhuriyet, 9 Şubat 1951, s. 1.

22 Nisan’da savunma durumunda olan Türk Tugayı kuşatılma tehlikesi yaşamış ve Çinliler ile kanlı bir muharebeye girmiştir. “Düşmana toprak vermektense... askerimle ölmeyi tercih ederim” diyen Türk askeri, süngü hücumları neticesinde kuşatılmaktan kendisini kurtarmıştır. 22-23 Nisan’da yapılan muharebelerde Türk Tugayı’nın 4 subay, 4 astsubay ve 251 er olmak üzere 259 kişilik zayıatı olduğu tümene bildirilmiştir. Çinli bir askerin ele geçen not defterinde “Yakında Türk Tugayı’na öyle bir sürprizimiz olacaktır ki bu sürprizle onlara en ağır darbeyi indireceğiz.” şeklindeki el yazısı dikkat çekmiştir. Bu yazı Çinlilerin Kumyangjangni’deki kayıplarının intikamını almak adına saldırıya geçtiği izlenimini vermektedir. Söz edilen sürprizde 22 Nisan’da yapılan saldırı olmuştur.⁴⁰⁰ Bu saldırıda

³⁹⁸ Kore Harbinde Türk..., s. 249.

³⁹⁹ Son Telgraf, 17 Mayıs 1951, s. 1.

⁴⁰⁰ Kore’de Türk Muharebeleri, s. 126-128; Zafer, 26 Nisan 1951, s. 1-4; Milliyet, 26 Nisan 1951, s. 3.

Türk askerlerinin verdiği kayıplar derin teessürler yaratmıştır. Ancak şehit Mehmet Güneç en fazla iz bırakan isim olmuştur (Şekil-17). 22-23 Nisan gecesi düşman saldırıları iyice artınca ileri gözetleyici Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç telsizle şu son istekte bulunmuştur: “*Düşman, bulunduğumuz tepeyi işgal etti. Çok şehit verdik. Piyade bölük komutanı esir oldu, telsizcimiz de şehit oldu. Koordinatları veriyorum. Bataryalar ateş etsin.*” Güneç’e verdiği koordinatların bulunduğu nokta olduğu belirtilince şöyle demiştir:

“Evet öyle. Biz Düşmana esir olmak istemiyoruz! Bizi onlara teslim etmeyin! Tekrar koordinatları veriyorum... Bütün bataryalar buraya ateş etsin.”

Komutanlar ve subaylar aralarında belki de savaş boyunca verecekleri en zor kararı mütalaa ettiler. Güçlkle aldıkları karar doğrultusunda düşmana esir olmaktansa kendi üstlerine ateş edilmesini isteyen Mehmet Güneç’in vasiyetini yerine getirme kararı aldılar. Gözyaşları eşliğinde bütün toplar Güneç’in verdiği koordinatlara ateş etmiştir.⁴⁰¹

Şekil-17: Şehit Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç.

Kaynak: Ali Denizli, *Kore Savaşı Kahramanı Bandırmalı Şehit Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç*, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 55.

⁴⁰¹ Ali Denizli, *Kore Savaşı Kahramanı Bandırmalı Şehit Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç*, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 50-52.

2.000 yaralı ve 1.000'e yakın ölü veren komünist ordusu kayıplarından dolayı 1 Mayıs 1951'de geri çekilmeye başlamıştır.⁴⁰² Geri çekilen komünist kıtalar, Seul'e karşı girişecekleri yeni taarruz için yığınak hazırlıkları yapmaya başlamışlardır. Bu ise ikinci bir bahar taarruzunun ipuçlarını vermektedir.⁴⁰³ Nitekim 17 Mayıs'ta kızıl Çin ordusu ilkbahar taarruzunun ikinci büyük evresine başlamıştır. Dalga dalga gelen Çin ordusunun 500.000 kişiden oluştuğu tahmin edilmektedir. Rus General Kresokov tarafından idare edildiği iddia edilen Çinliler, BM ordusunu yarmaya muvaffak olamamıştır.⁴⁰⁴ Türk askeri ise Seul önlerinde 5.000 Çinli ile mücadele etmiş ve düşmanın çabalarını akim bırakmıştır.⁴⁰⁵ Seul'e karşı taarruza geçen düşman orduları başarısız olunca 38. paralele doğru geri çekilmeye başlamıştır.⁴⁰⁶ Bu savaşta düşman zayıyatı 1.500 iken, Türk askeri 2 subay ve 9 er şehit vermiş; 4 subay, 2 astsubay ve 18 er yaralanmıştır. Türk Tugayı'nın 17-18 Mayıs'ta muharebe yaptığı yere "*Türk Kalesi*" adı verilmiştir.⁴⁰⁷

BM Komutanı General Ridgway, "*Kore'ye gelmeden önce Türk askerinin ününü duymuştum. Doğrusu işittiklerime pek inanmamıştım. Fakat şimdi anlıyorum ki gerçekten siz dünyanın en iyi ve güvenilir askerlerisiniz.*" diyerek duygularını paylaşmış ve Türk askerini takdir etmiştir.⁴⁰⁸

23 Haziran 1951'de Sovyet Rusya, BM ve Çinliler arasındaki savaşa son verebilmek adına ateşkes görüşmeleri için müzakerede bulunmuştur.⁴⁰⁹ Sovyetler, bu müzakere mucibince her iki tarafın 38. paralelin gerisine çekilmesini talep etmiştir.⁴¹⁰ Sovyet Rusya'nın bu talebi savaştan önceki statükoya geri dönülmesi anlamına geliyordu. Nitekim Güney Kore bu isteği ihanet olarak değerlendirmiş ve BM'nin kararı ne olursa olsun savaşmaya sonuna kadar devam edeceklerini bildirmiştir. Karşı taraf ise masaya oturma şartı olarak Kore'deki bütün yabancı güçlerin çekilmesini şart

⁴⁰² Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 135.

⁴⁰³ *Vatan*, 1 Mayıs 1951, s. 1.

⁴⁰⁴ *Milliyet*, 18 Mayıs 1951, s. 1-3; *Milliyet*, 22 Mayıs 1951, s. 1.

⁴⁰⁵ *Son Telgraf*, 19 Mayıs 1951, s. 1-5.

⁴⁰⁶ *Kore'de Savaşanlar Derneği'nin...*, s. 25.

⁴⁰⁷ Denizli, *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 147-148.

⁴⁰⁸ *Kore'de Savaşanlar Derneği'nin...*, s. 25-26.

⁴⁰⁹ *Zafer*, 24 Haziran 1951, *Her Gün*, 24 Haziran 1951, *Vatan*, 24 Haziran 1951, *Milliyet*, 25 Haziran 1951.

⁴¹⁰ *Akşam*, 24 Haziran 1951, s. 1-3.

koşmuştur. Amerika ise bu duruma sıcak bakmamıştır. Hal böyle olunca beklenen anlaşma sağlanamamış ve Kore'deki savaş başladığı yerde kalmıştır.⁴¹¹

3.3. II. Türk Tugayı'nın Muharebeleri

Haziran 1951'de I. Türk Tugayı girdiği muharebeler sebebiyle son derece yıpranmış vaziyetteydi. Bu sebeple I. Türk Tugayı ihtiyata alınmış ve Türkiye'den gelecek birlikler ile kademeli olarak değiştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Türkiye'den yola çıkan 2. Türk Tugayı'na bağlı ilk kabile 93 subay, 2 askeri memur, 1 sivil memur 117 astsubay ve 1.594 erden oluşan 1.807 kişi 2 Temmuz 1951'de Inchon Limanı'na çıkmıştır. İkinci kabile ise 90 subay 5 askeri memur, 91 astsubay ve 1.617 er ile tetkik heyeti olan 1 general ve 4 subaydan oluşan mevcuduyla 8 Eylül 1951'de Inchon Limanı'na ulaşmıştır. Uçakla Türkiye'den Kore'ye hareket eden Albay Nuri Pamir, 5 Eylül 1951'de Tugay'a katılmış; 7 Eylül 1951'de 241. Piyade Alayı'nın Komutanı Albay Celal Dora'dan görev ve sancağı teslim almıştır. Son kabile ise 110 subay, 57 astsubay ve 1.654 er ile 19 Kasım 1951'de Tugay'a katılmıştır.⁴¹² 14 Ağustos 1951'de I. Kore Türk Tugayı'nın ilk kafilesini anavatana dönmüştür. Galata Rihtımında büyük bir kalabalıkla askerleri karşılama töreni yapılmıştır.⁴¹³

Kore'de her ne kadar ateşkes görüşmeleri yapılmışsa da bir netice alınamamış ve barış umudu içinde olanlar hüsrana uğramıştır. Nitekim 10 Temmuz 1951'de yapılan görüşmeler bazı kesimler tarafından oyalama siyaseti olarak değerlendirilmiş; komünistlerin silahlarla başaramadıklarını mütareke yolu ile elde etmeye çalıştığı yönünde yorumlanmıştır.⁴¹⁴ Bu süreç içerisinde her ne kadar ufak çarpışmalar yaşansa da taraflar durgunlaşmıştır. Fakat bu kısmi sükûnet ortamında topaklar kazılarak irtibat hendekleri oluşturulmuş, siperler sağlamlaştırılmış, dikenli teller ve mayınlar ile mevzi geçilmez hale getirilmiştir.⁴¹⁵ Artık askeri taarruz durmuş; pusu, keşif, taktik akınları ve ileri karakol çatışmalarından başka harekât yapılmamıştır.⁴¹⁶

⁴¹¹ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 137; Veli Yılmaz, *Siyasi Tarih*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 1998, s. 256.

⁴¹² Puna Pamir ve Erhan Çıfci, *316 Gün "Küçük Kartal"ın Kore Günlüğü- Albay Nuri Pamir'in Kore Savaşı Günlüğü ve Mektupları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014, s. 11; *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 141-149.

⁴¹³ *Akşam*, 15 Ağustos 1951, s. 1; *Son Telgraf*, 15 Ağustos 1951, s. 1; *Yeni Sabah*, 15 Ağustos 1951, s. 1; *Her Gün* 15 Ağustos 1951, s. 1;

⁴¹⁴ Mehmet Faruk Gürtunca, "Kore Niçin Tahliye Edilemez", *Her Gün*, 15 Temmuz 1951, s. 1.

⁴¹⁵ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 329.

⁴¹⁶ Denizli, *Kore Harbinde Türk...*, s. 151.

II. Türk Tugayı 17 Kasım- 20 Aralık 1951'de savunmada kalmış, 20 Aralık 1951- 24 Şubat 1952'de ihtiyata alınmış ve 24 Şubat 1952'den itibaren cephede görevlendirilmiştir. Düşmanın 100-150 metre kadar yakında olması mevzi harp evresinde askerler için büyük sıkıntılar doğurmuştur. Mevzi içerisinde her hareketin düşman tarafından görülmesi her an ateş altına alınabilme tehlikesini ortaya çıkarmıştır. Nitekim her gün birkaç şehit ve yaralı oluyordu. Gündüz ağır ve yorucu olan bu çatışmalar geceleri de devam etmiştir. Bu sebeple asker silah başında ve her an muharebeye hazır olması gerekiyordu. Türk mevzileri ve düşman hattı birbirine o kadar yakındı ki 1052 rakımlı tepede iki tarafın siperleri 20-25 metre uzaklıktaydı. Her iki taraf da birbirlerinin konuşmalarını işitebiliyordu.⁴¹⁷

5 Haziran 1952'de Türk Tugayı Komutanı ile yardımcısı, 2. Tabur Komutanı ve emir subayı 1052 rakımlı tepede düşmana 15 metre mesafedeki siperleri teftiş etmeye gitmişlerdir. Bir komutan kafilesinin gezdiğini sezen düşman geri dönüşte üzerlerine havan ateşi açtı. Bu saldırıda TSK Komutan Yardımcısı Albay Nuri Pamir, havan mermisinin başına çarpması sonucu şehit düşmüştür. Albay Pamir'in şehadet haberi yurttan derin teessürler yaratmıştır.⁴¹⁸

Sözde durağan ve sakin geçen bir dönemde Türk Tugayı'nın şehit sayısı 121, yaralı sayısı ise 500'dür. Bu rakam başta Kunuri olmak üzere birçok operasyonda bulunmuş olan I. Türk Tugayı'nın üçte biri kadardır ve azımsanmayacak kadar çoktur.⁴¹⁹

Haziran ve Temmuz aylarında II. Türk Tugayı Türkiye'den gelecek olan III. Türk Tugayı'na vazifesini devretmek üzere hazırlıklarına başlamıştır.⁴²⁰

3.4. III. Türk Tugayı'nın Muharebeleri

II. Türk Tugayı'ndan itibaren basının ilgisi askerlere yönelik azalmaya başlamış ve savaşın ilk yıllarındaki heyecan yerini NATO'ya ve dünyadaki diğer gelişmelere bırakmıştır. Bunun en bariz örneği ise birlikler ile ilgili gazetelerdeki sütun sayısının azalması örnek gösterilebilir (Şekil-18). Buna mukabil savaşın ilk yıllarında

⁴¹⁷ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 150-151.

⁴¹⁸ *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 356; *Son Posta*, 7 Haziran 1952, s.1; *Son Telgraf*, 7 Haziran 1952, s.1; *Hürriyet*, 7 Haziran 1952, s.1; *Milliyet*, 7 Haziran 1952, s.1; *Zafer*, 7 Haziran 1952, s.1; *Vatan*, 7 Haziran 1952, s.1; *Her Gün*, 7 Haziran 1952, s.1; *Akşam*, 7 Haziran 1952, s.1.

⁴¹⁹ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 336-337.

⁴²⁰ Orga, *Kore*, s. 69.

gazeteler özel ekler yayınlamış, Kore'ye gönderdikleri savaş muhabirlerinin anlatıları ve savaş fotoğrafları gazetelerde olabildiğince yer verilmeye çalışılmıştı.

Şekil-18: III. Türk Tugayı ile ilgili haber sütunları.

Kaynak: Her Gün, 9 Haziran 1952, s. 1.

9 Haziran 1952'de III. Türk Tugayı'nın ilk kafilesi BM emrindeki İngiliz bandıralı nakliye gemisiyle İzmir Limanı'ndan hareket etmiştir.⁴²¹ 23 Haziran 1952'de III. Türk Tugayı'nın ilk kafilesi Pusan'a geldi. Aynı gemi II. Türk Tugayı'nın ilk kafilesi ile 5 Temmuz 1952'de yurda dönmek üzere yola çıktı. III. Türk Tugayı'nın ilk kafilesi 90 subay, 101 astsubay ve 1.263 erden müretteptir. III. Türk Tugayı'nın ikinci kafilesi Temmuz ayı içerisinde, son kafile ise 21 Ağustos'ta Pusan Limanı'na ulaştı. II. Türk Tugayı 6 Kasım 1951- Ağustos 1952 tarihleri arasında Kore'de kalmıştır. Bu tarihten itibaren Kurmay Albay Sırrı Acar komutasında III. Değiştirme Tugayı görev devam etmiştir. Artık cephe sorumluluğu III. Değiştirme Tugayı'ndadır ve Tugay'ın toplam mevcudu 5.080 kişidir.⁴²²

VIII. Ordu Komutanlığı'ndan 14 Eylül 1952'de alınan mektupta Türk Tugayı'na 25-27 Ocak 1951 tarihli Kumyangjangni, 185 ve 156 rakımlı tepelerde gösterdikleri başarılarından ötürü madalya takılacağı bildirilmiştir. Güney Kore

⁴²¹ Her Gün, 9 Haziran 1952, s. 1; Zafer, 10 Haziran 1952, s. 5; Milliyet, 10 Haziran 1952, s. 1.

⁴²² Kore Harbi'nde Türk..., s. 357-358.

Cumhurbaşkanı Syngman Rhee tarafından Tugay Komutanı Tuğgeneral Sırrı Acar'a "Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı" takılmış ve kendisine madalya beratı verilmiştir.⁴²³

20 Ağustos 1952'den beri ihtiyatta bulunan Türk Tugayı yeni silahları öğrenmek üzere eğitim ve atışlarla meşgul oldu. Yaz aylarını eğitimle geçiren Türk Tugayı ve komutanı cephe gerisinde kaldığı için suçluluk duygusu yaşamış ve çatışmaya girebilmek için BM Komutanı'na defalarca müracaat etmiştir. Nitekim Tugay'ın beklediği haber gelmiş ve 6 Ekim 1952'de Türk Tugayı cephenin 9 km kuzeyindeki tıkama mevzilerini işgal tahkim ve savunma görevi verilmiştir. Tugay 1 Kasım 1952 ile 29 Ocak 1953 tarihleri arasında cephede savunmaya katılacaktır.⁴²⁴

3.4.1. III. Türk Tugayı'nın Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Elko ve Karsan Muharebeleri

Türk Tugayı geniş çapta taarruz imkânı bulamadan Ocak 1953'de ihtiyata alınan XXV. Tümen ile birlikte geriye alınmıştır. 3 ay ihtiyat süresini eğitimle geçiren tugay, Nisan ayı içerisinde tekrar cepheye gönderilmiştir.⁴²⁵

III. Türk Tugayı Mayıs ayında İmjin Irmağı'nın 11 km'lik genişçe bir cephesini savunmakla görevlendirildi. Bu emir Kore'de bir süredir savaşmış ve artık değiştirilmeyi bekleyen Tugay üzerinde adeta şok etkisi yaratmıştır.⁴²⁶ Türk Tugayı'nın muharebe edeceği hattın 1,5 km. kadar önünde Amerikalıların Karsan, Elko, Büyük ve Küçük Vegas adlı ileri karakolları batıdan doğuya doğru dizilmiştir. Onların hemen doğusunda da Amerikalılar tarafından Doğu ve Batı Berlin adlarının takıldığı mevziler vardı.⁴²⁷ Komünistler bu ileri karakolları ele geçirebilmek için zaman zaman gece taarruzlarına başlamıştır. 15 Mayıs'ta bu taarruzun şiddeti artırılrsa da geri püskürtülmüştür. O gece ki çatışmada Türk Tugayı 3 Şehit 23 yaralı vermiştir. Türk Tugayı'nın kaybının az olması ilk kez çelik gömlek verilmesinden kaynaklıdır.⁴²⁸

Düşman, 28 Mayıs'ta muharebe ileri karakol mevzilerinin hepsini şiddetli top ve havan ateşi altına almış ardından da hücumla başlamıştır. Berlin, Vegas, Elko ve Karsan ileri karakollarına önce birer bölük ardından da birer taburla kuşatarak imha

⁴²³ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 154.

⁴²⁴ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 161; A. Denizli, *Kore Harbinde Türk...*, s. 156.

⁴²⁵ Orga, *Kore*, s. 70.

⁴²⁶ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 161.

⁴²⁷ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 163.

⁴²⁸ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 340.

etmek istemiştir. Saldırıların TSK'nın mevzileri istikametinde yoğunlaşacağı anlaşılmıştır. Tesirli ateş açılrsa da kuvvetli ve inatçı olan düşmanı durdurmak kolay olmamıştır. Süngü muharebeleri ve boğuşmalar ile düşman taarruzu püskürtülmeye çalışılmıştır. Geceli gündüzlü tam 36 saat boyunca süren muharebede komünistler TSK karşısına 4 tabur 1 bölükten oluşan kuvvetini 8-9 tabura çıkarmış ayrıca taarruzu 7 topçu taburuyla desteklemiştir. Türk mevzilerine 65.000'den fazla top ve havan mermisi atılmıştır. Bu muharebede Türk Tugayı'nın şehit sayısı 2 subay, 4 astsubay ve 145 erdir. Yaralı sayısı ise 8 subay, 5 astsubay ve 233 erdir. Kayıp sayısı ise 2'dir. Çinlilerin cesetleri ise 4.000'e yakındı.⁴²⁹

1.5 gün süren kanlı muharebede böylesine bir insan kaybı derin teessürler yaratmıştır. Derin yankılar uyandıran bu harbe VIII. Ordu Komutanlığı tarafından “*Kanlı Vegas Savaşı*” adı verilmiştir. Türk Tugayı'nın savaşta üstün başarılarından ötürü ABD Cumhurbaşkanı Eisenhower tarafından onaylanan “*Legion of Merit*” (Liyakat Nişanı) verilmiştir.⁴³⁰ 6 Temmuz 1953'te IV. Değişirme Tugayı'nın birinci kafilesi Pusan Limanı'na gelmiştir. Yeni gelen birlikler nedeniyle ihtiyatta bulunan tabur yurda gönderilmiş böylece son değişirme işlemi de tamamlanmıştır.⁴³¹

⁴²⁹ Zafer, 12 Haziran 1952, s. 1-6; *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 161-166.

⁴³⁰ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 345-346.

⁴³¹ Sayim Türkman, “Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 14/2, Kış 2014, s. 140.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE DÜNYADA YAŞANAN GELİŞMELERİN KORE SAVAŞI'NA ETKİLERİ

4.1. ABD'de Başkanlık Seçimi ve Türk Basınına Yansımaları

Kore'de savaşın tüm hızıyla sürdüğü vakitte Amerika'da başkanlık seçimleri gerçekleşmiştir. Türk basını da bu seçimleri heyecanla takip etmiş ve mercek altına almıştır. Nitekim 4 Kasım 1952'de yapılan Amerika'daki seçimi Eisenhower kazanmıştır.⁴³²

Eisenhower'ın seçimi kazanması üzerine Türk basını Amerika'nın yeni Cumhurbaşkanı'na övgüler yağdırmış ve “*Bir Numaralı Dünya Vatandaşı*”⁴³³ ilan etmiştir. Bu seçimler, Türk kamuoyunu da artık bıktıran Kore çıkmazının bir neticeye varılması yolunda ümitlendirmiştir. Keza Eisenhower seçim kampanyasında Kore'ye bizzat gideceğini ve işi mahallinde çözeceğini açıklamıştı.⁴³⁴

Hürriyet Gazetesi “*Amerika Kore Harbi'ni Bitirme Kararında*” adlı haberinde Eisenhower'ın seçimlerden önceki Kore vaatlerinin yalnızca seçim propagandasından ibaret olmadığını yeni ABD Cumhurbaşkanı'nın bu konu üzerinde hassasiyetle durduğunu ifade etmiştir. Aynı gazete Başkan Truman ile Amerika Genel Kurmay Şefleri arasında Kore Savaşı ile ilgili bazı ihtilafların hüküm sürdüğü yönünde söylentilerin yayıldığını belirtmiştir. Truman, harbi genişletmeden komünistlerle sonuna kadar mukavemet göstermekten yanaydı. Buna mukabil Amerikan Genel Kurmay Şefleri Kore'deki savaşın artık bir siper harbine döndüğünü, daha yıllarca devam edebileceğini bu sebeple de bütün modern silahlarla geniş ölçüde taarruza geçmenin zaruri olduğunu ifade etmişlerdir. Amerika'daki bazı gazetecilere göre Eisenhower, Genel Kurmay Şeflerinin görüşünü desteklemiş veya onlardan etkilenmiştir.⁴³⁵

⁴³² *Ulus*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Akşam*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Milliyet*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Hürriyet*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Zafer*, 6 Kasım 1952, s. 1; *Vatan*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Her Gün*, 5 Kasım 1952, s. 1; *Yeni Sabah*, 6 Kasım 1952, s. 1.

⁴³³ Cihad Baban, “Bir Numaralı Dünya Vatandaşı”, *Zafer*, 6 Kasım 1952, s. 1-4.

⁴³⁴ *Son Posta*, 6 Kasım 1952, s. 6.

⁴³⁵ *Hürriyet*, 8 Kasım 1952, s. 1-5.

Necmeddin Sadak, seçim propagandaları ile iktidar mesuliyetinin birbirinden farklı şeyler olduğu üzerinde durmuştur. Sadak, Amerika’da başkanın hangi partiden olursa olsun halk ve kongre kararlarına uymak zorunda olduğunu belirterek, “*Amerika siyasetinin bir şahsın görüşleriyle değişmeyecek kadar esaslı olduğunu*” bu sebeple de Eisenhower’ın Truman’dan farklı hareket etmeyeceğinin altını çizmiştir.⁴³⁶

Yalman’a göre Eisenhower, dünya sahnesine “*azimli bir prensiple*” çıkmıştır. Savaştan sonra yapılan hataları tamir etmek ve barışı sağlamak adına Kore’de zaferi temin eden her türlü usule başvuracağını iddia etmiştir. Ayrıca Ruslukla hiçbir bağlantısı olmayan yarım milyar insanın “*demir perde zindanında*” olmasını istemeyen Eisenhower’ın ileri sürdüğü radikal hedefler “*...Türk milli siyasetinin ruhuna uygun*” olduğunu ifade etmiştir.⁴³⁷

Selim Ragıp Emeç’in yorumlarına göre Amerika’daki bu seçimler ABD’nin iç meselesi olma konusunu aşmıştır. Keza dünya barışının muhafaza edilmesi bakımından bütün devletlerin ilgisini bu seçime celp etmiştir. Ayrıca Truman’ın dış siyasette yürüttüğü başlıca hedefinin milletlerarası münasebette tez canlılığa kapılmadan hareket etmek olduğunu; Eisenhower’ın ise bu sabır ve itinanın bazı noktalarda lüzumsuz bulduğunu belirtmiştir.⁴³⁸

Son Telgraf Gazetesi ise Amerika’daki bu seçimleri Türkiye’nin almış olduğu yardımlar ile bağdaştırmıştır. Eisenhower’ın Truman Doktrinini Avrupa’yı komünizm tehlikesinden koruması bakımından sonuna kadar desteklediğini fakat bir hususta eleştirdiğini beyan etmiştir. Bu husus ise yapılan yardımların eşit olmamasıdır. “*Amerika’nın yardımına muhtaç milletlerin*” içerisinde Türkiye’ye yapılan yardımın çok az olduğunu; Danimarka gibi gönençli ve yalnızca 3 milyonluk nüfusa sahip bir ülkeye Marshall yardımından Türkiye’ye nispetle çok daha fazla para verildiğini ifade etmiştir. Yunanistan’ın da aynı şekilde daha fazla yardım aldığını hatta Yunan memurlarının paralarının bile Amerika’nın cebinden çıkmasına sitem eden gazete, Eisenhower gibi asker kökenli birinin iş başına geçmesi ile bu gayri adil durumun düzeltilebileceğini kaydetmiştir. Çünkü asker kökenli birinin Türkiye’nin coğrafi

⁴³⁶ Necmeddin Sadak, “Eisenhower Truman’dan Başka Türlü Hareket Edebilir Mi?”, *Akşam*, 6 Kasım 1952, s. 1-2.

⁴³⁷ Ahmet Emin Yalman, “Eisenhower Neler Getirecek?”, *Vatan*, 6 Kasım 1952, s. 1-7.

⁴³⁸ Selim Ragıp Emeç, “Bekleme Günler”, *Son Posta*, 7 Kasım 1952, s. 1-7.

pozisyonunun önemini sivil birine göre daha iyi analiz edecek durumda olduğunun altını çizmiştir.⁴³⁹

Eisenhower ilerleyen günlerde sözünde durmuş ve Kore’de 3 gün kaldıktan sonra Amerika’ya dönmüştür. Bir takım tedbirler açısından bu ziyaret gizli tutulmuştur.⁴⁴⁰ Basına verdiği bir demeçte müttefik ordularının yenilmez olduğuna kanaat getirerek, yine de bir mucize beklemenin doğru olmadığını, şimdilik vaziyetin bu şekilde bırakılması gerektiğini belirtmiştir. Güney Kore Cumhurbaşkanı Sygman Rhee ile görüşükten sonra Kore Ordusunun esaslı bir şekilde artırılacağını nakletmiştir.⁴⁴¹

Amerika’da yapılan seçimler Türk basınını her bakımdan heyecanlandırmış ve yakın ilgi uyandırmıştır. Türk basınının en çok üzerinde durduğu husus, doğal olarak Kore Savaşı’dır. Eisenhower’ın Cumhurbaşkanlığı ve Kore ziyareti dünya barışının sağlanması ve komünizm tehlikesinin son bulması yolunda yeni ümit kapıları aralanmıştır. Nitekim 1952 yılının sonlarında gerçekleşen bu ümitvar bekleyiş, 1953’te Stalin’in ölümüyle daha da artmıştır.

4.2. Stalin’in Ölümü ve Türk Basınına Yansımaları

Eisenhower’ın Kore ziyaretinden 1 ay sonra 1953 yılına girilmiş, ancak heyecanlı bekleyişin arzulanan barış ortamı bir türlü gelmemiştir. Ateşkese yönelik ümitler de yavaş yavaş yok olup gitmeye başlamıştır. İşte tam böyle bir ortamda dünya siyasetini tekrar heyecanlandıran bir hadise cereyan etmiştir. Komünist dünyanın büyük lideri olan Stalin 5 Mart 1953’de ölmüştür.⁴⁴²

Gürtunca’ya göre Stalin’in “*cehennemi boylaması*” tüm dünyada bir dakika dahi olsa büyük bir ferahlık yaratmıştır.⁴⁴³ Yalman ise tüm dünyanın yıllardır kendisine sorduğu “*Stalin ne zaman ölecek?*” sorusunun artık cevap bulduğunu, bu ölüm haberinin her insanın içinde heyecan uyandırdığını ve gözünü istikbalin karanlıklarına diktiğini belirtmiştir. Diğer sorunun ise Stalin öldükten sonra ne olacağıdır. Bu ölümün ardından Sovyetlerde miras kavgası olacak mı, “*kızıl şer*

⁴³⁹ “Gl. Eisenhower ve Türkiye”, *Son Telgraf*, 7 Kasım 1952, s. 1-3.

⁴⁴⁰ *Ulus*, 3 Aralık 1952, s. 1.

⁴⁴¹ *Her Gün*, 6 Aralık 1952, s. 1; *Son Posta*, 7 Aralık 1952, s. 3.

⁴⁴² Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 338-339.

⁴⁴³ Mehmet Faruk Gürtunca, “Bir Müstebidin Ölümü”, *Her Gün*, 7 Mart 1953, s. 1.

dünyası çökmeye başlayacak mı?”. Yalman “*kâbustan kurtuluş günlerinin ufukta*” belirdiğini ifade ederek satırlarını sonlandırmıştır.⁴⁴⁴

Mümtaz Faik Fenik, Sovyetlerde şimdiye kadar bir diktatörlük himayesi hâkim olduğuna göre bundan sonra ne olacağını, Sovyetlerin dünya siyasetinde nasıl bir yol izleyeceği üzerinde durmuştur. Stalin’in kendisinden bir derece aşağıda siyasetçi bırakmadığını, daha şimdiden Molotov, Melenkov ve Beria gibi isimler arasında mücadelenin baş gösterdiğini belirtmiştir.⁴⁴⁵ Kaleme alınan makalelerde de belirtildiği gibi Stalin’in ölümünün hemen ardından yerine kimin geçeceği tartışmaları yaşanmış, Molotov, Melenkov ve Beria, Stalin’in ölüm yatağı başında mücadelelere başlamışlardır.⁴⁴⁶

Eisenhower, Stalin’in ölmesinin komünist dünya ile hür dünya arasında yaşanan savaşa ne şekilde tesir edeceği konusunun Amerikan idarecilerini meşgul eden en önemli husus olduğunu belirtmiştir. Akabinde en samimi müşavirleri ile bu konuyu enine boyuna ele alarak bütün imkânları düşündüklerini ifade etmiştir. Ayrıca Stalin’in muhtemel halefleri ile buluşmaya hazır olduğunu bildirerek, barış için atılacak bir adımda kendisini durduracak hiçbir engel olmadığını da sözlerine ekleyerek adeta zeytin dalı uzatmıştır.⁴⁴⁷

4.3. Silahlar Susuyor! (27 Temmuz 1953)

SSCB’nin büyük diktatörü Stalin’in ölümü üzerine Sovyetlerin daha uzlaşılabilir olacağı yönünde ümitlenilmiştir. Öte yandan Çin Kore’deki savaşlardan yorulmuş, Kuzey Kore’de Kore’nin savaşarak komünist çatısı altında birleşmeyeceğini artık kavramıştı. Nitekim 8 Haziran 1953’te savaşın en büyük sorunlarından biri olan esir konusunda anlaşmaya varıldığı haberi büyük bir heyecan yaratmıştır.⁴⁴⁸ Tüm bu hadiseler tıkalı olarak görülen yolların açılması yönünde müthiş gelişmelerdi. Fransa Dışişleri Bakanı mütarekenin pek yakında imza edileceğini açıklamıştır. Molotov yönünden de ümitvar olduğu belirtilmiştir. Artık gazeteler

⁴⁴⁴ Ahmet Emin Yalman, “Bir Sayfa Kapandı”, *Vatan*, 6 Mart 1953, s. 1.

⁴⁴⁵ Mümtaz Faik Fenik, “Stalin ve Sonrası”, *Zafer*, 6 Mart 1953, s. 1-3.

⁴⁴⁶ *Her Gün*, 6 Mart 1953, s. 1.

⁴⁴⁷ *Son Posta*, 6 Mart 1953, s. 1-7; *Milliyet*, 6 Mart 1953, s. 1.

⁴⁴⁸ *Vatan*, 9 Haziran 1953, s. 1; *Yeni Sabah*, 9 Haziran 1953, s. 1.

“Kore’de mütareke pek yakında imzalanacak” şeklinde manşetler atmaya başlamıştır.⁴⁴⁹

Ateşkes 18 Haziran 1953’te imza edileceği ön görülmüştür.⁴⁵⁰ Fakat bu sefer sorun çıkararak taraf beklenmedik bir yerden gelmiştir. Esirlerin sığınma meselesi, karmaşık bir hal alan müzakere süreci, karşılıklı tekliflerden sonra tarafsız bir komisyona arabulucu yetkisi tanıyan çözüm süreci formülü geliştirildi. Fakat Güney Kore bunların hiç birine yanaşmıyordu. Syngman Rhee, sıkıyönetim ilan ederek meclisi kapatmış ve barış karşıtı nümayişler düzenlemiştir.⁴⁵¹ Ayrıca Çinli komünistler Kore’den çekilmediği sürece barışın kendileri tarafınca muteber olmadığı yönünde ısrar ederek; Kore’nin birliği için yalnız başlarına savaşacaklarını kaydetmiştir.⁴⁵²

Syngman Rhee, tüm bunlarla yetinmemiş esir kamplarının kapılarını açarak kontrolü altındaki 25.000’den fazla esiri serbest bırakmıştır. Syngman Rhee’nin bu davranışları ateşkesi tekrar akim bir sürece sürüklemiştir.⁴⁵³ Rhee’nin bu davranışının altındaki sebep, kuzeyde komünist bir Kore kurulmasını istememesi ve dünya tarafından da tanınmalarına sıcak bakmaması yatmaktadır. Ayrıca Rhee, BM ordularının Kore topraklarından çekilmesi ile birlikte kuzeylilerin Çin’den yardım alarak tekrar istilaya geçmelerinden endişe duymuştur. Bu sebeple savaşı olabildiğince uzatma gayesi ile Eisenhower yönetimine ve Amerika kumandanlarına büyük zorluklar çıkarmaktadır.⁴⁵⁴

ABD Cumhurbaşkanı Eisenhower, Syngman Rhee ile konuşmak için Beyaz Saray’a davet etmiştir. Fakat Rhee, Kore’nin buhranlı bir dönemde olması sebebiyle Kore’den ayrılamayacağını ileri sürerek ABD Dışişleri Bakanı J. F. Dulles’in Kore’ye gönderilmesini önermiştir. Nitekim ABD Dışişleri Bakanının yardımcısı W. Robertson Kore’ye gitmiştir. 22 Haziran 1953’de W. Robertson ile Syngman Rhee arasında heyecanlı bir konuşma geçmiştir. Uzlaşmaya bir türlü yanaşmayan Rhee’ye W. Robertson, “Kendisini mütarekeyi kabule alıştırmasını ve BM’nin Çinlileri Kore’den atmaya gücünün yetmeyeceğini” açıkça belirtmiştir.⁴⁵⁵

⁴⁴⁹ *Son Posta*, 10 Haziran 1953, s. 1-3.

⁴⁵⁰ *Yeni Sabah*, 18 Haziran 1953, s. 1.

⁴⁵¹ Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 174; Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 347-348.

⁴⁵² *Milliyet*, 9 Haziran 1953, s. 7.

⁴⁵³ *Son Telgraf*, 19 Haziran 1953, s. 1-3.

⁴⁵⁴ “Kore’de Neler Oluyor?”, *Son Telgraf*, 22 Haziran 1953, s. 1-3.

⁴⁵⁵ *Kore Harbi’nde Türk...*, s. 390-391.

Syngman Rhee, 3 maddelik ileri sürdüğü bazı şartlar dâhilinde mütarekeyi kabul edeceğini bildirmiştir. İlk madde olarak Komünist Çin'in Kore'yi tahliye etmesi; buna imkân olmadığı takdirde ise BM kuvvetleri ile Komünist Çin kuvvetlerinin birbirlerine paralel şekilde Kore'den ayrılmalarıdır. 2. madde Kore'nin tahliyesinden evvel ABD ile Güney Kore arasında karşılıklı güvenlik paktının imzalanması, 3. Madde ise mütarekeyi müteakip olarak başlayacak siyasi görüşmelerin 90 gün ile sınırlandırılması, konferans müspet bir netice vermediği takdirde mütarekenin muteber sayılmamasıdır.⁴⁵⁶ İlerleyen günlerde W. Robertson ile görüşmesinin ardından gazetecilere röportaj veren Rhee, W. Robertson'ın Amerika'dan çok iyi fikirler getirdiğini buna istinaden "*Aramızdaki anlayış mühim surette inkişaf etti*" demiştir. Amerika ise bu şartları kabul ederek Güney Kore'nin güvenliğinin garanti altına alacağı teminatını vermiştir.⁴⁵⁷

Komünist radyolardan öğrenildiğine göre Kore'de mütareke hazırlıkları başlamıştır. Müttefik ve komünist irtibat subayları 20 Temmuz 1953'te Panmunjom'da toplanarak mütarekenin imza edilmesine matuf son hazırlıklarına başlamıştır.⁴⁵⁸ Syngman Rhee bu sefer mütarekeyi ihlal etmeyeceğine dair Dulles'e teminat vermiştir.⁴⁵⁹

10 Temmuz 1951 yılında başlayan ve tam 2 yıl süren mütareke süreci sonunda bir nihayete ermiştir. Kore Savaşı'nın başlamasından 3 sene, 1 ay, 2 gün ve 10 saat sonra 27 Temmuz 1953'te Panmunjom'da sabaha karşı mütareke imzalanmıştır(Şekil-19). Bu saatten sonra resmen ateş bütün cephelerde durdurularak fiili harekâta son verilmiştir (Ek-9).⁴⁶⁰

⁴⁵⁶ *Milliyet*, 24 Haziran 1953, s. 1-7.

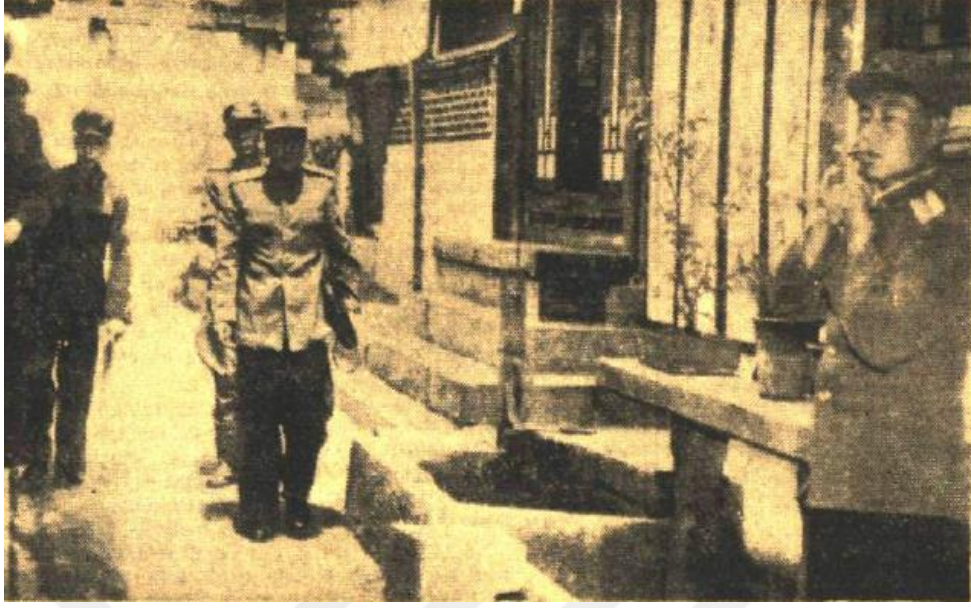
⁴⁵⁷ *Milliyet*, 27 Haziran 1953, s. 1-7; *Milliyet*, 29 Haziran 1953, s. 7; *Vatan*, 9 Haziran 1953, s. 1.

⁴⁵⁸ *Son Telgraf*, 21 Temmuz 1953, s. 1.

⁴⁵⁹ *Zafer*, 26 Temmuz 1953, s. 1.

⁴⁶⁰ *Vatan*, 27 Temmuz 1953, s. 1; *Milliyet*, 27 Temmuz 1953, s. 1; *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1953, s. 1; *Zafer*, 27 Temmuz 1953, s. 1; *Son Telgraf*, 27 Temmuz 1953, s. 1; *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1953, s. 1.

Şekil-19: Mütarekeye iştirak eden komünist Çin ve Kuzey Kore delegeleri.

Kaynak: *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1953, s. 1.

Ateşkes antlaşması gereğince her iki taraf Kore'ye askeri takviye göndermeyecek, hava harekâtında bulunmayacak, işgal ettikleri mevzileri terk ederek ikişer km. geri çekileceklerdir. Panmunjom Ateşkes Antlaşması'ndan 60 gün sonra esir askerler ülkelerine teslim edildi. Esir düşen 244 Türk askerinden 234'ü I. Türk Tugayı'ndan, 10'u da III. Türk Tugayı'ndandır. Ateşkesin barışa dönüşmesi için Kore'ye asker gönderen milletler ile Çin ve müttefik güçler 26 Nisan 1954'te Cenevre'de toplanmışlardır. Ancak burada Kore sorunu barış yoluyla çözülemeden dağıldı.⁴⁶¹

Savaş süresi boyunca I. II. ve III. Türk Tugayı'ndan 37 subay, 26 astsubay, 658 erbaş ve er olmak üzere toplam 721 asker şehit olmuştur. 81 subay, 66 astsubay, 2000 erbaş ve er toplam 2147 asker yaralanmış, 6 subay, 3 astsubay, 225 erbaş ve er toplam 234 asker esir düşmüş, 3 subay, 1 astsubay, 171 erbaş ve er olmak üzere toplam 175 asker ise kaybolmuştur. Savaşın genel kayıpları ise 220.000 Güney Kore askeri ile birlikte 1 milyon Korelinin ölümü ve 5 milyon kişinin evsiz kalmalarıdır.⁴⁶²

Türk Birlikleri “*BM TSK Komutanlığı*” unvanıyla 1960 senesine kadar “*tugay*”, 1966 senesine kadar “*bölük*”, 1971 senesine kadar “*VIII. Amerikan Ordusu Şeref*”

⁴⁶¹ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 173-174; *Kore Harbi'nde Türk...*, s. 410.

⁴⁶² Mehmet Sedat Erkan, “Kore Savaşı ve Kore'de Türk Tugayı 25 Haziran 1950- 6 Temmuz 1953”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 203, Nisan 2013, s. 70.

Bölüğü” kuruluşunda yer alan “*Şeref Kitası*” adıyla “*manga*” seviyesinde görev yapmıştır.⁴⁶³

4.4. Türkiye’de Yaşanan Diğer Hadiseler

4.4.1. Türkiye’nin NATO’ya Üye Olması ve Türk Basınına Yansımaları

Celal Bayar her ne kadar Kore’ye asker göndermek ile NATO’ya üye olunmasının aynı politikanın iki parçası olduğu yönündeki iddiaları reddetse de DP iç ve dış politika bakımından NATO’ya üye olmayı zorunlu görmüştür. Nitekim Türk askerinin Kore’deki muharebelerde üstün başarı göstermesi, Türkiye’nin NATO’ya girmesini kolaylaştırdığı su götürmez bir gerçektir.⁴⁶⁴

Başbakan Adnan Menderes, Milliyet Gazetesi başmuharriri Ali Naci Karacan’a verdiği bir demeçte Sovyet tehdidini işaret ederek, Kore’ye asker gönderme kararının sulhu korumak adına olduğu gibi Türkiye’nin de Atlantik Paktına alınmasının aynı amaca hizmet ettiğini belirtmiştir. Üçüncü Dünya Savaşı’nın çıkma tehlikesine karşı Türkiye’nin nazik konumunun gözden uzak tutulmasının sakıncalı olduğunu ifade etmiştir. Böylesine kilit bir noktanın zayıf ve teminatsız bırakılmasının muhtemel tecavüzü kolaylaşıp tahrik edilmesine kapı aralayacağını altını çizmiştir.⁴⁶⁵ Ali Naci Karacan, Menderes’in bu beyanatının ardından Türkiye’nin dış politikası hakkında “*tamamen aydınlanmış oluyorum*” dese de Türkkaya Ataöv Türkiye’nin Batı kapitalizmine yanaşmasının gerçek nedeninin gizlendiğini ifade etmiştir. Keza Sovyetler 30 Mayıs 1953’de (Ek-10)⁴⁶⁶ önceki taleplerini geri aldığını belirten ve Türkiye’de sözü pek geçmeyen bir nota gönderdiğini belirtmiştir.⁴⁶⁷ Ataöv’ün

⁴⁶³ *Kore’de Türk Muharebeleri*, s. 170.

⁴⁶⁴ Sarımay, *Türkiye’nin Batı İttifakına...*, s. 88; Bayar, *Başvekilim Adnan Menderes*, s. 180.

⁴⁶⁵ Milliyet, 7 Ağustos 1950, s. 1.

⁴⁶⁶ Sovyetler son zamanlarda SSCB’nin komşularıyla ilişkileri sorununa eğilerek dikkatini Sovyet-Türk ilişkilerine çevirmiştir. 1925 Sovyet-Türk Antlaşmasının süresinin dolmasına ilişkin olarak Sovyet-Türk ilişkilerinin düzenlenmesi sorununa birkaç yıl önce her iki devletin temsilcilerinin resmi görüşmelerine değinilmişti. Bu görüşmelerde Ermeni ve Gürcüler Türkiye’den toprak isteklerinden vaz geçmiştir. Ayrıca Boğazlar sorununda ise Sovyetler eski görüşünü gözden geçirmiş ve SSCB’nin Boğazlardan gelecek güvenliğinin SSCB ve Türkiye’nin aynı anda kabul edecekleri hükümlere bağlanmasını mümkün görmektedir. Böylece SSCB, Türkiye üzerinde hiçbir toprak talebinin olmadığını ilan etmiştir. Bkz.: Ataöv, *Amerika, NATO ve Türkiye*, s. 192; CBA,030/01/././61/376/17/1, 30 Mayıs 1953.

⁴⁶⁷ Ataöv, *Amerika, NATO ve Türkiye*, s. 191.

ifadelerine göre DP önde gelenleri, ortada bir tehdit kalmamasına rağmen NATO'ya girebilmek için Sovyet tehdidi retoriğini sık sık tekrarlamışlardır.

Dönem basını da Sovyet tehdidi karşısında hem fikir olarak NATO'ya girmeyi gerekli görmüştür. Fenik'in 1950 yılındaki ifadelerine göre Türkiye yalnızca kendi istiklal ve hürriyeti için değil, aynı zamanda dünya barışını sağlamak için de NATO'ya üye olmak istemektedir.⁴⁶⁸ Sadak'ta Fenik ile aynı görüşü desteklemiş ve bu meselenin yalnızca "...Türkiye'nin değil, Avrupa'nın emniyeti" ile alakalı olduğunu bu sebeple de Türkiye'nin güvenlik meselesinin Amerika ve İngiltere'nin başlıca kaygıları olması gerektiğini belirtmiştir.⁴⁶⁹

Türkiye'nin jeopolitik yönden hassas bir noktada olduğu söylemleri, demokrasiden yana olduğunu gösterme çabaları, milletlerarası meselelerde daima batıların yanında yer alması ve Türk askerinin Kore'deki başarıları 1951 yıllarından itibaren ABD'nin tavrında değişikliğe gitmesinde rol oynamıştır.⁴⁷⁰ Nitekim ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı George McGhee, "*Biz Türkiye'yi en sağlam müttefiklerimizden biri olarak telakki ediyoruz. Aynı zamanda Türk askerlerinin Kore'deki kahramanlıklarından dolayı bu memleketin duyduğu gurura da iştirak ediyoruz.*" demiştir.⁴⁷¹

ABD, Türkiye ve Yunanistan'ın eşit haklarda NATO'ya tam üyelik ile iştirak etmesi için İngiltere ile görüşmüştür.⁴⁷² Fakat ABD'nin bu girişimine NATO'ya üye diğer devletler çeşitli sebeplerden dolayı muhalefet etmişlerdir.⁴⁷³ Heyecanla beklenen NATO'ya alınma süreci engellere takıldıkça, Daver "*...Pakta alınmamız meselesi vuslat yine mi kaldı başka bahara? Sözüne uygun olarak ilkbahardan sonbahara atıla atıla bakalım hangi baharda müspet bir karara bağlanacak?*" şeklinde bir tepkiyle yorumlanmıştır.⁴⁷⁴

Daver'in de ifade ettiği gibi NATO görüşmeleri uzamış fakat ABD'nin girişi doğrultusunda bir takım gelişmeler yaşanmıştır. Nihayet 21 Eylül 1951'de Türkiye ve Yunanistan NATO'ya üye sıfatıyla Roma'da yapılacak toplantıya davet edilmiştir.⁴⁷⁵

⁴⁶⁸ Mümtaz Faik Fenik, "Türkiye İçin Sağlam Teminat", *Zafer*, 14 Eylül 1950, s. 1-4.

⁴⁶⁹ Necmeddin Sadak, "Atlantik Paktı ve Türkiye", *Akşam*, 15 Eylül 1950, s. 1-2.

⁴⁷⁰ Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 129.

⁴⁷¹ *Cumhuriyet*, 11 Temmuz 1951, s. 1.

⁴⁷² *Akşam*, 23 Mayıs 1951, s. 1-2.

⁴⁷³ Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 130.

⁴⁷⁴ Abidin Daver, "Muhalefette Israr Ederlerse", *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1951, s. 1.

⁴⁷⁵ *Hürriyet*, 21 Eylül 1951, s. 1.

Sedat Simavi Türkiye'nin NATO'ya üye olmayı başarması ile ne kadar iftihar etse az olacağını belirtmiştir. Akabinde bunun Türk süngüsü ve kahramanlığı ile gerçekleştiğini; Türk askerinin “*Kore’de dillere destan olan menkabeleri yaratmasaydı, bizi Atlantik Paketi’na çağırmak kimsenin aklına*” gelmeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca bunun Bayar ve Menderes’in tereddütsüz azmi ile gerçekleştiğini; Kore’ye asker gönderme kararını CHP’den istenmiş olsa idi devrin “*mütereddit hükümetleri*” bu esere ulaşma imkânını bulamayacaklarını belirtmiştir. “*Kore’deki zaferin meyvesi*” olan NATO’ya üyeliğin “*sadece*” DP’nin zaferi olduğunu ve onun başarı hanesine kaydedildiğini satırlarına eklemiştir.⁴⁷⁶ Nitekim Simavi’nin bu heyecanlı satırları Türkiye’nin Kore’ye asker gönderme kararının alındığı dönemdeki eleştirel yazısı ile çelişmiştir. 31 Temmuz 1950’de kaleme aldığı makalesinde “*CHP’nin gelip geçen hükümetlerinin bu halkı yönetmesinin “Mintarafillah” bir şekilde kendilerine ait olduğunu sandıklarını, DP’nin de nefis kurbanı olarak aynı hataya düşmelerinden korktuğunu*” belirterek, “*Kore meselesinde DP’nin yanılmaz bir hükümet olmadığını acemilik ve tecrübesizlik ile meclise danışmayarak ispat ettiğini*” vurgulamıştı.⁴⁷⁷ Nihayet 18 Şubat 1952’de TBMM Kuzey Atlantik Antlaşması’nı tasdik ederek NATO’ya oybirliği ile resmen üye olunmuştur.⁴⁷⁸

Daver, “*...Sovyet Rusya’nın elebaşı olduğu kıvıllı bloka karşı*” demokrasi devletlerinin kurduğu bu ittifaka girilmesi ile milli bir zafere imza atıldığını, bu başarının DP iktidarının ve Menderes kabinesinin inkâr edilemez bir başarısı olduğunu kaydetmiştir.⁴⁷⁹

Dönem basının genel kanaati Daver’in satırlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak “*Amerikan Emperyalizmine Karşı Tek Cephe*” adlı sosyalist dergi, “*...Hiçbir zaman bir güvercinin mühimmat deposu üzerinde uçamayacağını*” belirterek Türkiye’nin yurdunu ve hürriyetini sevenlerin hapisanesine döndüğünü vurgulamıştır. Derginin işaret ettiği nokta; NATO ile birlikte yurdun Amerikan emperyalistlerine satıldığı ve “*...Hain Türk Hükümetlerindeki şahısların kendi menfaatlerini Amerikan emperyalizmine*” bağladığıdır. Dolayısıyla “*Türkiye’nin Amerikan işgali altında*” olduğu ve Amerikalılar çıkarmak istedikleri Üçüncü Dünya Harbi’ne yönelik Türkiye’yi üs haline getirmek istemektedir. Bu sebeple Kore’deki

⁴⁷⁶ Sedat Simavi, “Türkiye Atlantik Paktında”, *Hürriyet*, 22 Eylül 1951, s. 1.

⁴⁷⁷ Sedat Simavi, “Mintarafillah”, *Hürriyet*, 31 Temmuz 1950, s. 1.

⁴⁷⁸ Sarıay, *Türkiye’nin Batı İttifakına...*, s. 98; Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında...*, s. 136.

⁴⁷⁹ Abidin Daver, “Hükümetimizin Kazandığı Zafer” *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1952, s. 1.

Amerikan zulmünü anlatan ve Türkiye'nin Kore'ye iştirakinin doğru olmadığını belirten TBC, Amerikalıların “*Sustur şunları!*” emri ile tevkif edilmiştir. Dergi, “*Mürteci Türk gazetelerinin*” bu konular hakkında hiçbir açıklama yapmadığını nakletmiştir.⁴⁸⁰

Aynı dergi başka bir sayısında “*Türk burjuvazisinin emperyalistlerin sofrasından kendilerine atılacak bir kemiği yalamak için memleketin servetlerini... ecnebi sermayedarlara peşkeş çekmiş ... halkı susturmak için terör tedbirlerini artırmıştır.*”. Dergi, Kore'ye gönderilen askerlerin “*Türk burjuvazisinin bu kemiği yalamak için*” Amerikan sermayesine verilen bir taviz olarak değerlendirmiştir.⁴⁸¹

4.4.2. Nazım Hikmet'in Kore Savaşı Tepkisi ve Türk Basınına Yansımaları

Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılmasına en şiddetli tepki şair Nazım Hikmet cephesinden gelmiştir. Antikomünist söylemlerin yaygın olduğu bir dönemde Kore Savaşı'na ve Kore'ye asker göndermeye karşı olan komünist şair dikkatleri üzerine celp etmiştir. Özellikle aniden Bükreş'e kaçması ile birlikte büsbütün eleştiri oklarının hedefi olmuştur.⁴⁸²

Romanya'ya kaçan ve oradan Moskova'ya geçen şair, havaalanında “*Beni yaratan Stalin'dir*” şeklinde beyanatta bulunmuştur. Akabinde “*Gözlerimin ışığını Stalin'e borçluyum, her şeyimi ona borçluyum, o beni yarattı, o beni yaşıyor.*” demiştir. Uçaktan indiği sırada ise

“13 yıl faşist Türk hükümetinin hapisanelerinde kaldıktan sonra nihayet kurtularak Moskova'ya gelmiş olmaktan dolayı bahtiyarım. Esir olarak yaşadığım kendi yurdumdan kurtularak sulh içindeki Moskova'ya varmış olmaktan dolayı derin bir huzur içindeyim. Dünyanın en büyük sulh adamı Stalin'in idaresindeki bir memlekette hürriyet havasını teneffüs ediyorum. Zorla esarete ve ölüme sevk edilen Türk halkının kurtulması için çalışacağım. Barışsever Stalin ve onun memleketi Rusya'nın yardımıyla Türkiye emperyalist esaretten kurtulacaktır.” İfadelerini kullanmıştır.

Şair Nazım hikmetin bu sözleri Türk basınında öfkeyle karşılanmış ve kendisine “*Stalin'in yeni şakşakçısı*” yakıştırmaları kullanılmıştır.⁴⁸³ Öte yandan

⁴⁸⁰ *Amerikan Emperyalizmine Karşı Tep Çephe*, Mayıs 1952, s. 3-6.

⁴⁸¹ *Amerikan Emperyalizmine Karşı Tep Çephe*, Temmuz 1952, s. 3.

⁴⁸² *Akşam*, 21 Haziran 1951, s. 1-2; *Her Gün*, 22, Haziran 1951, s. 1-3.

⁴⁸³ *Akşam*, 30 Haziran 1951, s. 1-2.

“Halkın çocuklarını katil yapıyorlar, Amerikan silahı alıp masum Korelileri öldürüyorlar” şeklindeki açıklamaları üzerine gazeteler, “Moskova Uşağı Nazım Hikmet” şeklinde tepki göstermiştir.⁴⁸⁴ Mümtaz Faik Fenik, Nazım Hikmet’in bu memleketteki alabildiğince hürriyet havasını bırakıp cehennemi tercih ettiğini, akabinde vatanına karşı cephe alıp gizlice Moskofların kucığına giden “*bu adam hakkında sütun tahsis etmenin*” hazin bir durum olduğunu nakletmiştir. Meşhur bir söz olan “*kuşun ille de vatanım*” demesini tebarüz ettirerek Hikmet’in “*altın bir vatan içindeyken ah demir kafesim*” diyecek kadar kendini kaybettiğini ifade etmiştir.⁴⁸⁵

Basının bu yöndeki kanaatlerine rağmen Cemil Sait Barlas’ın görüşleri daha farklı yönde olmuştur. Şairin komünist prensiplerini benimsediğinden şüphe olmadığını fakat “*...bazı safdil kimselerin iddiasına rağmen*” Stalin aleyhtarı olduğunun da doğru olmadığını vurgulamıştır. Keza Romanya iltica etmiş ve bunun gibi kaçaklara Moskova’nın hazırladığı merasimler ile karşılanmıştır. Ayrıca Hikmet’in yurttan kaçmasının üzerinde durulması gereken bir konu olduğunu, çünkü yeni iktidarın çıkardığı af kanunu ile hapisten çıktığını bu sebeple de normal bir vatandaş gibi elini kolunu sallayarak dolaştırılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Güvenlik zafiyetinin olduğunu iddia eden Barlas, hükümetin bu durumu nasıl açıklayacağını sorgulamıştır.⁴⁸⁶

Moskova Devlet Radyosu’na 20 Temmuz 1951’de ateşli bir konuşma yapan şair Nazım Hikmet, Kore’ye asker sevk edilmesine ve Demokrat Parti yetkililerine ezcümle şunları söylemiştir;

“*...Türkiye halkının iç düşmanları... Türkiye halkını sömürmek, onun kanından milyonlar kazanmak için, Türkiye halkının milli egemenliğini dolara satmanız için, delikanlılarımızın kanlarını Amerikan bankerlerinin hesabına Kore’de akıtmanız için, Türkiye halkını onu candan yürekten seven evlatlarından mahrum bırakıyorsunuz...Şimdiki efendilerimiz Amerikan emperyalistlerine düşmanım...Türkiye’i düşmana satanlar millet hainleri benden ne kadar nefret eder bana ne kadar düşman kesilirse ben halkımı ve yurdumu o kadar çok seviyorum demektir... Siz bir yandan Türkiye yurtseverlerini yok etmeye, Türkiye halkını namuslu evlatlarından mahrum bırakmaya çalışırken bir yandan da okullarınızı, matbaalarınızı, radyolarınızı seferber edip halkı yalan ve dolanlarla aldatmaya uğraşıyorsunuz.*”⁴⁸⁷ (Ek-11)

⁴⁸⁴ Her Gün, 27, Haziran 1951, s. 1.

⁴⁸⁵ Mümtaz Faik Fenik, “Cehenneme Kadar Yolun Var”, Zafer, 24 Haziran 1951, s. 1.

⁴⁸⁶ Cemil Sait Barlas, “Nazım Hikmet’in Kaçışı Karşısında”, Son Telgraf, 30 Haziran 1951, s. 1.

⁴⁸⁷ CBA, 030/01/00/00/133/864/1/1.

Nazım Hikmet'in bu öfke dolu konuşmasından sonra 25 Temmuz 1951'de;

, "...Memleketin aleyhinde beyanatta bulunduğu ve müteakiben radyo yayınlarında Türkiye'nin hükümet şekli ve Hükümeti idare edenler aleyhinde geniş propaganda kampanyasına girişerek komünizmi yaymak maksadını güden neşriyatıyla Sovyet Hükümeti'nin verdiği hizmeti ifa etmekte olan maruf komünist Nazım Hikmet Ran'ın...Türk vatandaşlığından çıkarılması ...Bakanlar Kurulunca ... kararlaştırılmıştır." ⁴⁸⁸ (Ek-12).

Nazım Hikmet'in Moskova Devlet Radyosu'na yaptığı bu konuşma, Gürtunca'da nefret uyandırmış ve adeta kalemi ile zehir saçmıştır. Gürtunca'nın şaire yönelik bol küfür ve hakaret içeren yazısında vatandaşlıktan iskat edilen "*Kaçak şairin Moskova'da radyo vasıtasıyla her gece kusmuklar saçtığını*", timsah gözyaşları döktüğünü belirtmiştir. Akabinde emperyalizme karşı dünyada ilk defa İstiklal Savaşı bayrağını açan Türkiye değil miydi? şeklinde soru yönelmiştir. ⁴⁸⁹

Nazım Hikmet, vatandaşlıktan çıkarılması üzerine Pravda Gazetesine kararı protesto edeceğini belirtmiştir. Karara tepkisini ise şu sözlerle belirtmiştir: "*Onlar beni Türk vatandaşlığından iskat ettiler, bu centilmenler bütün Türk halkını Türk vatandaşlık hakkından mahrum edip Amerikan tebaası yaptılar.*" ⁴⁹⁰

Basında her ne kadar Nazım Hikmet eleştiri oklarının hedefi olsa da, Nazım Hikmet'in yurtdışına çıkmasının ardından yayınlanmaya başlayan "*Barış Yolu*" Dergisi, gazetelerin tutumunu eleştirerek şairi şöyle savunmuştur:

"Amerika'ya memleketi satan, memlekete Amerikan patronlarını, mallarını sokan, memlekette uçak, atom üslerinin kurulmasına izin veren, Türk erlerini bugün Kore'ye gönderen, Türk erlerini kendi haris menfaatleri için başka memleketlere göndermeye hazırlanan, Üçüncü Dünya Harbi'ne memleketi beşik yapan, bütün insanlık için barış, ekmek, hürriyet isteyen Sovyetler Birliği'ne karşı harp hazırlayan, bir avuç toprak ağasının, patronun, zengin insanların hükümet adamları ve satılık gazeteleri şimdi ona 'Hain' diyorlar... Nazım, Türk halkı ile bir oldukça Nazım'dır. Amerikan yordakçısı Bayar ve Mendereslerle olunca değil." ⁴⁹¹

Kore Savaşı'na asker gönderen DP'yi olabildiğince eleştiren ve bu eleştirileri sanatıyla da birleştiren şair Nazım Hikmet, 1952'de ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles "*Fransız askerine günlük 8 sent ödenirken, Türk askeri aylık 23 sent aldığı için*

⁴⁸⁸ CBA, 030/18/01/02/126/56/11; *Akşam*, 27 Temmuz 1951, s. 1-2.

⁴⁸⁹ Mehmet Faruk Gürtunca, "Kafasına Fahişelik Ettiren Şair", *Her Gün*, 29 Temmuz 1951, s. 1-3.

⁴⁹⁰ *Akşam*, 30 Temmuz 1951, s. 1.

⁴⁹¹ *Barış Yolu*, S. 3. <http://www.tustav.org/sureli-yayinlar-arsivi/>, E. T.: 14.02.2019, 00:22, s. 2.

NATO'ya en ucuz askeri Türkiye'nin sağladığını"⁴⁹² söylemesi üzerine, meşhur "23 Sentlik Asker" şiirini kaleme almıştır. Şiir şöyledir:

*"Mister Dallas,
Sizden saklamak olmaz,
Hayat pahalı biraz bizim memlekette.
Mesela iki yüz gram et alabilirsiniz
Koyun eti,
Ankara'da 23 sente
Yahut bir kilodan biraz fazla mercimek,
50 santim kefen bezi yahut
Yahut da bir aylığına
20 yaşlarında bir tane insan
Erkek,
Ağız burnu, eli ayağı yerinde,
Üniforması, otomatığı üzerinde,
Yani öldürmeye, öldürülmeye hazır;
Belki tavşan gibi korkak,
Belki toprak gibi akıllı,
Belki gençlik gibi cesur,
Belki su gibi kurnaz,
Belki ömründe ilk defa denizi görecek,
Belki ava meraklı, belki sevdalıdır.
Yahut da aynı hesapla Mister Dallas,
(tanesi 23 sentten yani)
Satarlar size bu askerlerin 35'ini birden
İstanbul'da bir tek odanın aylık kirasına,
85 onda altısını yahut
Bir çift iskarpin parasına.
Yalnız bir mesele var Mister Dallas,
Herhalde bunu sizden gizlediler.
Size 23 sente sattıkları asker,
Mevcuttu üniformanızı giymeden önce de,
Mevcuttu otomatiksiz filan,
Mevcuttu sadece insan olarak,
Mevcuttu,
Tuhafınıza gidecek,
Mevcuttu
Hem de çoktan mı çoktan
Daha sizin devletin adı bile konmadan.
Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,
Mesela Mister Dallas,
Yeller eserken yerinde sizin New York'un,
Kurşun kubbeler kurdu o,
Gök kubbe gibi yüksek,
Haşmetli, derin.
Elinde Bursa bahçeleri gibi nakışlandı ipek.
Halı dokur gibi yonttu mermeri
Ve nehirlerin bir kıyısından öbür kıyısına
Ebemkuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.
Dahası var Dallas,*

⁴⁹² Şule Çetin, "Kore Savaşı'nın Türk Edebiyatında Uyandırdığı Akisler", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58/1, 2018, s. 68.

*Sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz
Zulüm gibi,
Hürriyet gibi,
Kardeşlik gibi sözlerin,
Dövüştü zulme karşı o.
Ve istiklal ve hürriyet uğruna
Ve milletleri kardeş sofrasına davet ederek
Ve yârin yanağından gayri her yerde,
Her şeyde,
Hep beraber
Diyebilmek için,
Yürüdü peşince Bedrettin'in;
O, tornacı Hasan, köylü Memet, öğretmen Ali'dir,
Kaya gibi yumruğunun son ustalığı,
922 yılı 9 Eylül'üdür.
Dedim ya, Mister Dallas,
Herhalde bütün bunları sizden gizlediler.
Ucuzdur vardır illeti.
Hani şaşmayın,
Yarın çok pahalıya mal olursa size
Bu 23 sentlik asker,
Yani benim fakir, cesur, çalışkan milletim,
Her millet gibi büyük Türk Milleti.”⁴⁹³*

4.4.3. Muhafazakâr Kesmin Kore Savaşı'na Yaklaşımı

Türk askeri Kore'ye gitmek üzereyken, askerler arasında bir takım söylentiler yayılmış ve bazı olumsuz provokasyonlar yapılmıştır. 'Kore'de ölen askerlerin şehit olmayacağı' söylentileri askerler arasında yayılmıştır. Bu dedikodular savaşmak üzere yola çıkacak askerler üzerinde menfi bir etki yapmıştır.⁴⁹⁴ Söylentilere mahal bırakmak istemeyen Diyanet İşleri Bakanlığı tedricen "Kore Savunmasına Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret" isimli bir eser kaleme aldırılmıştır. Eserde; "...Ne garip bir tahavvüldür ki, dini politikaya âlet ederler endişesi ile halkı din bilgisinden senelerce mahrum tutmuş olan siyasi şahsiyetlerin..." ifadesiyle CHP'lilerin Kore meselesi üzerinden dini kullanarak halkın aklını bulandırmaya çalıştıklarını ima etmiştir.⁴⁹⁵

Bakanlık tarafından çıkarılan eserde kafa karıştırmak ve propaganda yapmak isteyenlerin bir takım söylemlerde bulduklarına da değinilmiştir. Kore'deki savaşın Türk hudutlarında olmadığını, Kuzey Korelilerin Türklere saldırmadığını bu sebeple

⁴⁹³ <https://siirdizeleri.net/23-sentlik-askere-dair-siiri/>, E.T.: 23 Nisan 2019, Saat: 22.51.

⁴⁹⁴ Yazıcı, *Kore Birinci Türk...*, s. 63.

⁴⁹⁵ *Kore Savunması'na Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret*, Acun Basımevi, İstanbul 1950, s. 7.

de ‘bize saldırmayan bir millete saldırı yapmanın doğru olmadığı’ şeklindeki savlara ise şöyle cevap verilmiştir:

“...Coğrafya hudutları insanlık alâkasını kesmez. Evin duvarları evin mahalle ile alâkasını kesmediği gibi Allah; Peygamberleri ve Kitapları; Allah’ın halkı olan insan cemiyetinin hak ve adalet üzere yaşamaları için göndermiştir. Ve Musevilikte aile ve cemaat esasında insanları bitiştiiren, nizamlayan Din; İslâmlık devrinde bütün insanları içine almış, nizamlamış ve birbirine Allah namına bağlamıştır.”⁴⁹⁶

Dönemin Diyanet İşleri Başkanlığı’nın genel kanaatini göstermesi bakımından önem arz eden bu eserde; Kore’deki çatışmanın tüm dünyayı alakadar ettiğini özellikle de Müslümanların kayıtsız kalmalarının kati suretle söz konusu olamayacağını altı çizilmiştir. Halka verilen bu mesajı güçlendirebilmek adına başta Kur’an-ı Kerim olmak üzere kutsal kitaplardaki metinlerden delil gösterilmiş ve Kore’ye gidecek askerlerin akıbeti hakkında şunlar ifade edilmiştir:

“Kore yolu dahi bir Allah yoludur. Kore’ye asker sevki: (Îlây’ı Kelimetullah) emir ve mükellefiyeti hududuna giren ve iktizasına uyan bir harekettir. Kore harekâtına iştirak; cihat ve gazâ mahiyetinde mukaddes vazife cümlesindedir. Kore’de vefat edenler şehittir. Sağ kalanlar Allah yolunda hizmet etmiş şerefli gazilerdir.”⁴⁹⁷

Muhafazakâr dergi olan Müslüman Sesi Dergisi de Kore’de ölen askerlerin şehit sağ kalanların da gazi olduğunu vurgulamıştır. Keza din, iman, medeniyet, namus ve hürriyet düşmanı olan komünistlerle çarpışmışlardır. Kore’ye giden Türk askerinin “şu veya bu devlet hesabına değil” vatan, din ve namus müdafaa ettiğini, Türk askerinin de bu bilinç içerisinde olduğunu Allah Allah! Nidaları eşliğinde zaferden zafere koşarak ispatladığını nakletmiştir.⁴⁹⁸

Diyanet İşleri Bakanı Ahmet Hamdi Akseki⁴⁹⁹ gazetecilere verdiği bir röportajda komünist ideolojisinin İslam’a topyekûn ters olduğunu altını çizmiştir.⁵⁰⁰ Böylece dolaylı olarak Kore’ye asker göndermenin isabetliliğini belirtmiştir. Nitekim o yıllarda Türkiye’nin Kore Savaşı’na katılmasını İslami kesim sonuna kadar

⁴⁹⁶ *Kore Savunması’na Katılmamızda...*, s. 4.

⁴⁹⁷ *Kore Savunması’na Katılmamızda...*, s. 50-51.

⁴⁹⁸ H. M. Lütfullah Baydoğan, “Kore’de Ölenler Şehit, Kalanlar Gazi Mi Değil Mi?”, *Müslüman Sesi*, 30 Eylül 1951, s. 1-2.

⁴⁹⁹ Soyadını, doğduğu Antalya’nın Akseki ilçesinden alan Ahmet Hamdi Bey, 27 Nisan 1947-09 Ocak 1951 tarihleri arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’nı yürütmüştür. Bkz.: <https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR/Person/PresidentDetail/27/ahmet-hamdi-akseki>, E.T.: 26/10/2018, 19:20.

⁵⁰⁰ *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1950, s. 1-3.

desteklemiştir. Sosyalist Blok'a karşı batılı kapitalistlerle işbirliğine gitme algısı yoğun olarak bu dönemde kendini göstermiştir.⁵⁰¹ Keza “dinsiz”, “Allahsız” ve “şeytani” bir unsur olarak gördükleri komünizme karşı mücadele veren ABD'liler ve Avrupalılar, “Ehl-i kitap” olarak lanse edilmiştir.⁵⁰² Bunun en bariz örneğini dönemin İslami dergilerinden olan Sebilürreşad'da görmek mümkündür. Dergi, Truman'ın içerisinde sık sık dini mesajlara ve söylemlere yer verdiği Noel mesajına işaret ederek, “Bizde laikliği dinsizlik diye gösteren, dinden bahsetmeyi irtica ile itham eden komünist ruhlu Siyonist muharrirlerin” bu mesajın ardından biraz utanmalarını ümit ettiğini belirtmiştir. Dünyanın en büyük devlet reisinin bile Allah'tan, dinden imandan bahsettiğini; laikliğin dine muhalif olmadığını hatta “Allah'a imanın demokrasinin esası” olduğu üzerinde durmuştur. Dergi, CHP'ye yönelik sert eleştirilerde de bulunarak Halk Partisi'nin elebaşlarının çeyrek asır boyunca Allah'ı ağızlarına almadan yaşadıklarını, “halkı kendilerine taptırmak” niyetinde olduklarından bahsetmiştir. Derginin sert bir üslupla eleştirdiği CHP için yıkılıp gittiklerinden itibaren putperestlik devrinin de sona erdiğini kaydetmiştir.⁵⁰³

Dönem üzerine araştırma yapan bazı yazarlar da bu olumsuz tabloyu CHP'lilere mal etmeye çalışmıştır. Bir başka kitapta ise doğrudan doğruya CHP'li konuşmacıların Kore'de ölen askerlerin şehit olmayacağını söyleyecek kadar kendilerini kaybettiğini ifade etmiştir.⁵⁰⁴

Türk edebiyatının önde gelenlerinden Necip Fazıl Kısakürek de sahibi olduğu Büyük Doğu Dergisi'nde komünizme karşı son derece hiddetli yazılar kaleme almıştır. Yazılarıyla komünizmin yayılmasını önlemek adına çareler aramıştır. Kısakürek'in dergisinde bu yönde çıkan yazılardan biri şöyledir:

*“Komünizma günden güne azıyor ve her şeyi göze almış gibi görünüyor! Bu mevzuda tek ciddi ve haysiyetli devlet reaksiyonu, komünist kokulu her ferdi ve her tecelliyi, bit öldürür gibi imha etmektir. Bu bahiste Büyük Doğu'nun aksülamel ve görüşlerini gelecek sayıda bulacak ve onlarla nasıl mücadele edileceğini göreceksiniz.”*⁵⁰⁵

⁵⁰¹ Murat Yılmaz, “Darbeler ve İslamcılık”, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce- İslamcılık*, 2. Baskı, C. 6, (Edl.: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil), İletişim Yayınları, İstanbul 2005, s. 634.

⁵⁰² Şaban H. Çalış, “İslamcıların Dünyası Uluslararası İlişkilerin Dini Politikası”, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce- İslamcılık*, 2. Baskı, C. 6, (Edl.: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil), İletişim Yayınları, İstanbul 2005, s. 894.

⁵⁰³ “Demokraside Allah'a İman”, *Sebilürreşad*, 4/94, Ocak 1951, s. 292.

⁵⁰⁴ Bkz.: Ahmet Gürkan, *Cumhuriyet, Meclis, Hükümetler, Başbakanlar- 1919-1973*, Güneş Matbaacılık, Ankara 1973, s. 161.

⁵⁰⁵ *Büyük Doğu*, 18 Ağustos 1950, s. 16.

Dergi burada da belirtildiği gibi her sayısında komünizme savaş açmış ve komünist propagandası yapan vatandaşlara hiçbir şekilde alan tanınmaması gerektiğini defaten vurgulamıştır. Nazım Hikmet de bu söylemlerden payını almıştır. Nazım Hikmet'in, Bolşevikleri destekleyen Rus sanatçı Mayakovski'nin bir kırması olduğu ifade edildikten başka; “*Karl Marx ve Lenin'nin mikrop üretme kutusunda yetiştirildikten sonra milleti aşulamaya gönderilen bir sapıtık*” şeklinde tanımlanmıştır. Mayakovski'nin hiç değilse intihar edecek kadar haysiyetli olduğu, fakat Nazım Hikmet'in hapisten çıkar çıkmaz “*Fransa'ya kapağı attığını*” ve orada Mehmetçiğe kurulacak pusuda saf tuttuğunu belirterek ateş püskürmüştür. Öte yandan CHP'nin din düşmanı olduğunu, komünizmin içeriye sızması yolunda her şeyi serbest bıraktığı gibi onlarla bilerek veya bilmeyerek işbirliğine gittiğini belirtmiştir. DP'nin bu bahis hakkında CHP'ye nazaran daha titiz davrandığının gözler önünde olduğu vurgulanmıştır.⁵⁰⁶

4.4.4. Bulgaristan'ın Türkiye'ye Kore Savaşı Misillemesi: Zorunlu Türk Göçü

Türkiye Kore'ye asker gönderme hazırlıklarıyla meşgulken, Bulgaristan'ın Türk soyluları icbar ettiği “göç” dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Uzaklara asker gönderme hazırlığında olan Türkiye, Bulgaristan'ın hasmane tutumundan maddi ve manevi büyük zarar görmüştür. Nitekim döneme damga vuran göç felaketine Kore Savaşı ile ilgili kaynaklarda pek fazla yer verilmemiştir.⁵⁰⁷

DP'nin ABD ile ilişkilerini sıkılaştırması, NATO'ya üye olmak adına Kore'ye asker göndermesi, zaten gergin olan Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin daha da bozulmasına sebep olmuştur.⁵⁰⁸ Türkiye'nin izlemiş olduğu dış politikadan dolayı öfkelenen Bulgaristan, Türkiye'ye bir nota vererek Türk soylu 250.000 vatandaşını 3 ay içerisinde ülkeden çıkarılacağını salık vermiştir.⁵⁰⁹ Bu kadar kısa bir süre içerisinde göçmenlerin iaaşe ihtiyaçlarının karşılanması sorunlarının yanı sıra komünist

⁵⁰⁶ *Büyük Doğu*, 1 Eylül 1950, s. 8-9.

⁵⁰⁷ Burçin Erlevent, *1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2014, s. 27.

⁵⁰⁸ Zehra Arslan, “Demokrat Parti İktidarının 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç Eden Göçmenlere Yönelik Politikası (1950-1951)”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu Bildirileri*, Isparta 5-7 Ekim 2012, s. 332.

⁵⁰⁹ Esra Sarıkoyuncu Değerli ve Hasan Karakuzu, “1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Türk Göçü”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 57, Eylül-Ekim 2016, s. 325.

ideolojiyle donatılan kişilerin de Türkiye'ye girmesi ve burada komünist faaliyetlerde bulunması söz konusu olmuştur. Nitekim Stalin'in amaçlarından biri de Türkiye'ye komünizm ideolojisini aşlamak ve Türkiye'yi sosyalist bloka dâhil etmektir.⁵¹⁰ Bu bağlamda kararın Stalin tarafından alındığı da ileri sürülmüştür.⁵¹¹ Zira Türkiye Kore'ye asker göndererek SSCB'yi karşısına almıştır. Bunun intikamını almak isteyen Stalin, müttefiki olan Bulgaristan'ı bir "maşa" gibi kullanarak Türkiye'yi iktisadi ve sosyal açıdan yıpratarak cezalandırmak istemiştir.⁵¹² Bu hususta Cumhuriyet Gazetesi'nin Fransız Aurore Gazetesi'nden naklettiğine göre Bulgaristan'ın göç yaptırımından şöyle bahsedilmiştir:

"...Kremlin'in basit bir gölgesi olan Bulgar Başbakanı Çervenkov kendi başına bu ehemmiyette kararlar verebilecek durumda olmadığını siz de tahmin edersiniz. Hiçbir devlet, hele 5 milyonluk küçük bir devlet, hutbehud 250.000 kişilik bir kütleyi hudut harici etmeyi aklına getiremez. Çervenkov bu işe Stalin'in emriyle girişmiştir."

Aynı tarihli gazete göç yaptırımının altında Stalin'in olduğunu işaret ederek şunları nakletmiştir:

*"Stalin neden bu çareye başvurmak ihtiyacını duydu? Hesap basit: Ankara'yı milletlerarası efkâr karşısında müşkül duruma düşürmek, Bolşevikliğin can düşmanı olan bu memlekete bir sürü kızıl propagandacı sokmak ve dâhilde hükümeti fena bir vaziyette bırakmak! ... Bereket ki Türkler uyumuyor."*⁵¹³

Göçe zorlanan Türklerin malları yok pahasına ellerinden çıkarılmış, pasaport karşılığı apar topar mallarını satmak zorunda kalan Türkler, zararına satış yaptıkları gibi hayvanlarını da yanlarında getirememişlerdir. Bulgaristan bir yandan Türkiye'yi

⁵¹⁰ Nuri Korkmaz ve Ayhan Öztürk, "Bulgaristan Türkleri'nin Göç Süreci ve Göçmenlerin Türkiye'deki İskân ve İş Gücüne Dayalı Entegrasyonu", *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 1/3, Aralık 2017, s. 273; *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1950, s. 1.

⁵¹¹ Savaş Çağlayan'ın, Birgül Demirtaş Coşkun'dan naklettiğine göre: Bulgaristan hükümetinin 1950–1951 yıllarında ortaya koyduğu göç emri, bizzat Stalin tarafından verilmiştir. Merkezi Moskova'da bulunan Slav Bilim Araştırma Enstitüsü tarafından "*Rus Arşivlerinde Doğu Avrupa*" adıyla yayınlanan ve 337 çok gizli belge ve tutanakta oluşan bu eserde; Bulgaristan'daki Türklerin Türkiye'ye göç ettirilmesiyle ilgili emir, Bulgaristan Başbakan Yardımcıları Anton Yugov ve Vilko Cervenkov'a 29 Temmuz 1949'da Kremlin Sarayı'nda yapılan bir görüşmede bizzat Stalin tarafından verilmiştir. Yine aynı kaynağa göre Stalin'in emri, 18 Ağustos 1949 tarihinde BKP Merkez Komitesi tarafından onaylanarak yürürlüğe konmuştur. Bkz.: Savaş Çağlayan, *Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin İlanından Günümüze)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı, İzmir 2007, s. 11.

⁵¹² Ulvi Özgür, *Bulgaristan Türkleri'nin 1950-1951 Yıllarında Türkiye'ye Göçleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2007, s. 40.

⁵¹³ *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1950, s. 1-3.

sıkboğaz ederken diğer yandan Türkleri soyarak bu işten karlı şekilde çıkmaya çalışmıştır.⁵¹⁴ Bulgaristan'ın Türklere yaptığı zulümleri bir göçmen şöyle nakletmiştir:

“Ben Bulgaristan'ın Filibe köylerindenim. Uzun zamandır devam eden Bulgar mezalimi son zamanlarda tahammül edilmez bir hal aldı. Can ırz ve mal emniyeti diye bir şey kalmadı. Mal alamazsın, mal satamazsın, vergiler çok ağır, bunlar yetmiyormuş gibi Türkçe konuşmakta bir suç teşkil ediyor. Bulgaristan'da Türk mektebi diye bir şey kalmadı. Hiç bir suçun yokken evinden çağrılmak, günlerce döğölmek, hapse atılmak her gün olan şeylerdir. Evimizi tarlamızı bırakarak Anavatana göç etmekten başka çıkar yol yoktu. Bin bir mahrumiyete katlanarak buraya geldik. Şimdi Balıkesir'e gidiyoruz. Bu günü gösteren Allah'a şükretmekten başka elimizden bir şey gelmiyor.”⁵¹⁵

Türk Hükümeti ve Bulgaristan arasında yapılmış olan antlaşmaya göre sınırdan pasaportsuz muhacir gönderilmeyecekti. Fakat Bulgaristan pasaportsuz muhacir göndermeye devam etmiştir. Gönderilen muhacirlerin arasında komünist ideolojisiyle donatılmış kişiler olduğu gibi Bulgar Hükümeti tarafından istenmeyen unsur olan Çingeneler de vardır. Bulgar hükümeti, Türkiye'ye gönderilen muhacirlerin Bulgaristan'a iade edilmeleri durumunda derhal sınırda kurşuna dizileceğini salık vermiştir.⁵¹⁶

Menderes Hükümeti, Bulgaristan'ın Türkleri sınır dışı etmesi karşısında, hazırlıksız yakalanmıştır. Bir taraftan Kore meselelerine kafa yoran hükümet yetkilileri, diğer taraftan göçmen meseleleriyle alakadar olmak zorunda kalmıştır.

4.4.5. Sabiha Gökçen'in Kore Savaşı'na Katılmak İstemesi

Kore'de kanlı çarpışmalar yaşanırken Türkiye'de ise Sabiha Gökçen'in Kore'de hava hizmetlerinde görev almak için müracaatta bulunması gündem olmuştur. Gökçen, Cumhurbaşkanı Bayar'ı ziyaret etmiş ve BM saflarında görev alma arzusunu dile getirerek kendilerinden müsaade istemiştir. Cumhurbaşkanı Gökçen'in bu kararını takdir etmiş, cesaretinden ötürü de tebrik etmiştir.⁵¹⁷ Nitekim bazı sebeplerden dolayı Gökçen'e müspet cevap verilememiştir. Bu sebeple Gökçen müracaatını yenilemiştir. Ayrıca Gökçen, bir röportajında mustarip olduğu bir durumdan bahsetmiştir. İlk müracaatının kabul edilmeyişinin ardından ikinci müracaatının Kore'ye hasta bakıcısı

⁵¹⁴ Bilal Şimşir, *Bulgaristan Türkleri (1878-1985)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1986, s. 223.

⁵¹⁵ *Milliyet*, 25 Ağustos 1950, s. 5.

⁵¹⁶ *Yeni İstanbul*, 18 Eylül 1950, s. 1.

⁵¹⁷ “Sabiha Gökçen Kore'ye Gidiyor”, *Milliyet*, 1 Şubat 1951, s. 1.

olarak gitmek istediği yönündeki haberlerin aslının olmadığını, müracaatının hava hizmetinde görev almak adına olduğunu belirtmiştir. Nitekim Amerikan hava ordusunda görevli kadın pilot olmaması nedeniyle Gökçen'in müracaatı kabul edilmemiştir.⁵¹⁸

Nadir Nadi, Sabiha Gökçen'in bu teşebbüsüne anılarında yer vermiştir. Nadi, Milli Savunma Bakanı Refik İnce, birkaç bakan, milletvekili ve Cumhurbaşkanı Bayar ile Çankaya'da toplandığı sırada Sabiha Gökçen'den söz açıldığını belirtmiştir. Bayar, konuşma esnasında “*Sabiha Gökçen de pilot olarak savaşlara katılacak.*” demiştir. Nadi, Bayar'ın, Gökçen'i Atatürk devrimlerinin parlak bir nişanesi olarak gördüğünü ve bu vesile ile tüm dünyaya bunu ispatlamak istediğini ifade etmiştir. Nitekim Refik İnce “*olamaz efendim*” diyerek kestirip atmış; gerekçe olarak da “*Amerikan mevzuatına göre muharip sınıflarda kadınlara görev verilmiyor*” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Nadi, Türk kadınına en geniş özgürlükleri getiren Atatürk'ün, yurt savunmasında da Türk kadınının her görevin üstesinden geleceğine inandığını bu düşünceyi de Türk kamuoyuna aşılama adına Gökçen ve onun gibi birkaç kızın da havacı olarak yetişmesine özen gösterdiğinin altını çizmiştir. Nitekim Amerikan yasaları kadınların ileri hatlarda görev almalarına olanak tanımamıştır. İnce'nin bu sözleri üzerine Bayar'ın öfkeli olduğunu “*Ne demek efendim, inkılap, Atatürk, Türk kadını*” gibi sözcükleri birbirine karıştırarak mırıldanıp sustuğunu sözlerine eklemiştir. Nadir Nadi, Bayar'ın bu susuşunu ne derece manidar bulduğunu okuyucuya şu soru ile yöneltmiştir:

“*Ne yazık ki susuş o susuş oldu. O günden bu güne Atatürkçü Bayar'ın ağzından devrim ilkelerini savunan bir sözcük duydunuz mu?*”⁵¹⁹

⁵¹⁸ Cumhuriyet, 13 Şubat 1951, s. 1-3.

⁵¹⁹ Nadi, *Olur Şey Değil*, s. 28-29.

SONUÇ

“*Yeter söz milletindir*” sloganı ile 14 Mayıs 1950 seçimlerine giren DP, üstün bir başarı göstererek Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren iktidarda bulunan CHP’nin yerini almayı başarmıştır. 27 yıl boyunca kesintisiz bir şekilde iktidar olan CHP’nin artık muhalefet konumuna düşmesi -CHP yanlısı gazeteler hariç-, Türk basınında adeta bayram havasıyla karşılanmıştır. Bunun sonucunda CHP ve İnönü, Türk basını tarafından yoğun eleştiri bombardımanına tutulurken, DP önderliğindeki Menderes ve Bayar’a övgüler yağdırılmıştır.

1950’de Türkiye’de her ne kadar iktidar değişse de, bu tarihten sonra izlenen dış politika pek fazla değişmemiştir. Menderes, TBMM’de açıkladığı hükümet programında, BM ideallerine bağlı olduklarını, İngiltere, Fransa ve Amerika ile dostluklarına sadık kalacaklarını hatta daha da yakın bağlar kurmak istediklerini ifade ederek bunu açıkça belirtmiştir. Aslında Menderes bu açıklamalarıyla Atatürk dönemi Türk dış politikasının yavaş yavaş terk edildiğinin de beyanatını vermiştir. Nitekim Tevfik Rüştü Aras, Atatürk’ün dış politikada başa baş ittifaklara sıcak bakmadığını, bu gibi ittifakların faydadan çok zarar getireceğine inandığını belirtmiştir. Menderes’in bu açıklamaları ilerleyen süreçte yine Atatürk’ün “*Yurtta sulh cihanda sulh*” ilkesini de terk edeceğinin ayak sesleri olarak algılanmıştır.

Batı endeksli izlenen dış politikada SSCB tehdidi altında olan Türkiye, NATO’nun güvenlik çemberi içerisine girmek istemiştir. Keza NATO’ya üye olmanın Türkiye’nin güvenliğini sağlamanın yanı sıra, Batı ile olan ilişkileri de olumlu yönde etkileyeceği ümit edilmiştir. Bu bağlamda NATO yalnızca bir güvenlik çemberi değil, aynı zamanda bir saygınlık halesi gibi algılanmıştır. Nitekim bu çemberin dışında kalmak istemeyen DP ileri gelenleri son derece gayretkâr bir tavır takınmışlardır.

25 Haziran 1950’de beklenen fırsat doğmuş, Kuzey Kore birlikleri Güney Kore’ye saldırıya geçerek Kore Savaşı’nı başlatmıştır. Bu saldırı haberi Türk basınında müthiş yankılar uyandırmış, gazeteler art arda yazılar kaleme almıştır. Gazetelerin hemfikir olduğu nokta ise bu saldırının Sovyet Rusya’nın tazyikiyle gerçekleştiğidir.

BM Genel Sekreteri 28 Haziran 1950’de, BM üye devletlere yardım etmeleri yönünde çağrıda bulunmuştur. Dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, 29 Haziran’da

BM Genel Sekreterliği'ne Türkiye'nin üzerine düşen görevi yerine getireceğine dair bir mektup göndermiştir. Fakat hiç kimse yapılacak olan yardımın gerek Türkiye Cumhuriyeti'nde gerekse de dünya da şaşkınlık ve hayret uyandıracığını tahmin etmemiştir.

NATO'ya üye olmak için beklenen şartlar olgunlaşmaya başlamış, Menderes için zaman kaybetmenin bir anlamı kalmamıştı. Kore'de savaşın çıkması DP önderlerinin kendilerini Batı'ya ispat edebilmelerine olanak sağlamıştır. Derhal harekete geçerek meclise dahi danışılmadan 25 Temmuz 1950'de toplanan Bakanlar Kurulu ile Kore'ye 4.500 kişiden mürettep bir birlik gönderme kararı alınmıştır.

Süratli bir şekilde alınan bu karar, Türk basınında birtakım tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Dönem basını bu süreçte fikir olarak ikiye bölünse de ağırlıklı olan görüş hükümetin son derece doğru bir karar aldığı yönündedir. Tereddütlü olan görüşlerde Türkiye'nin almış olduğu yardıma karşın yaptığı yardımın çok fazla olduğudur. Fakat dönem basınında bu durum bir kahramanlık nişanesi olarak lanse edilmiştir. Nitekim Vatan Gazetesi'nin sahibi ve başmuharriri olan Ahmet Emin Yalman'dan "*basında anlayışlı bir cephe*" kurulmasını isteyen Menderes için gazetelerin bu tutumu sürpriz olmamıştır. Ancak en şiddetli eleştiriler sosyalist basından gelmiştir. Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesinin bir felaket olduğunu ileri süren sosyalist basın, karardan derhal dönülmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca gazetelerin genel tutumunu eleştirerek, dönem basınının "*satılık matbuat*" olduğunu ifade etmiştir.

İncelenen dönemin basınında dikkat çeken bir başka husus ise Kore'ye asker gönderilmesi kararının İslamî kesmin sorgusuz sualsiz bir şekilde kucaklaması olmuştur. *Sebilürreşad* ve *Müslüman Sesi* gibi İslami dergiler sık sık mütecavize karşı "*Dostumuz olan Amerika'nın*" yanında olunması gerektiğini ve Amerika'nın Hür Dünya'nın kurtarıcısı olduğunu defaten vurgulamışlardır. İlginç olan diğer bir husus ise İslami yayınların Kore Savaşı'na katılım sürecinde başvurdukları yegâne husus din olgusu olmuştur. Batı dünyasında çoğunlukta olan inancın Hristiyanlık olmasına rağmen, sempati ve yakınlık uyandırabilmek adına İslami değerler ile benzerlik göstererek aynı pota altında birleştirilmiştir. İslami yayınlar bunu yaparken Batılıların, semavi bir dine inandıklarını aynı zamanda "*Ehl-i Kitap*" olduklarını vurgulamıştır. Buna istinaden Amerikalı devlet adamlarından bahseden satırlar kaleme alındığında

“*Dini bütün bir Hristiyan*” tarzındaki söylemler, “*İslami Dergi adı altında*” farz, sünnet, Peygamber ve Kur’an’dan bahseden satırları ile çelişki yaratmıştır.

Komünist dünyanın ise tamamen “*Dinsiz, kitapsız ve Allah’sız*” olduğu bu sebeple de Müslümanlar ile hiçbir ortak noktasının bulunamayacağına işaret edilmiştir. Keza inançlı bir millet her daim merhametli, kahraman ve hürriyet severdir. Fakat kızıl komünizmin vicdan, ahlak ve hürriyet gibi inançlı milletlerin sahip olduğu donanımlardan (!) mahrum olması sebebiyle acımasızlardır. Bu bağlamda dini bir inanca tabi olan Güney Koreliler de “*dinsiz kızıl komünistler*” tarafından tecavüze uğramış mazlum bir millettir. En net ifade ile bu savaş “*Allahlıların Allahsızlarla mücadelesi*” şeklinde lanse edilmiştir. Din olgusunun milletler üzerindeki sosyo-kültürel tesiri göz önüne alındığında bu ifadeler son derece önem arz etmektedir. Keza apar topar alınan Kore’ye asker gönderme kararının sağlam bir zemine oturtulup inandırıcılığını büsbütün sergilemesi gerekmektedir.

Türk basınının Kore Savaşı’yla ilgilendiği bir başka husus ise Türkiye’nin yaptığı yardımlar olmuştur. Burada, gazetelerin konu hakkında tek seslilik gösteremedikleri de belirtilmelidir. Bazı gazete yazılarında Kore’ye iâşe ve giyecek gibi sembolik bir yardım yapılmasının yeterli olacağı savunulurken, bazılarında ise elle tutulur bir yardımın yapılmasının doğru olacağı iddia edilmiştir. Eğer Türkiye Kore’ye yeteri kadar yardımda bulunmazsa, yaşayacağı olumsuz bir durumda yalnızlığa itileceği veya en fazla sembolik yardım alabileceği mesajları toplumsal hafızalara yerleştirilmeye çalışılmıştır. Neticede DP yöneticileri 4.500 kişilik Türk birliğini bölgeye sevk ederek kendilerince bu problemi kökünden çözmüştür.

Savaş süresince belki de en çok tekrar edilen söylem “*Üçüncü Dünya Savaşı*” olmuştur. Gazeteler bu mevzuda adeta felaket senaryolarını peş peşe dizmişlerdir. Şayet Kore’deki bu kızıl felaket durdurulmaz ise yangın bütün dünyaya sıçrayabilir ve Hür Dünya tehlikeye girebilir tarzındaki temalar bolca işlenmiştir. Ayrıca kızıl komünist idaresi altındaki bölgelerde kanın gövdeyi götüreceği tezi üzerinde durulmuştur. Tüm bu söylemlerin ortak mesajını “*mütecavize karşı birleşerek tek vücut olunması gerektiği*” oluşturmuştur.

Korelilerin Turani bir ırktan oldukları, bu sebeple de Türkler ile çok fazla ortak noktalarının olduğu söylemleri de göz ardı edilmemelidir. Bir müddet Kore’de bulunmuş olan Kasım Gülek, Korece ile Türkçe’nin çok benzerlik gösterdiğini hatta

kendisinin zorlanmadan Korece öğrendiğini ifade etmiştir. Gülek'in başka bir ifadesi ise Kore'de cepheyi ziyaret ettiğinde adeta “*Türk askerleri arasında*” dolaşmış hissinde kapıldığını belirtmesidir. Bu ifadeler ile Korelilerin “*bizden ya da bizim gibi*” olduğu duygusu vatandaşın bilinçaltına telmih edilmiştir.

Gazetelerde Türklüğün hamaseti ve kahramanlığı vurgulanırken İnönü Dönemi Türk dış politikasının muhteriz ve pasifliğinden dem vurulmuştur. Hariciyede aktif bir politikaya geçildiği ifadelerine yer verilirken; İnönü'nün savaştan çekindiği ve ülkenin erkekliliğini öldürdüğüne işaret edilmiştir.

Basın-yayın aracılığı ile halka duyurulan tüm bu etkili söylemler bir araya getirildiğinde savaşa yönelik ciddi bir kamuoyu oluşturulmuştur. Keza Türk vatandaşları binlerce km ötedeki Kore ve Koreliler ile gönül bağı kurmuşlardır. Bunun en tabii neticesi ise her yaşta ve her sınıftan insanın Kore'ye gönüllü olarak gitmek istemeleri olmuştur. Öyle ki Kore'ye gönüllü olarak gitmek isteyenlerin sayısı, belirlenen sayının çok üstünde olmuştur.

Türkiye'nin Kore savaşına katılma kararı yurtda ve dünyada büyük akisler yarattığı gibi Kıbrıs basınında da heyecan uyandırmıştır. Türkiye'deki gelişmeler Kıbrıs basını tarafından günbegün mercek altına alınmıştır. Gazetede yazılar ile Türk askeri her daim desteklenmiştir. Hatta Kore'deki çatışmalarda şehit olan Türk askerleri için mevlit haberleri sık sık Kıbrıs gazetelerindeki yerini almıştır. Fakat Türkiye'deki gönüllü olarak Kore'ye gitme izdihamına Kıbrıs basınında rastlanılmamıştır. Kıbrıs, Türkiye'den Kore'ye gidecek olan askerleri manevi duygular ile desteklemişlerse de ada sakinlerinde bu yönde bir istek gerçekleşmemiştir.

Kore'de BM bayrağı altında savaşmanın dünya sulhu için yapıldığı söylemleriyle meşruluk kazandırılmaya çalışıldıktan sonra kalabalık halk kitleleri aynı coşku ve heyecanı paylaşarak 25, 26 ve 29 Eylül 1950'de askerleri İskenderun Limanı'ndan “*Kore Nire?*” diye sordukları bir coğrafyaya göndermişlerdir. Uzun ve çileli bir yolculuğun ardından Kore'ye ayak basan Türk askerleri orada oldukları süre zarfında önemli görevler verilmiştir. Özellikle Kasım 1950'de Kunuri'de Çinliler ile boğaz boğaza süngü hücumları yapılmıştır. Amerikalı kumandanlar Kunuri'de Türk askerinin 3 tümenin kurtulmasına vesile olduklarını belirtmişlerdir. Türk askerinin bu başarısı hem yurtiçinde hem de yurtdışında geniş yankılar uyandırmıştır. Nitekim bu başarının faturası ağır olmuş; Kunuri'de Türk Tugayı 218 şehit vermiştir.

Türk Tugayı'na “*Mümtaz Birlik Nişanı*” kazandıracak olan savaş ise Kumyangjangni Savaşı olmuştur. O güne kadar yalnızca 2 Amerikan birliğine verilmiş olan madalyayı ilk kez alan Türk Tugayı olmuştur. Kunuri'de kaybettikleri arkadaşlarının intikamını almak isteyen Türk askeri, eksileri bulan soğuğa rağmen Kore'deki savaşın kaderini değiştirmeyi başarmışlardır. Kurtuluş Savaşı'ndan beri çatışmaya girmeyen Türk askeri, binlerce km uzaklıktaki Kore Yarımadası'nda sergilediği başarılar tüm dünyada takdirle karşılanmıştır.

Kore'deki kayıpların büyük bir kısmını I. Türk Tugayı oluşturmuştur. Gazetelerin bu süreçte Kore Savaşı'na ve Türk askerlerinin Kore'deki mücadelelerine, kayıplarına ve yaralılarına ilgisi yüksek olmuştur. Türk Tugayı'nın Kunuri'den sonra en fazla kayıp verdiği savaşlar III. Türk Tugayı'nda gerçekleşen “*Kanlı Vegas*” savaşlarıdır. Akın akın gelen Çinlilere ve Türk menzillerine 65.000'den fazla top ve havan mermisi atılmasına rağmen Türk Tugayı 1,5 gün süren amansız bir mücadele gerçekleştirmiştir. III. Türk Tugayı, Kanlı Vegas muharebelerinde 151 şehit ve 246'dan fazla yaralı mevcudu vardır.

II. Türk Tugayı'ndan itibaren basının Kore'deki savaşa ve Türk askerine yönelik ilgisinde düşüş gözlemlenmiştir. Nitekim savaşın ilk yıllarında gazetelerin manşetleri büyük puntolarla Kore'deki hadiseler verilirken, II. ve III. Tugay ile ilgili haber sütunları gazetelerin 2, 3, 4 bazen de 5. sayfalarına kaymaya başlamıştır. Bunun yegâne sebebi Türkiye'nin NATO'ya girmesi ve beraberinde getirdiği gelişmelerdir. Artık Türkiye uluslararası bir pakta üye olmuş ve gazete sütunları bu gelişmeler ile dolup taşmıştır. Dönem basını NATO'ya üye olunmasının DP'nin tarihi bir başarısı olduğu konusunda hem fikirdir. Ancak sosyalist basın bu hususta hükümeti olabildiğince eleştirmiş; Menderes ve Bayar'ın memleketi emperyalistlere satarak “*Amerikan yarıdakçısı ve uşağı*” olduğunu, ülkeyi sömürü altında bir hapishaneye çevirdiğini vurgulamıştır. Öte yandan dünya da yeni gelişmeler yaşanmış, basının mercek altına aldığı hadiseler bu yöne kaymıştır. Dolayısıyla Kore Savaşı ve Türk askeri bu gelişmelerin gölgesinde kalmış ya da bırakılmıştır.

Kore'de uzayıp giden savaş artık bıkkınlık getirmiş ve taraflar bu savaşın neticelenmesi yönünde adımlar atmaya başlamıştır. 10 Temmuz 1951'de başlayan barış görüşmeleri sürekli engellere takılarak akim bir sürece girmiştir. Yapılması ümit edilen barış bir türlü gerçekleşmemiştir. Ümitlerin yok olduğu bir süreçte peş peşe hadiseler zuhur etmiştir. Bunlardan ilki Amerika'da yapılan başkanlık seçimleri

olmuştur. 4 Kasım 1952’de yapılan seçimleri Eisenhower kazanmıştır. Türk basınında Kore’deki savaşın neticelenmesi yönünde Eisenhower’a ümit dolu satırlar kaleme alınmıştır. Dönem basınının genel kanaatine göre asker kökenli biri olan Eisenhower, Kore’deki yangını durdurabilecek bir isimdir. Eisenhower’a yönelik bu ümit dolu satırlar yalnızca Kore Savaşı’na yönelik olmamıştır. Zira Türk basınının sürekli serzenişte bulunduğu konu Türkiye’nin stratejik önemine rağmen diğer devletlerden daha az yardım aldığı yönündedir. Öyle ki Türk Tugayı’nın Kunuri’deki kayıplarının acısı daha tazeyken, başmakaleler bu başarının karşılıksız kalmamasını ve ABD’den Türkiye’ye yapılan yardımların artırılmasını istemişlerdir. Nitekim Türk basını Eisenhower’ın asker kökenli olmasını sürekli göz önünde bulundurarak bu sorunu da ortadan kaldıracığına inanmıştır.

ABD’deki bu gelişmenin ardından Türkiye ve dünyayı heyecana boğan diğer haber Doğu Blok’undan gelmiştir. Komünist dünyanın büyük lideri Stalin 5 Mart 1953’te hayata gözlerini yummuştur. Tıkalı olarak görülen yollar bir bir açılmaya başlamıştır. 10 Temmuz 1951’de başlayan barış görüşmeleri nihayet 27 Temmuz 1953 Panmunjom’da imzalanmıştır. Ateşkesin imzalanması ile bütün cephelerde silahlar bırakılmıştır. 3 yıl süren Kore Savaşı neticesinde Kore’nin akıbetine yönelik hiçbir gelişme sağlanamamıştır. Zira Kore birleşmemiş; savaşın ilk yıllarında olduğu gibi iki farklı ideoloji altında Kuzey Kore ve Güney Kore olarak bölünmüş bir vaziyette kalmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA

D) Arşiv Belgeleri

a) ATESE Arşivi

ATASE, Kore Harbi Kataloğu, 131.2.15.12, 06/09/1950.

ATASE, Kore Harbi Kataloğu, 155.3.84.3, 11/09/1950.

ATASE, Kore Harbi Kataloğu, 164.3.114.2, 12/09/1950.

ATASE, Kore Harbi Kataloğu, 179.3.101.2, 14/09/1950.

b) CBA

CBA, 030/01/00/00/133/864/1/1.

CBA, 030/18/01/02/126/56/11

CBA, 030/01/.../61/376/17/1, 30 Mayıs 1953.

II) Kitaplar

Ağaoğlu, Samet, *Demokrat Parti'nin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru*, Baha Matbaası, İstanbul 1972.

Arcayürek, Cüneyt, *Demokrasinin İlk Yılları 1947-1951*, Bilgi Yayınları, Ankara 1983.

Arcayürek, Cüneyt, *Şeytan Üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınları, İstanbul 1987.

Armaoğlu, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, C. 1-2, 14. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004.

Artuç, İbrahim, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş A.Ş. Yayınları, İstanbul 1990.

Ataöv, Türkkaya, *Amerika NATO ve Türkiye*, Aydınlik Yayınevi, Ankara 1969.

Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam (1950-1964)*, C. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988.

Bal, İdris, *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası*, Alfa Yayınları, İstanbul 2001.

- Bayar, Celal, *Başvekilim Adnan Menderes*, (Haz.: İsmet Bozdağ), Truva Yayınları, İstanbul 2010.
- Berkes, Niyazi, *Unutulan Yıllar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.
- Bozdağ, İsmet, *Menderes... Menderes*, Emre Yayınları, İstanbul 1997.
- Brzezinski, Zbigniew, *Büyük Çöküş*, 3. Baskı, (Çevl.: Gül Keskin ve Gülsev Pakkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1994.
- Çakmak, Haydar, *Liderlerin Dış Politika Felsefesi ve Uygulamaları*, Doğu Kitabevi, İstanbul 2013.
- Çizmeli, Şevket, *Menderes Demokrasi Yıldızı?*, (Ed.: Melih Pekdemir), 3. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010.
- Davutoğlu, Ahmet, *Stratejik Derinlik*, 55. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul 2010.
- Denizli, Ali, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1994.
- Denizli, Ali, *Kore Kahramanı Şehit Binbaşı Lütfü Bülgin Hayatı ve Kahramanlığı*, Berikan Yayınevi, Ankara 2010.
- Denizli, Ali, *Kore Savaşı Belgeler ve Harp Fotoğrafları Albümü*, Dijital 72, Ankara 2010.
- Denizli, Ali, *Kore Savaşı Kahramanı Bandırmalı Şehit Topçu Üsteğmen Mehmet Güneç*, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.
- Denizli, Ali, *Kore Savaşı Kahramanı Şehit Üsteğmen Naci Gökçe*, Pelikan Ofset Matbaacılık, Ankara 2015.
- Denizli, Ali, *Kore Savaşı'ndaki Kunuri Kahramanları*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.
- Dilipak, Abdurrahman, *Menderes Dönemi*, 2. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul 1994.
- Dora, Celal, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1963.
- Erdinç, Fahri, *Kore Nire?*, Yordam Kitap, İstanbul 2014.

- Eroğlu, Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara 1990.
- Gerger, Haluk, *Türk Dış Politikasının Ekonomi Politığı, - Soğuk Savaş'tan Yeni Dünya Düzenine*, 3. Baskı, Yordam Kitap, İstanbul 2012.
- Gönlübol, Mehmet vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 1996.
- Gürkan, Ahmet, *Cumhuriyet, Meclis, Hükümetler, Başbakanlar- 1919-1973*, Güneş Matbaacılık, Ankara 1973.
- Gürün, Kamuran, *Dış İlişkiler ve Türk Politikası-1939'dan Günümüze Kadar*, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1983.
- Gürün, Kamuran, *Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953)*, 2. Baskı, TTK Basımevi, Ankara 2010.
- Hale, William, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, (Çev.: Petek Demir), Mozaik Yayınları, İstanbul 2003.
- Harman, Chris, *Halkların Dünya Tarihi- Taş Çağından Yeni Binyıla*, (Çev.: Uğur Koçabaşoğlu), Yordam Kitap, İstanbul 2010.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Politikada 45 Yıl*, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 1984.
- Karpat, Kemal, *Türk Demokrasi Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- Kayal, Gündoğdu, *Kore Mektupları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.
- Kili, Suna, ve A. Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri- Senedi İttifaktan Günümüze*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1985.
- Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.
- Kore Gerçeği*, (Çev.: Nana Lee), Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, 2011.
- Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1975.

- Kore Savunması'na Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret*, Acun Basımevi, İstanbul 1950.
- Kore'de Savaşanlar Derneği'nin Muhtırası*, Gürsoy Matbaacılık, Ankara 1974.
- Kore'de Türk Muharebeleri*, ATESE Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.
- Lee, Hee-Chul, *Siyasi, Ekonomik, Askeri ve Kültürel Açından Türkiye-Kore İlişkileri*, TTK Yayınları, Ankara 2007.
- Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, 5. Baskı, (Çev.: Metin Kıratlı), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993.
- Nadi, Nadir, *Olur Şey Değil*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1981.
- Nesimi, Abidin, *Yılların İçinden*, Gözlem Yayınları, İstanbul 1977.
- Neziroğlu, İrfan ve Yılmaz, Tuncer, *Hükümetler- Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri*, C. 2, TBMM Basımevi, Ankara 2013.
- Oran, Baskın, *Türk Dış Politikası*, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2001.
- Ordu, Mehmet Kürşad, *Amerikan Kamuoyunda Kore Harbi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2009.
- Orga, İbrahim, *Kore*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1958.
- Öke, Mim Kemal, *Unutulan Savaşın Kronolojisi: Kore 1950-1953*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1990.
- Öymen, Altan, *Değişim Yılları*, Altan Matbaacılık, İstanbul 2004.
- Özoğul, Nazmi, *Kore'de Niçin Savaşım?*, Karınca Matbaası, Ankara 1954.
- Pamir, Puna, ve Erhan Çifci, *316 Gün "Küçük Kartal"ın Kore Günlüğü- Albay Nuri Pamir'in Kore Savaşı Günlüğü ve Mektupları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.
- Parker, Geoffrey, *Cambridge Savaş Tarihi*, (Çevl.: Füsun Tayanç ve Tunç Tayanç), (Ed.: Emir Yener), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014.

- Saray, Mehmet, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi: III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeleri*, 2. Baskı, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000.
- Sarınay, Yusuf, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Girişi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- Sayılgan, Aclan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, 5. Baskı, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2009.
- Sertel, Zekeriya, *Hatırladıklarım*, 5. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001.
- Soykut, Refik H., *Kore'de Ebedileşen Kahramanlar*, Kırşehir Öğrenim Gençliğine Yardım Derneği Yayınları, Ankara 1952.
- Soysal, İsmail, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağlıları (1945-1990)*, C. 2, TTK Basımevi, Ankara 1991.
- Soysal, Mümtaz, *Dış politika ve Parlamento*, Sevinç Matbaası, Ankara 1964.
- Şimşir, Bilal, *Bulgaristan Türkleri (1878-1985)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1986.
- TBMM Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu- Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, Kasım 2012.
- Tevetoğlu, Fethi, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960)*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1967.
- Timur, Taner, *Türkiye'de çok Partili Hayata Geçiş*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.
- Toker, Metin, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları, 1944- 1973- DP'nin Altın Yılları 1950-1954*, 2. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.
- Topuz, Hıfki, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973.
- Tuncer, Hüner, *İsmet İnönü'nün Dış Politikası (1938-1950)*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012.
- Uçarol, Rıfat, *Siyasi Tarih 1789-1994*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.
- Uslu, Nasuh, *Türk Dış Politikası Yol Ayrımında*, Anka Yayınları, İstanbul 2006.

Yalman, Ahmet Emin, *Yakın Tarihte Gördüklerimiz ve Geçirdiklerimiz 1922-1971*, C. 2, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul 1997.

Yalta, Bahtiyar, *Kunu-ri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, Ankara 2005.

Yazıcı, Tahsin, *Kore Birinci Türk Tugayı'nda Hatıralarım*, Ülkü Basımevi, İstanbul 1963.

Yeşil, Ahmet, *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, KB Yayınları, Ankara 2001.

Yılmaz, Veli, *Siyasi Tarih*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 1998.

III) Makaleler

Ateş, Ferhat ve Tuncer Utkan, "Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar Bağlamında 1950 Genel Seçimleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/54, 2017, ss. 217-225.

Bulut, Sedef, "38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri", *Mavi Atlas*, 6/1, 2018, ss. 185-204.

Criss, Nur Bilge, "Soğuk Savaş'ta Uluslararası Siyasetin Kore Savaşı'na Etkisi (1946-1953) Küresel Bir Tarih Denemesi", *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, ss. 5-30.

Çakmak, Mehmet Ali, ve Hayati Adalar, "Türkiye'de çok Partili Demokrasiye Geçişte İç ve Dış Etkilerin Dinamikleri", *Akademik Hassasiyetler*, Yıl 1, Mayıs 2014, ss. 1-21.

Çalış, Şaban H., "İslamcılarının Dünyası Uluslararası İlişkilerin Dini Politığı", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce- İslamcılık*, 2. Baskı, C. 6, (Edl.: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil), İletişim Yayınları, İstanbul 2005, ss. 887-902.

Çetin, Şule, "Kore Savaşı'nın Türk Edebiyatında Uyandırdığı Akisler", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58/1, 2018, ss. 43-74.

- Ekici, Süleyman, ve Abdulkadir Baharççek, “NATO’ya Üyelik Sürecinde Türkiye-ABD İlişkileri”, *Birey ve Toplum*, 6\11, Bahar 2016, ss. 149-166.
- Emre, Ayşe Elif, “Kore Savaşı’na Asker Gönderme Kararının Zafer’de Meşrulaştırılma Biçimleri”, *İletişim*, S. 12, Kış 2001, ss. 187-205.
- Erkan, Mehmet Sedat, “Kore Savaşı ve Kore’de Türk Tugayı 25 Haziran 1950-6 Temmuz 1953”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 203, Nisan 2013, ss. 45-76.
- Ertem, Barış, “Türkiye- ABD ilişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı”, *Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi*, 12/21, Haziran 2009, ss. 377-396.
- Gökmen, Ertan, “Amerikan Resmi Arşiv Belgelerine Göre Kore’nin Kurulma Çalışmaları”, *AÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5\2, Ankara 2014, ss. 59-68.
- Güler, Yavuz, “İkinci Dünya Harbi Sonrası Türk-Amerikan İlişkileri (1945-1950)” *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5/2, 2004, ss. 209-224.
- Güner, Altuğ, “Amerika Birleşik Devletleri’nde McCarthy Dönemi ve Dış Politika Üzerindeki Etkileri”, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, S. 4, 2014, ss. 62-78.
- Haytoğlu, Ercan, “Kore Savaşı ve Denizli Kore Şehitler ile Gazileri“, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 11, 2002, ss. 76-115.
- Kadıızade, Esmâ Dumanlı, “Yaprak Gazetesi Üzerine Bir Dizin Çalışması”, *TÜBAR*, C. 32, Güz 2012, ss. 159-198.
- Karaosmanoğlu, Ali L., “Kore Savaşı’nın Siyasi-Stratejik İkilemleri”, *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, ss. 31-52.
- Kaynar, Mete Kaan, “Türkiye’nin Ellili Yılları Üzerine Bazı Notlar”, *Türkiye’nin 1950’li Yılları*, (Haz.: Mete Kaan Kaynar), İletişim Yayınları, İstanbul 2015, ss. 15-38.

- Keloğlu İşler, Esra İlkay ve Serdar Analı, “Kore Savaşı’na Katılma Sürecinde Basın Yoluyla Halkın Onayını Arttırmak”, *Akademia*, 4/2, 2015, ss. 86-104.
- Kılınç, Doğan, “Self Determinasyon İlkesinin Azınlıklar Açısından Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, Ankara 2008, ss. 949-982.
- Korkmaz, Nuri, ve Ayhan Öztürk, “Bulgaristan Türkleri’nin Göç Süreci ve Göçmenlerin Türkiye’deki İskân ve İş Gücüne Dayalı Entegrasyonu”, *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 1/3, Aralık 2017, ss. 268-289.
- Örnek, Nur Cangül, “Cepheden Mektup Bekleyen Ülke: Kore Savaşı’nın Toplumsal Etkileri”, *Kore Savaşı-Uzak Savaşın Askerleri*, (Der.: Mehmet Ali Tuğtan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013, ss. 119-135.
- Özkan, Behlül, “Soğuk Savaş Sonrası Amerikan Dış Politikası”, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9/16, Ocak 2011, ss. 51-91.
- Sarıkoymcu Değerli, Esra ve Hasan Karakuzu, “1950-1951 Yıllarında Bulgaristan’dan Türkiye’ye Türk Göçü”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 57, Eylül-Ekim 2016, ss. 313-342.
- Sayım, Türkman, “Kore Savaşı ve Türkiye’nin NATO’ya Giriş”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 14/2, Kış 2014, ss. 131-147.
- Ülman, Haluk, ve Oral Sander, “Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-1968)”, *AÜ SBF Dergisi*, 27/1, Ankara 1972, ss. 1-24.
- Yalta, Bahtiyar, “Üst Üste Savaşın Kaderini Değiştiren Tugay”, *Korsavaş*, S. 8, Yıl 1, Güryılmaz Matbaası, Ankara 1975, ss. 8-13.
- Yıldız, Özgür, ve Hafize Doğramacı, “Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. 17, Mart 2014, ss. 545-570.
- Yılmaz, Murat, “Darbeler ve İslamcılık”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-İslamcılık*, 2. Baskı, C. 6, (Edl.: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil), İletişim Yayınları, İstanbul 2005, ss. 632-639.

IV) Sempozyumlar, Paneller veya Bildiriler

Sotniçenko, Aleksandr, “1945-1956 Yıllarında Türk-Sovyet Diplomatik Mücadelesi ve Sonuçları”, *I. Çalıştay Bildirileri*, 14-15 Mayıs 2010- Ankara, (Çevl. ve Hazl.: İlyas Kamalov ve İrina Svistunova), ATAM Yay., Ankara 2011, ss. 321-337.

Arslan, Zehra, “Demokrat Parti İktidarının 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göç Eden Göçmenlere Yönelik Politikası (1950-1951)”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu Bildirileri*, Isparta 5-7 Ekim 2012, ss. 329-344.

Yıldırım, Özlem, “II. Dünya Savaşı Sürecinde Türk Basınında Mihver Taraftarlığı ve Hükümetin Bakışı”, *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2016-Elazığ, (Haz.: Merve Uğur), C. III, ATAM Yay., Ankara 2018, ss. 1705-1754.

Nur, Güney, “Kore Savaşlarında Hatay İli Gazileri ve İskenderun Kore Anıtı”, *VII. Hatay Tarihi ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, 11-12 Nisan 2008- Hatay, (Haz.: Mehmet Tekin), Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları, Antakya 2012, ss. 119-143.

Görgülü, İsmet, “Kore Savaşı’nda Türk Ordusu”, *1950-1953 Kore Savaşı ve Türkiye-Kore Cumhuriyeti İlişkilerinde 50 Yıl Paneli, (13 Aralık 2007- Ankara)*, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi- Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara 2007, ss. 17-30.

Korkmaz, Başak, “Japon Kolonisi Döneminde Koreli Kadınların Durumu”, *Savaş ve Edebiyat Sempozyum Bildirileri*, (Ed.: Yılmaz Daşcıoğlu), C. 1, Sakarya 2016, ss. 124-133.

V) Süreli Yayın Makaleleri

“Amerika’ya Türk Yardımı”, *Hürriyet*, 2 Temmuz 1950, ss. 1, 6.

“Ankara’dan Kore’ye”, *Zafer*, 29 Eylül 1950, ss. 1, 4.

“Demokraside Allah’a İman”, *Sebilürreşad*, 4/94, Ocak 1951, ss. 292.

- “Demokrat Parti’nin Talihsizliği”, *Hürriyet*, 27 Temmuz 1950, ss. 1.
- “Devrisabık Yaratmamak”, *Yeni Sabah*, 18 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- “Gl. Eisenhower ve Türkiye”, *Son Telgraf*, 7 Kasım 1952, ss. 1, 3.
- “Hatalı Kararın Akisleri”, *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1950, ss. 1, 4.
- “İnönü’nün İzinde Yürününce”, *Zafer*, 17 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- “Karar Hatalıdır”, *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1950, ss. 1, 5.
- “Kore’de Neler Oluyor?”, *Son Telgraf*, 22 Haziran 1953, ss. 1, 3.
- “Moskova’nın Ağzile Konuşan Cemiyet”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950, ss. 1, 3.
- “Sabiha Gökçen Kore’ye Gidiyor”, *Milliyet*, 1 Şubat 1951, ss. 1.
- “Uzak Doğu’da Türk Süngüleri”, *Körfez*, 4 Aralık 1950, ss. 1.
- Baban, Cihad, “Bir Numaralı Dünya Vatandaşı”, *Zafer*, 6 Kasım 1952, ss. 1, 4.
- Barlas, Cemil Sait, “Demokrat Parti Milletvekillerine Açık Mektup”, *Son Telgraf*, 30 Temmuz 1950, ss. 1, 7.
- Barlas, Cemil Sait, “Hükümetin Kararı ve Anayasa”, *Son Telgraf*, 27 Temmuz 1950, ss. 1.
- Barlas, Cemil Sait, “Nazım Hikmet’in Kaçışı Karşısında”, *Son Telgraf*, 30 Haziran 1951, ss. 1.
- Baydoğan, H. M. Lütfullah, “Kore’de Ölenler Şehit, Kalanlar Gazi Mi Değil Mi?”, *Müslüman Sesi*, 30 Eylül 1951, ss. 1, 2.
- Belge, Burhan, “Hükümetin Tarihi Kararı Karşısında”, *Yeni İstanbul*, 26 Temmuz 1950, ss. 1.
- Belge, Burhan, “Kore’de Verilen Ders”, *Yeni İstanbul*, 29 Haziran 1950, ss. 1.
- Belge, Burhan, “Stalin Durmasını Bilir mi?”, *Yeni İstanbul*, 7 Temmuz 1950, ss. 1.
- Benice, Etem İzzet, “Hükümete ve Köprülüye Ölçü Tavsiye Ederiz”, *Son Telgraf*, 31 Temmuz 1950, ss. 1, 5.

- Benice, Etem İzzet, “Şüpheli Neşriyat!”, *Son Telgraf*, 19 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- Çelenk, Selim, “Dış Politikada Beraberiz Ama...”, *Atayolu*, 2 Ağustos 1950, s. 1, 2.
- Çelenk, Selim, “Tanrının Bütünleşmiş İradesi: Türk Ordusu”, *Atayolu*, 4 Aralık 1950, ss. 1, 2.
- Danişmend, İsmail Hami, “Ört ki Ölem”, *Milliyet*, 30 Haziran 1950, ss. 3.
- Daver, Abidin, “Amerika Türkiye’ye Minnettardır”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1950, ss. 1, 3.
- Daver, Abidin, “Konseyin Kararı ve Türkiye”, *Cumhuriyet*, 8 Temmuz 1950, ss. 1, 3.
- Daver, Abidin, “Kore’deki Savaşın Sonra”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1950, s. 1, 3.
- Daver, Abidin, “Muhalefette Israr Ederlerse”, *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1951, ss. 1, 3.
- Daver, Abidin, “Orduya Siyaset Sokmak İsteyenler”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1950, ss. 1, 3.
- Daver, Abidin, “Hükümetimizin Kazandığı Zafer” *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1952, ss. 1, 3.
- Erim, Nihat, “Karşılaşılacak Tehlikelerden”, *Türk Yolu*, 17 Haziran 1950, ss. 1, 2.
- Fenik, Mümtaz Faik, “Cehenneme Kadar Yolun Var”, *Zafer*, 24 Haziran 1951, ss. 1-4.
- Fenik, Mümtaz Faik, “Kore Meselesinde İnönü’nün Reyî?”, *Zafer*, 29 Temmuz 1950, ss. 1, 8.
- Fenik, Mümtaz Faik, “Kore’deki Kahramanlarımız”, *Zafer*, 2 Aralık 1950, ss. 1, 4.
- Fenik, Mümtaz Faik, “Kore’ye Gidecek Türk Askerleri, Yolunuz Açık Olsun!”, *Zafer*, 27 Temmuz 1950 ss. 1, 8.

- Fenik, Mümtaz Faik, “Stalin ve Sonrası”, *Zafer*, 6 Mart 1953, ss. 1-3.
- Fenik, Mümtaz Faik, “Türkiye İçin Sağlam Teminat”, *Zafer*, 14 Eylül 1950, ss. 1, 4.
- Gürtunca Mehmet Faruk, “Dünya Sulhunun Tehdidi Karşısında”, *Her Gün*, 1 Temmuz 1950, ss. 1, 3.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Barışseverler Cemiyeti Adı Altında Kaburgalarımıza Kama Çekenler”, *Her Gün*, 29 Temmuz 1950, ss. 1, 3.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Bir Müstebidin Ölümü”, *Her Gün*, 7 Mart 1953, ss. 1.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Gazi T. Yazıcılar Şehit K. Aldıganlar” *Her Gün*, 8 Aralık 1950, ss. 1, 3.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Kafasına Fahişelik Ettiren Şair”, *Her Gün*, 29 Temmuz 1951, ss. 1-3.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Kore Niçin Tahliye Edilemez”, *Her Gün*, 15 Temmuz 1951, ss. 1, 3.
- Gürtunca, Mehmet Faruk, “Uzak Doğu’da Türk Bayrağı”, *Her Gün*, 26 Temmuz 1950, ss. 1, 3.
- Karacan, Ali Naci, “Bozguncuları Tasfiye Zamanı Gelmiştir”, *Milliyet*, 1 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- Karacan, Ali Naci, “Bozgunculuk Hareketleri”, *Milliyet*, 18 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- Karacan, Ali Naci, “Eğer Akılları Olsaydı...”, *Milliyet*, 4 Ağustos 1950, ss. 1, 5.
- Karacan, Ali Naci, “Halk Partisi Ektiğini Biçmiştir”, *Milliyet*, 17 Mayıs 1950, ss. 1, 5.
- Karacan, Ali Naci, “Hükümet Kararında İsbet Etmiştir”, *Milliyet*, 27 Temmuz 1950, ss. 1, 5.
- Karacan, Ali Naci, “Kore’ye Asker Yollamamızın Sebebi”, *Milliyet*, 28 Temmuz 1950, ss. 1, 5.

- Karacan, Ali Naci, “Üçüncü Bir Dünya Harbi Mi?”, *Milliyet*, 29 Haziran 1950, ss. 1, 5.
- Nadi, Nadir, “Sonun Başlangıcı”, *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1950, ss. 1, 3.
- Sadak, Necmeddin, “Atlantik Paktı ve Türkiye”, *Akşam*, 15 Eylül 1950, ss. 1, 2.
- Sadak, Necmeddin, “Dönüm Noktası” *Akşam*, 29 Haziran 1950, ss. 1.
- Sadak, Necmeddin, “Eisenhower Truman’dan Başka Türlü Hareket Edebilir Mi?”, *Akşam*, 6 Kasım 1952, ss. 1-2.
- Sadak, Necmeddin, “İçerde ve Dışarda: Önümüzdeki Yıllar”, *Akşam*, 7 Temmuz 1950, ss. 1.
- Sadak, Necmeddin, “İlk Netice”, *Akşam*, 6 Temmuz 1950, ss. 1, 2.
- Sadak, Necmeddin, “Kore Savaşı ve Türkiye”, *Akşam*, 16 Temmuz 1950, ss. 1, 2.
- Sariateş, Kamil, “Kore’ye Gidecek Olan Türk Erlerinin Ana ve Babaları”, *Yeni Yol*, 23 Ağustos 1950, ss. 1.
- Simavi, Sedat, “Buradakiler”, *Hürriyet*, 11 Aralık 1950, ss. 1.
- Simavi, Sedat, “Mintarafillah”, *Hürriyet*, 31 Temmuz 1950, ss. 1.
- Simavi, Sedat, “Oradakiler”, *Hürriyet*, 10 Aralık 1950, ss. 1.
- Simavi, Sedat, “Türkiye Atlantik Paktında”, *Hürriyet*, 22 Eylül 1951, ss. 1.
- Ünal, Şekip, “Mehmetçik ve Kore Harbi”, *Yeni Yol*, 2 Ekim 1950, ss. 1.
- Yalman, Ahmet Emin, “Bir Sayfa Kapandı”, *Vatan*, 6 Mart 1953, ss. 1.
- Yalman, Ahmet Emin, “Eisenhower Neler Getirecek?”, *Vatan*, 6 Kasım 1952, ss. 1, 7.
- Yalman, Ahmet Emin, “Gaflet Yolunda Yürüyenler”, *Vatan*, 18 Ağustos 1950, ss. 1, 3.
- Yalman, Ahmet Emin, “Hükümetimizin Azimli Kararı”, *Vatan*, 26 Temmuz 1950, ss. 1,4.
- Yalman, Ahmet Emin, “Yırtıcı Kuş”, *Vatan*, 30 Haziran 1950, ss. 1, 3.

VI) Süreli Yayınlar

a) Gazeteler

Akşam

Atayolu

Cumhuriyet

Gerçek

Her Gün

Hür Söz

Hürriyet

İkdam-Gece Postası

İstiklal

Körfez

Milliyet

Resmi Gazete

Son Posta

Son Telgraf

Türk Sözü

Türk Yolu

Ulus

Vatan

Yeni İstanbul

Yeni Sabah

Yeni Yol

Zafer

b) Dergiler

Amerikan Emperyalizmine Karşı Tek Cephe

Barış

Barış Yolu

Büyük Doğu

Çark Başak

Hür Gençlik

Müslüman Sesi

Nazım Hikmet

Nuhun Gemisi

Sebilürreşad

Yaprak

a) Gazeteler

<i>Akşam:</i>	15 Mayıs 1950	29 Eylül 1950	24 Haziran 1951
	6 Temmuz 1950	12 Ekim 1950	30 Haziran 1951
	26 Temmuz 1950	9 Ocak 1951	30 Temmuz 1951
	27 Temmuz 1950	23 Mayıs 1951	15 Ağustos 1951
	1 Eylül 1950	21 Haziran 1951	7 Haziran 1952
<i>Atayolu:</i>	14 Ağustos 1950	16 Ağustos 1950	21 Ağustos 1950
<i>Cumhuriyet:</i>	15 Mayıs 1950	26 Temmuz 1950	26 Ağustos 1950
	17 Mayıs 1950	27 Temmuz 1950	19 Eylül 1950
	19 Mayıs 1950	28 Temmuz 1950	21 Eylül 1950
	21 Mayıs 1950	29 Temmuz 1950	22 Eylül 1950
	26 Haziran 1950	31 Temmuz 1950	28 Eylül 1950
	2 Temmuz 1950	11 Ağustos 1950	2 Aralık 1950
	13 Temmuz 1950	12 Ağustos 1950	9 Şubat 1951
	24 Temmuz 1950	15 Ağustos 1950	13 Şubat 1951
	25 Temmuz 1950	16 Ağustos 1950	11 Temmuz 1951
			27 Temmuz 1953
<i>Her Gün:</i>	15 Mayıs 1950	24 Haziran 1951	9 Haziran 1952
	25 Haziran 1950	27 Haziran 1951	5 Kasım 1952
	26 Temmuz 1950	15 Ağustos 1951	6 Aralık 1952
	10 Aralık 1950	7 Haziran 1952	6 Mart 1953
<i>Hür Söz:</i>	6 Aralık 1950	13 Aralık 1950	
<i>Hürriyet:</i>	26 Haziran 1950	28 Eylül 1950	21 Eylül 1951
	6 Temmuz 1950	18 Ekim 1950	7 Haziran 1952
	28 Temmuz 1950	27 Kasım 1950	5 Kasım 1952
			8 Kasım 1952

<i>İkdam:</i>	25 Haziran 1950	28 Haziran 1950	29 Haziran 1950
<i>İstiklal:</i>	27 Haziran 1950		
<i>Körfez:</i>	13 Ocak 1951		
<i>Milliyet:</i>	16 Mayıs 1950	25 Ağustos 1950	7 Haziran 1952
	26 Haziran 1950	12 Ekim 1950	10 Haziran 1952
	29 Haziran 1950	29 Ocak 1951	5 Kasım 1952
	27 Temmuz 1950	18 Şubat 1951	6 Mart 1953
	28 Temmuz 1950	18 Mayıs 1951	9 Haziran 1953
	29 Temmuz 1950	25 Haziran 1951	24 Haziran 1953
			27 Temmuz 1953
<i>Resmi Gazete:</i>	5 Eylül 1947		
<i>Son Posta:</i>	7 Haziran 1952	7 Aralık 1952	10 Haziran 1953
	5 Kasım 1952	6 Mart 1953	
<i>Son Telgraf:</i>	26 Haziran 1950	30 Temmuz 1950	15 Ağustos 1951
	3 Temmuz 1950	19 Ekim 1950	7 Haziran 1952
	4 Temmuz 1950	2 Aralık 1950	19 Haziran 1953
	26 Temmuz 1950	9 Ocak 1951	21 Temmuz 1953
	27 Temmuz 1950	17 Mayıs 1951	27 Temmuz 1953
	29 Temmuz 1950	19 Mayıs 1951	
<i>Türk Sözü:</i>	21 Eylül 1950		
<i>Ulus:</i>	5 Kasım 1952	3 Aralık 1952	5 Kasım 1952
<i>Vatan:</i>	14 Mayıs 1950	26 Temmuz 1950	9 Haziran 1953
	26 Haziran 1950	1 Mayıs 1951	27 Temmuz 1953
	1 Temmuz 1950	24 Haziran 1951	
	25 Temmuz 1950	7 Haziran 1952	
<i>Yeni İstanbul:</i>	27 Temmuz 1950	2 Aralık 1950	18 Eylül 1950

			19 Ekim 1950
<i>Yeni Sabah:</i>	26 Haziran 1950	4 Eylül 1950	6 Kasım 1952
	17 Temmuz 1950	19 Ekim 1950	9 Haziran 1953
	21 Temmuz 1950	2 Aralık 1950	18 Haziran 1953
	19 Temmuz 1950	18 Şubat 1951	27 Temmuz 1953
	26 Temmuz 1950	15 Ağustos 1951	
<i>Yeni Yol:</i>	25 Aralık 1950	4 Ocak 1951	6 Ocak 1951
<i>Gerçek:</i>	17 Mayıs 1950		
<i>Zafer:</i>	14 Haziran 1950	29 Temmuz 1950	7 Haziran 1952
	26 Haziran 1950	17 Ağustos 1950	10 Haziran 1952
	19 Temmuz 1950	29 Eylül 1950	12 Haziran 1952
	25 Temmuz 1950	10 Aralık 1950	6 Kasım 1952
	26 Temmuz 1950	9 Ocak 1951	26 Temmuz 1953
	27 Temmuz 1950	24 Haziran 1951	27 Temmuz 1953

b) Dergiler

<i>Amerikan Emperyalizmine Karşı Tek Cephe:</i>	Mayıs 1952	Temmuz 1952
<i>Barış:</i>	15 Temmuz 1950	1 Ağustos 1950
<i>Büyük Doğu:</i>	18 Ağustos 1950	1 Eylül 1950
<i>Çark Başak:</i>	1 Eylül 1976	
<i>Hür Gençlik:</i>	1 Temmuz 1950	5 Ağustos 1950
<i>Nazım Hikmet:</i>	23 Mayıs 1950	
<i>Nuhun Gemisi:</i>	17 Mayıs 1950	
<i>Yaprak:</i>	15 Mayıs 1950	

VII) Tezler

Erlevent, Burçin, *1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2014.

Güven, Cüneyt, *Sebep ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi SBE, Tarih Anabilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Bilim Dalı, Denizli 2007.

Gülsevin, Filiz, *Demokrat Parti Döneminde Nadir Nadi Gazeteciliği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İnkılapları ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir 2008-2009.

Doğan, Gazi, *Kamuoyunda Kore Savaşı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜ. SBE Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara 2004.

Tatar, İlknur, *Kore Savaşı ve Dönem Siyasetinin Ulusal Basına Yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Bursa 2004.

Savcı, Mehmet, *Kore Savaşı'na Katılan Türk Birlikleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2018.

Karakaş, Nuri, *Türk-Amerikan Siyasi İlişkileri 1939-1952*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi SBE Tarih Ana Bilim Dalı, İzmir 2008.

Çağlayan, Savaş, *Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin İlanından Günümüze)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, İzmir 2007.

Sipahi, Serkan, *Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir 2007.

Karacaova, Tuncay, *İstanbul Basınında Kore Savaşı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı, Balıkesir 2010.

Özgür, Ulvi, *Bulgaristan Türkleri'nin 1950-1951 Yıllarında Türkiye'ye Göçleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 2007.

Polat, Yunus Can, *21. Yüzyılda Çin Halk Cumhuriyeti-Japonya İlişkileri ve Milliyetçilik*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Aydın 2011.

VIII) Tutanaklar

TBMM Tutanak Dergisi, 8 Mayıs 1946, Dönem 7, C. 23.

TBMM Tutanak Dergisi, 1 Eylül 1947, Dönem 8, C. 6.

TBMM Tutanak Dergisi, 29 Mayıs 1950, Dönem 9, C. 1.

TBMM Tutanak Dergisi, 30 Haziran 1950, Dönem 9, C. 1.

TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3.

TBMM Tutanak Dergisi, 18 Nisan 1961, Temsilciler Meclisi, C. 3.

IX) İnternet Kaynakları

Barış Yolu, S. 3. <http://www.tustav.org/sureli-yayinlar-arsivi/>, E. T.: 14.02.2019, 00:22, s. 2.

Cüneyt Akalın, "Missouri'nin Ziyaretinin Tarihsel Anlamı", <http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/03/ydta-03-akalin.pdf>, s. 11. E.T.: 27.03.2018, 19:45.

<http://hititkoleksiyon.blogcu.com/tekel-idaresi-missouri-sigara-acilmamis-no-277/7232982>, E.T.: 02.07.2018, 18:47.

<https://siirdizeleri.net/23-sentlik-askere-dair-siiri/>, E.T.: 23/04/2019, 22:51.

<https://www.britannica.com/biography/Kim-II-Sung/media/1/317881/166231>, E.T.: 12.6.2019, 10:15.

<https://www.britannica.com/biography/SyngmanRhee/media/1/501064/132783>, E.T.: 12.6.2019, 01:26.

<https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Person/PresidentDetail/27/ahmet-hamdi-akseki>, E.T.: 26/10/2018, 19:20.

DİZİN

A

ABD, 6, 13, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 30,
31, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 62, 81,
115, 116, 117, 120, 123, 127, 130, 132, 141, 147

Almanya, 18, 20, 30, 62

B

Behice Boran, 75, 76, 79

Berlin, 13, 44, 114, 115

Birleşmiş Milletler, 17, 18, 27, 43, 47, 55, 58, 59,
62, 66, 68, 69, 73, 76, 82, 83

Bulgaristan, 14, 18, 74, 78, 132, 133, 134, 146, 147,
148, 149, 154

C

Cain, 13, 16, 62, 63, 64, 76

Celal Dora, 85, 90, 91, 92, 95, 96, 97, 108, 111

E

Eisenhower, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 140,
150, 152, 153

Elko, 13, 114, 115

F

Fransa, 18, 22, 27, 32, 36, 43, 45, 47, 51, 61, 65,
119, 131, 136

H

Hatay, 1, 3, 4, 7, 9, 10, 71, 86, 87, 93, 102, 103,
105, 149

Hikmet Bayur, 73, 74

İ

İngiltere, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 32, 36, 44, 47,
53, 55, 56, 61, 65, 123, 136

J

Japonya, 18, 23, 24, 26, 38, 39, 154

K

Kıbrıs, 8, 42, 103, 139

Kim-İl-Sung, 16, 28, 37, 39

Kumyangjangni, 13, 105, 106, 107, 108, 109, 114,
139

Kunuri, 9, 11, 13, 26, 97, 98, 100, 101, 105, 106,
107, 113, 139, 140, 143

M

Mc Arthur, 26, 42, 43, 47, 48, 57, 97, 98

Mehmet Güneç, 16, 109, 110, 143

MP, 17, 73, 80

N

NATO, 9, 11, 14, 17, 19, 22, 23, 30, 32, 44, 52, 56,
57, 62, 65, 70, 73, 86, 91, 113, 115, 122, 123,
124, 127, 132, 136, 137, 140, 142, 145, 147, 148

Nazım Hikmet, 14, 35, 125, 126, 127, 131, 150,
155, 158, 167

O

Osman Bölükbaşı, 80, 81

P

Panmunjom, 120, 121, 141

Pusan, 16, 96, 97, 113, 115

S

Sabiha Gökçen, 14, 134, 150

Spykman, 24

SSCB, 6, 8, 17, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 38, 39, 41,
44, 45, 119, 122, 132, 136

Stalin, 13, 22, 38, 39, 48, 49, 118, 119, 125, 126,
132, 133, 141, 151

Syngman Rhee, 16, 25, 28, 36, 37, 39, 107, 114,
119, 120

T

TBC, 17, 75, 76, 77, 78, 79, 124

Truman, 20, 21, 22, 30, 36, 43, 44, 45, 51, 53, 62,
116, 117, 130, 147, 152

V

Vegas, 13, 114, 115, 140

Y

Yunanistan, 18, 20, 21, 22, 30, 32, 61, 117, 123

EKLER

Ek-1: Kore'de savaşın başladığına dair bir haber.

Rusyanın bir tek-
lifi reddedildi

25 Haziran
1950

PAZAR

Her Gün

6 KURUŞ

100 kuruşluk fiyatında
100 kuruşluk fiyatında
100 kuruşluk fiyatında

110 kuruş

La Familia

AKŞAMLARI ÇIKAR HALE VE HAİK İÇİN ÇALIŞAN GÜNLÜK SIYASI MÜSTAKİL GAZETE

Üçüncü dünya harbine doğru mu?

Kore de Bu Sabah Harp Başladı!

Kızıl Kore ordusu bütün birlikleri ile hücumu geçti

Harp ilân Edildi

Hududu aşan ve Ruslar tarafından desteklenen kızıl birlikler ilk mukavemetle karşılandı. Hâdiseler bütün dünyada heyecan uyandırdı. Kızıl çarpışmalar bütün şiddetle devam ediyor

A. Menderes dün teminat verdi!

Şeker fiyatlarını indiren kararname yarın çıkıyor

Ekmek fiyatları da baş kuruş indirilecek. Seçim kanununa muvazir olarak yeni muhtar, belediye ve genel meclis seçim kanunları hazırlanıyor

Kaynak: Her Gün, 25 Haziran 1950.

Ek-2: Kore Savaşı'nı Rusların azmettirdiğine dair bir haber.

**Bu hadise dünya çapında bir
ehemmiyet arz etmektedir**

Güvenlik Konseyi dün gece toplandı

**Amerikanın Ruslara karşı Cenubi Kore'ye
silâh yardımı yapacağı anlaşılıyor**

Londra 25 (Radyo) — Kore'de bu sabah harp başlamıştır. Pyongyeng radyosunun bildirdiğine göre şimali Kore cenup Koreye resmen harp ilan etmiştir.

Kızıl Korelilerin taarruzu
Seul, 25 (a.a.) (United Press) — Komünist kuzey Kore kuvvetleri dün Güney Kore Cumhuriyetine muhtelif taarruzlarda bulunmuşlardır.

Moskova tarafından desteklenen Şimali Kore kuvvetleri topçu ateşinden sonra taarruza geçmişlerdir.

Gelen haberler kuzey, Kore kuvvetlerinin Seoul'un kırk mil Kuzey Batısındaki Kaesong'u işgal ettiklerini bildirmektedir. Hasonda Cenup Kore ordusunun birinci tümeni karargâhı bulunmaktadır. Gelen haberler hudut bölgesinde evvelce de Rus nüfuzu altındaki Kuzey Kore kuvvetleriyle Güney Kore kuvvetleri arasında sık sık çete çarpışmaları olmakla beraber hiç birinin şimdiki kadar büyük ölçüde olmadığını bildirmektedirler.

Kaynak: Zafer, 26 Haziran 1950.

Ek-3: Kore'ye 4.500 kişiden mürettep askeri yardım yapılacağına dair bir haber.

Çarşamba
26
26 TEMMUZ 1950

Yeni Sabah
13 nci yıl, No. 6167

La Familia
No. 358

Koreye 4500 kişilik bir askeri kıt'a göndermeğe dün karar verdik

Dün geceki kabine toplantısında varılan bu karar, telgrafla Birleşmiş Milletler genel sekreterliğine bildirildi, çekilen telgrafın tam metni..

Karar, Birleşmiş Milletlere karşı yapılan taahhüdün tabii neticesi

Silâhlı Türk kuvvetlerinin Kore'ye derhal sevki bahis mevzuu değil; bu, bilâhare kararlaştırılacak

Abkara: 35 (A.A.) — Birleşmiş Milletler genel sekreteri Tiggve Lee tarafından Koreye askeri yardım yapılması hususunda Birleşmiş Milletler üye devletlere telgrafla mürettep edilmiş maddelerdir.

Genel sekreter bu arada, Birleşmiş Milletler de aynı maddelerle bir telgraf göndermiştir. Bu mürettep telgrafla Çarşamba günü öğleden sonra İstanbul'da kabul edilmiş ve bu konuda istihlak edilmiş karara tevdi edilmiştir. (Devam 5. s. 30. 1. 04)

Karar

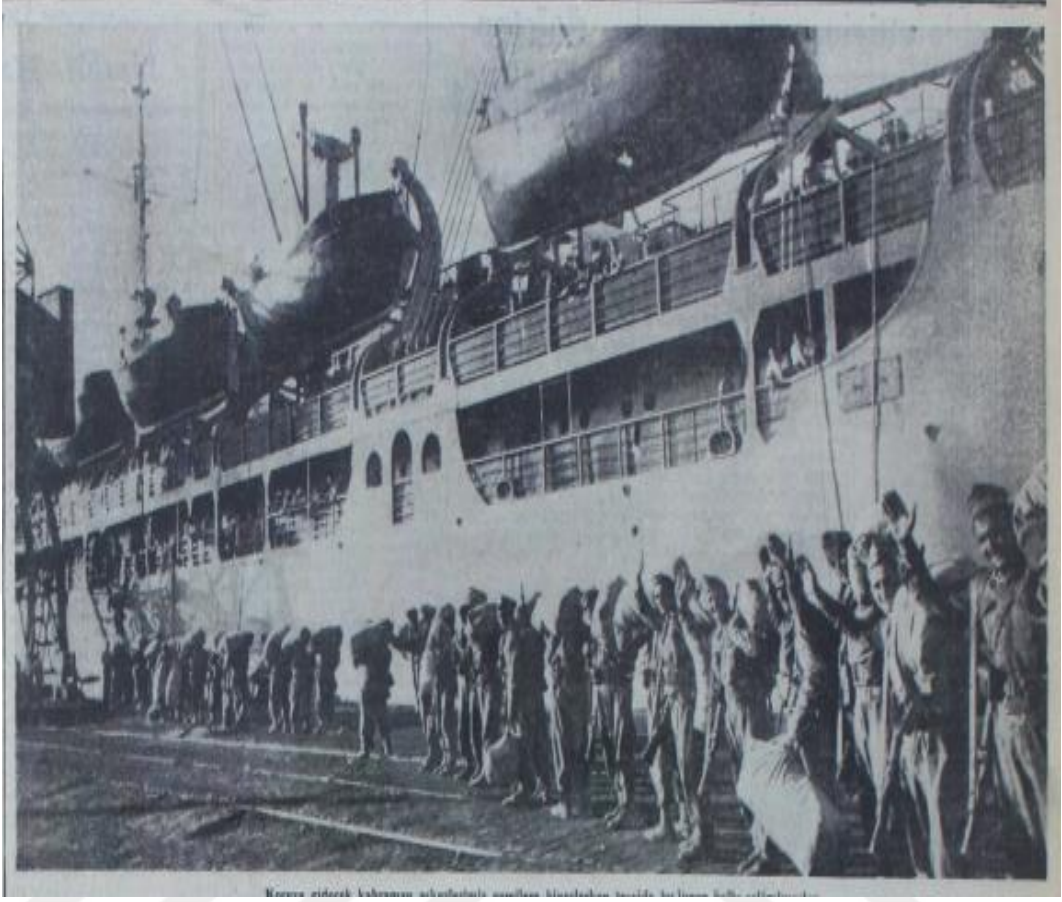
Kaynak: Yeni Sabah, 26 Temmuz 1950.

Ek-4: Selim Çelenk'in Kore'ye asker gönderilmesine eleştirel yazısı.

Kaynak: Atayolu, 2 Ağustos 1950.

Ek-5: *Kore'ye gitmek üzere gemilere binen Türk askerleri.*

Kaynak: *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1950.

Ek-6: *Kunuri*'de Türk askerinin başarisını gösteren bir karikatür.

Kaynak: *Akşam*, 15 Aralık 1950.

Uzak Doğuda Türk Süngüleri

İki ay evvelisi uğurladığımız bu Türk evladları giderlerken verdikleri sözü tutmuş bulunuyorlar.

Bundan iki ay evvelisi hepimizin uğurladığı o genç ve levend a lanlarımızın zafer haberlerini dünya radyolarından almağa başladık. Bütün bizi tanımayan ve askeri kudret ve kabiliyetimizi bilmeyen yabancı memleketler bugün, iki ay evvelisi uğurladığımız Mehmetciklerin Kore cephesinde gösterdikleri canisparane yaralıklar karşısında a fallanmış vaziyette hayranlıklarını ifade ediyorlar.

Memleketten binlerce mil mesafede ve kendilerine bambaşka ve yabancı bir iklimde ve hiç bilmedikleri arazi de bu kadar yararlık gösteren Mehmetcikle-

Ne zann ediyorlar? Elbetteki bugünkü Mehmetcik dün Asya dağlarında süngü sallayan, karlı Tibet dağlarında at koşturan ecdatlarının torunlarıdır. Elhetteki onlardan kendisine ağılanmış olan hamaset ruhunu göstermiyecektir.

Son Kore olayları göstermişti ki Türk düşmanın bildiği kadar dostuna da tanımaktadır. O dostluk mevzuunda en üstün vasıfları taşıyan yer yüzünde mevcut insaaların fevkinde bir unsurdur. Nitekim bunu bir Amerikan askeride şu şekilde tebarüz ettirmiştir: Bugüne kadar böyle savaşan bir asker görmedim. Diyor. Bunun söyleyen selahittar ve aynı zamanda ikine

Kaynak: Körfez, 6 Aralık 1950.

Ek-8: *Hür Dünya karşısında SSCB'nin korku içinde olduğuna dair yazı.*

Kaynak: *Yeni Yol*, 4 Ocak 1951.

Ek-9: Panmunjom Mütarekesi'nin imzalandığına dair bir haber.

27 Temmuz 1953 Pazartesi

Akşam Akşamına Yürülen İstikbal No: 18174 NÜSRA
Yönetici: MİLLİYET - İstanbul
YIL: I - SAYI: 133
Faks Numarı: 422
TELEFON: 1884
FİYAT: 15 Kuruş

Milliyet

MÜHÜRÜL MİLLİYET GAZETİ

Hava Durumu

Bu gün yerli ve yabancı hava durumları hakkında tahmini hava durumu bilgileri aşağıdaki gibidir.

Üç yıl süren şiddetli savaşlardan sonra Korede mütareke bu sabaha karşı nihayet imzalandı

Muhasamata akşama doğru resmen son verilecek
Panmunjomda Gn-Harrison ve Nam il arasında imzalanan mütareke anlaşması 3 saat sonra Gn. Clark ve Il-Sung tarafından tasdik edildi

Tahsili Emval Kanununda mühim değişiklik yapıldı

Maliye Vekili, yılbaşında meriyete girecek kanunla hapis cezasının kaldırıldığını ve vergi borcunun ödenmesinde kolaylıklar sağlandığını bildirdi

Esirlerin mübadelesi bitaraf komisyon tarafından 60 gün içinde tamamlanacak

Washington, 27 (A.A.) — Müttefik ve Komünist mütareke temsilci heyetleri bugün saat 10 da (Türk saatine göre) Kore'de mütareke anlaşmasını imzaladılar. Bu anlaşma 23 Haziran'da imzalandıktan sonra 15 gün süreyle yürürlükte kalmış ve bugün saat 10 da imzalandı. Bu anlaşma 23 Haziran'da imzalandıktan sonra 15 gün süreyle yürürlükte kalmış ve bugün saat 10 da imzalandı.

Yeni mütareke ile ilgili konuşan Kral Konvansiyon Komitesi Başkanı G. Koenig (Sol) ve Kore Demokratik Halk Ordusu Komutanı İl-Sung (Sağ)

G. Koenig'in vaziyeti

Bu mütareke anlaşması imzalandıktan sonra G. Koenig'in vaziyeti hakkında haberler çıktı. G. Koenig'in vaziyeti hakkında haberler çıktı. G. Koenig'in vaziyeti hakkında haberler çıktı.

Ankara, 27 (A.A.) — Hükümet'in tahsili emval kanununda değişiklikler yapılacağı bildirildi. Bu değişikliklerin içeriği hakkında henüz detaylı bilgi yok.

Maliye Vekili Hasan Hüseyin Hüseyin

Müesses nizamı koruyan kanun iyi karşılandı

Müesses nizamı koruyan kanun iyi karşılandı. Bu kanunun içeriği hakkında henüz detaylı bilgi yok.

Kaynak: Milliyet, 27 Temmuz 1953.

Ek-10/1: SSCB Hariciye Bakanı Molotof'un 30 Mayıs 1953 tarihli notası.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, 30 Mayıs 1953 tarihinde Sovyet Rusya Hariciye Nazarı Ekselans N.Molotof tarafından Türkiye'nin Büyük Elçisine okunmuş ve tevdi edilmiş olan, metni aşağıda münderiç beyanata ittıla kesbeylemiştir :

" Son zamanlarda Sovyetler Birliğinin komşu devletlerle münasebetleri meselesi ile meşgul olan Sovyet Hükümeti, diğer meseleler arasında Sovyet-Türk münasebetlerinin durumuna da dikkat atfetmiştir.

Bilindiği gibi, 1925 tarihli Sovyet Türklaşmedesinin müddetinin sona ermesi ile alakalı olarak, Sovyet-Türk münasebetlerinin tanzimi meselesi bir kaç sene evvel iki devlet mümessillerinin resmi görüşmelerinde mevzuubahis edilmişti. Bu görüşmelerde Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ile Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin Türkiye'ye karşı bazı toprak iddiaları ve aynı vechile Sovyet Hükümetinin , Sovyetler Birliği emniyetine Karadeniz Boğazları cihetinden gelebilecek tehdidin bertaraf edilmesine müteallik mülâhazaları da yer almış bulunuyordu . Türkiye Hükümeti ve içtimaî mahafili bunları teessürle karşılamış ve bu da Sovyet-Türk münasebetleri üzerinde tesirini göstermekten halî kalmamıştı.

İyi komşuluk münasebetlerinin idamesi ve barış ve emniyetin tarsini namına Ermenistan ve Gürcistan Hükümetleri Türkiye'ye karşı toprak iddialarından sarfınazar etmeği mümkün telâkki etmişlerdir . Boğazlar meselesinde Sovyet Hükümeti bu mesele hakkındaki eski noktalarını yeniden gözden geçirmiştir ve Sovyetler Birliğinin Boğazlar cihetindeki emniyetini Sovyetler Birliği için olduğu gibi Türkiye için de kabule şayan şartlar altında temin etmeği mümkün addetmektedir.

-2-

030	01			61	396	17
-----	----	--	--	----	-----	----

...

1

Kaynak: CBA, 030/01/.../61/396/17/1, 30 Mayıs 1953.

Ek-10/2: SSCB Hariciye Bakanı Molotof'un 30 Mayıs 1953 tarihli notası.

DEVLET ARŞİVİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ - 2 -

Bu suretle , Sovyet Hükümeti Sovyetler Birliğinin Türkiye'ye karşı hiç bir toprak iddiasında olmadığını beyan eder . "

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti , Sovyetler Birliğinin Türkiye'ye karşı hiç bir toprak iddiasında bulunmadığını mübeyyin Sovyetler Birliği Hükümetinin yukarıda mezkûr beyanatını memnuniyetle kaydeder .

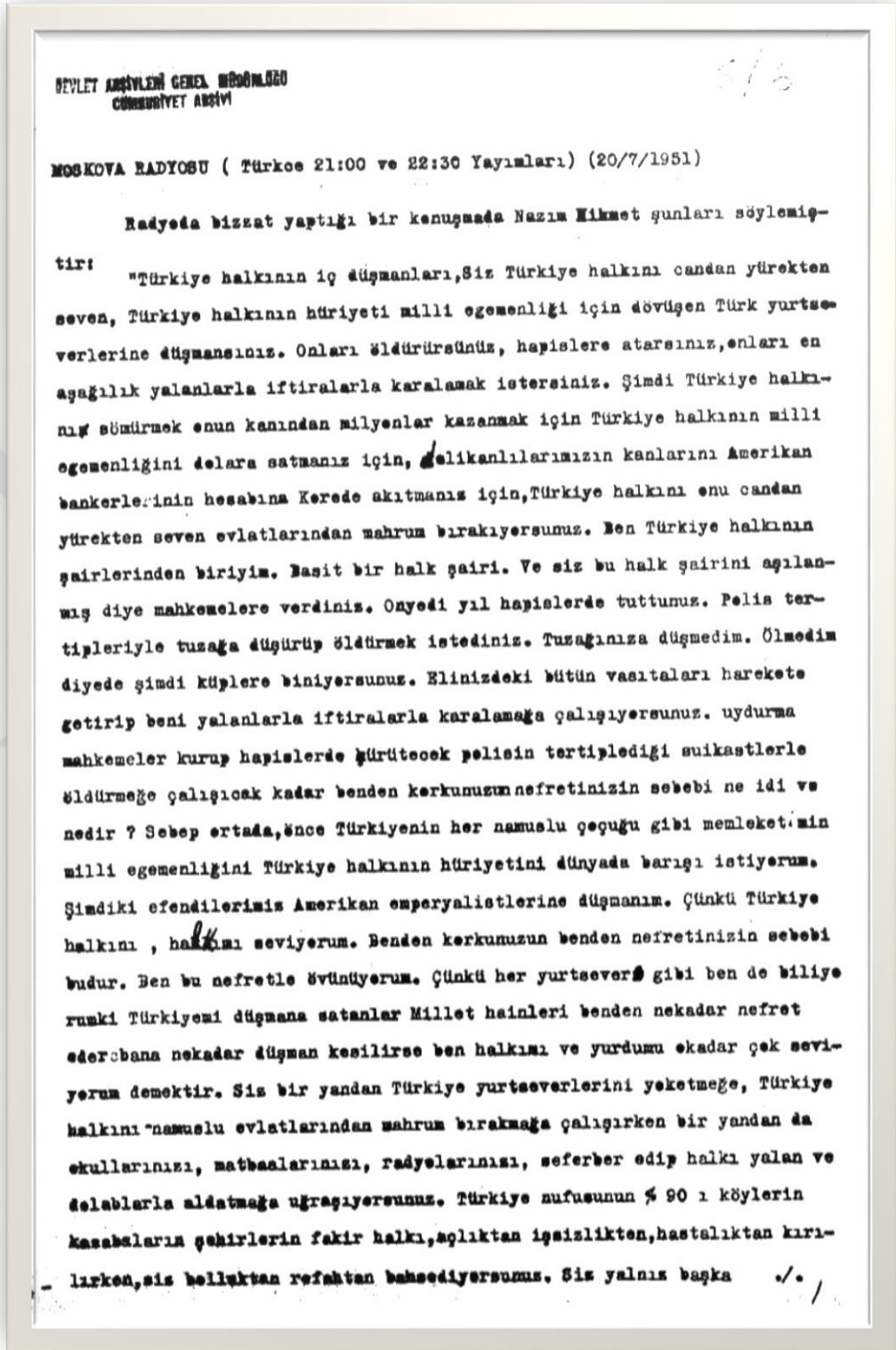
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu beyanatta atıf yapılan iyi komşuluk münasebetlerinin idamesi ve barış ^{ve} emniyetinin~~in~~ tersini arzusu Türkiye'nin daima beslediği ve beslemeğe devam edeceği arzuya tamamen tekabül ettiğini beyan eder .

Buğazlar meselesinin , Sovyetlerce de malum olduğu veçhile , Mentrö Mukavelesi ahkâmına tabi bulunduğunu Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu münasebetle tebarüz ettirmek ister .

030 01 | | | 61 376 17

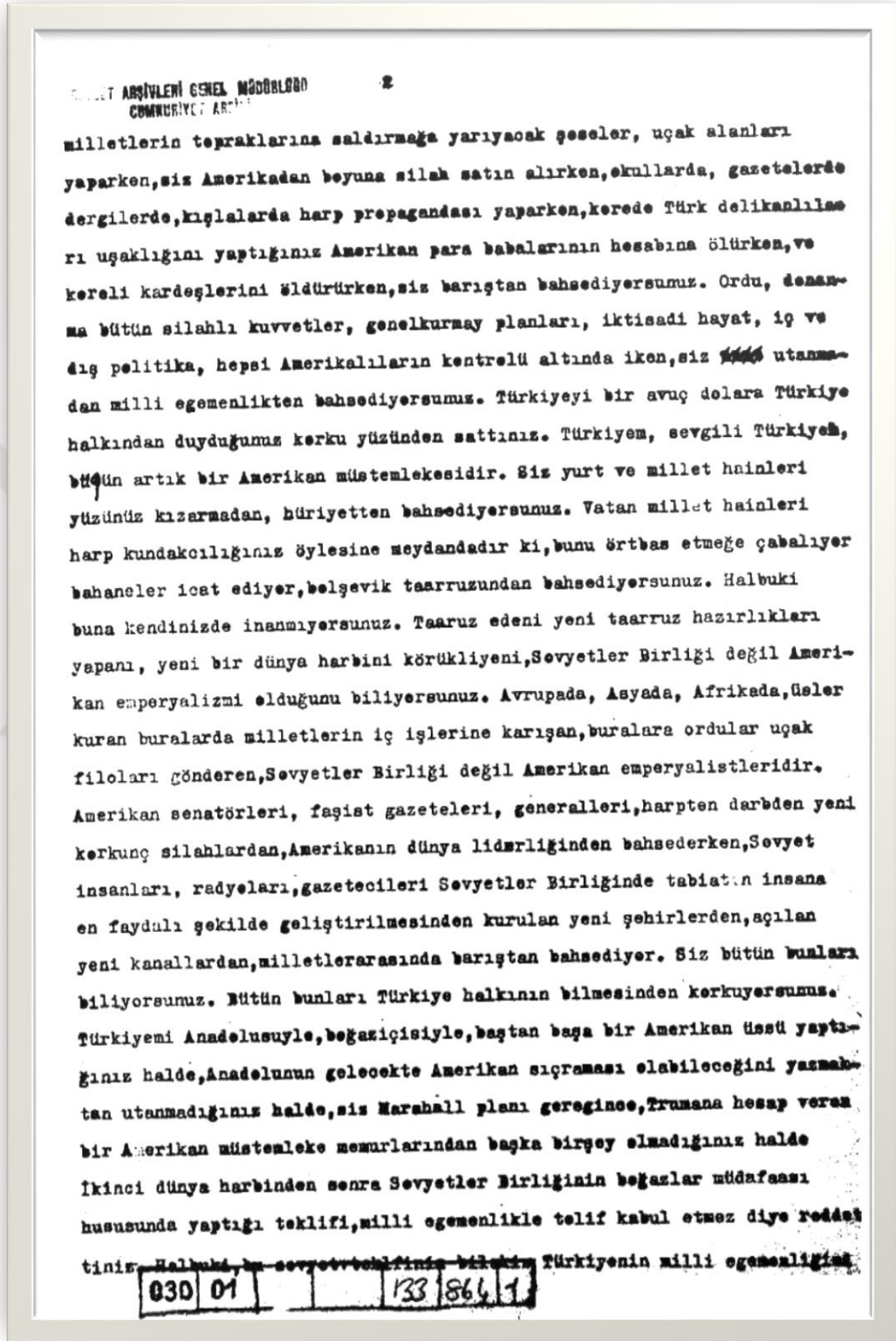
2

Ek-11/1: Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları.

Kaynak: CBA, 30/01/.../133/864/1/1/, 27 Temmuz 1951.

Ek-11/2: Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları.

Ek-11/3: Nazım Hikmet'in Moskova Radyosu'ndaki saat 21:00-22:00'deki konuşmaları.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Bütün emperyalistlere karşı keruyan bir teklif olduğunu biliyordunuz ve biliyorsunuz. Fakat bunu Türkiye halkının iyice öğrenip bilmesinden korkuyorsunuz. Bu teklifi kabul etseniz Türkiye bugün bir Amerikan müstemeleesi elmas, Türk halkının evlatları ölmes, ve kardeşlerini öldürmes, eli kanlı olarak harp cephesine ölüm cephesine katılmazdı. Halbuki Türkiye halkının iç düşmanları, onun kanıyla iliklerine kadar sömürerek geçineler, bu halkı, mübarek namuslu çalışkan, barışsever halkı emperyalizme, Amerikan para babalarına satmaya karar vermişsiniz. Fakat yalanlarınızla, dolanlarınızla bütün bunların vasıtalarına rağmen, Türkiye halkı dostunu düşmanını ayırt etmektedir. Türkiye halkı kardeşlerini öldür miyecektir.

030 01 133 864 1

Ek-12: Nazım Hikmet'in vatandaşlıktan çıkarıldığına dair Bakanlar Kurulu kararı.

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü

KARAR

Karar sayısı
3
13401

Pasaportsuz olarak İstanbul'dan Romanya'ya kaçan ve oradan da Moskova'ya giderek hava alanında memleketi aleyhinde beyanatta bulunduğu ve müteakiben radyo yayınlarında Türkiyenin Hükûmet şekli ve Hükûmeti idare edenler aleyhinde geniş propaganda kampanyasına girişerek komünizmi yaymak maksadını güden neşriyatıyla Sovet Hükûmetinin verdiği hizmeti ifa etmekte olan maruf komünist Nazım Hikmet Ran'ın kendisine bu hizmeti terketmesi hususunda yapılacak tebliğatinde bir fayda vermeyeceği mülâhaza edildiğinden Türk vatandaşlığından çıkarılması; İçişleri Bakanlığınının 25/7/1951 tarihli ve 40945 sayılı yazısı üzerine, 1312 sayılı kanunun 10 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 25 / 7 /1951 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
C. Bayar

Başbakan
U. Memduroğlu

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı
T. C. Bayar

Adalet Bakanı
G. Mançoğlu

Millî Savunma Bakanı
M. İsmail Paşa

İçişleri Bakanı
M. E. Eymen

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü

Maliye Bakanı
H. Taşer

Millî Eğitim Bakanı
J. İsmail Paşa

Bayındırlık Bakanı
T. Keleş

Eko. ve Ticaret Bakanı
M. H. K. K. K.

Sa. ve So. Y. Bakanı
D. İsmail Paşa

G. ve Tekel Bakanı
M. H. K. K. K.

Tarım Bakanı
M. H. K. K. K.

Ulaştırma Bakanı
M. H. K. K. K.

Çalışma Bakanı
M. H. K. K. K.

İşletmeler Bakanı
M. H. K. K. K.

030 18 01 02 126 56 11

Kaynak: CBA, 030/18/01/02/126/56/11, 25 Temmuz 1951.

